

หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)

มหาเถรสมาคม

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คำนิยม

หนังสือ “หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)” เกิดจากความร่วมมือของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ต้องการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti – Corruption Education มีเนื้อหาที่สำคัญ ๔ เรื่อง ประกอบด้วย ๑) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม ๒) ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต ๓) STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต และ ๔) พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

เมื่อนำมาเป็นกรอบมโนทัศน์ในการพิจารณา ผนวกเข้าด้วยกันกับกรอบแนวคิดด้านพุทธธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรม ทั้ง ๔ ประการ ได้แก่ **สังวรสูตร** คือ การเรียงลำดับบทตามหลักปธาน ๔ หรือความเพียร ๔ ประการ ได้ดังนี้ ๑) **สังวรปธาน** หมายถึง เพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น ๒) **ปหานปธาน** หมายถึง เพียรละหรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ๓) **ภาวนापธาน** หมายถึง เพียรเจริญหรือเพียรก่อให้เกิด คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นมา และ ๔) **อนุรักษนปธาน** หมายถึง เพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูรณ์ ย่อมส่งผลดีต่อกลุ่มเป้าหมายนักเรียนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้พระสอนศีลธรรมในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร) มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต

โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อาศัยหลักการ “บวร” บ้าน วัด และโรงเรียน (ราชการ) เผยแผ่ให้แก่พุทธศาสนิกชนทุกช่วงวัยทั่วประเทศ (อนุบาล/ประถม/มัธยม ต้น-ปลาย/อุดมศึกษา/วัยทำงาน/ผู้สูงอายุ) เพื่อประชาชน (บ้าน) และหน่วยงานของรัฐ (โรงเรียน หรือราชการ) เกิดความเกรงกลัว ละอายต่อการกระทำทุจริต ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

การผนวกเข้าด้วยกันข้างต้น ล้วนเป็นการนำหลักธรรมข้อสำคัญที่จำเป็นต่อการปลูกฝังคนในชาติ (เยาวชน และพลเมือง) ให้เป็นคนดี โดยใช้หลักคำสอนทางธรรม เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาชีวิต บ่มเพาะอุปนิสัย อธิยาศัยให้รักชาติ มีความรับผิดชอบและประพฤติตนอยู่ในกฎกติกาของบ้านเมือง เป็นคนที่มีระเบียบวินัยที่ดีงาม และเป็นคนที่พึงประสงค์ที่สังคมต้องการ พร้อมขออนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้

(สมเด็จพระมหาวีรวงศ์)

กรรมการมหาเถรสมาคม

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

คำนิยาม

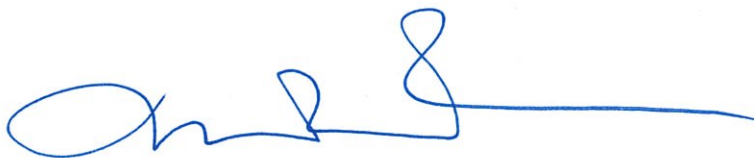
หนังสือ “หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)” เป็นการนำกรอบศีลธรรมในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในหลัก ปธาน ๔ ประกอบด้วย สังวรปธาน ปหานปธาน ภวานาปธาน และอนุรักษนาปธาน มาประยุกต์กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education ของสำนักงาน ป.ป.ช.

เมื่อพิจารณาการนำหลักปธาน ๔ ในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์เข้ากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา แล้วจะพบว่า มีกระบวนการใหญ่ๆ อยู่ ๒ กระบวนการ ดังนี้

๑. กระบวนการระงับดับปัญหาทุจริตด้วยหลักสังวรปธานและปหานปธาน กล่าวคือ เป็นกระบวนการจัดการกับสารพันปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้น ให้สงบระงับไปโดยการยึดหลักประโยชน์ ๓ การยึดหลัก “ธมฺมํ จเร สุจิริต” การยึดหลักเพิ่มอำนาจคนดี ปิตาคนชั่ว และการยึดหลักให้มีความละเอียดชั่วและเกรงกลัวต่อการทำบาป ไม่ยอมทนกับปัญหาทุจริตต่างๆ อย่างนิ่งเฉย

๒. กระบวนการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุจริตด้วยการใช้หลักภวานาปธานและอนุรักษนาปธาน กล่าวคือ เป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมแบบใหม่ที่ยังไม่มีเกิดขึ้น ให้เกิดมีขึ้นและต้องรักษาวัฒนธรรมแบบใหม่นี้ให้เกิดขึ้นตลอดไป เพื่อทำให้เกิดสังคมเข้มแข็งที่อุดมปัญญาโดยใช้หลักจิตพอเพียงด้านทุจริต ร่วมกับพัฒนาจิตใจโดยการนำรูปแบบความเข้มแข็ง หรือ STRONG Model มาใช้ในสังคม และยึดหลักสุจริต ๓ คือ กายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายของวัฒนธรรมแห่งความสุจริตอย่างต่อเนื่อง และสร้างพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากที่สุด

การสร้างสังคมสุจริต จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม เพราะอาศัยกระบวนการ ๒ ประการ หากทำได้เช่นนี้สังคมก็จะปราศจากปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน เพราะทุกคนในสังคมจะเป็นคนเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าคำนึงถึงประโยชน์ส่วนบุคคล เป็นผู้มี ความละเอียดและไม่ทนต่อปัญหาทุจริต เป็นผู้มีจิตพอเพียงด้านทุจริต และเป็นผู้มีสุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ ส่งเสริมให้เกิดสังคมอุดมสุขและอุดมปัญญา ตามหลักคำสอนที่ว่า “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส” เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ให้ผู้คนในสังคมเกิดความตระหนักรู้นำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างถูกต้องอันจะเกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองสืบไป พร้อมขออนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้

(พระพรหมบัณฑิต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

ประธานอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน

ของคณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

คำนิยาม

หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเพียรพยายามไปสู่ความสำเร็จนั้น มีหลายคำสอน นอกเหนือจากอิทธิบาท ๔ (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) แล้ว ยังมีพระธรรมคำสอนอีกเรื่องหนึ่ง คือ สัมมปธาน ๔ หรือ ปธาน ๔ (ความเพียรชอบ หรือ ความเพียรใหญ่) ประกอบด้วย

๑. สังวรปธาน คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น
๒. ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
๓. ภวานาปธาน คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมี
๔. อนรักขนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่ง

ความเชื่อในผลกรรมของความดี และการยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง แม้ผลของกรรมดีอาจต้องใช้ระยะเวลายาวนานก็ตาม แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพียรพยายามที่จะยับยั้ง และละในอกุศลธรรมทั้งหลาย ประกอบกับเพียรทำและรักษาในกุศลธรรม เช่นการทำหน้าที่ด้านป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกัน ตระหนักถึงพิษภัยของอกุศลธรรมในการทุจริตและประพฤติมิชอบ และต้องส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

การร่วมกันจัดทำหนังสือหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) ขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้กับพุทธศาสนิกชนให้เกิดการขับเคลื่อนพลังแห่งกุศลธรรมร่วมกัน ความร่วมมือร่วมใจกันของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรทางศาสนา และภาคส่วนต่างๆ ที่จะได้นำหลักธรรมคำสอนข้างต้นไปขยายผลในบริบทต่างๆ ที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง ก็จะได้ส่งผลบุญไปยังปัจเจกชน ชุมชน และชาติบ้านเมืองสืบไป

ขออนุโมทนาสาธุชนที่พร้อมเพรียงกันขับเคลื่อนพลังแห่งความดีร่วมกัน รวมตัวกันส่งเสริมคนดี ให้คนดีมีกำลังใจกำลังกายในการทำความดี พึงยกย่องคนที่ควรยกย่อง และพัฒนาความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยอาศัยกลไกทางศาสนาเป็นอีกกลไกที่สำคัญในการป้องกันการทุจริตของบ้านเมืองต่อไป

(พระเทพปริยัติมุนี)

เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม

เจ้าคณะภาค ๑

ประธานคณะทำงานยกร่างคู่มือ แนวทางการสอน

การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๓ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๓ ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดมาตรการและกลไกที่จำเป็นต่อการดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแส ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๒๑) ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วน ในการบูรณาการร่วมกันคิดและร่วมมือกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ในการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้จัดทำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และภาคเอกชน แปลงเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติ จึงเป็นที่มาของการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. มหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมหาเถรสมาคมมีมติให้องค์กรปกครองคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร)มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร) และพระสงฆ์ ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน และร่วมดำเนินการประยุกต์หลักธรรมคำสอนกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti – Corruption Education เผยแพร่ให้พุทธศาสนิกชน

ซึ่งบัดนี้ได้จัดทำหนังสือ “หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)” โดยการนำหลักสัมมปปธาน อันประกอบด้วย ศรัทธา โยนิโสมนสิการ หิริโอตตปเป อินทริยสังวร และสุจริต ๓ มาประยุกต์กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา เพื่อให้คนไทยสร้างความเพียรเมื่อสร้างความเพียรได้แล้วสังคมไทยจะลด ละ เลิกการทุจริต ด้วยศรัทธาต่อความซื่อสัตย์สุจริต มีสติรู้ถูกผิด มีความละเอียดในการทุจริต ระมัดระวังตน ไม่ไปในทางเสื่อม ร่วมกันนำพาสู่ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” คณะกรรมการ ป.ป.ช. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไข ปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยการปรับเปลี่ยนฐานความคิดเสริมสร้างวัฒนธรรมสุจริต มุ่งสร้างประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ต่อไป

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ สังวรปธาน เพื่อยระวังยับยั้งการทุจริตที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น : หลักการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม	๑๘
๑. ความนำ	๑๘
๒. อภิธานศัพท์ รากเหง้าของการทุจริตทั้งปวงที่ไม่ควรให้เกิดขึ้น	๑๘
๓. สังวรปธาน การเพียรระวังยับยั้งการทุจริตที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น	๑๙
๓.๑ ธรรมสายหลักนำแนวทาง (สังวรปธาน)	๑๙
๓.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม	๒๓
๔. หลักการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม	๒๗
๕. กรณีศึกษาเรื่องสังวรปธาน	๓๐
๕.๑ ตัวอย่างการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมในทางธรรม	๓๐
๕.๒ ตัวอย่างการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมในทางโลก	๓๐
๖. สรุปความ	๓๑
บทที่ ๓ ปหานปธาน เพื่อยระการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว : ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต	๓๒
๑. ความนำ	๓๒
๒. หิริโอตตัมปะสูตร ว่าด้วยผลแห่งความละอายชั่วกลัวบาป	๓๒
๓. ปหานปธาน การเพียรระการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว	๓๓
๓.๑ ปหานปธาน : หิริโอตตัมปะ หลักธรรมนำแนวทาง	๓๔
๓.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม	๓๗
๔. ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต	๓๙
๔.๑ การไหว้พระสวดมนต์	๓๙
๔.๒ การรักษาศีล	๔๐
๔.๓ การเจริญจิตตภาวนา	๔๑
๕. กฎหมายและกรณีศึกษาการกระทำผิดทุจริต	๔๒
๕.๑ โทษจากการทุจริตในชาตินี้	๔๒
๕.๒ โทษจากการทุจริตที่ส่งผลข้ามภพข้ามชาติ	๔๔
๖. สรุปความ	๔๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ภาวนาปธาน เพียรทำสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้นมา : พัฒนาจิตพอเพียง ด้านทุจริต ด้วยโมเดล STRONG	๔๖
๑. ความนำ	๔๖
๒. ภาวนาปธาน การเพียรทำสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้นมา	๔๖
๒.๑ ธรรมสายหลักนำแนวทาง (สุจริตธรรม)	๔๖
๒.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม (สติไม่มา จึงหาสุจริตไม่เจอ)	๕๐
๓. พัฒนาจิตพอเพียงด้านทุจริต ด้วยโมเดล STRONG	๕๐
๔. วงล้อสุจริตธรรมแห่ง STRONG Modal	๕๘
๕. สรุปความ	๖๑
บทที่ ๕ อนุรักษนาปธาน เพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญ ให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์ : พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม	๖๓
๑. ความนำ	๖๓
๒. อนุรักษนาปธาน การเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญ ให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์	๖๓
๒.๑ ธรรมสายหลักนำแนวทาง (สุจริตธรรมกถา)	๖๔
๒.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม	๖๘
๓. อนุรักษนาปธาน : การสร้างพลเมืองดีและความรับผิดชอบต่อสังคม	๗๓
๓.๑ การใช้หลักอนุรักษนาปธานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๗๓
๓.๒ การใช้หลักอนุรักษนาปธานเพื่อสร้างพลเมืองดีและให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม	๗๕
๔. สรุปความ	๗๘
บทที่ ๖ บทสรุป	๘๐
บรรณานุกรม	๘๗
ภาคผนวก	
๑. หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : สร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต	
๒. คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วม ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ ๑/๒๕๖๓ สั ง ญ วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไก ทางพระพุทธศาสนา	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

๓. คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ ๔/๒๕๖๓ สั ง ญ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา
๔. คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ ๖/๒๕๖๓ สั ง ญ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๓
เรื่อง หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา
๕. คำสั่งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา
ที่ ๑/๒๕๖๓ สั ง ญ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างคู่มือ
แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอน
ในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education
๖. รายชื่อผู้รับผิดชอบในแต่ละบทของหนังสือหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตร
ด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)
๗. สื่อประกอบแนวทางการสอน การบรรยายและการเทศนาโดยประยุกต์หลักธรรมคำสอน
ในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)

บทที่ ๑

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ มีทั้งการคอร์รัปชันในรูปแบบส่วนบุคคลและสถาบัน เช่น การให้และการรับสินบน การขู่เข็ญบังคับและให้สิ่งของล่อใจ การยอมรับของขวัญ การไม่กระทำตามหน้าที่แบบตรงไปตรงมา การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด การทุจริตการเลือกตั้ง การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการคอร์รัปชันในรูปแบบเชิงนโยบาย เช่น การใช้นโยบายบังคับ การออกกฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ อย่างมีอคติ การใช้นโยบายประชานิยมของผู้บริหาร การนำเสนอช่องทางและโครงการที่มีงบประมาณสูงมากขึ้น การแปรรูปเป็นรัฐวิสาหกิจเพื่อให้มีผู้ได้รับผลประโยชน์เข้ามาควบคุมกิจการ การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางที่มิชอบ การมีมาตรการการให้ดูเหมือนว่าเป็นการกระทำถูกต้องแล้วจนฉวยเอาผลประโยชน์ไปเป็นของตัวเองหรือพวกพ้องโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพฤติกรรมคอร์รัปชันที่มีความซับซ้อนดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจที่มีผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสิ้น

ปัญหาเรื่องการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันนั้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่า ปัญหาในลักษณะเช่นนี้มีมาแต่เกิดขึ้นแต่ในปัจจุบันเท่านั้น แต่ในอดีตกาลแม้แต่ในสมัยพุทธกาลก็เคยเกิดเรื่องในลักษณะเช่นนี้มาแล้ว ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง “ธัญชาณิสสูตร” ที่พระสารีบุตรได้ฟังข่าวสารจากหมู่ภิกษุสงฆ์ว่า ธัญชาณิพราหมณ์แห่งกรุงราชคฤห์เป็นผู้ใช้ชีวิตด้วยความประมาทและประกอบทุจริต โดยอาศัยอำนาจของพระราชาเที่ยวเบียดเบียนประชาชน (ฉ้อราษฎร์) อาศัยอำนาจของประชาชนเที่ยวเบียดเบียนรัฐ (บังหลวง) เพื่อนำผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นของตัวเอง เมื่อได้ยินเช่นนั้น พระสารีบุตรจึงเดินทางไปพบธัญชาณิพราหมณ์เพื่อโปรดแสดงธรรมด้วยตัวเอง เมื่อสอบถามเป็นที่แน่ชัดแล้วพบว่าธัญชาณิพราหมณ์ทำเช่นนั้นจริง แต่ที่ทำเช่นนั้นเพราะมีข้ออ้างว่า ที่จะต้องทำเบียดเบียนประชาชน (ฉ้อราษฎร์) และเบียดเบียนรัฐ (บังหลวง) เพราะต้องเลี้ยงดูบิดามารดา ต้องดูแลบุตรภรรยา ต้องดูแลญาติมิตรอำมาตย์และคนรับใช้ตลอดไปจนถึงต้องคอยทำบุญอุทิศให้เหล่าบรรพชนผู้ล่วงลับและทำการบวงสรวงเทวดา อีกทั้งยังต้องสนองพระราชกรณียกิจของพระราชาด้วย ภารกิจมากมายเช่นนี้มีความจำเป็นต่อคนหมู่มา จึงจำเป็นต้องเบียดบังทรัพย์จากประชาชนและจากรัฐ มาคอยช่วยเหลือเจือจานให้ทานแก่คนของตัวเอง

อย่างไรก็ดี พระสารีบุตร ได้กล่าวแย้งโดยให้เหตุผลว่า การทำความผิดด้วยการเบียดบังทรัพย์จากประชาชนและจากรัฐมาเป็นของตัวเองแล้วอ้างว่า จะนำไปช่วยเหลือดูแลบิดามารดา บุตรภรรยา และญาติมิตรของตัวเองนั้น เป็นความเห็นแก่ตัวโดยอ้างเหตุผลถึงคนอื่น แท้จริงแล้วความผิดที่เกิดขึ้นมาจากตัวของธัญชาณิพราหมณ์ที่เป็นผู้เริ่มต้นในการฉ้อราษฎร์บังหลวงเอง ทำเช่นนั้นไม่เชื่อว่าเป็นการทำบุญ แม้จะทำไปเพื่อพวกพ้องของตัวเอง แต่ก็ต้องไปเบียดเบียนผู้คนจำนวนมากให้ได้รับความเดือดร้อน ทำเช่นนั้นเรียกว่า “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าประโยชน์

ส่วนรวม” เมื่อธัญชนิพราหมณ์ได้พิจารณาฟังเหตุผลของพระสารีบุตรอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่า ตัวควรเลิกทำกรรมชั่วที่เป็นประโยชน์ส่วนบุคคล แล้วหันมาทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

จากพฤติกรรมของพระสารีบุตรดังกล่าวที่ได้ไปเทศน์แสดงธรรมแก่ธัญชนิพราหมณ์ให้เลิกเห็นแก่ประโยชน์ส่วนบุคคลด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง ให้หันกลับมาทำความดีเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม จะพบว่า การเทศนาแสดงธรรมให้ชาวบ้านเป็นคนดีในสังคมนั้น เป็นหน้าที่โดยแท้ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่จะต้องอบรมสั่งสอนและแนะนำให้ชาวบ้านเป็นคนดีของสังคม โดยเฉพาะการอบรมให้งดเว้นจากการลักทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่เรียกว่า **“อทินนาทานา เวรมณี”** ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของประเพณีทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันการผิดศีลข้อที่ ๒ นี้ถือเป็นการประพฤติผิดทางจริยธรรมที่ตึงาม เพราะคำว่า **“จริยธรรม”** หมายถึงหลักความประพฤติที่ตึงาม หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่สามารถวัดได้และประเมินได้ทั้งทางกายและทางวาจา ซึ่งตรงกับคำว่า **“ศีล”** ที่หมายเอาการควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้เรียบร้อย นับว่าเป็นการควบคุมสิ่งที่เรียกว่ารูปธรรมคือกายและวาจาของผู้คนในสังคมให้เรียบร้อยตึงาม แต่ในส่วนของการควบคุมความประพฤติทางใจนั้นตรงกับคำว่า **“ธรรม”** ซึ่งคำนี้มาจากคำว่า **“คุณธรรม”** ที่เป็นการควบคุมนามธรรมหรือจิตใจและความคิดของผู้คนในสังคมให้ประกอบไปด้วยคุณงามความดีในการจรโลงโลกและสังคมให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น ดังนั้น คำว่า **“ศีลธรรม”** จึงมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงจริยธรรมและคุณธรรมด้วย ยิ่งผู้คนในสังคมมีศีลธรรมมากเท่าใด โลกก็ยิ่งสงบสุขมากเท่านั้น ดังคำที่ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวไว้ว่า **“ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ”**

การฉ้อราษฎร์บังหลวงนี้ มิได้เกิดขึ้นแต่ในสมัยพุทธกาลเท่านั้น แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ก็ยังมีการกระทำเช่นนี้อยู่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทางรัฐบาลออกแบบระบบกลไกในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของข้าราชการในระดับต่างๆ ว่ามีความซื่อสัตย์สุจริตและรักษาประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมืองหรือไม่ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในด้านนี้โดยเฉพาะ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของข้าราชการ โดยการตรวจสอบการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งในการยุติธรรม การกระทำดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความเสียสละเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่เช่นนี้ ดังมีตัวอย่างจากข่าวสารที่ปรากฏว่าในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้วางแผนจับกุมรองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในข้อหาเรียกเงินรับสินบนค่าโยกย้ายตำแหน่ง

ข่าวสารด้านการฉ้อราษฎร์และบังหลวงดังกล่าวข้างต้นนี้ มีรายละเอียดเพิ่มเติมได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสกลนคร ได้รับการร้องเรียนจากผู้เสียหายว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนคร มีพฤติกรรมเรียกรับเงินค่าตอบแทนเพื่อโยกย้ายตำแหน่ง ในการโยกย้ายข้าราชการไปเป็นตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไป อยู่อีก อปท.หนึ่ง เป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท หากมีการจ่ายเงินค่าตอบแทนให้ แต่แบ่งเป็นงวด โดยให้งวดแรก ๑๐,๐๐๐ บาท ทางเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสกลนคร และตำรวจ ได้วางแผนเข้าจับกุมและพบว่าการกระทำความผิดสำเร็จแล้ว จึงได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาว่า ร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเตรียมขยายผล เนื่องจากคาดว่ามีการทำเป็น

ขบวนการ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป การทำหน้าที่ของ สำนักงาน ป.ป.ช. ในการตรวจสอบพฤติกรรมของข้าราชการที่มีความประพฤติในทำนองเรียกเงินรับสินบนค่าโยกย้ายตำแหน่งซึ่งเป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น เป็นการทำหน้าที่ที่ต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งเป็นพื้นฐานของคนดี การเติมเต็มความซื่อสัตย์สุจริตเช่นนี้ให้แก่ข้าราชการ จึงเป็นหน้าที่ของพระพุทธศาสนาที่จะได้น้อมนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ทุกคนเป็นคนดียิ่งขึ้นต่อไป

พระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายให้ทุกคนเป็นคนดีในสังคม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ การทำความดีทั้ง ๓ ทางเช่นนี้ เรียกว่า การประพฤติสุจริต ๓ ได้แก่ กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย, วาจาสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา และมโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ การประพฤติสุจริตทั้ง ๓ ทางนี้ ถือเป็นกุศลกรรม หรือความดีที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกัน ดังที่ปรากฏในจูฬราหุโลวาทสูตรว่า พระพุทธเจ้าตรัสกับพระราหุลว่า บุคคลควรพิจารณาให้ดีแล้วจึงทำกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะต้องพิจารณาว่า กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมที่เราปรารถนาจะทำนี้ เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตัวเอง หรือเป็นไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่น หรือเป็นไปเพื่อเบียดเบียนทั้ง ๒ ฝ่าย ถ้าเป็นเช่นนั้น กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมนั้น เป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ก็ขอให้อย่าทำกรรมเช่นนั้น ในทางตรงกันข้าม หากพิจารณาแล้วว่า กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมที่เราปรารถนาจะทำนี้ ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตัวเอง หรือไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่น หรือไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนทั้ง ๒ ฝ่าย ถ้าเป็นเช่นนั้น กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมนั้น เป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก กรรมเช่นนั้นสมควรที่จะทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เบียดเบียนทั้ง ๒ ฝ่ายเช่นนี้ ถือเป็นสิ่งที่นำความสุขมาให้ ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “อพยาปชมฺ สฺขํ โลก” แปลความว่า “ความไม่เบียดเบียน เป็นสุขในโลก”

ด้วยเหตุนี้ สำนักส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วมด้านทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. จึงจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันทุจริต โดยการประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาเข้าด้วยกัน เรียกว่า “Anti – Corruption Education” เป็นการนำกรอบศีลธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์เข้ากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยแบ่งเป็นวิธีการ ๒ ประการ ได้แก่

- ๑) การเปรียบเทียบ
- ๒) การบูรณาการ

การเปรียบเทียบ (Comparison) หมายถึง การพิจารณาเทียบเคียงให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันและต่างกัน ส่วนบูรณาการ (Integration) หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้น การบูรณาการเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบทำให้เห็นความเหมือนและความต่าง กล่าวคือ อะไรที่เหมือนกันจะทำให้เข้าใจง่ายขึ้น ส่วนความแตกต่างกันจะทำให้เกิดการบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงหรือเพิ่มเติมบางสิ่งที่ขาดไปให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หากอธิบายด้วยแนวคิดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาในกรอบของพุทธธรรม พบว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อบ่มบ่มสอนพระภิกษุและเณรให้สามารถอธิบายเนื้อหาในกรอบของพุทธธรรมได้อย่างเด่นชัด และพร้อมกันนั้นก็ยังสามารถเทศน์สั่งสอนฆราวาสโดยใช้วิธีการสอดแทรกเอากรอบแนวคิดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาเป็นตัวตั้งแล้วใช้หลักพุทธธรรมสอดแทรกเข้าไป ที่เรียกว่าการบูรณาการ (Integration) ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นความคิดในระดับวิทยากรต่อไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงต้องพิจารณาจากกรอบแนวคิดทั้ง ๒ ด้านผนวกเข้าด้วยกัน กล่าวคือ กรอบแนวคิดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา และกรอบแนวคิดด้านพุทธธรรม ในที่นี้จะขอเสนอถึงกรอบแนวคิดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษามีหัวข้อวิชา ๔ วิชา ประกอบด้วย

- ๑) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม
- ๒) ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต
- ๓) STRONG - จิตพอเพียงด้านทุจริต
- ๔) พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

โดยนำมาเป็นกรอบมโนทัศน์ในการพิจารณาผนวกเข้าด้วยกันกับกรอบแนวคิดด้านพุทธธรรม กล่าวคือ สังวรสูตร คือ การเรียงลำดับบทตามหลักปธาน ๔ หรือความเพียร ๔ ประการ ได้แก่

- ๑) สังวรปธาน หมายถึง เพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น
- ๒) ปหานปธาน หมายถึง เพียรละหรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
- ๓) ภาวนापธาน หมายถึง เพียรเจริญหรือเพียรก่อให้เกิด คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดมีขึ้นมา
- ๔) อนุรักษนปธาน หมายถึง เพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูรณ์

หลักปธาน ๔ หรือความเพียร ๔ นี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นหลักธรรมที่มีส่วนสำคัญในการทำให้งลื้อขององค์แห่งมรรคทั้ง ๘ ขยับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะหลักปธาน ๔ นี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมมปธาน หรือสัมมาวายามะ ซึ่งเป็นข้อที่ ๖ ของมรรคมืองค์ ๘ ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ยังสามารถนำหลักโกศล ๓ มาพิจารณาร่วมด้วย กล่าวคือ นำหลักการไตรตรองด้วยกระบวนการทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากความฉลาดหรือความเชี่ยวชาญ ๓ ด้าน ได้แก่

- ๑) อายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเจริญ รอบรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ กล่าวคือ ความฉลาดในการคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี พร้อมทั้งค้นหาสาเหตุที่ทำให้ความเจริญตั้งมั่นอยู่ได้นานด้วย

๒) อุปายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเสื่อม รอบรู้ทางเสื่อม และเหตุของความเสื่อม กล่าวคือ ความฉลาดในการคิดมุมกลับ มองโลกด้วยสายตาที่ประกอบด้วยเหตุผลถึงที่มาของความเสื่อมทั้งหลาย พร้อมทั้งค้นหาแนวทางที่จะไม่ทำให้ความเสื่อมนั้นเกิดขึ้นแก่ตัวเองและองค์กร

๓) อุปายโกศล หมายถึง ความฉลาดในอุปาย รอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์ และวิธีที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ความฉลาดในการใช้ปัญญาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการขบคิดหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยปัญญาโดยชอบ พร้อมทั้งหาอุปายในการสร้างความเจริญให้ดำรงอยู่ได้นานและหาหนทางในการป้องกันมิให้ความเสื่อมเกิดขึ้นแก่ตัวเองและองค์กรต่อไปในอนาคต

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของกรอบแนวคิดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา มีหัวข้อวิชา ๔ วิชา แผนรวมเข้ากับกรอบแนวคิดด้านพุทธธรรมที่นำหลักปธาน ๔ มาประยุกต์ร่วมกัน กรอบนี้จึงเป็นแนวทางของการพิจารณาหนังสือหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti – Corruption Education จำนวน ๖ บท โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti – Corruption Education นี้ ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) โดยได้ดำเนินการเสนอหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้ความเห็นชอบด้วยตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอ และมีการดำเนินการรับความเห็นของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและพัฒนาศึกษาไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย โดยให้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและให้กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อพิจารณานำหลักสูตรไปปรับใช้ในโครงการฝึกอบรมของข้าราชการ บุคลากรภาครัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่บรรจุใหม่ บุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ หรือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรอุดมศึกษา พร้อมทั้งให้กระทรวงศึกษาธิการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ตำราเรียน ครู อาจารย์ เพื่อนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรอุดมศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของการกระทำทุจริตในลักษณะต่างๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อม ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริต ความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดหลักสูตรในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียนด้วย

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้มีการรายงานผลการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้คณะรัฐมนตรีได้รับทราบ ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร๐๕๐๕/๒๕๕๖๔ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ เรื่อง หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ดังนี้

(๑) รับทราบรายงานผลการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประสาน ในรายละเอียดกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงใหม่ไปปรับใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

(๒) ให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงศึกษาธิการ รายงานผลสัมฤทธิ์ของการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต่อไป

(๓) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับความเห็นของสำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงาน ก.พ. ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม และกรุงเทพมหานครทราบด้วยแล้ว และในบัญชีเวียนแนบท้ายหนังสือ ยังได้มีการแจ้งไปยังผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบอีกด้วย

บทที่ ๒ สังวรปธาน

สังวรปธาน คือ การรวบรวมหลักพุทธธรรมเพื่อจะป้องกันปัญหา และไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริต ทำให้คนในสังคมคิดดี มีมโนสุจริต ไม่ไปผกผันผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นของตน เปรียบเสมือนการมีวัคซีนไว้ใช้เพื่อป้องกันโรคที่อาจเกิดขึ้น ทำให้คนสามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล

ในที่นี้ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับอัตถะ ๓ หมายถึง ประโยชน์หรือผลที่มุ่งหมาย ๓ ประการ ได้แก่

(๑) อัตตัตถะ หมายถึง ประโยชน์ตน

(๒) ปรัตถะ หมายถึง ประโยชน์ผู้อื่น

(๓) อุภยัตถะ หมายถึง ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นรวมกัน หรือที่เรียกว่า ประโยชน์ส่วนรวม

เรื่องการให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมนี่ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ผู้เป็นพระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบันของไทย เป็นพระบรมราชชนกในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ และเป็นพระราชอัยกาในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ได้มีพระราชดำรัสว่า

“ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง
ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง
ลามก ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง
ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

อธิบายได้ว่า การเป็นข้าราชการที่ดีนั้น จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมให้มาก ทำงานเพื่อประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์มีความสำคัญมากที่สุด เมื่อทำเช่นนี้ด้วยจิตใจที่เสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นอย่างดีแล้วต่อไปในภายภาคหน้า ประโยชน์ส่วนบุคคลจะตามมาเป็นลำดับต่อไป ไม่ว่าจะเป็นลามก ผล ทรัพย์สิน และเกียรติยศ จะมาถึงแก่ท่านเอง ขอให้ทำหน้าที่ของตัวให้สมบูรณ์ที่สุดและทำอย่างเต็มความสามารถประกอบไปด้วยคุณธรรม โดยมุ่งหวังประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองเป็นสำคัญ อย่าเห็นแก่ตัวเองเป็นสำคัญตามแนวทางแห่งอัตตาทิปไตย โดยให้คำนึงที่คติธรรมคำคมที่ว่า “ถ้าทำงานเพราะเห็นแก่ตัว อาจหมองมัวชั่วชีวิต ถ้าทำงานเพื่ออุทิศ สิ้นชีวิตแล้วยังคงอยู่”

การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคลนี้ เป็นแนวทางป้องกันการทุจริตในรูปแบบผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of interests) คือ สถานการณ์ที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งอันเป็นที่ไว้วางใจ เช่น หน่วยงาน นักการเมือง ผู้บริหาร หรือผู้อำนวยการของบริษัทเอกชนหรือหน่วยงานรัฐ เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ทางวิชาชีพ (Professional interests) อันส่งผลให้เกิดปัญหาที่เขาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลางโดยไม่ลำเอียง ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น อาจส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจที่มีต่อบุคคลนั้นว่า เขาจะสามารถปฏิบัติงานตามตำแหน่งให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมจริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด นับเป็นปัญหาทางปรัชญาที่เกิดขึ้นจาก ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมที่ขัดแย้งกัน

ตัวอย่างเช่น ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ชายคนหนึ่งมีหน้าที่ไปเป็นทหารเพื่อรับใช้ชาติ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมือง แต่เขามีแม่นอนป่วยอยู่ที่บ้านโดยไม่มีคนดูแล ถ้าเขาไปรับใช้ชาติแม่ว่าไม่มีคนดูแลก็อาจจะตายและไม่ได้เห็นหน้ากันอีก กล่าวคือ ถ้าอยู่กับแม่ก็ไม่ได้ไปรับใช้ชาติ ถ้าไปรับใช้ชาติก็ไม่ได้ดูแลตอบแทนคุณของแม่ ถือว่าไม่กตัญญูรู้คุณมารดา เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมเช่นนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ธมมํ จเร สุจริตํ” แปลความว่า “พึงประพฤติธรรมให้สุจริต” หมายถึง พึงทำหน้าที่อย่างสุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมเข้าไว้ในที่นี้ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งที่ว่า

“ นรชนพึงสละทรัพย์เพราะเหตุแห่งอวัยวะ

เมื่อจะรักษาชีวิต ก็พึงสละอวัยวะ

เมื่อระลึกถึงธรรม พึงสละทั้งอวัยวะ ทรัพย์ และแม้แต่ชีวิตทั้งหมด ”

อธิบายได้ว่า การรักษาดังนี้หมายถึง การทำหน้าที่อย่างสุจริตและบริสุทธิ์ยุติธรรม ถือเป็นความถูกต้องดีงามที่ต้องรักษาไว้ให้ดี โดยเล็งเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมืองแล้วจึงลงมือทำเช่นนั้น ต้องทำหน้าที่โดยคำนึงถึงประเทศชาติบ้านเมืองและสังคมมาก่อนส่วนอื่น มุ่งเอาประโยชน์ของชาติมาเป็นที่ตั้ง หากทำหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของชาติบ้านเมืองซึ่งเป็นประโยชน์สูงสุดมาก่อนเรื่องอื่นแล้ว ไม่ว่าจะต้องเสียสละทรัพย์ อวัยวะ หรือชีวิต ก็จะไม่เสียดายเลย เพราะประโยชน์ส่วนรวมมาเหนือกว่าประโยชน์ส่วนบุคคลแน่นอน ในที่นี้ขอยกตัวอย่างพระพุทธเจ้าในอดีตที่เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรมาพอสังเขป พระเวสสันดรนั้นเป็นผู้บำเพ็ญทานบารมีที่ยิ่งใหญ่ เป็นมิ่งอาชีพรักษาการเสียสละตัวเพื่อผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากการบริจาคทรัพย์สมบัติของตัวเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านอยู่เนืองๆ บริจาคช้างปัจจัยนาเคนทร์ ซึ่งเป็นช้างเผือกคู่บ้านคูเมืองของตัวให้แก่เจ้าเมืองอื่น จนในที่สุดสละได้แม้แต่ชีวิตของตัวเพื่อบำเพ็ญทานบารมีที่ยิ่งขึ้นไป การเสียสละเช่นนี้ถือเป็นแบบอย่างที่ดีที่ควรประพฤติตามเป็นอย่างยิ่ง เพราะมุ่งถึงประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่ของผู้อื่น จึงยอมเสียสละประโยชน์สุขที่เล็กน้อยของตัว ด้วยเหตุนี้ นักปราชญ์จึงเสียสละประโยชน์สุขเล็กน้อยเพื่อประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่ ประโยชน์ของมวลมนุษยชาติและประเทศชาติต้องมาก่อนประโยชน์ของตัวเสมอ

บทที่ ๓ ปหานปธาน

ปหานปธาน คือ การช่วยแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้สังคมอยู่ได้ โดยช่วยกันเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องปัญหาทุจริตต่างๆ ในบ้านเมืองและคอยแจ้งเหตุเภทภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ เช่น เมื่อเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ต่างๆ ขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการประท้วงหรือการทำผิดกฎหมายนานับประการ เมื่อเราทราบปัญหาแล้วจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ ไม่ใช่ไปจับเอง เพราะไม่ใช่หน้าที่ของประชาชน เมื่อเกิดปัญหาในบ้านเมืองจะต้องไม่นิ่งดูตาย ไม่นิ่งเฉยว่าไม่ใช่ธุระของตัว แต่ต้องช่วยกันแก้ปัญหาไม่ยอมทนและนิ่งเฉยต่อสรรพปัญหา ช่วยกันแก้ไขปัญหาทุจริตเพื่อให้คนในสังคมยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง อันจะเป็นการป้องปรามตามหลักปหานปธาน

หัวใจหลักของปหานปธาน คือ ต้องรู้จักป้องปรามและควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงคนอื่น และต้องรู้จักยกย่องและชื่นชมคนทำดี เพื่อให้มีกำลังใจทำความดียิ่งขึ้นไป หลักการนี้ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งที่ว่า “นิคฺคณฺเห นิคฺคหารํ ปคฺคณฺเห ปคฺคหารํ” แปลความว่า “พึงชมคนที่ควรชม พึงยกย่องคนที่ควรยกย่อง” ดังคำกล่าวที่ว่า “เพิ่มอำนาจคนดี ปิศาคนชั่ว” ซึ่งในที่นี้สามารถพิจารณาแยกออกได้เป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. กระบวนการป้องปรามคนไม่ดี ด้วยการควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงคนอื่น ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการรู้จักสอดส่องและกำกับดูแลสุขทุกข์ของผู้คนในสังคมโดยใช้กระบวนการกลุ่มของคนในสังคมเอง ตามปกติแล้วในแต่ละชุมชนนั้น ใครเป็นคนดีหรือคนไม่ดี ในชุมชนนั้นๆ ย่อมทราบและรู้จักกันเป็นอย่างดี เมื่อมีคนไม่ดีอยู่ในชุมชนเราในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน จะต้องคอยเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลไม่ให้เขาทำกรรมไม่ดีในชุมชน เมื่อรู้จักควบคุมดูแล

เป็นอย่างดีแล้ว ยังจะต้องรู้จักว่า ความมอบอำนาจในการดูแลชุมชนให้แก่ใคร หากมอบอำนาจไว้ในมือคนไม่ดี ย่อมทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนวุ่นวายใจและอาจก่อภัยร้ายแรงขึ้นแก่คนในชุมชนด้วย

๒. กระบวนการส่งเสริมคนดี ให้มีกำลังใจทำความดีเรื่อยไป ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการรู้จักยกย่องสนับสนุนคนทำดีให้มีอำนาจในการดูแลสุขทุกข์ของผู้คนในสังคม เมื่อควบคุมคนทำไม่ดีในชุมชนได้แล้ว ต่อไปจะเป็นยกย่องส่งเสริมคนทำดี ให้มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลรับใช้ชุมชนต่อไป เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่คนทำความดีในชุมชน การยกย่องและให้กำลังใจคนทำดีนั้น เป็นกระบวนการเสริมแรงจูงใจทางบวกให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในชุมชน ทำให้ชุมชนตื่นตัวและสร้างพลังด้านบวกให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

การรู้จักควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ และการรู้จักยกย่องคนดี ให้มีกำลังใจทำงานเพื่อรับใช้สังคมนี้ สอดคล้องต้องกันกับพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

เมื่อพิจารณาดังนี้ จะเห็นว่า หัวใจหลักของปทานปธานที่ว่าด้วยการรู้จักป้องกันปรามและควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงคนอื่น และการรู้จักยกย่องและชื่นชมคนทำดี เพื่อให้มีกำลังใจทำความดียิ่งขึ้นไปนั้น ประกอบไปด้วยองค์แห่งคุณธรรม ๒ ประการ คือ ความละเอียดและความไม่อดทน หรือที่เรียกว่า หิริและโอตตปปะ

หิริ หมายถึง ความละเอียดใจต่อการทำความชั่ว ความอายชั่วเกิดจากการนึกถึงความเป็นคนดี และศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูลเป็นต้นแล้วเกิดความละเอียดใจที่จะกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ และโอตตปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อความชั่ว ความกลัวบาปเกิดจากการนึกถึงภัย หรือความทุกข์ที่เป็นผลจากการกระทำความชั่ว เช่น กฎหมายรุนแรง การลงโทษ ทัณฑ์ภัย และสังคมตำหนิติเตียน องค์แห่งคุณธรรมทั้ง ๒ ประการนี้มีชื่อเรียกว่า “**ธรรมคัมภีร์ครองโลก**” คือ ธรรมที่ช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “**เทวธรรม**” หมายถึง ธรรมสำหรับเทวดา หรือธรรมสำหรับทำบุคคลให้เป็นดังเทวดา เพราะบุคคลผู้มีความละเอียดชั่วและเกรงกลัวต่อบาปทุจริตทั้งปวง ทำให้เป็นคนดีงามและเป็นคนมีคุณธรรมประจำใจ ซึ่งความดีเช่นนี้ถือว่าเป็นธรรมที่คัมภีร์ครองโลกให้สงบบรมเย็น โดยทำคนธรรมดาให้เป็นเทวดาบนโลกนี้ได้ เพราะมีรากฐานของหิริโอตตปปะเป็นที่ตั้งประจักษ์ใจนั่นเอง ดังนั้น ความละเอียดและความไม่อดทนนี้ จึงเป็นธรรมคัมภีร์ครองโลกและเป็นธรรมสำหรับทำคนให้เป็นเทวดา ส่งเสริมให้เป็นคนรู้จักความอดทนในการพึ่งพาตัวเองและมีความมั่นคงในการทำความดียิ่งขึ้นไป ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“ ถึงจนทนสู้กัด	กินเกลือ
อย่าเที่ยวแลเนื้อเอื้อ	พวกพ้อง
อดอยากเยี่ยงอย่างเสือ	สงวนศักดิ์
โซ่ก็เสาะใส่ท้อง	จับเนื้อกินเอง”

บทที่ ๔ กาวนาปธาน

กาวนาปธาน คือ การพัฒนาบุคคลทุกหมู่เหล่าให้มีจิตพอเพียงที่พร้อมในการต้านทุจริตอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างวิถีชีวิตและวัฒนธรรมสุจริตในสังคมไทย โดยการนำรูปแบบความเข้มแข็ง หรือ STRONG Model (พัฒนาโดย รศ.ดร.มาณี ไขยธีรานุวัฒน์ศิริ, ๒๕๖๒) มาใช้ในสังคม ประกอบไปด้วย

- (๑) S (Sufficient) พอดี พอเหมาะ พอใจ
- (๒) T (Transparent) สุจริต
- (๓) R (Realise) สัมมาทิฐิ ค่านิยม
- (๔) O (Onward) จักขุมา วิสัยทัศน์
- (๕) N (Knowledge) วิธูระ
- (๖) G (Generosity) นิสัยดี มีจิตอาสา

รูปแบบความเข้มแข็ง หรือ STRONG Model (จิตพอเพียงต้านทุจริต) นั้น เป็นรูปแบบที่มาจาก ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้มีการวิเคราะห์ ภาพอนาคตของประชาชนและสังคมในระยะ ๕ ปีข้างหน้าไว้ว่า หากยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนของสังคมไทย ในการนำไปปฏิบัติจริง ประชาชนชาวไทยจะมีความตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น ให้ความสนใจต่อข่าวสาร และตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศมากขึ้น การแสดงออกของประชาชนที่ต่อต้านการทุจริต ทั้งในชีวิตประจำวัน ผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ มาจากการตื่นรู้ว่า นอกจากจะผิดกฎหมาย และทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรม น่ารังเกียจ ประชาชนจะเริ่มเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนวิธีคิดที่สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม พัฒนาวัฒนธรรม ทางสังคมบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่กระทำการทุจริตเนื่องจากมีพื้นฐานจิตพอเพียง ละอายในการทำ ทุจริตประพฤติดมิชอบ รวมทั้งไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม

เพื่อให้ภาพอนาคตดังกล่าวสามารถบรรลุผลได้จริง หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ อย่างแท้จริงกับการปรับประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ประกอบกับหลักการต่อต้านการทุจริตอื่นๆ เพื่อสร้างฐานคิดจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้น โดยประยุกต์โมเดล “STRONG - จิตพอเพียงต้านทุจริต” ซึ่งพัฒนาโดย รองศาสตราจารย์ ดร.มาณี ไขยธีรานุวัฒน์ศิริ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบด้วย

๑) S (Sufficient) : พอเพียง

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับประยุกต์เป็นหลักความพอเพียงในการทำงาน การดำรงชีวิต การพัฒนาตัวเองและส่วนรวม รวมถึงการป้องกันการ ทุจริตอย่างยั่งยืน

ความพอเพียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ แม้ว่าจะแตกต่างกันตามพื้นฐาน แต่การตัดสินใจว่าความพอเพียงของตัวเองต้องตั้งอยู่บนความมีเหตุมีผล ที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ผู้อื่น และส่วนรวม วิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม จะเป็นกลไกสำคัญหนึ่งที่จะไปสู่ความพอเพียงของปัจเจกบุคคล

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา หลักพอเพียงอันเกิดจากการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมดังกล่าว สอดคล้องกับหลักธรรม เรื่อง “**ประโยชน์ ๓ (อรรถ ๓)**” อันประกอบไปด้วย

- (๑) อัตตัตถะ – ประโยชน์ตน
- (๒) ปรัตถะ – ประโยชน์ผู้อื่น
- (๓) อุภยัตถะ – ประโยชน์ร่วมกัน, ประโยชน์ส่วนรวม

๒) T (Transparent) : โปร่งใส

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนต้องปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใสตรวจสอบได้ ที่มีปรากฏในหลักปฏิบัติ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมายด้านความโปร่งใส

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา ค่านิยมของความโปร่งใส สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “**อนวัชชสุข**” อันเป็นหนึ่งในสุขของคฤหัสถ์ ๔ ประการ ซึ่ง **อนวัชชสุข** นี้ หมายเอา สุขอันเกิดจากการประกอบกิจการที่ปราศจากโทษสุขอันเกิดจากความสุจริต คือ การประกอบกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม อันหาโทษมิได้ บุคคลผู้นั้นย่อมได้รับความสุขโสมนัสว่าเราประกอบด้วยกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม อันหาโทษมิได้

๓) R (Realise) : ตื่นรู้

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงรากเหง้าของปัญหาและภัยร้ายของการทุจริตประพัตติมิชอบภายในชุมชนและประเทศ ความตื่นรู้จะทำให้เฝ้าระวังและไม่ยินยอมให้เกิดการทุจริตขึ้น

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา การตื่นรู้ สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “**สัมมาทิฐิ**” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของมรรคมีองค์ ๘ โดยสัมมาทิฐิ คือปัญญาอันเห็นชอบตามความเป็นจริง ตามครรลองคลองธรรม ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ทางเกิดแห่งแนวคิดที่ถูกต้อง, ต้นทางของความดีงามทั้งปวงมี ๒ ประการ ได้แก่ (๑) ปรโตโฆสะ คือ การหมั่นรับฟังคำแนะนำ ข่าวดสาร สนทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่าจากผู้อื่น ผู้เป็นกัลยาณมิตร (การกระตุ้นจากภายนอก) (๒) โยนิโสมนสิการ คือ กระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย (การใช้ความคิดถุวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น)

๔) O (Onward) : มุ่งไปข้างหน้า

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน มุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตัวเองและส่วนรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน บนฐานความโปร่งใส ความพอเพียง และร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้นอย่างไม่มีย่อ

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา การมุ่งไปข้างหน้า สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “จักขุมา” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของ “ปาปณิกกรรม ๓” ที่ประกอบไปด้วย จักขุมา, วิรูโร และนิสสยสัมปันโน ซึ่งจักขุมานี้ หมายเอา การมีปัญญามองการณ์ไกล รู้ว่าต้องทำอะไรถึงจะบรรลุตามเป้าหมาย สามารถวางแผนและฉลาด ในการอ่านคน

จักขุมา (ปาปณิกกรรม) และมุ่งไปข้างหน้า (Onward) จึงเชื่อมโยงสอดคล้องกันในความที่ว่าเป็นความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง มีปัญญา มีศรัทธา มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาให้เกิดความเจริญ โดยการต่อสู้ทุจริตไปสู่เป้าหมายอย่างไม่ย่อท้อ ตามความที่กล่าวข้างต้นนั่นเอง

๕) N (Knowledge) : ความรู้

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน ต้องมีความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้ไปใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินได้อย่างถ่องแท้ ในเรื่องสถานการณ์การทุจริต ผลกระทบที่มีต่อตัวเอง และส่วนรวม

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา ความรู้ สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “วิรูโร” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของ “ปาปณิกกรรม ๓” ที่ประกอบไปด้วย จักขุมา, วิรูโร และนิสสยสัมปันโน ซึ่ง วิรูโรนี้ หมายเอา การจัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญ มีความชำนาญด้านเทคนิค

วิรูโร (ปาปณิกกรรม) และความรู้ (Knowledge) ตามโมเดล STRONG นั้น จึงเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ในแง่ที่ว่า มีความเพียรพยายาม มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

๖) G (Generosity) : ความเอื้ออาทร

คนไทยมีความเอื้ออาทร มีเมตตา น้ำใจต่อกันบนฐานของจิตพอเพียงด้านทุจริต โดยไม่รับ หรือให้ผลประโยชน์ต่อพวกพ้อง

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา เอื้ออาทร สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “นิสสยสัมปันโน” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของ “ปาปณิกกรรม ๓” ที่ประกอบไปด้วย จักขุมา, วิรูโร และนิสสยสัมปันโน ซึ่ง นิสสย-สัมปันโน หมายเอา การเป็นที่พึ่งได้ การพร้อมถึงความเชื่อถือ ไว้วางใจ ในหมู่คณะ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

นิสสยสัมปันโน (ปาปณิกกรรม) และเอื้ออาทร (Generosity) ตามโมเดล STRONG นั้น จึงเชื่อมโยงสอดคล้องกันในความหมายที่ว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่พึ่งพิงได้ นิสยดี มีความเอื้ออาทรต่อกัน บนพื้นฐานจริยธรรมและความพอเพียงนั่นเอง

บทที่ ๕ อนุรักษ์ขนานปธาน

อนุรักษ์ขนานปธาน คือ การรักษาความดีที่ทำมาทั้งหมด ให้มีความตั้งมั่นยาวนานมากที่สุด เมื่อทำแล้วต้องมีความยั่งยืนและเกิดเครือข่าย (Networking) การรักษาความดีนี้ก็เปรียบเหมือนเกลือ ที่รักษาความเค็ม ทำอย่างไรให้เป็นวัฒนธรรมที่ต่อเนื่อง เป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในสังวรสูตร

มีเกณฑ์ทำความดี โปร่งใสและสุจริต ตามหลักธรรมที่ว่า “ธมฺมํ จเร สุจิริตํ” แปลความว่า “พึงประพฤติธรรมให้สุจริต” หมายถึง ควรปฏิบัติหน้าที่ให้สุจริต ๓ ประการ คือ

- ๑) มโนสุจริต (คิดดี) สัมมาทิฏฐิ คือ คุณธรรม
- ๒) วจีสสุจริต (พูดดี) สัมมาวาจา
- ๓) กายสุจริต (ทำดี) สัมมากัมมันตะ

อธิบายความว่า มโนสุจริต คือ คุณธรรม เพราะเป็นส่วนที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ จึงมีชื่อเรียกด้วยคำคุ้นเคยว่า คุณธรรมประจำใจ ส่วนวจีสสุจริตและกายสุจิตินั้น ทั้ง ๒ ส่วนนี้รวมกัน คือ จริยธรรม เป็นการควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้เรียบร้อยดีงาม หรือทำให้เป็นคนดีนั่นเอง

คนดีสามารถบำเพ็ญประโยชน์ทั้ง ๓ ประการให้บริบูรณ์แก่คนเป็นอันมาก เพราะเขาทำหน้าที่ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ถ้าสมาชิกในสังคมใดพร้อมใจกันทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สังคมนั้นก็จะมี ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ แท้ที่จริง การปฏิบัติหน้าที่ก็คือการปฏิบัติธรรม ใครมีธรรมคือหน้าที่อะไร ควรทำหน้าที่นั้นให้สุจริตด้วยลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ๒) ไม่ละเว้นหน้าที่ และ ๓) ไม่ทุจริตต่อหน้าที่

นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมที่ส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรมประจำใจให้เกิดขึ้นแก่พลเมืองดีในสังคม และเพิ่มเติมความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้นนี้ ประกอบหลักธรรม ๓ แนวทาง ได้แก่ หลักการเพิ่มอำนาจคนดี ปิชาคนชั่ว, หลักอุปทานิยธรรม สร้างสังคมไทยห่างไกลความเสื่อม และหลักสาราณียธรรม นำไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

หลักการเพิ่มอำนาจคนดี ปิชาคนชั่ว ถือเป็นการส่งเสริมเพิ่มคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคมนั้น จำเป็นต้องนำหลักการเพิ่มอำนาจคนดี และปิชาคนชั่วไปใช้ เพราะเป็นหลักที่รู้จักป้องกันและควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงรังแกคนอื่นในสังคม และทำการยกย่องเชิดชูคนดี ให้ทำหน้าที่เพื่อส่วนรวมต่อไปอย่างยั่งยืน หลักการนี้ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งที่ว่า “นิคฺคณฺเห นิคฺคหารทํ ปคฺคณฺเห ปคฺคหารทํ” แปลความว่า “พึงข่มคนที่ควรข่ม พึงยกย่องคนที่ควรยกย่อง” หลักการนี้มีความสอดคล้องตรงกับแนวคิดทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการจูงใจที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (B.F. Skinner) ที่มีหลักคิดว่า เราสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้โดยวิธีการเสริมแรงทางบวก เช่น การมอบอำนาจ มอบหมายหน้าที่ให้ การให้รางวัลในการทำ ความดี และวิธีเสริมแรงทางลบ เช่น การทำโทษ หรือการออกข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการจำกัดอำนาจหน้าที่หรือขอบเขตการทำงานของคนชั่ว ให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงามที่สังคมกำหนดร่วมกัน ถือเป็นการร่วมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในทางอ้อมด้วย

หลักอุปทานิยธรรม เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงความเข้มแข็งของชาวแคว้นวัชชีที่ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงประทานไว้ให้อย่างแข็งขัน เมื่อชาวแคว้นวัชชีปฏิบัติตามหลักอุปทานิยธรรมนี้ ย่อมได้ชื่อว่า มีแต่ความเจริญ ไม่มีความเสื่อมเลย เป็นหลักการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคม แม้ตนเองจะเป็นเพียงพลเมืองคนหนึ่งก็ถือเป็นหน่วยย่อยที่สุด在社会 แต่เมื่อตนเองเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักการนี้ ย่อมถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมโดยภาพรวมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เมื่อสังคมเกิดความเข้มแข็งในการดูแลปกป้องขอบเขตชั้นธรรมาของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างรอบด้าน เป็นการพัฒนาที่สร้างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เกิดแก่สังคมโดยภาพรวมอีกด้วย

หลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน เป็นหลักการแห่งการอยู่ร่วมกันด้วยบารมีแห่งเมตตาและความรักที่มีให้ต่อกันและกันของผู้คนในสังคม เป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นที่ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รักและที่เคารพต่อกันและกัน เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ ไม่ก่อความวิวาทต่อกัน เสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะ

หากทำได้ตามหลักการดังกล่าวข้างต้น ย่อมส่งผลให้มีพลเมืองดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักอนุรักษนาปธาน กล่าวคือ

หน้าที่ของพลเมืองดีตามหลักอนุรักษนาปธาน จะส่งผลให้เกิดการช่วยกันเป็นหูเป็นตาคอยระแวดระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคม เมื่อทำหน้าที่อย่างสุจริตด้วยการร่วมกันทำความดีและคอยป้องกันความชั่วที่อาจเกิดขึ้นแก่หมู่คณะแล้ว ยังนับได้ว่า ทำหน้าที่ร่วมกันด้านโกงด้วย การทำหน้าที่ของพลเมืองดีเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่น่ายกย่อง

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การประพฤติจริยธรรมเพื่อสังคม เพราะการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการบ่งบอกถึงการแสดงเจตนารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข ต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคม เป็นการควบคุมความประพฤติของตนเองให้เข้ากับหมู่คณะอื่นในสังคม เมื่อควบคุมความประพฤติตนเองได้แล้ว ยังแสดงออกต่อสังคมด้วยการทำหน้าที่คอยระแวดระวังภัยให้คนอื่นในสังคมด้วย ถือว่าเป็นผู้มีจริยธรรมเพื่อตนเองเป็นเบื้องต้น และมีจริยธรรมเพื่อสังคมในเบื้องปลายได้ด้วย

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการเป็นพลเมืองดีนี้ถือเป็นการทำหน้าที่เสมือนหนึ่งการสร้างภูมิคุ้มกันภัยให้เกิดแก่หมู่คณะ (Herd Immunity) ด้วย ซึ่งเริ่มต้นด้วยการฉีดวัคซีนให้แก่ตนเองก่อน เมื่อตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดีแล้ว ก็เริ่มสร้างภูมิคุ้มกันภัยให้แก่ผู้อื่นตามไปด้วย แนวคิดเช่นนี้จึงเข้ากับหลักอนุรักษนาปธานเป็นอย่างยิ่ง เพราะการรักษาความดีให้คงอยู่ตราบนานเท่านานโดยไม่ยอมให้เสื่อมสลายไปนั้น ก็เพื่อความเป็นอย่างผาสุกของประชาชนนั่นเอง

บทที่ ๖ บทสรุป

ด้วยเหตุที่มีการนำกรอบแนวคิดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาและกรอบแนวคิดด้านพุทธธรรมมาผนวกเข้าด้วยกัน ทำให้สามารถผลิตเนื้อหาหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต โดยได้แบ่งกลุ่มตามการเรียนรู้การสอนในแต่ละช่วงชั้น และการฝึกอบรมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ๕ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับปฐมวัยและ ป.๑ – ม.๖) มีชื่อหลักสูตรว่า “รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต”

กลุ่มที่ ๒ หลักสูตรอุดมศึกษา มีชื่อหลักสูตรว่า “วัยใส ใจสะอาด : Youngster with good heart”

กลุ่มที่ ๓ หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ มีชื่อหลักสูตรว่า “หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ
กลุ่มทหารและตำรวจ”

กลุ่มที่ ๔ หลักสูตรวิทยากร มีชื่อหลักสูตรว่า “สร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต”

กลุ่มที่ ๕ หลักสูตรโค้ช มีชื่อหลักสูตรว่า “โค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต”

โดยทั้ง ๕ กลุ่มข้างต้นนี้ จะได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาแนวคิดด้านทุจริตให้แก่ผู้คนในแต่ละช่วงวัย
เพื่อเป็นการบ่มเพาะและพัฒนาความคิดที่ดีมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งให้แก่ผู้คนในกลุ่มต่างๆ
เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นการเสริมแรงให้เห็นได้ว่า สังคมที่เราอาศัยอยู่จะมีความสงบสุขร่มเย็นได้อย่างแน่นอน

อย่างไรก็ดี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)
ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำหลักสูตร
หรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต สำหรับนำไปใช้ตามความเหมาะสม ดังนี้

(๑) นำไปจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในโรงเรียน

(๒) นำไปจัดในชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

(๓) นำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
(สาระหน้าที่พลเมือง) หรือนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

โดยมีจุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในแง่มุมต่างๆ อย่างละเอียด ดังนี้

(๑) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม

(๒) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

(๓) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG - จิตพอเพียงด้านการทุจริต

(๔) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

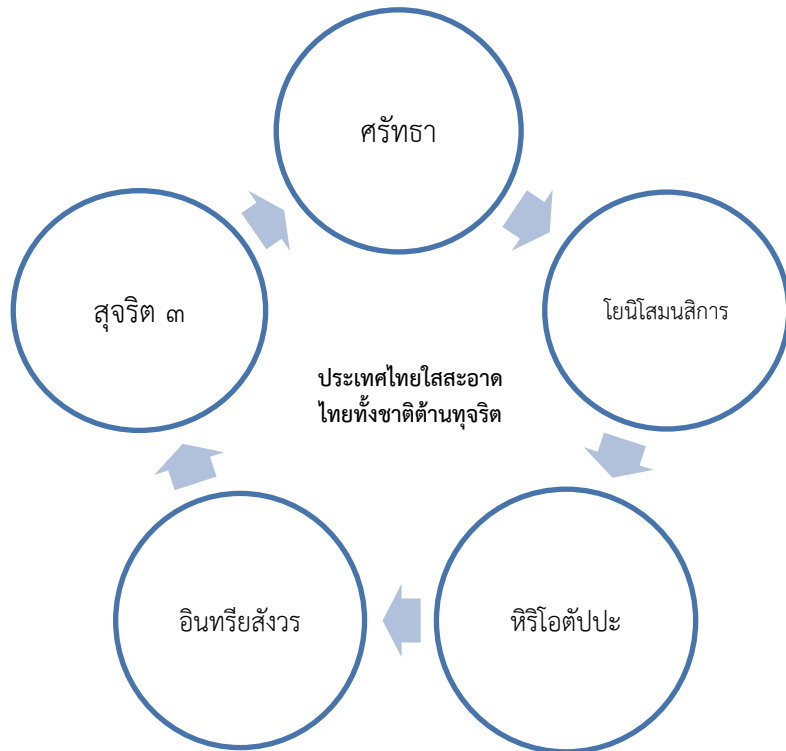
(๕) สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้

(๖) ปฏิบัติตัวเป็นผู้ละอายและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

(๗) ปฏิบัติตัวเป็นผู้ที่ STRONG - จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต

(๘) ปฏิบัติตัวตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

จากบทที่ ๑ ถึงบทที่ ๖ ในหนังสือ “หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” นำหลักสัมมปปธาน เพื่อให้คนไทยสร้างความเพียรเพื่อให้สังคมไทยลด ละเลิกการทุจริต ด้วยศรัทธาต่อความซื่อสัตย์สุจริต มีสติรู้ถูกผิด มีความละเอียดในการทุจริต ระมัดระวังตน ไม่ไปในทางเสื่อม ร่วมกันนำพาสู่ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต”

บทที่ ๒

สังวรปราน

เพียรระวังยับยั้งการทุจริตที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น :

หลักการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม

๑. ความนำ

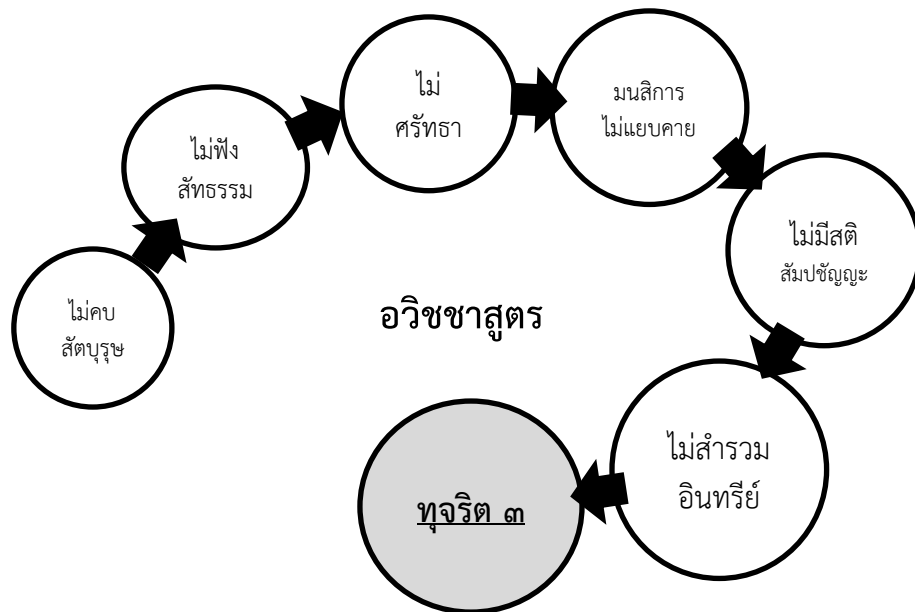
ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมติดสินบนและเบียดเบียนสาธารณะประโยชน์นำมาเป็นประโยชน์ส่วนบุคคล มาจากรากเหง้าของความคิดที่ไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้ จึงจำเป็นต้องปรับวิธีคิด ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม โดยการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม จนถึงขั้นสามารถคิดได้ และทำได้อย่างอัตโนมัติ ซึ่งสามารถปลูกฝังได้จากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาว่าด้วยการป้องกันปัญหา ไม่ให้เกิดปัญหาการทุจริตด้วยมโนสุจริต ไม่ไปฉกฉวยประโยชน์ส่วนรวมด้วยการมีวักขิ่นคุ่มครองใจให้ไม่ประพฤติทุจริต ซึ่งต้นตอของปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้นนี้ มีสาเหตุมาจากอวิชชา กล่าวคือ ความไม่รู้ที่เป็นสาเหตุสำคัญของการทุจริตทั้งปวง

๒. อวิชชาสูตร รากเหง้าของการทุจริตทั้งปวงที่ไม่ควรให้เกิดขึ้น

พระพุทธเจ้าได้ตรัสอวิชชาสูตรว่าด้วย ทุจริต ๓ มีเหตุปัจจัยเกิดจากความไม่สำรวมอินทรีย์ ความไม่สำรวมอินทรีย์ มีเหตุปัจจัยเกิดจากความไม่มีสติสัมปชัญญะ ความไม่มีสติสัมปชัญญะ มีเหตุปัจจัยเกิดจากการมณสิการโดยไม่แยบคาย การมณสิการโดยไม่แยบคาย มีเหตุปัจจัยเกิดจากความไม่มีศรัทธา ความไม่มีศรัทธา มีเหตุปัจจัยเกิดจากการไม่ฟังสัทธรรม การไม่ฟังสัทธรรม มีเหตุปัจจัยเกิดจากการไม่คบสัตบุรุษ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า อวิชชาที่กำลังแรงกล้าได้ ก็เพราะมีสาเหตุเบื้องต้นมาจากไม่คบสัตบุรุษ เมื่อไม่ได้คบสัตบุรุษ ย่อมทำให้ไม่ได้ฟังพระสัทธรรมอันเป็นหลักธรรมในการขัดเกลาจิตใจให้ดีงาม เมื่อไม่ได้ฟังสัทธรรม ส่งผลให้ไม่เกิดความศรัทธาที่ตั้งมั่นในการทำความดี เมื่อไม่มีศรัทธา จึงส่งผลให้ไม่เกิดการมณสิการโดยแยบคาย เมื่อไม่ได้มณสิการโดยแยบคาย จึงไม่มีสติสัมปชัญญะ เมื่อไม่มีสติสัมปชัญญะ จึงส่งผลให้ไม่มีความจำเป็นต้องสำรวมระวังอินทรีย์ เมื่อไม่สำรวมระวังอินทรีย์ให้ดีงาม จึงส่งผลให้เกิดทุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ

เมื่อประกอบทุจริตทั้ง ๓ ทาง จึงส่งผลให้เกิดนิรณรรธธรรมเป็นเครื่องขวางกั้นคุณงามความดีไม่ให้เกิดขึ้น และเมื่อนิรณรรธธรรมเกิดขึ้น จึงส่งผลให้เกิดอวิชชาคือความไม่รู้ที่เป็นรากเหง้าของอกุศลทั้งปวงที่ไม่ควรให้เกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงควรทำความเข้าใจอวิชชาให้ดี เพื่อเป็นการกำจัดต้นเหตุหรือรากเหง้าของทุจริต นานัปการทั้งปวงให้ขาดสูญไป พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการจัดการกับต้นเหตุของปัญหา (สมุทัย) หากสามารถแก้ต้นเหตุของปัญหาได้ ย่อมสามารถดับทุกข์ได้ ดังนั้น อกุศลทั้งปวงที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา จึงมีต้นเหตุหรือรากเหง้ามาจากอวิชชานั้นเอง

๓. สังวรปธาน การเพียรระวังยับยั้งการทุจริตที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น

สังวรปธาน หมายถึง การเพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น หมายถึง การป้องกัน ไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน โดยสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มิให้ความโลภ ความโกรธ ความหลง เกิดขึ้น ดังนั้น จึงขอเสนอ หลักธรรมนำแนวทางไว้ ๒ ประการ ได้แก่ ธรรมสายหลักนำแนวทางคือสังวรปธาน และธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม มีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ ธรรมสายหลักนำแนวทาง (สังวรปธาน)

สังวรปธานนี้ถือเป็นธรรมสายหลักนำแนวทางที่ควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการทำลายอวิชชาทุกประการให้ดับไป ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก็สังวรปธานเป็นไฉน ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ย่อมยังฉันทะให้เกิด พยายาม ปราภวความเพียร ประคองจิต ตั้งจิตไว้ เพื่อให้ อกุศลกรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น”

สังวรปธานจะเกิดขึ้นได้ ด้วยสังวร ๕ ดังนี้

(๑) **ศีลสังวร** หมายถึง การสำรวมในการรักษาศีลอันได้แก่ ปาฏิโมกข์สังวรศีล อันเป็นศีลของบรรพชิต สำหรับฆราวาสผู้ครองเรือนจะหมดจดได้ด้วยสมาทานวิริติ คือ มีเจตนางดเว้นด้วยวิธีรับสมาทานเบญจศีล มีการเปล่งวาจา เป็นต้น หรือตั้งสัตยาธิษฐานต่อหน้าสมาคมว่า ข้าพเจ้าจักประพฤติหน้าที่ให้เป็นสุจริต เป็นต้น บางท่านมีคุณธรรมสูงอันนับเนื่องด้วยมีหิริโอตตปะ ละอายชั่ว กลัวต่อบาป เมื่อประสบกับโลภะที่บังเกิดเฉพาะหน้า สามารถหักห้ามใจ ไม่ประพฤติไปตามอำนาจกิเลสได้ เรียกว่า มีสัมปตตวิริติ ปฏิเสธได้เมื่อเผชิญกับอารมณ์ที่น่าใคร่

(๒) **สติสังวร** หมายถึง การมีสติในการสำรวมระมัดระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อมีรูปารมณ์ เป็นต้น มากระทบ โดยนัยนี้ สติ เป็นองค์คุณสำคัญในการควบคุมมิให้อารมณ์ที่เป็นข้าศึกเกิดขึ้น “ยานิ โสตานิ โลกสมิ สติ เตสํ นิวารณํ โสตานํ สํวรํ พุริมิ” กระแสเหล่าใดมีอยู่ในโลก สติเป็นเครื่องกั้นกระแสเหล่านั้น เราเรียกว่า สติเป็นเครื่องกั้นกระแส คำว่า กระแส ในที่นี้ หมายถึง ตัณหา ความทะยานอยาก ดังนั้น บุคคล จึงต้องใช้สติ ในการสำรวมระมัดระวัง จักขุนทรีย์ เป็นต้น เพื่อเป็นเครื่องกั้นกระแสคือตัณหาความทะยานอยากนั้น

(๓) **ญาณสังวร** หมายถึง ความสำรวมด้วยญาณ คือ ตัดกระแสกิเลสมีต้นเหตุ เป็นต้น เสียได้ด้วย ใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะถึงทรัพย์สินของตัว ทรัพย์สินของผู้อื่นได้ มีสมาธิภูมิรู้ บารมี บุญ คุณ โทษ ตลอดจนรู้จักประมาณในการพึงพาตัวเอง อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ลักขโมย ไม่คดโกง ขยันซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน ส่งผลให้ตัวเองและผู้อื่นไม่เดือดร้อน

(๔) **ขันติสังวร** หมายถึง การสำรวมด้วยขันติ คือ อดทนต่อหนาว ร้อน หิว กระจาย ถ้อยคำแรงร้าย และทุกขเวทนาต่างๆ ได้ ไม่แสดงความวิการ ณ์ ที่นี้ หมายถึง อดทนไม่ให้ความอยากได้ครอบงำ แม้จะมีอำนาจ สิ้นจาง เข้ามานำเสนอให้ปลื้มใจ ต้องมีความอดทน ไม่เรือก ไม่รับ ไม่สนับสนุนการคดโกง จะทำให้เป็นคนดีได้

(๕) **วิริยสังวร** หมายถึง ความสำรวมด้วยความเพียร คือ พยายามขับไล่ บรรเทา กำจัดอกุศลวิบากที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป เป็นต้น ตลอดจนละมิจฉาชีพ เพียรแสวงหาปัจจัยสี่เลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาชีพ ที่เรียกว่า สัมมาอาชีพะ นำธรรมะที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “วิริเยน ทุกขมจเจติ คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร” จึงคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตัวเองว่า คนที่เกิดมาแล้วใช้ความเพียรจะไม่เป็นหนี้พระคุณพ่อแม่

อย่างไรก็ดี นอกจากนี้สังวร ๕ ประการอันเป็นส่วนอธิบายขยายความให้สังวรปธานมีความชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว สังวรปธานมีความหมายถึงการเฝ้าสำรวมระวังยับยั้งอกุศลธรรมนั้น ยังมีสิ่งที่สำรวมระวังให้ดีที่สุดอีก ๑ ประการ ซึ่งตรงตามองค์ธรรมที่ปรากฏในอริยสัจธรรม กล่าวคือ จำเป็นต้องมีการสำรวมระวังอินทรีย์ให้ดี หรือมีอินทรีย์สังวรนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ จึงควรทำความเข้าใจอินทรีย์สังวรให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

อินทรีย์สังวร คือ การสำรวมระมัดระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นการป้องกันการทุจริตทางตรง ดังพุทธดำรัสสรุปความได้ว่า “สังวรปธาน หมายถึง การที่บุคคลเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องสัมผัสรับรู้ อารมณ์แล้ว สำรวมระมัดระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ถูกอกุศลธรรม คืออภิชฌา (โลภอยากได้) และโทมนัส (ไม่ชอบใจ) เข้าครอบงำ”

ผู้ใดขาดความสำรวมระมัดระวังอินทรีย์ ปลอยใจไปตามกระแสแห่งความโลภ ผู้นั้นจัดว่าเป็นผู้ประมาท สบโอกาสได้ช่องจึงฉกฉวยประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นของตัวเองและพรรคพวกได้

พระพุทธองค์ทรงตอบท้าวสักกะจอมเทพที่มาเข้าเฝ้าทูลถามถึงวิธีการปฏิบัติเพื่อสำรวมอินทรีย์สรุปความได้ว่า “จอมเทพ เรากล่าวรูปที่พึงรู้แจ้งทางตาไว้ ๒ อย่าง คือ **รูปที่ควรเสพ และรูปที่ไม่ควรเสพ** กล่าวถึงสิ่งที่พึงรู้แจ้งทางหูไว้ ๒ อย่าง คือ **เสียงที่ควรเสพและเสียงที่ไม่ควรเสพ** กล่าวถึงสิ่งที่พึงรู้แจ้งทางจมูกไว้ ๒ อย่างคือ **กลิ่นที่ควรเสพและกลิ่นที่ไม่ควรเสพ** กล่าวถึงสิ่งที่พึงรู้แจ้งทางลิ้นไว้ ๒ อย่างคือ **รสที่ควรเสพและรสที่ไม่ควรเสพ** กล่าวถึงสิ่งที่พึงรู้แจ้งทางกายไว้ ๒ อย่างคือ **โผฏฐัพพะที่ควรเสพและโผฏฐัพพะที่ไม่ควรเสพ** กล่าวถึงธรรมารมณ์ที่พึงรู้แจ้งทางใจไว้ ๒ อย่างคือ **ธรรมารมณ์ที่ควรเสพและธรรมารมณ์ที่ไม่ควรเสพ**”

พระพุทธองค์ทรงตอบกุนทลียปริพาชกที่มาเข้าเฝ้าทูลถามถึงแนวทางทำให้ชีวิตมีแต่สุจริต (การทำดี) ไม่ข้องเกี่ยวกับทุจริต (การทำชั่ว) โดยอาศัยการสำรวมอินทรีย์ สรุปความได้ว่า “กุนทลียะ อินทรีย์สังวร ที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว ทำสุจริต ๓ ประการ (กายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต) ให้บริบูรณ์ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องสัมผัส รู้แจ้งอารมณ์ ที่น่าชอบใจทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจแล้ว ไม่หลงใหล ไม่เพลิดเพลินรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อารมณ์ ที่น่าชอบใจ ไม่ให้เกิดความกำหนัด กายของเธอก็คงที่ และจิตที่คงที่ในภายในก็มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว

อนึ่ง เธอเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องสัมผัส รู้แจ้งอารมณ์ ที่ไม่น่าชอบใจทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจแล้ว ก็ไม่เก้อเขิน มีจิตไม่ติดอยู่ ไม่เสียใจ มีใจไม่พยายาบท ทั้งกายของเธอก็คงที่ และจิตที่คงที่ ในภายในก็มั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้ว เพราะเหตุที่ภิกษุเห็นรูปทางตา ฟังเสียงทางหู ดมกลิ่นทางจมูก ลิ้มรสทางลิ้น ถูกต้องสัมผัสทางกาย รู้แจ้งอารมณ์ทางใจแล้ว มีกายคงที่ และมีจิตที่คงที่ภายในมั่นคงดี หลุดพ้นดีแล้วในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อารมณ์ ทั้งที่ไม่น่าชอบใจและไม่น่าชอบใจ อินทรีย์สังวรที่บุคคลเจริญอย่างนี้แล ทำให้มากแล้วอย่างนี้ จึงทำสุจริต ๓ ประการให้บริบูรณ์”

ในที่นี้ มีตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จเพราะสำรวมอินทรีย์ได้และบุคคลที่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะสำรวมอินทรีย์ไม่ได้ ดังนี้

(๑) ตัวอย่างผู้สำรวมอินทรีย์ได้ในสมัยพุทธกาล (ป้องกันทุจริตได้)

ผู้สำรวมอินทรีย์ได้ในสมัยพุทธกาลนี้มีตัวอย่างหลายท่าน จึงขอนำเสนอเป็นตัวอย่างพอสังเขปไว้ ๓ ท่าน มีรายละเอียดดังนี้

(๑.๑) พระวัชชีสะ

สมัยท่านบวชใหม่ๆ ได้รับมอบหมายจากพระอุปัชฌาย์ให้ทำหน้าที่เฝ้าวิหาร ในช่วงที่เฝ้าวิหารนั้นมีหญิงสาวจำนวนมากล้วนแต่งตัวสวยงามเดินเที่ยวชมบริเวณวิหารอยู่ พลันท่านเกิดความกำหนัดขึ้น จึงสำรวมจิตใจ ด้วยการกล่าวสอนตัวเอง สรุปความได้ว่า “ไม่ใช่ลาภของเราเลย เราได้ชั่วคราวเราไม่ได้ดีหนอ ที่เกิดความกำหนัดรบกวนจิตใจ การที่เราจะให้คนอื่นช่วยบรรเทาความกำหนัดให้เบาบางได้นั้นเป็นการยาก ทางที่ดีเราควรบรรเทาความกำหนัด ทำความยินดีในการปฏิบัติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ตัวด้วยตัวเอง”

เมื่อสำรวมระวังจิตใจให้เป็นปกติแล้ว จึงกล่าวคำสร้างพลังใจให้ตัวเอง สรุปความได้ว่า “ความคิดคึกคะนองกำหนัดนี้ เข้าใจโง่ครอบงำเราผู้สละเรือนออกมาบวช เราเป็นบุตรของคนสูงศักดิ์ ฝึกวิทยายังธูมาอย่างเชี่ยวชาญ ยิ่งธูครวระ ๑,๐๐๐ ลูกไปทุกทิศ ต่อให้มีหญิงสาวมากกว่าลูกธูจนูจิโง่โง่มาก็ไม่อาจทำร้ายเราผู้ตั้งมั่นในธรรมได้” ท่านพระวัชชีสะสำรวมอินทรีย์ได้ด้วยตัวเองเช่นนี้ ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตคือได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา เรียกได้ว่า สามารถป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการทุจริต (ประพฤติไม่ดี) ได้ตั้งแต่ต้นทางด้วยตัวของตัวเอง

(๑.๒) พระนันทะ

สมัยท่านบวชใหม่ๆ ยังมีความอหังการในอดีตรรยา (ซึ่งไม่มีโอกาสได้อยู่ร่วมกันตั้งแต่วันแรก ที่แต่งงานเพราะหลังจากเข้าพิธีสมรสแล้วได้อุ้มบาตรไปส่งพระพุทธองค์ และได้รับพุทธานุญาตให้บวชเลย) จนได้รับการขนานนามจากพระพุทธองค์ว่า “นันทะ ผู้มีราคะจัด” โดยพระพุทธองค์ทรงให้ภิกษุเรียกท่านพระนันทะว่าอย่างนั้น จนกว่าท่านจะสำรวมอินทรีย์ได้ โดยทรงแนะวิธีสำรวมอินทรีย์แก่พระนันทะ สรุปความได้ว่า หากพระนันทะจำเป็นต้องมองดูทิศแต่ละทิศ พระนันทะต้องสำรวมระวังจิตใจในขณะที่มองดูด้วยการคิดที่กำกับสติไปด้วยว่าเมื่อมองดูทิศแต่ละทิศแล้ว จิตใจของตัวจะไม่ถูกอกุศลธรรมคืออภิชฌา (โลภอยากได้) และโทมนัส (ไม่ชอบใจ) เข้าครอบงำ พร้อมกันทรงแนะวิธีการกำจัดราคะอีกหลายวิธีเช่น การรู้จักประมาณในการบริโภค การหมั่นเพียรให้มีการตื่นตัวอยู่เสมอ การมีสติสัมปชัญญะกำกับตลอดเวลา

พระนันทะสำรวมอินทรีย์ ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ได้เช่นนี้ ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตคือได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา และได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะ (เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย)

ด้านผู้คุ้มครองทหารในอินทรีด้วย เรียกได้ว่า สามารถป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการทุจริต (ประพฤติไม่ดี) ได้ด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำของพระพุทธองค์

(๑.๓) พระอนุรุทธะ

สมัยที่ยังไม่มีบทบัญญัติห้ามนอนร่วมกับมาตุคาม ได้เดินทางไปกรุงสาวัตถี ระหว่างทางได้พักแรมในเรือนพักแรมของหญิงคนหนึ่ง ต่อมามีคนเดินทางกลุ่มอื่นมาขอพักด้วยเหมือนกัน หญิงเจ้าของเรือนพักแรมเกรงว่าพระเถระจะไม่สะดวกถ้าอยู่ปะปนกับพวกคนเดินทางกลุ่มนี้ จึงบอกให้ท่านย้ายไปพักข้างในแทน (แท้จริงแล้วนางมีจิตรักใคร่ในท่านพระอนุรุทธะตั้งแต่แรกเห็น) เมื่อท่านพระอนุรุทธะรับนิมนต์โดยสุภาพ (ไม่พูดจา) แล้วนางจึงจัดเตียงข้างในห้องถาดด้วยตัวเองแล้วแต่งตัวประพรมเครื่องหอมเข้าไปหาพระเถระถึงที่พัก แล้วกล่าวว่า “พระคุณเจ้า พระคุณเจ้ารูปงาม น่าดู น่าชม ส่วนดิฉันก็รูปงาม น่าดูน่าชม ทางที่ดี ดิฉันควรเป็นภรรยาของพระคุณเจ้า” นางกล่าวอย่างนี้ถึง ๓ ครั้ง ท่านพระอนุรุทธะก็นิ่งเฉยถึง ๓ ครั้งเหมือนกัน นางจึงเปลื้องผ้าออก เดินบ้าง ยืนบ้าง นั่งบ้างนอนบ้างต่อหน้าพระเถระ พระเถระสำรวมอินทรี ไม่แลดูไม่พูดกับนางเลย นางคิดว่า “น่าอัศจรรย์ ไม่เคยมีใครส่วนมากส่งทรัพย์มาให้เรา ๑๐๐ กหาปณะบ้าง ๑,๐๐๐ กหาปณะบ้าง แต่พระสมณะรูปนี้เราอ่อนหวาน ก็ยังไม่ปรารถนาที่จะรับตัวเราและสมบัติทั้งปวง” จึงนุ่งผ้าแล้วน้อมศีรษะลงแทบเท้าท่านพระอนุรุทธะ ขอบใจว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันได้กระทำความผิดเพราะความโง่เขลาเบาปัญญา ที่ได้กระทำอย่างนี้ ขอพระคุณเจ้าจงให้อภัยโทษแก่ดิฉันเพื่อสำรวมต่อไป”

พระเถระกล่าวว่า “น้องหญิง เอาเถิด การที่เธอได้ทำความผิดไปเพราะความโง่เขลาเบาปัญญาที่ได้กระทำอย่างนี้เพราะเหตุที่เห็นความผิดเป็นความผิด แล้วแก้ไขให้ถูกต้อง ช้อนั้นอาตมายอมรับ เพราะการที่บุคคลเห็นความผิดเป็นความผิดแล้วแก้ไขให้ถูกต้องและสำรวมต่อไป นี่เป็นความเจริญในวินัยของพระอริยะ” เมื่อรุ่งสาง นางได้ถวายอาหารเป็นของเคี้ยวของฉันอย่างดีและประเคนด้วยตัวเอง กระทั่งท่านพระอนุรุทธะฉันเสร็จละมือจากบาตร นางจึงอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร รับฟังธรรมจากพระเถระแล้วกล่าวปวารณาตัวเป็นอุบาสิกาผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต

ท่านพระอนุรุทธะสำรวมอินทรีอย่างเด็ดขาดได้เช่นนี้จึงไม่พลาดจากความสำเร็จในชีวิต คือบรรลुरुธรรมเป็นพระอรหันต์ เรียกได้ว่า สามารถป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการทุจริต (ประพฤติไม่ดี) ได้ด้วยตัวเอง

(๒) ตัวอย่างผู้สำรวมอินทรีไม่ได้ในสมัยพุทธกาล (ไหลไปตามกระแสทุจริต)

ผู้สำรวมอินทรีไม่ได้ในสมัยพุทธกาลนี้มีตัวอย่างหลายท่าน เพราะท่านที่ไม่หักห้ามใจให้ตั้งมั่นต่อการทำความดี แต่กลับปล่อยจิตใจให้ไหลไปตามกระแสแห่งทุจริตนั้นยังมีจำนวนมากมายิ่งนัก ดังนั้น จึงขอเสนอเป็นตัวอย่างพอสังเขปไว้ ๓ ท่าน มีรายละเอียดดังนี้

(๒.๑) หริตจดาบส

หริตจดาบส เป็นอดีตชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า ในชาตินั้นท่านออกบวชเป็นดาบสบำเพ็ญพรตอยู่ในป่ากระทั่งได้มานเหาะเหินเดินอากาศได้ เป็นที่เคารพของพระราชาและชาวเมือง พระราชาเชิญให้มาพักอาศัยในพระราชอุทยาน และมอบหมายให้พระมหาสีนาข้าวปลาอาหารไปถวายขณะที่พระราชาเสด็จราชการต่างเมือง จนเกิดเหตุการณ์ผิดประเวณีขึ้น เพราะหริตจดาบสไม่สำรวมระวังอินทรี ปล่อยให้จิตใจไหลไปตามพลึงอารมณ์ ส่งผลให้มานเสื่อม และยอมรับสารภาพกับพระราชาว่า “ขอถวายพระพรมหากษัตริย์ เป็นจริงตามที่พระองค์ได้ทรงสดับมา อาตมาภาพหมกมุ่นอยู่ในกามคุณอันทำให้ลุ่มหลง ได้เดินทางผิดไปแล้ว” พร้อมทั้งกล่าวต่อไปว่า “ขอถวายพระพรมหากษัตริย์ ในโลกนี้มีสิ่งที่หายาก มีกำลังอย่างยิ่งที่ปัญญายังไม่ถึง ๔ ประการ คือ ๑) ราคะความกำหนัด ๒) โทสะ

ความโกรธ ๓) มหะ ความเมา ๔) โมหะ ความหลง” สุดท้ายก็ต้องออกจากเมืองไปบำเพ็ญพรตในป่าต่อไป ต้องใช้เวลาพอสมควรจึงกลับได้ฉันทะ หิริจิตตาสารวมอินทรีย์ไม่ได้ ทำให้ช่วงหนึ่งของชีวิตต้องประสบกับความล้มเหลว คือเสื่อมจากฉันทะ แต่ด้วยที่เป็นพระโพธิสัตว์ไม่ละแนวทางการบำเพ็ญตบะจึงสามารถกลับได้ฉันทะใหม่

(๒.๒) ภัทฺฐรูปหนึ่งผู้ไม่ปรากฏนาม

ภัทฺฐรูปหนึ่งกลับจากบิณฑบาตแล้วไม่สำรวมระวิงอินทรีย์คือจุมูก ลงไปยังสระน้ำ สุดตมกลืนดอกบัว ทันใดนั้นเทวดาตัวหนึ่ง หวังดีต่อเธอ ประสงค์จะให้เธอมีสติรู้ตัวว่าทำไปเป็นทุจริต (ทำไม่ถูกต้อง) จึงกล่าวว่า “ท่านสุดตมกลืนดอกบัวที่เกิดในน้ำซึ่งใครๆ ไม่ได้ถวายแล้ว นี่เป็นองค์อันหนึ่ง แห่งความเป็นขโมย ท่านผู้นิรทุกข์ ท่านเป็นผู้ขโมยกลืน” เมื่อเธอได้สติจึงกล่าวทูลขอขมาคุณเทวดาว่า “ยักษ์ ท่านต้องรู้จักเราแน่ และท่านคงอนุเคราะห์เรา ยักษ์ ท่านเห็นกรรมเช่นนี้ในกาลใด ขอท่านพึงกล่าวในกาลนั้นอีกเถิด” ภัทฺฐรูปหนึ่งนี้ ไม่สำรวมระวิงอินทรีย์คือจุมูก ปล่อยให้จิตใจไหลไปตามกระแสของอารมณ์ทำให้เป้าหมายที่ตั้งใจคือการบรรลุธรรมขั้นสูง เกือบจะพลาดไป ดีที่มีเทวดากล่าวเตือนสติจึงกลับมาเดินทางตรงมุ่งสู่พระนิพพานต่อ เรียกได้ว่า เกือบจะป้องกันปัญหา ไม่ให้เกิดการทุจริต (ประพฤติน่าดี) ไม่ได้

(๒.๓) ภัทฺฐ ๕ รูปผู้ไม่ปรากฏนาม

ภัทฺฐ ๕ รูปพากันสำรวมระวิงอินทรีย์มีตา หู จมูก เป็นต้น รูปละอย่างๆ ไม่ซ้ากันแล้วก็เถียงกันว่า ตัวเป็นผู้สำรวมระวิงอินทรีย์ที่ทำได้ยากกว่า แล้วพากันไปทูลถามพระพุทธองค์ให้ทรงตัดสินพระพุทธร่องค์ทรงตัดสินว่า อินทรีย์นี้รักษายากเหมือนกันทั้งหมด แล้วทรงยกเรื่องในอดีตของภัทฺฐ ๕ รูปนี้เองที่เคยเป็นนักรบ มีอาวุธครบมือ เดินทางไปกับพระโพธิสัตว์เพื่อครองราชสมบัติในเมืองตักกสิลา แต่ไม่สำรวมระวิงอินทรีย์ คือ ตา หู เป็นต้น จึงตกเป็นเหยื่อของปีศาจที่จำแลงกายมาหลอกในระหว่างทางกระทั่งสิ้นชีวิตมาเป็นตัวอย่างแล้วทรงสรุปเป็นคำคมว่า “การสำรวมตาเป็นการดี การสำรวมหู เป็นการดี การสำรวมจมูก เป็นการดี การสำรวมลิ้น เป็นการดี การสำรวมกาย เป็นการดี การสำรวมวาจา เป็นการดี การสำรวมใจ เป็นการดี การสำรวมทวารทั้งปวง เป็นการดี ภัทฺฐผู้สำรวมทวารทั้งปวง ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้”

ภัทฺฐ ๕ รูปนี้ ทั้งในพุทธกาลและในภพอดีต ไม่สำรวมระวิงอินทรีย์ให้ดี ปล่อยให้จิตใจไหลไปตามกระแสของอารมณ์ที่มากระทบทางตา หู จมูก เป็นต้น ทำให้ในอดีตต้องพลาดเป้าหมายที่ตั้งใจ คือการร่วมครองราชสมบัติและถึงกับสิ้นชีวิต เรียกได้ว่า ป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการทุจริต (ประพฤติน่าดี) ไม่ได้

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ตัวอย่างบุคคลในสมัยพุทธกาลนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี คนดีจะพยายามเผื่อระวังไม่ให้บาปทุจริตเกิดขึ้น ส่วนคนไม่ดีก็จะปล่อยให้จิตใจไหลไปตามกิเลสโดยไม่คำนึงว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นการประพฤติดุจจริตต่อผู้อื่นหรือไม่ ซึ่งทั้งคนดีและคนไม่ดีนี้ มิได้มีเฉพาะในสมัยพุทธกาลเท่านั้น แม้กระทั่งในปัจจุบันก็ยังมียังมีทั้งคนดีและคนไม่ดีคละเคล้าปะปนกันไปในสังคม ดังนั้น จึงควรยกย่องส่งเสริมคนดีให้มีความตั้งใจในการทำดียิ่งขึ้นไป และควรกำราบคนไม่ดี ไม่ให้ทำความชั่วปรากฏแก่ผู้คนในสังคมด้วย

๓.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม

พระพุทธเจ้าทรงให้แนวทางการแยกแยะปัญหาไว้ ๔ อย่างคือ

(๑) เอกังสพยากรณีปัญหา

ปัญหาที่สามารถแยกแยะถูกผิดได้ คือ กุศล กับอกุศล ซึ่งเป็นเกณฑ์แห่งความดี อันนี้ดีหรือไม่ดี อันนี้เป็นบุญหรือเป็นบาป ฆ่าสัตว์บาปหรือไม่บาปก็ต้องบาป ไปโกงเงินมาแล้วมาถวายวัดจะได้บุญสักเท่าไร

พระนาเคนธะอธิบายนการตอบปัญหานี้แก่พระเจ้ามิลินท์ สรุปลความว่า เอกัังสพยการณียปัญหา คือ เมื่อเขาถามมาต้องกล่าวแก้พยการณียไปอย่างเดียวโดยแท้ ได้แก่ ปัญหาที่ถามถึงสิ่งทีควรจะแก้ได้โดยสะดวก ไม่ยากเย็นอะไร เช่นถามว่า นามรูปไม่เที่ยงหรือ เวทนาไม่เที่ยงหรือ สัญญา สังขาร วิญญาน ไม่เที่ยงหรือ ก็ต้องตอบว่า ไม่เที่ยง ฟันธงไปเลย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายนการตอบปัญหานี้ สรุปลความว่า เอกัังสพยการณียปัญหา คือ ปัญหาทีควรตอบอย่างเดียวเด็ดขาด เช่น ถามว่า จักขุไม่เที่ยงใช่ไหม? พึงตอบได้ทีเดียวแน่นอนลงไปว่า ใช่ ได้แก่ ปัญหาซึ่งไม่มีแง่ทีจะต้องชี้แจง หรือไม่มีเงื่อนงำ จึงตอบแน่นอนลงไปอย่างใดอย่างหนึ่งได้ทันที อีกตัวอย่างหนึ่งว่า คนทุกคนต้องตาย ใช่ไหม? ก็ตอบได้ทันทีว่า ใช่

พระพุทธเจ้าตรัสกับท้าวสักกะ (ทีถามว่า อารมณอันเป็นทีรักและไม่เป็นทีรัก มีอะไรเป็นต้นเหตุ มีอะไรเป็นเหตุเกิด มีอะไรเป็นกำเนิด มีอะไรเป็นแดนเกิด เมื่อมีอะไรจึงมีอารมณอันเป็นทีรักและไม่เป็นทีรัก เมื่อไม่มีอะไร จึงไม่มีอารมณอันเป็นทีรักและไม่เป็นทีรัก) สรุปลความว่า “อารมณอันเป็นทีรักและไม่เป็นทีรักมีฉันทะ(ความพอใจ) เป็นต้นเหตุ มีฉันทะเป็นเหตุเกิด มีฉันทะเป็นกำเนิด มีฉันทะเป็นแดนเกิด เมื่อมีฉันทะจึงมีอารมณอันเป็นทีรักและไม่เป็นทีรัก เมื่อไม่มีฉันทะจึงไม่มีอารมณอันเป็นทีรักและไม่เป็นทีรัก ทีรักและอารมณอันไม่เป็นทีรักจึงไม่มี”

(๒) ปฏิปุจฉาพยการณียปัญหา

ปัญหาทีต้องย้อนถามแล้วจึงแก้ เช่น ฟันพระตกน้ำบาบใหม่ อันนี้ต้องย้อนถาม เพราะว่าเป็นฟันปลอม ตกน้ำหรือไม่

พระนาเคนธะอธิบายนการตอบปัญหานี้แก่พระเจ้ามิลินท์ สรุปลความว่า ปฏิปุจฉาพยการณียปัญหา คือ ต้องอนุโยคย้อนถามเสียก่อนแล้วจึงกล่าวแก้พยการณีย ได้แก่ ปัญหาทีควรชักใช้ไล่เลียงเสียก่อน แล้วจึงจะกล่าวแก้ เช่นถามว่า บุคคลย่อมรู้แจ้งซึ่งอารมณทั้งปวงด้วยจักขุแลหรือ เป็นปัญหาทีต้องอนุโยคย้อนถามให้ได้ความแจ่มแจ้งเสียก่อน แล้วจึงกล่าวแก้พยการณียต่อภายหลัง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายนการตอบปัญหานี้ สรุปลความว่า ปฏิปุจฉาพยการณียปัญหา ปัญหาทีควรตอบโดยย้อนถาม เช่น ถามว่า จักขุฉันใด โสตะก็ฉันนั้น โสตะฉันใด จักขุก็ฉันนั้น ใช่ไหม? พึงย้อนถามว่า มุ่งความหมายแฉใด ถ้าถามโดยหมายถึงแฉใช้ดูหรือเห็น ก็ไม่ใช่ แต่ถ้ามุ่งความหมายแฉว่าไม่เที่ยง ก็ใช่ พึงย้อนถาม ทำความเข้าใจกันก่อน จึงตอบ หรือตอบด้วยการย้อนถาม หรือสอบถามไป ตอบไป อาจใช้ประกอบไปกับการตอบ แบบที่ ๓ คือ ควบกับวิรักษพยการณีย พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีย้อนถามบ่อย และด้วยการทรงย้อนถามนั้น ผู้ถามจะค่อยๆ เข้าใจสิ่งทีเขาถามไปเอง หรือช่วยให้เขาตอบปัญหาของเขาเอง โดยพระองค์เพียงทรงชี้แนะแฉคิดต่อให้ ไม่ต้องทรงตอบ

พระพุทธเจ้าตรัสกับภททวัคคีย์ ๓๐ คน สรุปลความได้ว่า ภททวัคคีย์ประมาณ ๓๐ คน ตามหาหญิงแพศยาคณหนึ่งทีพวกตัวจ้างมาให้ดูแลเพื่อนคนหนึ่ง เมื่อหญิงนั้นขโมยของหนีไป จึงพากันตามหากระทั่งได้พบ พระพุทธเจ้า จึงเข้าไปเฝ้าแล้วทูลถามว่า “พระองค์ทรงเห็นหญิงคนหนึ่งบ้างไหม พระพุทธเจ้าข้า” พระพุทธองค์ ทรงย้อนถามว่า “กุมารทั้งหลาย การทีพวกเธอจะแสวงหาหญิงหรือแสวงหาตัว อย่างไหนดจะประเสริฐกว่ากัน” เมื่อพวกเขาทูลตอบว่า “การทีพวกข้าพระองค์แสวงหาตัวนี้แหละ ประเสริฐกว่า พระพุทธเจ้าข้า” จึงตรัสให้นั่งลงฟังธรรม อนุปุพพิทกา คือ ๑) ทานกถา เรื่องทาน ๒) สีลกถา เรื่องศีล ๓) สัคคกถา เรื่องสวรรค์ ๔) กามาทีนวกถา เรื่องโทษของกาม ๕) เนกขัมมานิสังสกถา เรื่องอนิสงส์ของการออกบวช เมื่อฟังจบพวกเขาได้บรรลุธรรม และขอบวชทั้งหมด

(๓) วัชชพยากรณียปัญหา

ปัญหาที่จะต้องจำแนก แล้วจึงแก้ เป็นการคิดแบบ Analog Thinking เช่น เวลาแผ่เมตตา ต้องมองในแง่ดีเช่น แผ่เมตตาให้ศัตรูที่ด่าเรา เราต้องมองแง่ดีเขา เพราะเขามีทั้งดีและไม่ดี ไปนึกถึงแง่ดี คำของพระพุทธทาส “เขามีส่วนเลวบ้างช่วงหัวเขา จงถือเอาส่วนที่ดีเขามีอยู่ เป็นประโยชน์โลกบ้างยังน่าดู ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลยการจะหาคนมีดีโดยส่วนเดียว อย่างัวเหียวคันหาสหายเอ๋ย เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเลย ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีคุณจริง”

พระนาคเสนเถระอธิบายการตอบปัญหานี้แก่พระเจ้ามิลินท์ สรุปความว่า วัชชพยากรณียปัญหา คือ ต้องหยิบแยกแจกออกกล่าวแก้พยากรณ์เป็นส่วนๆ ได้แก่ ปัญหาที่ถามกลับลักษณะถ้อยคำ เช่นถามว่า สิ่งที่ไม่เที่ยงได้แก่รูป หรือ ได้แก่เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ หรือ เป็นปัญหาที่ต้องหยิบแยกออกกล่าวแก้พยากรณ์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายการตอบปัญหานี้ สรุปความว่า วัชชพยากรณียปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะ หรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่า สิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่ จักขุใช้ไหม? พึงแยกแยะตอบว่า ไม่เฉพาะ จักขุเท่านั้น แม้โสตตะ ฆานะ เป็นต้น ก็ไม่เที่ยง ได้แก่ เรื่องซึ่งมีแง่ที่ต้องชี้แจง โดยใช้วิธีวัชชวาทแบบต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว

พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสารีบุตร สรุปความได้ว่า “สารีบุตร เรากล่าวรูปที่พึงรู้แจ้งทางตาไว้ ๒ ประการ คือ ๑) รูปที่ควรเสพ ๒) รูปที่ไม่ควรเสพ เพราะเมื่อบุคคลเสพรูปที่พึงรู้แจ้งทางตาเช่นใด อกุศลธรรมเจริญขึ้น กุศลธรรมเสื่อมลง รูปที่พึงรู้แจ้งทางตาเช่นนี้ไม่ควรเสพ และเมื่อบุคคลเสพรูปที่พึงรู้แจ้งทางตาเช่นใด อกุศลธรรมเสื่อมลง กุศลธรรมเจริญขึ้น รูปที่พึงรู้แจ้งทางตาเช่นนี้ควรเสพ (เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ัมมารมณ ก็เหมือนกัน)”

พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสารีบุตร สรุปความได้ว่า “สารีบุตร เรากล่าวจิวรไว้ ๒ ชนิด คือ ๑) จิวรที่ควรเสพ ๒) จิวรที่ไม่ควรเสพ เพราะเมื่อภิกษุเสพจิวรเช่นใด อกุศลธรรมเจริญขึ้น กุศลธรรมเสื่อมลง จิวรเช่นนี้ไม่ควรเสพและเมื่อภิกษุเสพจิวรเช่นใด อกุศลธรรมเสื่อมลง กุศลธรรมเจริญขึ้น จิวรเช่นนี้ควรเสพ (ปิณฑบาท เสนาสนะ หมู่บ้าน นิคม ชนบท บุคคล ก็เหมือนกัน)”

พระพุทธเจ้าตรัสกับอภัยราชกุมาร (ที่ถูกนิครนถ์นาฏบุตรแต่งคำถามสองเงื่อนไขให้มาถาม โดยถามถึงการตรัสถ้อยคำที่คนอื่นไม่ชอบใจว่ามีบ้างไหม หากตอบว่ามี (เงื่อนไข ๑) ก็ถือว่าพระพุทธเจ้าไม่ต่างกับ ปุถุชน หากตอบว่าไม่มี (เงื่อนไข ๒) ก็ถือว่า แล้วคำพูดที่ทำนายว่าพระเทวทัตจะตกนรกนั้นเล่า จะว่าอย่างไร ทำให้พระพุทธเจ้าแพ้การได้วาทะครั้งนี้) สรุปความได้ว่า “ราชกุมาร ในปัญหาข้อนี้ จะวิสัชนาโดยส่วนเดียวมิได้ (ต้องแยกตอบ)

- ๑) วาจาที่ไม่จริง ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และวาจานั้นไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าว
- ๒) วาจาที่จริง ที่แท้ แต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และวาจานั้นไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าว
- ๓) วาจาที่จริง ที่แท้ และประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้นไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตรู้กาลที่จะกล่าว
- ๔) วาจาที่ไม่จริง ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่วาจานั้นเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าว

๕) วาจาที่จริง ที่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ แต่ว่าเจ้านั้นเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตลาคดไม่กล่าว

๖) วาจาที่จริง ที่แท้ ที่ประกอบด้วยประโยชน์ และวาจาเจ้านั้นเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตลาคดรู้กาลที่จะกล่าว เพราะตลาคดมีความเอ็นดูในหมู่สัตว์ทั้งหลาย”

(๔) ฐปณียปัญหา

ปัญหาที่ไม่ต้องตอบ เช่น เจ้าคุณเดียนี่ยังฉันทข้าวเย็นหรือเปล่า หรือนักการเมือง ไม่รู้ ไม่ทราบ ไม่ได้ยิน พูดแล้วเรื่องมากไปดีกว่า หรือมาถามว่าโลกหน้ามีหรือไม่

พระนาคเสนเถระอธิบายการตอบปัญหานี้แก่พระเจ้ามิลินท์ สรุปความว่า ฐปณียปัญหา คือ ปัญหาอันใดถ้าพยากรณ์ไป มีแต่โทษหาประโยชน์มิได้ ก็ต้องงดเสีย ไม่พยากรณ์ ได้แก่ ปัญหาที่ถามถึงเหตุภายนอก พระศาสนา อันหาประโยชน์มิได้ ไม่ควรที่จะกล่าวแก่ เช่น ถามว่า โลกเที่ยงหรือ โลกไม่เที่ยงหรือ โลกมีในระหว่างหรือ โลกมีในอากาศอันมิใช่ระหว่างหรือ โลกมีในระหว่างและโอกาสมิใช่ระหว่างหรือ โลกจะมีในระหว่างก็ใช่ ในโอกาสอันมิใช่ระหว่างก็มิใช่หรือ ชีวิตเป็นอย่างอื่นหรือ สรีระเป็นอย่างอื่นหรือ เบื้องหน้าแต่निพพานแล้ว พระตลาคดมีอยู่หรือ พระตลาคดไม่มีหรือ พระตลาคดมีหรือไม่มี พระตลาคดจะมีก็มิใช่ จะไม่มีก็มิใช่ เช่นนั้นหรือ ปัญหาทั้งหลายที่กล่าวมานี้แล ควรงดเสีย ไม่ควรที่จะกล่าวแก่พยากรณ์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายการตอบปัญหานี้ สรุปความว่า ฐปณียปัญหา ปัญหาที่พึงยับยั้ง หรือพับเสีย ไม่ควรตอบ เช่น ถามว่า ชีวะ กับสรีระ คือสิ่งเดียวกัน ไช้ไหม? พึงยับยั้งเสียไม่ต้องตอบ นี่เป็นเพียงตัวอย่างสั้นๆ ง่ายๆ เพื่อความเข้าใจเบื้องต้น เมื่อว่าโดยใจความ ควรยับยั้งไม่ตอบ ได้แก่ คำถามเหลวไหล ไร้สาระจำพวกหนวดเต่า เขากระต่ายบ้าง ปัญหาที่เขายังไม่พร้อมที่จะเข้าใจ จึงยับยั้งไว้ก่อนหันไปทำความเข้าใจ เรื่องอื่น ที่เป็นการเตรียมพื้นของเขาก่อน แล้วจึงค่อยมาพูดกันใหม่ หรือให้เขาเข้าใจได้เองบ้างที่ลึกลงไป ก็คือ ปัญหาที่ตั้งขึ้นมาไม่ถูก โดยคิดขึ้นจากความเข้าใจผิด ไม่ตรงตามสภาวะ หรือไม่มีตัวสภาวะอย่างนั้นจริง เช่นตัวอย่างในบาลี มีผู้ถามว่า ใครผัสสะ หรือผัสสะของใคร ใครเสวยอารมณ์ หรือเวทนาของใคร เป็นต้น ซึ่งไม่อาจตอบตามที่เขายากฟังได้ จึงต้องยับยั้ง หรือพับเสีย อาจชี้แจงเหตุผลในการไม่ตอบ หรือให้เขาตั้งปัญหาเสียใหม่ให้ถูกต้อง ตรงตามสภาวะ

พระพุทธเจ้าตรัสกับพระมาลुकยบุตร (ผู้สงสัยในอภัยาทปัญหา (ปัญหาที่พระพุทธองค์ไม่ทรงตอบ) ๑๐ ประการ โดยตั้งเงื่อนไขว่า ถ้าพระพุทธองค์ตรัสตอบ ก็จะมีพระพุทฺธิพรมจรรย์ต่อไป ถ้าพระพุทธองค์ ไม่ตรัสตอบ ก็จะมีลาสิกขาไปเป็นคฤหัสถ์) สรุปความได้ว่า มาลुकยบุตร ได้ยินว่า เรามีได้พูดไว้กับเธอว่า ‘เธอจงมาประพฤติพรมจรรย์ในเราเถิด’ เราจึงตอบเธอว่า ‘โลกเที่ยง โลกไม่เที่ยง ฯลฯ หลังจากตายแล้วตลาคดจะว่าเกิดอีกก็มิใช่ จะว่าไม่เกิดอีกก็มิใช่’ ฯลฯ ได้ยินว่า แม่เธอก็มิได้พูดกับเราว่า ‘ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์จักประพฤติพรมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค ถ้าพระผู้มีพระภาคจักตรัสตอบข้าพระองค์ว่า ‘โลกเที่ยงโลกไม่เที่ยง ฯลฯ หลังจากตายแล้วตลาคดจะว่าเกิดอีกก็มิใช่ จะว่าไม่เกิดอีกก็มิใช่’ โฆมบุรุษ เมื่อเป็นอย่างนั้นเธอเป็นใคร จะมาทวงอะไรกับใครเล่า

มาลुकยบุตร เพราะเหตุนี้ เธอจึงจำปัญหาที่เราไม่ตอบว่าเป็นปัญหาที่เราไม่ตอบและจงจำปัญหาที่เราตอบว่า เป็นปัญหาที่เราตอบเถิด ปัญหาที่เราไม่ตอบ คือ ปัญหาว่า ‘โลกเที่ยง โลกไม่เที่ยง โลกมีที่สุด โลกไม่มีที่สุด ชีวะ กับสรีระเป็นอย่างเดียวกัน ชีวะกับสรีระเป็นคนละอย่างกัน หลังจากตายแล้วตลาคด เกิดอีก หลังจากตายแล้วตลาคดไม่เกิดอีก หลังจากตายแล้วตลาคดเกิดอีกและไม่เกิดอีก หลังจากตายแล้วตลาคดจะว่าเกิดอีกก็มิใช่ จะว่าไม่เกิดอีกก็มิใช่’ เราไม่ตอบเพราะปัญหานี้ไม่มีประโยชน์ ไม่เป็นเบื้องต้นแห่งพรมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย

เพื่อคลายกำหนด เพื่อดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้และเพือนิพพานปัญหาที่เราตอบ คือ ปัญหาว่า ‘นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา’ เพราะปัญหานั้นมีประโยชน์ เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนด เพื่อดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่งเพื่อตรัสรู้ และเพือนิพพานมาลงกยบุตร เพราะเหตุนี้ เธอจงจำปัญหาที่เราไม่ตอบว่า เป็นปัญหาที่เราไม่ตอบ และจงจำปัญหาที่เราตอบว่า เป็นปัญหาที่เราตอบเถิด

๔. หลักการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม

การมีความคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมนี้มีความจำเป็นต่อผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก หากผู้คนในสังคมคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล จะส่งผลให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุขมากยิ่งขึ้นสืบไป

พระพุทธองค์ตรัสหลักการปฏิบัติตัวในเรื่องประโยชน์ไว้ ๓ อย่างนี้ คือ ๑) อัตตัตถะ ประโยชน์ตัว ๒) ปรัตถะ ประโยชน์คนอื่น ๓) อุภยัตถะ ประโยชน์ส่วนรวม คือ ประโยชน์ตัว และประโยชน์คนอื่นรวมกัน สรุปความได้ว่า “บุคคลพิจารณาเห็นประโยชน์ของตัวเอง สมควรแท้ เพื่อที่จะทำกิจของตัวเองให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท หรือว่าบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ของผู้อื่น สมควรแท้ เพื่อที่จะทำกิจของผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท หรือบุคคลผู้พิจารณาเห็นประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย สมควรแท้ที่จะทำกิจของทั้ง ๒ ฝ่าย ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท” สมดังพระราชปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก (พระบรมราชชนกใน ร.๙) ว่า ขอให้ถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาก ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีวะให้บริสุทธิ์

ประโยชน์ส่วนบุคคล (Private Interests) หมายถึง การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานะเอกชนได้ทำกิจกรรมหรือได้กระทำการต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้อง หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำธุรกิจ การค้าการลงทุน เพื่อหาประโยชน์ในทางการเงินหรือในทางธุรกิจ เป็นต้น

ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) หมายถึง การที่บุคคลใดๆ ในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ) ได้กระทำการใดๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการดำเนินการในอีกส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากการดำเนินการตามหน้าที่ในสถานะของเอกชน การกระทำการใดๆ ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของรัฐ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และจะมีรูปแบบของความสัมพันธ์หรือมีการกระทำในลักษณะต่างๆ กันที่เหมือนหรือคล้ายกับการกระทำของบุคคลในสถานะเอกชน เพียงแต่การกระทำในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการกระทำในสถานะเอกชนจะมีความแตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่แตกต่างกัน

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม หรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดๆ หรือดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็น การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือความรับผิดชอบในกิจการของรัฐ หรือองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ของรัฐ หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีผลประโยชน์ส่วนบุคคลเข้าไปแอบแฝง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย ในรูปแบบต่างๆ หรือนำประโยชน์ส่วนบุคคลหรือความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเข้ามาใช้อิทธิพล หรือเกี่ยวข้อง

ในการใช้อำนาจหน้าที่ หรือดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินใจในการกระทำการใดๆ หรือดำเนินการดังกล่าวนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ในการทางเงินหรือประโยชน์อื่นๆ สำหรับตัวเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

วิธีคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การคิดแยกแยะว่า “เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนบุคคล เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม” ได้อย่างเด็ดขาด จะรับผลประโยชน์เฉพาะส่วน ของตัวอย่างแท้จริงเท่านั้น ไม่นำเอาผลประโยชน์ส่วนรวมที่ไม่ใช่ของตัวเอง มาเพิ่มพูนผลประโยชน์ส่วนบุคคล

เหนือไปกว่าการคิดแยกแยะได้อย่างเด็ดขาด บุคคลยังควรยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่า ประโยชน์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องกระทำการหรือใช้ดุลยพินิจ ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือพวกพ้องมีอิทธิพลเหนือกว่า ทำให้เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม หรือเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) ขึ้น ความเสียหายก็จะตกอยู่กับประชาชนและประเทศชาติ

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมมีได้หลายรูปแบบไม่จำกัด อยู่เฉพาะในรูปแบบของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของตัวเงิน หรือทรัพย์สินด้วย ทั้งนี้ John Langford และ Kenneth Kernaghan ได้จำแนกรูปแบบของการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

(๑) การรับผลประโยชน์ต่างๆ (Accepting benefits) ซึ่งผลประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ทรัพย์สิน ของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะ เดียวกันนี้และผลจากการรับผลประโยชน์ต่างๆ นั้น ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เช่น นายสุจริต ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ได้เดินทางไปปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัด ราชบุรี ซึ่งในวันดังกล่าว นายรวย นายก อบต. แห่งหนึ่ง ได้มอบงาช้างจำนวนหนึ่งคู่ให้แก่ นายสุจริต เพื่อเป็นของที่ระลึก เป็นต้น

(๒) การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self - dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) เป็นการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตัวเองสังกัด โดยอาจจะเป็นเจ้าของบริษัทที่ทำสัญญาเอง หรือเป็นของเครือญาติ สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง หรือเรียกได้ว่าเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน เช่น การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญา ให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์สำนักงานจากบริษัทของครอบครัวตัวเอง หรือบริษัทที่ตัวเองมีหุ้นส่วนอยู่ เป็นต้น

(๓) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post - employment) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่ง ในหน่วยงานเดิมนั้น หาประโยชน์จากหน่วยงานให้แก่บริษัทและตัวเอง เช่น อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เพิ่งเกษียณอายุราชการไปทำงานเป็นที่ปรึกษาในบริษัทผลิตหรือขายยา โดยใช้อิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่ง ในโรงพยาบาลดังกล่าว ให้โรงพยาบาลซื้อยาจากบริษัทที่ตัวเองเป็นที่ปรึกษาอยู่ พฤติการณ์เช่นนี้มีมูลความผิด ทั้งทางวินัยและทางอาญา ฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ ผู้อื่นเชื่อว่าตัวมีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตัวมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ด้วยกฎหมายสำหรับตัวเองหรือผู้อื่น

(๔) **การทำงานพิเศษ (Outside employment or Moonlighting)** ในรูปแบบนี้มิได้หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจ ที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตัวสังกัด หรือการรับจ้างพิเศษเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ปรึกษาสังกัดอยู่ เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานอย่างเต็มที่ แต่เอาเวลาไปรับงานพิเศษอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน เป็นต้น

(๕) **การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information)** เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ประโยชน์จากการที่ตัวเองรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน และนำข้อมูลนั้นไปหาผลประโยชน์ให้กับตัวเองหรือพวกพ้อง อาจจะไปหาประโยชน์โดยการขายข้อมูลหรือเข้าเอาประโยชน์เสียเอง เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานเปิดเผยหรือขายข้อมูลที่สำคัญของฝ่ายที่มายื่นประมูลไว้ก่อนหน้าให้แก่ผู้ประมูลรายอื่นที่ให้ผลประโยชน์ ทำให้ฝ่ายที่มายื่นประมูลไว้ก่อนหน้าเสียเปรียบ เป็นต้น

(๖) **การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนบุคคล (Using your employer's property for private advantage)** เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำเอาทรัพย์สินของราชการซึ่งจะต้องใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตัวเองหรือพวกพ้อง หรือการใช้ให้ผู้ได้บังคับบัญชาไปทำงานส่วนบุคคล เช่น การที่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้มีอำนาจอนุมัติให้ใช้รถราชการหรือการเบิกจ่าย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง นำรถยนต์ของส่วนราชการไปใช้ในกิจการส่วนตัว เป็นต้น

(๗) **การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork - barreling)** เป็นการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตัวเอง หรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียง เช่น การที่นักการเมืองในจังหวัด ขอเพิ่มงบประมาณเพื่อนำโครงการตัดถนน สร้างสะพานลงในจังหวัด โดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตัวเองเป็นชื่อสะพาน เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” ทำให้มีรูปแบบเพิ่มเติมจาก ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก ๒ กรณี คือ

(๘) **การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism)** หรืออาจจะเรียกว่าระบบอุปถัมภ์พิเศษ เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตัวเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตัว เช่น พนักงานสอบสวนละเว้นไม่นำบันทึกการจับกุมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำขึ้นในวันเกิดเหตุรวมเข้าสำนวน แต่กลับเปลี่ยนบันทึกและแก้ไขข้อหาในบันทึกการจับกุมเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาซึ่งเป็นญาติของตัวให้รับโทษน้อยลง คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมูลความผิดทางอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรง เป็นต้น

(๙) **การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น (Influence)** เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเองหรือพวกพ้อง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่ผู้ได้บังคับบัญชาให้หยุดทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตัว เช่น นายเอ เป็นหัวหน้าส่วนราชการแห่งหนึ่งในจังหวัดรู้จักสนิทสนมกับ นายบี หัวหน้าส่วนราชการอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดเดียวกัน นายเอ จึงใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลฝากลูกชาย คือนายซีเข้ารับราชการภายใต้สังกัดของนายบี เป็นต้น

๕. กรณีศึกษาเรื่องสังวรปธาน

การบูรณาการหรือประยุกต์หลักธรรมเข้ากับหลักการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำได้โดยการนำหลักธรรมการสำรวมอินทรีย์ตามหลักสังวรปธาน ผนวกเข้ากับหลักการแยกแยะปัญหาแนวพุทธ และหลักการปฏิบัติตัวแนวพุทธโดยใช้สติสังวรเป็นตัวกำกับให้รู้ตัวและใช้ญาณสังวรพิจารณาแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมแยกกันเด็ดขาดไม่ทับซ้อนกัน

๕.๑ ตัวอย่างการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมในทางธรรม

(๑) การสำรวมอินทรีย์ของพระเถระในสมัยพุทธกาล

พระวังคีสะเห็นพวกหญิงสาวแต่งตัวสวยงามเดินเที่ยวชมบริเวณวิหารอยู่เกิดความกำหนัดขึ้น จึงสำรวมจิตใจด้วยการกล่าวสอนตัวเองว่า “ความคิดคึกคะนองกำหนดนี้ เข้าใจจนครบจำเราผู้สละเรือนออกมาบวชเราเป็นบุตรของคนสูงศักดิ์ ฝึกวิทยายังธนูมาอย่างเชี่ยวชาญ ยิ่งธนูคราวละ ๑,๐๐๐ ลูกไปทุกทิศ ต่อให้มีหญิงสาวมากกว่าลูกธนูจุใจมถาโถมมา ก็ไม่อาจทำร้ายเราผู้ตั้งมั่นในธรรมได้” ทำให้เอาชนะความกำหนัดและประสบความสำเร็จในชีวิตคือได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา สามารถป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดการทุจริต (ประพฤติไม่ดี) ได้ด้วยตัวเอง เรียกได้ว่า ปฏิบัติตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าส่วนบุคคล

(๒) การสละทรัพย์สินส่วนบุคคลเพื่อออกบวชของพระโพธิสัตว์

พระเทมียโพธิสัตว์ทรงทำตัวเป็นคนไ้จนได้รับขนานพระนามว่า พระเทมียไ้ เพื่อทรงสละราชสมบัติแล้วออกผนวช ทรงพร้อมเสี้ยสละทรัพย์ภายนอกเพื่อแสวงหาทรัพย์ภายในอันประเสริฐ มุ่งประโยชน์เพื่อแสวงหาทางหลุดพ้น แล้วนำแนวปฏิบัติที่ถูกต้องมาโปรดชาวโลก เรียกได้ว่า อุทิศพระชนม์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าส่วนบุคคล

(๓) การทำบุญเพื่อเอาน้ำ

มหาเศรษฐีมหาศาลต้องการให้ผู้คนยกย่องนับถือตัว จึงสร้างสละทรัพย์สมบัติตระเวนทำบุญเฉพาะในแหล่งที่มีคนเยอะๆ และเหตุการณ์บุญที่สำคัญและเด่นดังในจังหวัด เรียกได้ว่า มุ่งประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นหลัก

(๔) การปฏิบัติเคร่งเพื่อให้โยมศรัทธาของพระ

พระ ก. ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดโดยเปิดเผยให้สาธุชนรับรู้ มีเจตนาให้ญาติโยมศรัทธาเลื่อมใสในตัวเพื่อมุ่งลาภสักการะ เรียกได้ว่า ไม่สำรวมอินทรีย์คือใจ ปล่อยให้อภิมาความโลภอยากได้ลาภสักการะครอบงำเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล

๕.๒ ตัวอย่างการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมในทางโลก

(๑) การทำมาหากิน ค้าขาย เช่น

เกษตรกร มีรายได้จากการถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกผักปลอดสารพิษเผยแพร่ทางช่องยูทูบโดยมุ่งให้ชาวบ้านเรียนรู้วิธีปลูกผักปลอดภัยไว้กินเองและจำหน่ายอาหารปลอดภัยให้แก่ลูกค้าด้วยราคาปกติ เป็นผู้ที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล โดยสุจริต

พ่อค้าแม่ค้าขายอาหารสดที่แช่ด้วยสารบางอย่างเพื่อให้สด เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าส่วนรวม

การทำธุรกิจด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ การทำธุรกิจผูกขาด เห็นแก่ประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นหลัก

การนำเสนอข่าวเอาใจกระแสวิกฤตเพื่อเรียกรถติด โดยไม่คิดถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคม มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนบุคคล

(๒) การใช้ที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น

หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ชาวนาตากข้าวเปลือกไว้บนถนนเพื่อให้ข้าวเปลือกแห้ง เป็นการใช้พื้นที่สาธารณะ เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล และยังทำให้รถที่สัญจรเกิดอุบัติเหตุรถหลบกองข้าว แลบลงคูน้ำ สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น

การใช้ที่สาธารณะ ในการสร้างรายได้ให้แก่ตัวเอง เช่น การขายของบนทางเท้าสาธารณะ การใช้ที่ดินสาธารณะอย่างผิดกฎหมาย เพื่อหารายได้จากการปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์

(๓) การเพิกเฉย การรับสินบนและการเลือกปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น

การปล่อยให้แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย

การปล่อยให้รถบรรทุกเกินกำหนดทำให้ถนนยุบและเสียหาย

การลัดคิวพิเศษในการติดต่องานราชการให้กับผู้ที่ตัวเกรงใจ

๖. สรุปความ

ปัจจัยชนที่มีวิธีปิดกั้นมิให้เกิดทุจริตภายในได้อย่างเข้มแข็ง จะต้องมีส่วนร่วมทางกฎหมาย มีกลไกธรรมาภิบาล และมีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นตัวปลูกเร้า มิถุนิคุ้มกันมิให้กระทำทุจริต พ้นจากการถูกดำเนินและถูกลงโทษ ดังที่ พระรักเกียรติ รุกขิตธมฺโม (สุชนะ) ครั้งดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขต้องถูกจำคุก เพราะคดีทุจริต และเกิดความทุกข์มากที่สุดในชีวิต หลังพ้นโทษได้ตัดสินใจบวชจนได้พบสัจธรรมเป็นอุทาหรณ์สอนใจว่า “ถ้ารู้ธรรมะของพระพุทธเจ้า อาตมาคงไม่ติดคุก” การที่บุคคลมีความเพียรในการปิดช่องทางมิให้การทุจริตเกิดขึ้นโดยวิธีที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น จะเป็นต้นทุนทางจริยธรรมเมื่อผู้นั้นได้เผชิญหน้ากับทรัพย์เครื่องปลื้มใจ สามารถจะยับยั้ง สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างถูกต้อง

ภาพที่ ๑ : ชาวนาตากข้าวเปลือกไว้บนถนนสาธารณะ

ภาพที่ ๒ : การปล่อยให้แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย

บทที่ ๓

ปหานปธาน

เพียรละการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว :

ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

๑. ความน่า

สิ่งเลวร้ายทั้งหลายที่เกิดขึ้นในทุกสังคมทั่วโลกที่มาจากฝีมือมนุษย์ที่ไม่มีความละอายใจ ไม่เกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิดและกฎหมาย ส่งผลกระทบทางลบ สร้างความเดือดร้อนความเสียหายให้แก่ผู้คนและประเทศชาติ ดังที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) เผยแพร่ผล CPI ค่าดัชนีรับรู้การทุจริตประจำปี ๒๐๒๐ พบว่า ประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๑๐๔ จากจำนวนทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ และได้ค่าเฉลี่ยดัชนีที่ ๓๖ (จากคะแนนเต็ม ๑๐๐) แสดงว่า ประเทศไทยมีการทุจริตเกิดขึ้นจำนวนมาก และในการวิเคราะห์รายละเอียด พบว่า การรับการให้สินบนเป็นปัจจัยสำคัญ

นอกจากความไม่อายในการกระทำความผิดและกระทำทุจริตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งส่งผลความเสียหายแก่ส่วนรวมแล้ว พฤติกรรมการไม่สนใจ ไม่เดือดร้อนต่อการกระทำทุจริต หรือตาข้างเดียว หลับตาสองข้าง เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ เรื่องของเขาเราไม่เกี่ยว เสมือนการส่งเสริมให้เกิดการกระทำผิดและการทุจริต เป็นเรื่องปกติที่นับวันยิ่งเพิ่มขึ้น

การนำหลักปหานปธาน เพื่อให้เพียรละการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว โดยปลูกฝังให้คนไทยมีจิตสำนึกภายในในการทำผิดทุจริต และเมื่อพบปรากฏการณ์หรือแนวโน้มจะมีการกระทำทุจริต คนไทยจะไม่ทนและไม่ยอมให้เกิดการทุจริตในสังคมไทย ด้วยหลักธรรม หิริโอตตปปะ

หัวใจหลักของปหานปธาน คือ การป้องกันและควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงคนอื่น และยกย่องและชื่นชมคนทำดี เพื่อให้มีกำลังใจทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป หลักการนี้ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตว่า **"นิคคณฺเห นิคคหารํ ปคคณฺเห ปคคหารํ"** แปลความว่า **"พึงชมคนที่ควรชม พึงยกย่องคนที่ควรยกย่อง"** ดังคำกล่าวที่ว่า **"เพิ่มอำนาจคนดี ปิชาคนชั่ว"** ซึ่งในที่นี้ สามารถพิจารณาแยกออกได้เป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

(๑) กระบวนการป้องกันคนไม่ดี ด้วยการควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงคนอื่น โดยใช้กระบวนการกลุ่มของคนในสังคมเอง ตามปกติแล้วในแต่ละชุมชนนั้น ใครเป็นคนดีหรือคนไม่ดี ในชุมชนนั้นๆ ย่อมทราบและรู้จักกันเป็นอย่างดี เมื่อมีคนไม่ดีอยู่ในชุมชน เราในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน จะต้องสอดส่องดูแลไม่ให้คนไม่ดีมีอำนาจหน้าที่ เพราะจะทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนและอาจก่อภัยร้ายแรงขึ้นแก่คนในชุมชนด้วย

(๒) กระบวนการส่งเสริมคนดี ให้มีกำลังใจทำความดี โดยการยกย่องสนับสนุนคนทำดีให้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลสุขทุกข์ของคนในสังคม การยกย่องและให้กำลังใจคนทำดีนั้น เป็นกระบวนการเสริมแรงจิตใจทางบวกให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในชุมชน ทำให้ชุมชนตื่นตัวและสร้างพลังด้านบวกให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

๒. หิริโอตตปปสูตร ว่าด้วยผลแห่งความละอายชั่วกลัวบาป

พระพุทธเจ้าได้ตรัสหิริโอตตปปสูตรว่าด้วยความละอายชั่วเกรงกลัวบาปที่ส่งผลต่อกันและกันตามลำดับ มีใจความโดยย่อ ดังนี้

เมื่อหิริโอตตปปะไม่มี อินทรีย์สังวรของบุคคลผู้มีหิริโอตตปปะวิบัติ ชื่อว่ามีเหตุถูกขจัดแล้ว
เมื่ออินทรีย์สังวรไม่มี ศีลของบุคคลผู้มีอินทรีย์สังวรวิบัติ ชื่อว่ามีเหตุถูกขจัดแล้ว
เมื่อศีลไม่มี สัมมาสมาธิของบุคคลผู้มีศีลวิบัติ ชื่อว่ามีเหตุถูกขจัดแล้ว

เมื่อไม่มีหิริโอตตปปะที่เป็นความละเอียดชั่วกล้วบาปแล้ว อินทรีย์สังวรหรือความสำรวมระวังอินทรีย์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็เป็นเหตุให้ถูกขจัดทิ้งไปด้วย เมื่อไม่มีอินทรีย์สังวรทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจแล้ว ศีลหรือการควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาที่ดียิ่ง ก็เป็นเหตุให้ถูกขจัดทิ้งไปด้วย เมื่อไม่มีศีลที่ควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาที่ดียิ่งแล้ว สัมมาสมาธิคือความตั้งมั่นชอบแห่งจิตใจที่ดียิ่ง ก็เป็นเหตุให้ถูกขจัดทิ้งไปด้วย

รวมความว่า หากไม่มีหิริโอตตปปะ ก็ย่อมควบคุมอินทรีย์สังวรให้ดียิ่งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจได้อย่างครบถ้วน เมื่อควบคุมอินทรีย์สังวรให้ดียิ่งไม่ได้ ก็ส่งผลต่อศีลที่ควบคุมความประพฤติที่ดียิ่งทางกายและวาจาไม่ได้ เมื่อควบคุมศีลที่ควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาไม่ได้ ก็ส่งผลให้ไม่สามารถดำรงสัมมาสมาธิที่เป็นความตั้งมั่นในทางที่ชอบประกอบด้วยคุณธรรมได้ เมื่อไม่สามารถควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และใจ ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามได้ จึงส่งผลให้เกิดการกระทำทุจริตในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางกาย วาจา และใจต่อไป ซึ่งมีการเปรียบเทียบไว้ว่า เหมือนกับต้นไม้ที่มีกิ่งและใบไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น สะเก็ด เปลือก กระพี้ และแก่นของต้นไม้ นั้น ก็ย่อมไม่สมบูรณ์ไปด้วย เมื่อต้นไม้ไม่สมบูรณ์เพราะเหตุต่างๆ ดังกล่าว ก็ส่งผลให้ต้นไม้ไม่ผลิดอกออกผลไม่ได้ เป็นเหตุให้ต้นไม้ต้องล้มตายไปในเวลาไม่ช้า ดังนั้น หากบุคคลมีหิริโอตตปปะในจิตใจตั้งแต่ต้น ก็ย่อมส่งผลให้ควบคุมความประพฤติให้ดียิ่งได้ทั้งกาย วาจา และจิตใจ เมื่อแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาต่อบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง ก็ล้วนแล้วแต่เป็นความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม ทำให้สังคมมีความสงบสุขร่มเย็นได้โดยการเริ่มต้นที่ตนเองมีหิริโอตตปปะนั่นเอง

๓. ปหานปธาน การเพียรละการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว

ปหานปธาน หมายถึง การเพียรพยายามละการทุจริตซึ่งมีอยู่แล้วภายในจิตใจ โดยอาศัยการพิจารณาเห็นโทษของการทุจริตที่มีอยู่ภายในจิตแห่งตนแล้ว ปลุกฝังความพอใจในอันที่จะละการทุจริตเหล่านั้นไปจากจิต และใช้ความพยายาม ความเพียร การกระทำต่อเนื่อง จนสามารถละการทุจริตหรือบาปได้จะมากหรือน้อยก็ตาม ก็พยายามรักษาคุณภาพจิตเอาไว้ในจุดนั้น

คำว่า “**บาป**” ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีความหมายกว้าง หมายถึง ความชั่ว เป็นธรรมที่นำไปสู่หนทางแห่งความเสื่อม ยังผู้กระทำนั้นให้ได้รับความเดือดร้อนและเป็นทุกข์ อนึ่ง บุคคลผู้กระทำบาปนั้นได้ชื่อว่าเป็นคนบาป คนชั่ว คนพาล เป็นต้น ทั้งนี้รวมความถึงสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ การกระทำที่ไม่ดีทุกชนิด วิวาทหรือผลในทางที่ไม่ดีหรือทางเสื่อม ตลอดถึงเหตุและผลในทางที่ไม่ดีทั้งหมด เหตุนี้ “**บาป**” ตามนัยคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีความหมายแยกได้เป็น ๒ ประการ ดังนี้

(๑) **บาปธรรม** คือ สภาวธรรมฝ่ายไม่ดีหรือฝ่ายชั่ว เลว ทราม ลามก เศร้ามอง ที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติจิตของมนุษย์ที่กิเลส ได้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน โลภะ โทสะ เป็นต้น

(๒) **บาปกรรม** คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ประกอบด้วยอกุศลเจตนาของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากจิตที่ถูกบาปธรรมคือกิเลสครอบงำอยู่ภายในเป็นเหตุชักนำให้กระทำบาปกรรมนั้น โดยอาศัยทางไตรทวาร คือ กายทวาร วาจาทวาร และมโนทวาร อันเป็นไปในจิตของมนุษย์ปุถุชน ที่เรียกว่า ทุจริตและอกุศลกรรม เป็นต้น

ส่วนคำว่า “**ความอาย**” หมายถึง ความรู้สึกไม่สบายใจ ไม่ต้องการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกไม่ควร ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะเกรงว่าจะมีคนล่วงรู้ จะเดือดร้อน ถูกจับได้ ถูกลงโทษ หรือแม้จะไม่มีผู้ล่วงรู้ ก็ไม่ทำ เพราะเกรงจะเสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล และคำว่า “**ความไม่ทน**” หมายถึง ไม่อดกลั้น ไม่อดทน ไม่ยอมเมื่อได้พบเห็นการทุจริต และพร้อมจะแสดงออกในทางหนึ่งทางใด

ด้วยเหตุนี้ จึงขอเสนอหลักธรรมนำแนวทางไว้ ๒ ประการ ได้แก่ หิริโอตตปปะ หลักธรรมนำแนวทาง และธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม มีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ ปทานปธาน : หิริโอตตปปะ หลักธรรมนำแนวทาง

หิริโอตตปปะ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันพฤติกรรมฝ่ายดีได้ ดังปรากฏในอังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต มีพระสูตรชื่อว่าสุกกุสฺส หรือสุกกุสฺสธมม ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของธรรมฝ่ายขาวว่า “ภิกษุทั้งหลาย ธรรมฝ่ายขาว ๒ ประการนี้ คือ หิริ (ความอายบาป) โอตตปปะ (ความกลัวบาป) ภิกษุทั้งหลาย ธรรมฝ่ายขาว ๒ ประการนี้แล” นอกจากนั้น หิริโอตตปปะยังมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จะเป็นพื้นฐานในการรักษาธรรมอื่นๆ อีก ดังต่อไปนี้

(๑) หิริโอตตปปะเป็นปทัฏฐานแห่งการรักษาศีล ๕ คัมภีร์วิสุทธิมรรคสีลนิกายกล่าวว่า “อะไร ชื่อว่าศีล ที่ชื่อว่าศีล มีวิสัยชื่อว่า ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลผู้เว้นขาดจากอกุศลธรรม มีปาณาติบาต เป็นต้น หรือของบุคคลผู้บำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติ (ชื่อว่าศีล) สมจริงดังคำที่ท่านพระสาริบุตรเถระกล่าวไว้ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค ดังนี้ว่า “สองบทว่า อะไรชื่อว่า ศีล ได้แก่ เจตนาชื่อว่าศีล เจตสิกชื่อว่าศีล สังวรชื่อว่าศีล อวิตกกมะ (ความไม่ล่วงละเมิด) ชื่อว่าศีล”

บรรดาสภาวธรรมมีเจตนาเป็นต้นเหล่านั้น เจตนาชื่อว่าศีล ได้แก่ เจตนาของบุคคลผู้เว้นขาดจากอกุศลธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น หรือของบุคคลผู้บำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติอยู่ เจตสิกชื่อว่าศีล ได้แก่ การงดเว้นของบุคคลผู้เว้นขาดจากอกุศลธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น อีกอย่างหนึ่ง เจตนาชื่อว่าศีล ได้แก่ เจตนาในกรรมบท ๗ ประการ ของบุคคลผู้ละอกุศลธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น เจตสิกชื่อว่าศีล ได้แก่ สภาวธรรม คือ อนริขฌา อภัยบาท และสัมมาทิฐิ ที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้โดยนัยว่า “บุคคลละอริขฌาในโลก มีใจปราศจากอริขฌาอยู่” เป็นต้น ในคัมภีร์ว่า สังวรชื่อว่าศีล พึงทราบสังวร ๕ ประการ คือ (๑) ปาติโมกขสังวร (๒) สติสังวร (๓) ญาณสังวร (๔) ขันติสังวร (๕) วิริยสังวร

การใช้หลักศีล ๕ โดยเฉพาะข้ออทินนาทาน ซึ่งเป็นหลักการป้องกัน ความมั่นคงของมนุษย์ในด้านทรัพย์สิน ที่จะไม่ถูกละเมิดจากผู้ใด คณะใด หรือกลุ่มใด ต่อทรัพย์สินส่วนบุคคล ส่วนรวม สาธารณะและส่วนรวมของประเทศชาติ ย่อมจะไม่ถูกคุกคามเบียดบัง หรือให้ได้มาด้วยวิธีการไม่ถูกต้อง ดังนั้น ศีลข้อนี้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการหวงแหนทรัพย์สินของตนเอง รู้คุณค่าของทรัพย์สินส่วนตนที่ถูกทำให้เป็นส่วนรวม (ภาษี) ในระบอบรัฐ การบริจาค (องค์กรการกุศล) ผู้เสียภาษี หรือผู้บริจาค ย่อมมีสิทธิ์ที่จะหวงแหนภาษี หรือผลประโยชน์ในนามรัฐส่วนรวม โดยมีบทบาทตรวจสอบ คณะ บุคคลที่จะมาใช้งบประมาณของแผ่นดิน กระตุ้นให้เขาเหล่านั้น จะต้องตระหนักว่า จะไม่ละเมิด หรือใช้ในทางที่เป็นการเบียดบัง หรือเอาเปรียบแผ่นดิน และประชาชนด้วยการ “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” เมื่อเงินภาษีไปอยู่ในรูปเงินรวมของแผ่นดินที่ควรเป็นประโยชน์ของประชาชนทั้งประเทศอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ต้องไม่ถูกเบียดบังด้วยผู้บริหารภาครัฐ/เอกชน ข้าราชการ

นักการเมือง ที่ไม่ได้บริหารให้เป็นไปโดยสุจริต กระบวนการของศิลปินต้องครอบคลุมไปถึงการเบียดบังมิใช่แค่การรักษาทรัพย์สินในกระเป๋าของตัวเองที่หามาได้

ดังนั้นชาวพุทธ ชาวไทยหรือชาวโลกต้องตระหนักเห็นความสำคัญของความสุจริต และหาทางช่วยป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการเบียดบังทรัพย์สินส่วนรวม ดังแนวคิดของพระพุทธมหามัทธิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ทัศนะของศิลปินป้องกันการคอร์รัปชันไว้ว่า “...เวลาที่เราจะต่อต้านทุจริตคอร์รัปชัน ไม่น่าหลักสูตรศิลป์ ๕ เข้าไปได้อย่างไร โดยเฉพาะในข้อหินนาทาน ธรรมมาภิบาลจะต้องมีความ Transparency เป็นข้อหนึ่งในนั้นก็ความโปร่งใส ทำอย่างไรให้คนโปร่งใสก็ให้คนมีศีลมีธรรม เบญจศีล เบญจธรรมต้องเข้ามา...” ดังนั้น กฎทางศีลธรรมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ในฐานะเป็นหลักปฏิบัติสากลของชาวพุทธพร้อมส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ทรัพย์สินต้องชัดเจน แยกให้ออกระหว่าง ส่วนรัฐ ส่วนตนและส่วนองค์กร และไม่ละเมิด เบียดบัง เบียดเบียนโดยประการทั้งปวง โดยมีหลักศาสนาเป็น เครื่องกระตุ้นเตือน หลักกฎหมายของรัฐช่วยควบคุมป้องกัน

หิริโอตตปปะ เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานต่อการรักษาศีล ๕ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทำให้มนุษย์ไม่ไปในที่ชั่ว ไม่ทำบาปอกุศล ทุจริต

(๒) หิริโอตตปปะ เป็นอริยทรัพย์อันประเสริฐของมนุษย์ หิริโอตตปปะเป็นหลักธรรมของเทวดา พระผู้มีพระภาคทรงสรรเสริญว่าเป็นทรัพย์อันประเสริฐ คือ เป็นอริยทรัพย์ซึ่งเป็นทรัพย์ที่อยู่ภายในจิตใจที่ดีกว่าทรัพย์เงินทองภายนอก ซึ่งโจรหรือใครๆ ไม่สามารถแย่งชิงไปได้ ไม่สูญหายไปด้วยภัยอันตรายต่างๆ ทำให้ไม่อ้างว้างยากจน และเป็นทุนสร้างทรัพย์ภายนอกได้ด้วย ทำให้เป็นคนมีอริยทรัพย์ มี ๗ ประการ คือ

- ๑) ทรัพย์ คือ ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่จริง เชื่ออย่างมีเหตุผล
- ๒) ทรัพย์ คือ ศีล หมายถึง การตั้งใจรักษากาย วาจา ให้เป็นปกติ
- ๓) ทรัพย์ คือ หิริ หมายถึง ความละอายต่อบาปทุจริต ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว
- ๔) ทรัพย์ คือ โอตตปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อบาปทุจริต
- ๕) ทรัพย์ คือ พาหุสัจจะ หมายถึง การได้ยิน ได้ฟังมาก จนรู้แจ้งเห็นจริง
- ๖) ทรัพย์ คือ จาคะ หมายถึง การเสียสละสิ่งของภายนอกเพื่อรักษาศรัทธาให้ดำรงอยู่ได้
- ๗) ทรัพย์ คือ ปัญญา หมายถึง ความรู้เหตุแห่งความเสื่อมเหตุแห่งความเจริญและรู้ทั้งเหตุและผลทุกอย่าง กำจัดอริขชา ความไม่รู้ ความเลาให้หมดไป

(๓) หิริโอตตปปะทำให้มีกัลยาณมิตรธรรม เป็นธรรมสำหรับคุ้มครองโลกให้อยู่กันด้วยความรัก ความสามัคคี ไม่มีความอาฆาต พยาบาท ปองร้ายกันและกัน ทำให้การเป็นอยู่ร่วมกันมีความสงบสุขร่มเย็น แต่เนื่องจากมนุษย์ไม่ได้อยู่คนเดียวตามลำพัง จำเป็นจะต้องมีกัลยาณมิตรไว้ผูกสัมพันธ์เพื่อยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้น ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องน้อมนำคุณธรรมข้อนี้เข้ามาในใจ เพราะในขณะที่ทำหน้าที่กัลยาณมิตร จะทำให้เราสามารถพิชิตเป้าหมายได้อย่างงดงาม โดยไม่มีบาปอกุศลที่ทำให้ถึงแล้วทุกข์ใจตนเอง กัลยาณมิตรมิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีในความหมายสามัญเท่านั้น แต่หมายถึงบุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่องทางหรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไป ในมรรคาแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรนั้น ในพระพุทธศาสนาได้หมายเอา พระพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก ครู อาจารย์ และท่านผู้เป็นพหูสูต ทรงปัญญา สามารถสั่งสอน แนะนำเป็นที่ปรึกษาได้แม้จะอ่อนวัยกว่า

(๔) การมีหิริโอตตปะทำให้ชีวิตมีแต่ความโชคดี เป็นธรรมซึ่งนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ความเป็นมงคล และความเจริญรุ่งเรืองแห่งชีวิต ผู้ใดปฏิบัติได้ตามลำดับของหลักการในมงคลสูตรย่อมมีการพัฒนาทั้งสองด้าน คือ ด้านกายและด้านจิต ไม่ว่าจะเป็นเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายแล้วย่อมเป็นผู้ไม่ปราศัยในข้าศึก ทุกหมู่เหล่า ย่อมถึงความสวัสดิ์ในที่ทุกสถาน เป็นอุดมมงคลของเทวดาและมนุษย์เหล่านั้น ดังนั้น การพัฒนาดนตามแนวแห่งมงคลสูตรนี้มีลำดับที่ชัดเจนมาก เริ่มจากการเลือกคบคน จนกระทั่งถึงการบำเพ็ญทางจิตเพื่อให้จิตเกษมเป็นลำดับที่พัฒนาบุคคลจากปุถุชน เป็นกัลยาณชนและเป็นอริยบุคคลในที่สุดตามหลักมงคล ๓๘ ประการ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าในโลกนี้ เช่น เมื่อประสบความสำเร็จในหน้าที่ชีวิต การงานและครอบครัว ก็สามารถตั้งฐานะได้ มีทรัพย์สมบัติมาก มีชื่อเสียง มีการงานที่ดี เป็นต้น สัมพันธ์กับบุคคลภายนอก

ส่วนที่ ๒ ความเจริญก้าวหน้าในโลกหน้า หมายถึง เป็นผู้สั่งสมบุญกุศลไว้ดีเป็นส่วนของการยับยั้งจิตของตนจากสิ่งชั่ว

ส่วนที่ ๓ การบรรลุมรรคผลนิพพาน ซึ่งเป็นความเจริญก้าวหน้า ในระดับที่สูงที่สุด เป็นส่วนของการบำเพ็ญทางปัญญาหรือการบำเพ็ญ ทางจิตเพื่อให้พ้นจากกิเลสเครื่องร้อยรัดจิตอันจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มนุษย์มีความละเอียด และไม่คิดจะกระทำบาปอกุศล ทุจริต กระทำแต่สิ่งที่เป็นมงคลต่อชีวิต เพื่อเป็นหนทางแห่งความดับทุกข์สืบไป

(๕) การมีหิริโอตตปะทำให้เกิดความสามัคคี มนุษย์ทั้งหลายเมื่อมีความละเอียด ใจเกรงกลัวต่อบาป ย่อมมีจิตระลึกถึงแต่สิ่งที่ดีงามทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หวังที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามหลักสาราณียธรรม ๖ ซึ่งหมายถึงธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ถือว่าเป็นธรรมที่เป็นพลังในการสร้างความสามัคคีทั้ง ๖ ประการ คือ

- ๑) กายกรรม อันประกอบด้วยเมตตา คือ การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา
- ๒) วจีกรรม อันประกอบด้วยเมตตา คือ การมีวาจาที่ดี สุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่นให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- ๓) มโนกรรม อันประกอบด้วยเมตตา คือ ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้า และลับหลัง

- ๔) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร
- ๕) สีสสามัญญตา คือ ความรักใคร่สามัคคี ไม่เอาเราเปรียบผู้อื่น
- ๖) ทิฏฐิสามัญญตา คือ การมีความเห็นร่วมกันไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

(๖) หิริโอตตปะ นับเป็นหลักของเทวธรรมและเป็นธรรมที่มาพร้อมกับองค์ธรรมอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ อปัสเสนธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นที่พึง ที่พำนัก ดุจพนักพิง มี ๔ อย่าง คือ

- ๑) พิจารณาแล้วเสพ ได้แก่ สิ่งของมีปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช เป็นต้น กัตติ บุคคลและธรรมเป็นต้นกัตติ ที่จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ พึงพิจารณาแล้ว จึงใช้สอยและเสวนาให้เป็นประโยชน์

๒) พิจารณาแล้วอดกลั้น ได้แก่ อนิฏฐารมณ์ต่างๆ มีหนาว ร้อน และทุกข์เวทนา เป็นต้น
พึงรู้จักพิจารณาอดกลั้น

๓) พิจารณาแล้วเว้นเสีย ได้แก่ สิ่งที่เป็นโทษก่ออันตรายแก่ร่างกายก็ตาม จิตใจก็ตาม
เช่น ช้างร้าย คนพาล การพนัน สุราเมรัย เป็นต้น พึงรู้จักพิจารณาหลักเว้นเสีย

๔) พิจารณาแล้วบรรเทาเสีย ได้แก่ สิ่งที่เป็นโทษก่ออันตรายเกิดขึ้นแล้ว เช่น อกุศลวิตก
มีกามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก เป็นต้น และความชั่วร้ายทั้งหลาย พึงรู้จักพิจารณาแก้ไข บำบัด
หรือขจัดให้สิ้นไป

อปสเสน ๔ นี้ เรียกอีกอย่างว่า อุปนิสัย ๔ (ธรรมเป็นที่พึงพิง หรือธรรมช่วยอุดหนุน)
เมื่อรู้จักพิจารณาปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ให้ถูกต้องด้วยปัญญาตามหลักอปสเสนหรืออุปนิสัย ๔ อย่างนี้ ย่อมเป็นเหตุ
ให้อกุศลหรือการทุจริตที่ยังไม่เกิดก็ไม่เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมสิ้นไป และกุศลหรือสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิด
ย่อมเกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็เจริญยิ่งขึ้นไป ภิกษุผู้พร้อมด้วยธรรม ๔ ประการนี้ ดำรงอยู่ในธรรม ๕ คือ ศรัทธา
หิริ โอตตปปะ วิริยะ ปัญญา ท่านเรียกว่า นิสสยสัมบัน (ผู้ถึงพร้อมด้วยที่พึ่งอาศัย)

หิริคือความอายชั่วเกิดจากการนึกถึงศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล การศึกษาตำแหน่งฐานะในสังคม
เป็นต้น แล้วเกิดความละอายใจที่จะกระทำการทุจริตและประพฤตินิมิชอบ ดังบทประพันธ์ที่ว่า

ถึงจนทนสู้กัด	กินเกลือ
อย่าเที่ยวแล้วเนื้อเถื่อ	พวกพ้อง
อดอยากเยี่ยงอย่างเลื้อ	สงวนศักดิ์
ไซ้เสาะไล่ห้อง	จับเนื้อกินเอง

โอตตปปะ ความกลัวบาป เกิดจากการนึกถึงภัยหรือความทุกข์ที่เป็นผลจากทำบาป
ความกลัวบาปที่ควรนึกถึงมี ๔ ประการ คือ

๑) อัตตานุวาทภัย ความกลัวถูกตนเองตำหนิตติเตียน หมายถึง กลัวการมีวิปปฏิสารหรือ
ความสำนึกผิดที่จะคอยติดตามเผาผลาญจิตใจ

๒) ปราณูวาทภัย ความกลัวผู้อื่นติเตียน หมายถึง กลัวการถูกสังคมประณามหรือ
กลัวการถูกสื่อมวลชนประจาน เป็นต้น

๓) ทัณทภัย ความกลัวถูกลงอาญา หมายถึง กลัวโทษปรับจอบจำหรือประหารชีวิต
รวมทั้งการถูกยึดทรัพย์ตามที่กฎหมายกำหนด

๔) ทุกติภัย ความกลัวทุกติ หมายถึง กลัวการรับโทษในนรก เป็นต้น ภายหลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว

ความละอายและความไม่อดทนนี้ เป็นธรรมคุ้มครองโลกและเป็นธรรมสำหรับทำคนให้เป็น
เทวดา ส่งเสริมให้เป็นคนรู้จักอดทนต่อแรงจูงใจให้ทำความชั่วและให้มีความมั่นคงในการทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
ที่สำคัญคือธรรมทั้งสองประการนี้คอยกระตุ้นให้ละเลิกการทุจริต

๓.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม

ในที่นี้ มีธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรมอีก ๒ ประการ คือ การสมาคมกับสัตบุรุษ และการยึดหลัก
สัมมาอาชีวะ มีรายละเอียดดังนี้

(๑) การสมาคมกับสัตบุรุษ

สัตบุรุษ แปลว่า คนดี คนสงบ คนที่พร้อมมูลด้วยธรรม ซึ่งหมายถึง คนที่มีคุณธรรม คนที่เป็นสัมมาทิฐิ คนที่ประพฤติธรรมเป็นปกติ ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ไม่คิดอะไรเพื่อเบียดเบียนตนและผู้อื่น ไม่พูดอะไรเพื่อเบียดเบียนตนและผู้อื่น ให้ทานด้วยความเคารพ สัตบุรุษมีลักษณะ ดังนี้

- ๑) สัทธัมมสมันนาคโต ประกอบด้วยสัทธรรม ๗ ประการ คือ มีศรัทธา มีhiri มีโอตตปปะ เป็นพหูสูต มีความเพียรอันปรารถนาแล้ว มีสติมั่นคง มีปัญญา
- ๒) สัปปริสภัตติ ภักดีสัตบุรุษ คือ คบหาสมณพรหมณ์ ท่านผู้ประกอบด้วยสัทธรรม ๗ ประการข้างต้น เป็นมิตรสหาย
- ๓) สัปปริสจินตี คิดอย่างสัตบุรุษ คือ จะคิดสิ่งใด ก็ไม่คิดเพื่อเบียดเบียนตนและผู้อื่น
- ๔) สัปปริสมันตี ปรึกษาอย่างสัตบุรุษ คือ จะปรึกษาการใด ก็ไม่ปรึกษาเพื่อเบียดเบียนตนและผู้อื่น
- ๕) สัปปริสวาโจ พูดอย่างสัตบุรุษ คือ พูดแต่คำที่ถูกต้องตามวจีสุจริต
- ๖) สัปปริสกัมมันโต ทำอย่างสัตบุรุษ คือ ทำการที่ถูกต้องตามกายสุจริต
- ๗) สัปปริสทิฐุญฺญี มีความเห็นอย่างสัตบุรุษ คือ มีสัมมาทิฐิ เช่นว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น
- ๘) สัปปริสทานัง เทติ ให้ทานอย่างสัตบุรุษ คือ ให้ตามหลักสัปปริสทาน เช่น ให้โดยเอื้อเพื่อทั้งแต่ของที่ตัวให้ทั้งแก่ผู้รับทาน ให้ของบริสุทธิ์ ให้โดยเข้าใจถึงผลที่จะมีตามมา บางทีเรียกว่า สัปปริสธรรม ๗

การคบหาสมาคมกับสัตบุรุษนั้น เป็นเหตุให้ชีวิตดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ทั้งหน้าที่การงาน ตำแหน่ง ชื่อว่ารักษาตนเอง วงศ์ตระกูล ทรัพย์สิน สมบัติ ความดีทุกประการ ก็เกิดจากการคบบัณฑิตเป็นเพื่อน หรือเป็นกัลยาณมิตร เพราะเมื่อคบท่านผู้เป็นบัณฑิตแล้ว ผลดีก็ก็จะได้รับคำแนะนำที่ดี มีประโยชน์ เมื่อนำมาพิจารณาไตร่ตรองตามแล้ว ก็นำมาปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างถูกต้อง ไม่ประมาททำที่พึงแก่ตนเอง เพื่อข้ามโอชะคือห้วงน้ำใหญ่ ข้นหมันเพียร สรรวมอินทรีย์ ๖ อยู่เนืองๆ ผีกล่อนอบรมตนให้เป็นคนดี ดังพระพุทธศาสนสุภาษิตว่า “คนมีปัญหาพึงทำที่พึง ดุจเกาะที่น้ำท่วมไม่ถึงด้วยความขยัน ด้วยความไม่ประมาท ด้วยการสำรวม และด้วยการฝึกฝน”

บุคคลมีความจำเป็นมากในการคบหาเพื่อนที่ดีหรือเพื่อนที่ควรคบหา ในพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงเพื่อน ๒ ประเภทนี้ ว่าเป็นเพื่อนที่มีแต่ความเจริญ เหมือนคนขี่มูมทรัพย์ให้ ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า “บุคคลพึงเห็นผู้มีปัญญามากขึ้นโทษ มักพูดปรามไว้ เหมือนผู้ขี่มูมทรัพย์ พึงคบผู้ที่เป็นบัณฑิตเช่นนั้น เพราะเมื่อคบคนเช่นนั้น ย่อมมีแต่ความเจริญ ไม่มีความเสื่อมเลย” บุคคลจำพวกแรกคือสัตบุรุษ ส่วนจำพวกที่สองคือบัณฑิต ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นกัลยาณมิตรคือผู้ที่ควรคบหาสมาคม อันจะนำมาแต่ความสุขเพียงฝ่ายเดียว เพราะปราศจากผลประโยชน์ที่ซ่อนเร้นปิดบัง และไม่มีภัยใดๆ มาสู่ตนเอง

(๒) การยึดหลักสัมมาอาชีวะ

หลักสัมมาอาชีวะ สอนให้ประกอบอาชีพที่สุจริต มีคำสอนว่า “ชาวพุทธต้องไม่ประกอบอาชีพมิฉฉาวาณิชา” อันหมายถึงอาชีพที่ต้องไม่เบียดเบียนตนเอง เบียดเบียนชีวิตคนอื่น เบียดเบียนสังคมในภาพรวม ในการที่จะป้องกันแก้ไขการคดโกงตามหลักพุทธธรรม คือต้องส่งเสริมให้เกิดการยังชีพ ประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นไปตามครรลองที่สุจริตชนพึงกระทำที่เรียกว่า “สัมมาชีพ” อันเนื่องด้วยวิถีการปฏิบัติและหลักคุณธรรมทางศาสนา ที่จะยึดสมาทานถือไว้ว่าถูกต้อง จะยังคงเป็นความถูกต้องรัฐต้องเข้าไปสร้างอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ในภาพรวมยังชีพด้วยคุณภาพชีวิตที่เป็นปกติสุข ก็คือการใช้หลักปฏิบัติตามหลักสุจริต ซึ่งหมายถึง

ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ ประพฤติตรง และจริงใจไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง คนจะได้ชื่อว่ามีคุณธรรม ต้องมีความจริง ๕ ประการ ดังนี้

๑) จริงต่อการงาน คือ ทำอะไรทำจริง มุ่งให้งานสำเร็จเกิดประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนรวมได้จริง ๆ

๒) จริงต่อหน้าที่ คือ ทำจริงในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเรียกว่า หน้าที่ ทำงานเพื่องานทำงานให้ดีที่สุด ไม่เลินเล่อ ไม่หละหลวม ไม่หลีกเลี่ยงบิดพลิ้ว คือ หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ต้องเอาใจใส่หน้าที่ให้งานสำเร็จเกิดผลดี

๓) จริงต่อวาจา คือ การพูดความจริง ไม่กลับกลอก รักษาวาจาสัตย์อย่างเคร่งครัด พูดจริงทำจริงตามที่พูด

๔) จริงต่อบุคคล คือ มีความจริงใจต่อคนที่เกี่ยวข้อง ต่อมิตรและผู้ร่วมงาน จงรักภักดี จริงใจต่อผู้มีพระคุณ เรียกว่า มีความกตัญญูกตเวที

๕) จริงต่อความดี คือ มุ่งประพฤติแต่ความดีจนติดเป็นนิสัย เป็นบุคคลที่ประกอบด้วยคุณธรรม คือ หิริ ความละอายบาป ละอายใจต่อการทำชั่ว โอตตัปปะ ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่ว

ความสุจริต จึงหมายถึง การกระทำที่โปร่งใสและตรงไปตรงมา เป็นพฤติกรรมและการกระทำที่สุจริต ที่ควรให้เกิดขึ้นกับการบริหารในทุกองค์กร ดังที่พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เคยกล่าวไว้ตามหลักพุทธศาสนสุภาษิตว่า “**นตฺถิ ตณฺหาสมา นทึ**” แม่น้ำเสมอด้วยต้นหา หามีไม่ แม่น้ำยังมีวันเต็ม แต่ต้นหาไม่มีวันเต็มเปี่ยม อยู่ที่ไหนในระบบเศรษฐกิจและชาวพุทธว่าอย่างไร มันจะเกิดกระตุนต้นหาเขาเรียกว่าบริโภคนิยม ต้องการกำไรสูงสุด โฆษณาให้เกิดอุปสงค์ กระตุนต้นหาไม่รู้จบ มุ่งบริโภคมามากกว่าผลิต ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยคาถา อยากจะมี IPHONE ขึ้นมาเอาเงินมาจากไหน งานก็ยังไม่มีทำลักขโมยคอร์รัปชันเยอะเยาะไปหมด เพราะต้องการสินค้า ต้องการบริโภคมามากกว่าผลิตและมองเห็นการผลิตเป็นหน้าที่ คือ การทำงานให้สุจริต มาใช้ในระบบเศรษฐกิจ ไม่ได้มองเห็นการทำงานเป็นการปฏิบัติธรรม ประพฤติหน้าที่ คือ การทำงานให้สุจริต ไม่อยู่ในความคิด...”

๔. ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริตนี้ ในเบื้องต้นสามารถทำได้ด้วยการปฏิบัติตามหลักปทานปธาน หรือการนำแนวทางแห่งหิริโอตตัปปะมาปฏิบัติเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และใจ ให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เสริมสร้างให้เกิดความอายและไม่ทนต่อการทุจริตเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ การไหว้พระสวดมนต์

การสวดมนต์ไหว้พระ ได้นิยมมาแล้วตั้งแต่โบราณกาล แม้ในศาสนาพราหมณ์ ก็ได้นิยมสวดดังที่เรียกกันว่า สาธยายมนต์ ร่ายมนต์ เพื่อความทรงจำพระเวทบ้าง เพื่อสิริมงคลบ้าง ในทางพระพุทธศาสนา ก็มีการสวดสาธยายเช่นเดียวกัน ในขั้นต้นเพ่งเพียงสวดสาธยาย เพื่อทรงจำหลักคำสอนที่เป็นพระพุทธวจนะเท่านั้น เมื่อชาวบ้านได้ยินพระสงฆ์สวดสาธยายก็พากันอนุโมทนา และได้ถือกันว่าการได้ยินได้ฟังพระสงฆ์สวดสาธยายเช่นนี้เป็นสิริมงคล ในสมัยนั้น ยังไม่มีตำราที่จดจารึกเอาไว้ ต้องท่องจำให้ได้ด้วยวาจาบทสวดในพระพุทธศาสนามีมาก พระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา ถือเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา ประโยชน์ของการสวดมนต์ไหว้พระที่เห็นได้ชัด มี ๓ ประการ คือ เป็นปริตรป้องกันเหตุเภทภัยต่างๆ เป็นการทรงจำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเอาไว้และเป็นกัมมัฏฐานอบรมจิตใจของตน ทั้งที่เป็นสมณะและวิปัสสนา การสวดมนต์ เป็นอีกหนึ่งวิธีสร้างบุญคุณคุณงามความดีต่างๆ ให้เกิดแก่ชีวิตได้ เพราะขณะสวดมนต์ทุกครั้ง สามารถสร้างพลังแห่งความดีงามต่างๆ

มาหล่อเลี้ยงจิตใจของผู้สวดให้มีความสุขสดใส เบ่งบานในธรรมของพระพุทธศาสนา พลังความงามที่เกิดจากการสวดมนต์ที่วามัน คือ

(๑) พลังศรัทธา เป็นพลังแห่งความเชื่อ ซึ่งเชื่อมั่นในคุณพระรัตนตรัย ว่าเป็นที่พึ่งที่กำจัดภัย ได้จริง การตระหนักในคุณค่านี้มีผลให้เกิดพลังศรัทธา ที่ภาษาพระเรียกว่า “สัทธาพละ” เมื่อมีความศรัทธาในพระรัตนตรัย จะทำให้ไม่เบื่อหน่ายการสวดมนต์ ยิ่งคนใดสวดบ่อยเข้า จิตของเขาก็จะตั้งมั่นเป็นสมาธิ จิตที่เป็นสมาธินี้เองจะเป็นผลบุญที่ส่งผลให้พบความสำเร็จได้อย่างน่าอัศจรรย์

(๒) พลังปัญญา เป็นพลังแห่งความรู้แจ้งเห็นจริง เพราะการสวดมนต์ก็คือการบริกรรมภาวนา หลักสูตรการสอนอย่างหนึ่ง การท่องบ่นอยู่ซ้ำๆ จนจำได้ จะทำให้เรานำข้อธรรมนั้นไปคิดพิจารณาเป็นการพัฒนา พลังปัญญาให้เกิดมีในตน จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ภาษาพระเรียกว่า “ปัญญาพละ” มีผล ทำให้เราเกิดทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล จึงดำรงตนในสังคมได้อย่างปลอดภัย ความศรัทธา ในการทำสิ่งดีงาม มีผลช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและทำให้เกิดปัญญา ช่วยขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น แก่ชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การสวดมนต์ไหว้พระ จึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถป้องกันการทุจริตอย่างได้ผล

๔.๒ การรักษาศีล

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้แบ่งศีลเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรม หรือระดับที่ยังเป็นธรรม คือ เป็นข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดงและบัญญัติไปตามกฎธรรมด แห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่วหรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดา ของเหตุปัจจัยหรือตามกฎแห่งกรรมนั้น ระดับเฉพาะ ได้แก่ ระดับวินัยหรือระดับที่เป็นวินัยคือเป็นแบบแผน ข้อบังคับที่บัญญัติคือวางหรือกำหนดขึ้นไว้ เป็นทำนองประมวลกฎหมายสำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิก ในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะผู้ละเมิดบทบัญญัติ แห่งศีลประเภทวินัยนี้ มีความผิดตามอาญาของหมู่ชนเข้ามาอีกชั้นหนึ่ง เพิ่มจากอกุศลเจตนาที่จะได้รับผล ตามกฎแห่งกรรมของธรรมดา

ศีล ๕ ได้เป็นกฎระเบียบอยู่คู่กับสังคมพุทธของไทยมาก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายขึ้นมา เพื่อบังคับใช้ซึ่งตัวศีลเอง นอกจากจะเป็นพื้นฐานธรรมของปัจเจกบุคคลแล้ว ศีลยังถือได้ว่าเป็นหมวดธรรมที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมอีกด้วย ดังนั้น ศีลจึงครอบคลุมเรื่องการจัดระเบียบชีวิตด้านนอกทั้งหมด เท่าที่จะช่วยทำสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป กิจกรรมทั้งหลายของหมู่ชนความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และสภาพแวดล้อม ที่ควรจัดได้ให้มีสถานะที่เกื้อกูลแก่ความเจริญงอกงามของชีวิตด้านใน จึงสอดคล้องกับการที่ชีวิต ด้านในที่เจริญงอกงามนั้น จะสะท้อนผลดีงามออกมาแก่ชีวิตด้านนอกคือเหมาะแก่การที่ทุกๆ คนจะพากันปฏิบัติ ตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาโดยเฉพาะ จะได้สามารถฝึกจิตและปัญญาให้เจริญเพื่อจะได้ ประสบชีวิตที่มีความสุข แท้จริง พร้อมด้วยจิตใจที่เป็นอิสระผ่องใสเบิกบาน ในท่ามกลางสังคมและสภาพแวดล้อมที่สงบเรียบร้อยร่มเย็น และร่มเย็นเป็นสุข

การประพฤติปฏิบัติตามศีลธรรมจึงเป็นการประพฤติปฏิบัติ เพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ในสังคมลงได้และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนรอบข้างตลอดถึงสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ด้วยศีลขั้นสูง คือ สัมมาวาจา สัมมาภิมันตะ และสัมมาอาชีวะ ซึ่งเป็นองค์ของมรรคได้แก่การพูดการกระทำการประกอบอาชีพ ที่มีเจตนาปราศจากความทุจริตหรือความคิดที่เบียดเบียน ฉะนั้น เพื่อควบคุมบุคคลในสังคมให้อยู่ในกฎระเบียบ

ที่สังคมได้กำหนดขึ้น พระพุทธศาสนาจึงมุ่งสอนไปที่ให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสงบสุข

๔.๓ การเจริญจิตตภาวนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายความหมายของภาวนาว่าเป็น “การฝึกปรีชาจิต และปัญญาคือการฝึกอบรมจิตให้เจริญด้วยคุณธรรมต่างๆ ให้เข้มแข็งมั่นคงหนักแน่น และให้มีปัญญา รู้เท่าทัน สังขารพุดอย่างสมัยใหม่ว่ารู้เท่าทันโลกและชีวิตหรือมีโลกทัศน์และชีวทัศน์ที่ถูกต้อง ภาวนานี้ก็คือสมาธิ และปัญญาในไตรสิกขาพูดเต็มว่าสมาธิภาวนาและปัญญาภาวนานั่นเอง

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ อธิบายไว้ว่า ภาวนา หมายถึง การทำให้มีขึ้น เป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้นการเจริญ การบำเพ็ญ การฝึกอบรมตามหลักของพระพุทธศาสนา มี ๒ อย่าง คือ สมถภาวนา ฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบ และวิปัสสนาภาวนาคือการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตามเป็นจริง อีกนัยหนึ่งจัดเป็น ๒ เหมือนกัน คือ จิตตภาวนาการฝึกอบรมจิตใจให้เจริญงอกงาม ด้วยคุณธรรมมีความเข้มแข็ง มั่นคง เบิกบาน สงบสุข ผ่องใส พร้อมด้วยความเพียรสติและสมาธิและปัญญาภาวนา การฝึกอบรมเจริญปัญญา ให้รู้เท่าทันเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนจิตใจเป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำด้วยกิเลสและความทุกข์

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย อานาปานสติสมาธิแม้นี้ ที่เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นสภาพสงบประณีต สดชื่น เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุข และทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้วให้อันตรธานไป สงบไปโดยเร็ว เปรียบเหมือนฝุ่นละอองที่ฟุ้งขึ้นท่ายฤดูร้อน ถูกฝนใหญ่นอกฤดูกาลทำให้อันตรธานไปสงบไปโดยเร็ว อานาปานสติสมาธิที่เจริญแล้วอย่างไร ทำให้มากแล้วอย่างไร จึงเป็นสภาพสงบประณีต สดชื่น เป็นธรรมเครื่องอยู่ เป็นสุขและทำอกุศลธรรมชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้วให้อันตรธานไป สงบไปโดยเร็ว”บุคคลพึงรับชวนชวายเป็นความดี พึงห้ามจิตเสียจากบาป เพราะว่าเมื่อบุคคลทำความดีชวายุ ใจจะยินดีในบาป

ท่าน ศील ภาวนา เมื่อทำแล้วย่อมได้อานิสงส์ คือ ผลอันดีงามแก่เหล่าชนทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว แม้พระโพธิสัตว์ผู้ปรารถนาที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตเบื้องหน้า ก็มีอัธยาศัยรักในการบำเพ็ญทาน รักษาศีลและเจริญภาวนาทุกภพทุกชาติ สิ่งที่ท่านเหล่านั้นทำแล้ว จะส่งผลเกิดเป็นบุญ และบุญที่ส่งผล มากขึ้นๆ ย่อมนำไปสู่วิถีทางที่เข้าถึงความเป็นเลิศ คือ บารมี

มนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้ว มีความจำเป็นต้องสั่งสมบุญเพราะทางมาแห่งบุญทั้ง ๓ ประเภท คือ การทำทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา มีความสำคัญมากต่อการบรรลุเป้าหมายชีวิตหรือประโยชน์ทั้ง ๓ ระดับ

(๑) ทิฐฐัมมิกัตถประโยชน์ ก็คือ ประโยชน์ปัจจุบันหรือประโยชน์อย่างที่เราเห็นๆ เช่น การมีปัจจัย ๔ มีอาหารเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย มีฐานะ มีลาภ มีเกียรติ มียศ มีสรรเสริญ

(๒) สัมปรายิกัตถประโยชน์ ก็คือ ประโยชน์ที่เลยออกไปหรือต่อออกไปก็คือ ภาพหน้า ชาติหน้า จะไปเกิดที่ดีๆ ไม่ไปเกิดที่ชั่วๆ นี่เป็นประโยชน์หรือ

(๓) ปรมัตถประโยชน์ ก็คือ ประโยชน์สูงสุด ถ้าพูดกันง่ายๆ ก็คือเรื่องนิพพาน หรือความมีใจ เป็นอิสระ ความมีจิตหลุดพ้น มีจิตใจปลอดโปร่งผ่องใสเบิกบานอยู่ได้ตลอดเวลา เพราะปราศจากกิเลส ดังนั้น ท่าน ศील ภาวนา จึงถือเป็นงานของชีวิต เป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องลงมือกระทำใดเป็น และต้องประพฤติปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

๕. กฎหมายและกรณีศึกษาการกระทำผิดทุจริต

ปทานปธานนั้นเป็นแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้เกิดความเพียรในการลดละการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้วให้มลายหายไป โดยหากจะลดละการทุจริตได้ จำต้องยึดองค์ธรรมตามหลักหิริโอตตปปะให้มั่น เพื่อเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจให้ดี ส่วนทางโลก มีแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายบางมาตราได้ เช่น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวม อยู่ด้วย ไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ผู้ใดทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวง ดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

จากประมวลกฎหมายอาญามาตราดังกล่าวข้างต้นพบว่า มีส่วนคล้ายคลึงกับการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ที่ส่งเสริมให้เป็นคนดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งศีล ๕ ดังกล่าวนี้นี้ก็มีจุดเริ่มต้นมาจากอินทริยสังวร คือ การเฝ้าระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตนให้ดี และเมื่อพิจารณาย้อนหลังไปอีกก็จะพบว่า มีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิบัติตามหลักปทานปธานอันมีหิริโอตตปปะหรือความละอายชั่วเกรงกลัวบาปเป็นจุดตั้งต้นให้เกิดความอายและความไม่ทนต่อการทุจริตทั้งมวล ดังนั้น หากบุคคลประพฤติทุจริตเป็นประจำโดยไม่คำนึงถึงหลักปทานปธาน ย่อมก่อให้เกิดโทษจากการทุจริตได้เป็นแน่แท้ โทษจากการทุจริตนี้สามารถส่งผลได้ ๒ ทิศทาง กล่าวคือ โทษจากการทุจริตในชาตินี้และโทษจากการทุจริตที่ส่งผลข้ามภพข้ามชาติ มีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ โทษจากการทุจริตในชาตินี้

สำนักข่าวอิศรา ได้ทวนความจำคดีโกงระดับชาติ ที่ย่าเตือนเหตุการณ์ของความเลวร้ายแห่งกลโกงที่เกิดขึ้นจากคนไทย เช่น

สน.อรัยชัย (เปิบพิสดารโรงพักทั่วประเทศ) หรือคดีทุจริตโรงพัก ซึ่งเป็นข่าวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มูลค่าความเสียหาย ๕,๘๔๘ ล้านบาท เป็นการรวบรวมสัญญาให้ผู้รับเหมาเจ้าเดียวสร้างโรงพัก ๓๙๖ แห่งทั่วประเทศ แต่ทุกวันนี้ก็ยังไม่มียุทธการที่ไหนสร้างเสร็จ แถมยังจับตัวคนผิดยังไม่ได้ งบประมาณแผ่นดินถูกทิ้งเป็นซากปรักหักพัง เป็นหลักฐานของความอดสูของคนไทย

โกงโฆษณา (เมื่อเงินอยู่เหนือจรรยาบรรณ) หรือที่คุ้นหูกัน คดีนกน้อยในไร่ส้ม ซึ่งเป็นข่าวใหญ่ในวงการสื่อเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เมื่อผู้ที่เรียกตัวเองเป็นสื่อกลางที่จะชี้นำสังคมไปในทางที่ถูกต้องดันโกงเอง ด้วยการรับโฆษณาเกินเวลาแล้วชุกเข้ากระเป๋ำ พอโดนจับก็คืนแบบไร้ความรับผิดชอบ มูลค่าความเสียหายไม่มากนัก แค่ ๑๓๘ ล้านบาทเท่านั้นเอง !

Slow Life Thailand (คดีเนิบช้าถ้ามีตั้งค์) หรือคดีบางกอกฟิล์ม เป็นข่าวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มูลค่าความเสียหาย ๖๑.๒ ล้านบาท ซึ่งเป็นคดีที่โลกเกือบลืม ลืมไปแล้วว่าเขาโกง เนื่องจากความล่าช้าของผู้บังคับใช้กฎหมายไทย จากกรณีการรับสินบนข้ามชาติในการจัดเทศกาลหนัง “บางกอกฟิล์มเฟสทีวัล” ซึ่งสองสามีภรรยาชาวอเมริกาผู้ติดสินบน ถูกประเทศเขาตัดสินจับติดคุกจนทุกวันนี้ออกมาแล้ว แต่คนโกงบ้านเรากลับเพิ่งถูกสั่งฟ้อง

One Stop Corrupted (ทำเองกินเอง โกงเอง จบ) นั่นก็คือคดีคลองด่าน นับเป็นคดีที่หมิ่นเหม่ของประเทศ โกงคนเดียวเสร็จสรรพ ด้วยการอุปโลกน์จัดตั้งทุกอย่างเอง ใช้อำนาจตั้งแต่เสนอโครงการบำบัดน้ำเสีย จัดซื้อที่ดินตำบลคลองด่านของบริษัทที่เป็นคนในครอบครัวตัวเองด้วยราคาที่สูงกว่าปกติ แถมยังเป็นพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ที่ได้มาโดยมิชอบ สุดท้ายก็เซ็นสัญญาอนุมัติเงินกันเอง ยิ่งไปกว่านั้นระบบบำบัดน้ำเสียที่วากังยังไม่มีเกิดขึ้น สร้างความเสียหายเป็นจำนวนเงิน ๒๑,๐๐๐ ล้านบาท

แพะ Stadium (เมื่อครูเป็นแพะแต่คนโกงลอยตัว) หรือคดีสนามฟุตบอลโรงเรียน สร้างความเสียหาย ๖๐๐ ล้านบาท โดยผู้มีอำนาจทำเป็นหวังดีสร้างสนามกีฬากลางแจ้งให้แก่เด็กๆ ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. กว่า ๑๗ จังหวัดฟรีๆ แต่สิ่งที่ได้คือการสร้างสนามฟุตบอลในร่ม สร้างไม่ได้มาตรฐาน ใช้ไม่นานก็พังไม่เป็นท่า ส่วนคนที่โกงก็หลุดแคล้มปากลอยตัวสบาย เหลือทิ้งไว้เพียงความทรงจำที่แสนเจ็บปวด ส่วนคดีความก็ให้ครูผู้หวังดีที่เซ็นรับงานเป็นแพะรับบาปแทนกันไป

โจรมหาโจร (คดีนี้ต้องกราบขอบคุณโจร) หรือคดีปลัดคมนาคม โดยข้าราชการรายนี้ร้ายรวย ผิดปกติ ยื่นบัญชีทรัพย์สินที่ก็ไม่มีปัญหา ใครๆ ต่างก็หาความผิดปกติไม่เจอ กระทั่งโจรกระจอกปิ่นขึ้นบ้าน ซึ่งโจรก็ไม่คิดว่าจะเข้าไปเจอทรัพย์สมบัติมหาศาลถึงขั้นเสียดายที่ไม่ได้เอารถบรรทุกมาขน

พริตตี้ ขรก. (สามัคคีเมื่อมีผลประโยชน์) คดีรถหรูนำเข้าเกรย์มาเก็ต โดยกรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมการขนส่งทางบก และสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม ร่วมกันโกงเป็นทีม โกงแบบบูรณาการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายเอื้อประโยชน์ให้เอกชนแสดงรายการส่วนประกอบรถยนต์ไม่ครบถ้วน และแจ้งราคานำเข้ารถยนต์หรูต่ำกว่าที่เป็นจริง ทำให้รัฐสูญเสียภาษีกว่า ๖๐,๐๐๐ ล้านบาท

เมตตามหาโกง (ต้นแบบประชานิยมปล้นชาติ) คดีโกงลำไย ความเสียหายมูลค่า ๕,๐๐๐ ล้านบาท มีการแทรกแซงราคาพืชผลทางการเกษตรแบบไม่ปฏิเสธการโกง ตั้งแต่การคัดเลือกบริษัทเอกชนที่ไม่เคยทำลำไยอบแห้งมาทำงาน เปิดช่องนำลำไยเก่า คุณภาพต่ำมาวนขายซ้ำ การสวมสิทธิ์ เป็นคดีที่เกิดขึ้นมานานนม แต่ไม่มีความคืบหน้าในการหาตัวต้นเหตุของการกระทำผิด

พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้ทุก ๆ คน หมั่นนึกคิดอยู่เสมอๆ ว่าเรามีกรรมเป็นของตน เป็นกรรมทายาทคือเป็นผู้ได้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่อาศัยเฉพาะ (ตนเป็นคนๆ ไป) นอกจากนี้ พระพุทธเจ้ายังตรัสไว้ว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและดีต่างๆ กัน เป็นต้น (กัมมํ สุตเต วิภชตี ยทิทํ หีนูปปณฺณิตาย) ในทางพระพุทธศาสนามีหลักการให้ผลของกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังในพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น คนทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงผลของกรรมว่า ในระดับสังคมกรรมที่บุคคล และคนทั้งหลายกระทำมีผลต่อความเป็นไปของสังคมอย่างไรบ้าง เช่น ทำให้เกิดความเสื่อมความเจริญ ความร่มเย็นเป็นสุข ความทุกข์ยากเดือดร้อนร่วมกันของมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งผลจากการที่มนุษย์กระทำต่อสภาพแวดล้อมอื่นๆ แล้วย้อนกลับมาหาตัวมนุษย์เอง

๕.๒ โทษจากการทุจริตที่ส่งผลข้ามภพข้ามชาติ

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ยังทรงมีพระทัยจักขุแจ่มแจ้งเป็นพิเศษ เพราะเหตุที่ทรงสามารถเห็น จุติและปฏิสนธิแห่งสัตว์ทั้งปวง คือ ทรงเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ กำลังอุปบัติ เป็นสัตว์เลวทราม ประณีต มีผิวพรรณงาม มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ล่วงจักขุของสามัญมนุษย์ ย่อมทรงทราบ หมู่สัตว์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปตามกรรมว่าสัตว์เหล่านี้ ประกอบกายทุจริต วาจทุจริต มโนทุจริต ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิฉฉาธิฐิ ยึดถือการทำด้วยอำนาจมิฉฉาธิฐิ เมื่อตายแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรกส่วนสัตว์เหล่านี้ ประกอบด้วย กายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต ไม่ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาธิฐิ ยึดถือการทำด้วยอำนาจสัมมาธิฐิ เมื่อตายแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ จากพุทธฎีกา ปรากฏโดยชัดแจ้งว่า คนเราก่อนเกิดมาในชาตินี้ย่อมมีชาติ ก่อนที่ผ่านมามากหลาย ชาติ และเมื่อตายลงไปย่อมมีชาติต่อไปอีกซึ่งเป็นไปตามกรรม

หากในชาติปัจจุบันประกอบกายทุจริต วาจทุจริต มโนทุจริต ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิฉฉาธิฐิ ยึดถือการทำด้วยอำนาจมิฉฉาธิฐิ เมื่อตายแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรกแต่หากในชาติปัจจุบัน ประกอบ กายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต ไม่ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาธิฐิ ยึดถือการทำด้วยอำนาจสัมมาธิฐิ เมื่อตายแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

การกระทำความทุจริตด้วยอหิงสาทันทนก่อให้เกิดโทษแสดงในทุจริตวิปากสูตร ดังนี้ “อหิงสาทันทน (การลักทรัพย์) ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิปากแห่งอหิงสาทันทนอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้เป็นผู้เสื่อมโภค ทรัพย์ แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์” สำหรับโทษหนักเบาในการกระทำอหิงสาทันทนสามารถพิจารณาได้ดังแสดงในอรรถกถา สิลขันธวรรค ว่าพิจารณาจากราคาของวัตถุ ถ้าลักทรัพย์มีราคามาก ย่อมมีโทษมาก และพิจารณาจากคุณธรรม ของเจ้าของทรัพย์ ถ้าลักทรัพย์ที่เจ้าของทรัพย์ เป็นผู้มียุติคุณธรรม ย่อมมีโทษมาก

ผลจากการกระทำทุจริตหรือกรรมชั่วมีผลต่อจิตใจ บุคลิกภาพ วิถีชีวิตของบุคคล สังคม การล่วงละเมิด เป็นบ่อเกิดแห่งเวรภัยโดยประการต่างๆ ผู้กระทำทุจริตมีโทษ ๕ ประการดังกล่าวนี้ กรรมวิบากมี คือมีผลดีของความดี มีผลชั่วของความชั่ว กรรมเป็นของผู้ทำ คือใครทำกรรมอย่างใดก็ได้รับผลกระทบอย่างนั้น การกระทำความดีหรือความชั่ว ผลย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละคน ผลที่เกิดขึ้นทั้งเกิดผลในทันทีทันใด ในภพนี้ ในชาตินี้ หรือจะติดตามตัวเมื่อตายไปแล้วในชาติภพหน้า จะลงนรกหรือได้รับผลสุขในสวรรค์ ย่อมเป็นไปตามการกระทำ คนเราที่กระทำทุจริตประพฤติชั่ว ย่อมได้รับโทษจากการกระทำชั่วนั้น แม้ทั้งขณะยังมีชีวิตอยู่และเมื่อตายไปแล้ว จากชาติปัจจุบัน ย่อมได้รับผลกระทบจากการประพฤติชั่วในชาติต่อไป ผลจากการกระทำทุจริตนอกจากผู้กระทำ จะรับโทษอันเป็นผลจากการกระทำแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ๆ ต่อสังคม ส่วนรวมที่จะต้องได้รับ ผลจากการกระทำทุจริตของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน หน่วยงานจนกระทั่งความเสียหาย เกิดเป็น โทษภัยแก่ประเทศชาติหรือแม้แต่คนทั้งโลกนั่นเอง

๖. สรุปความ

ความอายของบุคคลเป็นเกราะป้องกันให้การทำคามผิดยากขึ้น ซึ่งต้องสร้างการตื่นรู้ต่อความน่ารังเกียจ และพิษภัยของการทุจริต ที่มีต่อตัวของผู้กระทำ บุคคล ครอบครัวและชุมชน ความผิดในบาปซึ่งในที่สุดกรรมที่ก่อจะเกิดผลต่อตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ความไม่ยั่งยืนของการได้มาซึ่งเงินทองหรือทรัพย์สินได้มาง่ายก็เสียไปเร็ว และที่สำคัญคือการเสียชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล

ส่วนความรู้สึกที่ไม่ทน เมื่อเห็นหรือรู้ว่ากำลังมีการทุจริตเกิดขึ้น มักเกิดกับผู้ที่มีความอายในใจต่อการทำผิดทุจริตเป็นฐานที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ประกอบกับความกล้าหาญ ทำให้มีความพร้อมในการแสดงปฏิกิริยาทางใดทางหนึ่งเพื่อยับยั้งไม่ให้เกิดการทุจริตขึ้น

ทั้งสองความรู้สึกนี้ สามารถสร้างเสริมให้เกิดขึ้นกับบุคคลด้วยหลักปทานปธาน เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้น ประกอบไปด้วยองค์แห่งคุณธรรม ๒ ประการ คือ ความละอายและความไม่อดทน หรือที่เรียกว่าหิริและโอตตปปะนั่นเอง

ปทานปธานสามารถแก้ปัญหการทุจริต เพื่อให้สังคมอยู่ได้ โดยช่วยกันเป็นหูเป็นตา คอยสอดส่องปัญหาทุจริตต่าง ๆ ในบ้านเมืองและคอยแจ้งเหตุภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ เช่น เมื่อเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการประท้วงหรือการทำผิดกฎหมายนานัปการ เมื่อเราทราบปัญหาแล้วจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ เมื่อเกิดปัญหาในบ้านเมืองจะต้องไม่นิ่งดูตาย แต่ต้องช่วยกันแก้ปัญหา ไม่ยอมทนและนิ่งเฉยต่อสรรพปัญหา ช่วยกันแก้ไขปัญหาทุจริตเพื่อให้คนในสังคมยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง อันจะเป็นการป้องปรามตามหลักปทานปธาน

บทที่ ๔

ภาวนาปธาน

เพียรทำสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้นมา : พัฒนาจิตพอเพียงด้านทุจริต ด้วยโมเดล STRONG

๑. ความนำ

ภูมิทัศน์ทางการเมืองการทุจริตคดโกงในทุกสังคม คือ การดำเนินชีวิตของประชาชนมีวัฒนธรรมซื่อสัตย์สุจริต มีความพอเพียงที่เหมาะสมตามสถานะ มีวิถีคิดที่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม ได้อย่างเป็นอัตโนมัติ เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญต่อความโปร่งใส ภูมิทัศน์ทางการเมืองการทุจริตคดโกงที่น่าเสนอด้วย โมเดลจิตพอเพียงด้านทุจริต (STRONG Model) จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง

๒. ภาวนาปธาน การเพียรทำสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้นมา

ภาวนาปธาน เป็นหลักธรรมหนึ่งใน ปธาน ๔ อันหมายถึง ความเพียรที่ชอบเป็นสัมมาวายามะ (มี ๔ ประการ ได้แก่ สังวรปธาน, ปหานปธาน, ภาวนาปธาน และอนรักขนาปธาน) โดย ภาวนาปธานนั้น เป็นหลักธรรมข้อที่ ๓ อันหมายถึง การเพียรเจริญทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น หรือ เพียรเจริญ เพียรทำ กุศลธรรมที่ยังไม่มียังไม่เกิด ให้มีขึ้น ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๓ อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ความว่า

“....ก็ภาวนาปธานเป็นไฉน
ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมยังฉันทะให้เกิด พยายาม ปรารภความเพียร
ระครองจิต ตั้งจิตไว้ เพื่อให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น
นี้เรียกว่า ภาวนาปธาน...”

ทั้งภาวนาปธานและโมเดล STRONG นั้น ล้วนก่อปรด้วยหลักการอันเป็นจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน คือ “มุ่งการสร้างสรรค์ และพัฒนาสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้น” ทั้งในมุมของปัจเจกบุคคล รวมถึงแง่มุมของการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นแก่สังคม โดย โมเดล STRONG นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างให้เกิด “สุจริตธรรม” เพื่อต่อต้านการทุจริต

ในที่นี้ จึงขอเสนอหลักธรรมนำแนวทางไว้ ๒ ประการ ได้แก่ ธรรมสายหลักนำแนวทางคือภาวนาปธาน และธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ธรรมสายหลักนำแนวทาง

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง” จากพระราชดำรัสนี้ทำให้พบประเด็นของชุดความคิดใน ๒ ประเด็นใหญ่ คือ (๑) ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง และ (๒) ชีวิตที่สะอาด

หากเชื่อมโยง ๒ ชุดความคิดนี้เข้าด้วยกัน จะพบว่า **ความซื่อสัตย์สุจริต** นอกจากจะเป็นพื้นฐานของ**ความดีทุกอย่างแล้ว** ยังส่งผลต่อเนื่องให้ชีวิตมนุษย์มีความสะอาดด้วย ซึ่งความสะอาดนั้นมีความค่าเท่ากับ**ความซื่อสัตย์สุจริต** สรุปได้ว่า บุคคลใดก็ตามดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชีวิตของบุคคลนั้นย่อมนับถือว่าสะอาด และเจริญมั่นคง

สุจริตธรรม เป็นธรรมที่มุ่งให้เกิดขึ้นแก่ทั้งปัจเจกบุคคลอันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่สุจริต เฉกเช่นเดียวกับแนวทางและจุดมุ่งหมายของโมเดล STRONG คำว่า “สุจริต” นั้นมาจากคำบาลีที่ว่า “สุ ฺพทหน้า” อันแปลว่า “ดี งาม และง่าย” และ “จร ฺธาตุ” อันแปลว่า “ประพฤติ” รวมความเป็น “สุจริต” อันแปลรวมกันว่า “ความประพฤติดี, ความประพฤติงาม, และการประพฤติปฏิบัติในวิถีที่เรียบง่าย” การประพฤติดี งาม และง่าย สุจริตธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ประการ ได้แก่

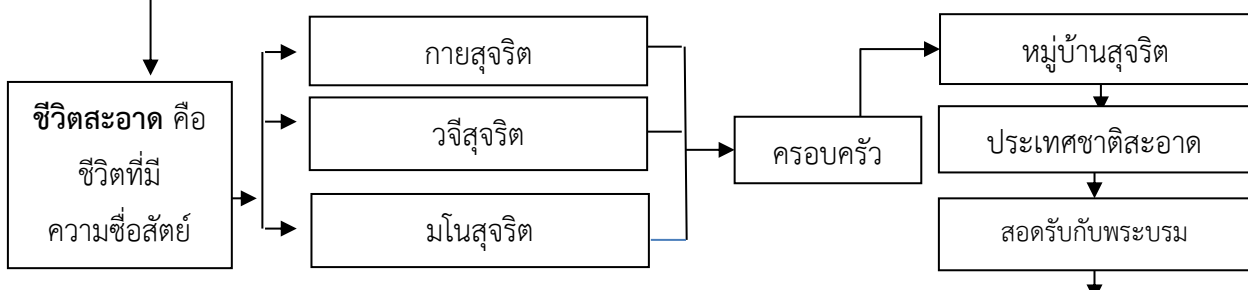
(๑) กายสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบด้วยกาย (good conduct in act) เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกาย โดยงดเว้นจากการไม่เบียดเบียน และฆ่าสัตว์ (ปาณาติบาต) การไม่แย่งชิง คดโกง ยักยอก และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต (อทินนาทาน) และการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณจนขาดความสำรวมระวัง (กามสุมิจฉจาร)

(๒) วจีสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบด้วยวาจา (good conduct in word) เป็นการประพฤติดี และงดงามทางกาย โดยการงดเว้นจากการพูดเท็จ และบิดเบือนเพื่อให้มา หรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด (มุสาวาท) การพูดจาเหน็บแนมและส่อเสียดบุคคลอื่น (ปิสุณวาจา) การพูดคำหยาบคายเพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ (ผรุสวาจา) และการพูดจาเพื่อเจ้า หาสาระมิได้จากการพูดเหล่านั้น (สัมผัปปลาปะ)

(๓) มโนสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบด้วยใจ (good conduct in thought) เป็นการประพฤติดี และงดงามทางจิตใจ โดยการไม่เพ่งเล็งที่จะแสวงหาช่องทางเพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น (อนภิขณา) การไม่ผูกพยาบาทจองเวรคนอื่น (อพยาบาท) และการมีความคิดในทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีปัญญาคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง (สัมมาทิฐิ)

“...**ความซื่อสัตย์สุจริต**เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมี**ชีวิตที่สะอาด** ที่เจริญมั่นคง...”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
พระราชทาน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

“... ในประเทศชาตินี้ ก็มีคนที่สุจริต และมีคนที่ทุจริต ถ้าคนที่สุจริตซึ่งมีมาก ไม่สามารถที่จะป้องกันตัวจากทุจริตชน ก็ทำให้ประเทศชาติล่มจม...”

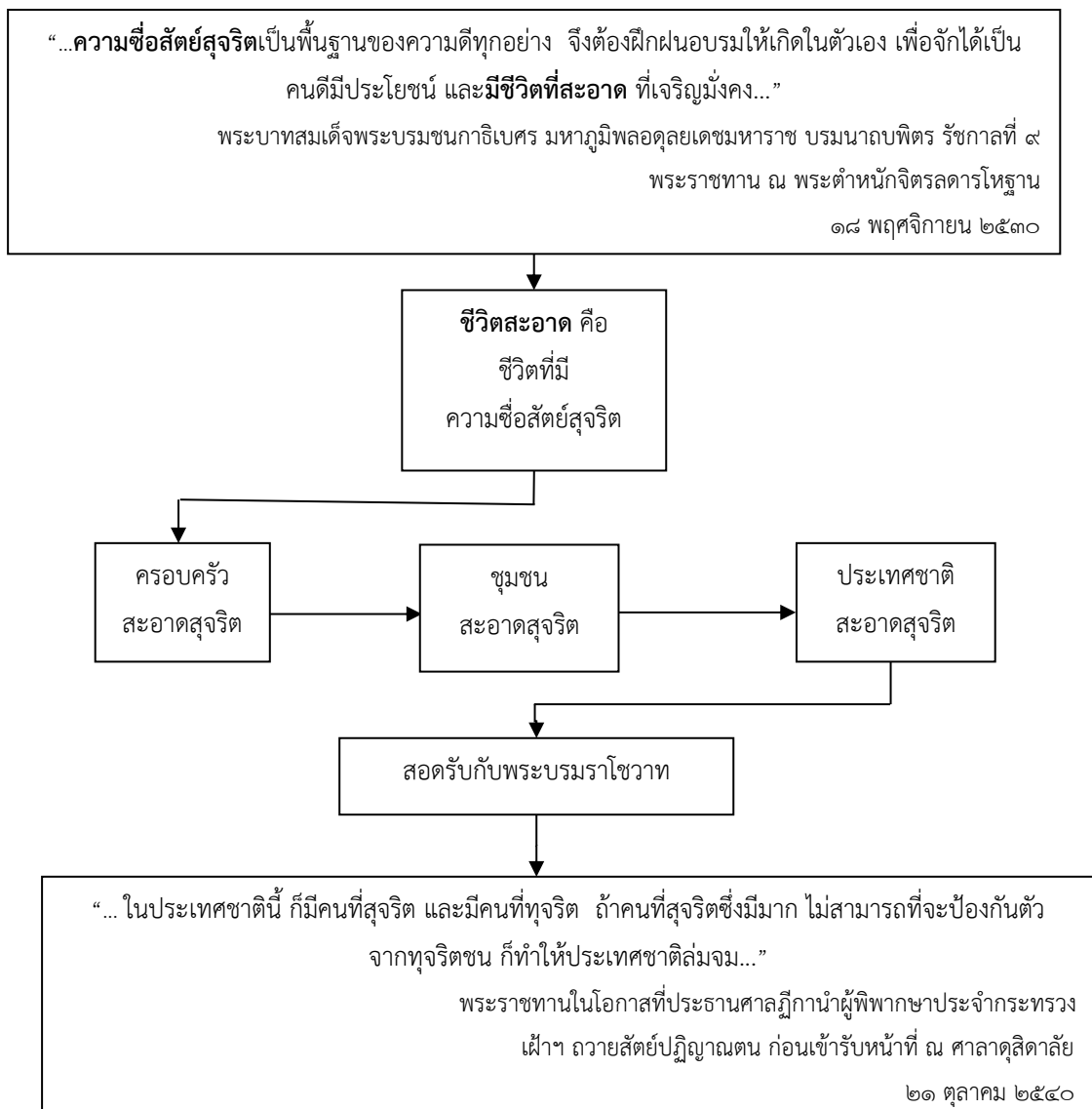
พระราชทานในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวง
เผ้า ถวายสัตย์ปฏิญาณตน ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาตุลาการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๐

จากแผนภูมิข้างต้น จะพบประเด็นของการพัฒนาหมู่บ้านสะอาดดังที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่กล่าวว่า “ชีวิตสะอาดคือชีวิตที่มีความซื่อสัตย์สุจริต” และหากขยายความของคำว่า “ซื่อสัตย์สุจริต” นั้นหมายถึง ความสุจริตทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพราะเมื่อกายมีอาชีพที่สุจริต พฤติกรรมไม่มั่วเผลอซัดซัง หรือทุจริตคดโกง จิตใจไม่ละโมภโลภมาก และปัญญาที่ไม่แสวงหาช่องทางทุจริต ย่อมส่งผลถึงความสุจริตของครอบครัว ทั้งพ่อ แม่ และลูกด้วย ความสะอาดของแต่ละครอบครัวจึงส่งผลต่อความสุจริตของหมู่บ้าน ในภาพรวมอันเป็นหน่วยนับรวมของครอบครัว และจะส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติให้มีความสะอาดต่อไป ดังนั้นหากหมู่บ้านสะสมความซื่อสัตย์สุจริตได้มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อประเทศชาติในฐานะที่จะมีภูมิคุ้มกันการทุจริตคดโกงต่อไป

เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระประสงค์ที่จะเห็นชีวิตของแต่ละบุคคลในชุมชนและสังคมมีความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่พระองค์ทรงเน้นว่า “...ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง” ความซื่อตรงจึงเป็นเกณฑ์วัดสำคัญในการบ่งชี้ว่า “ความดีที่มีอยู่ในแต่ละชีวิต”

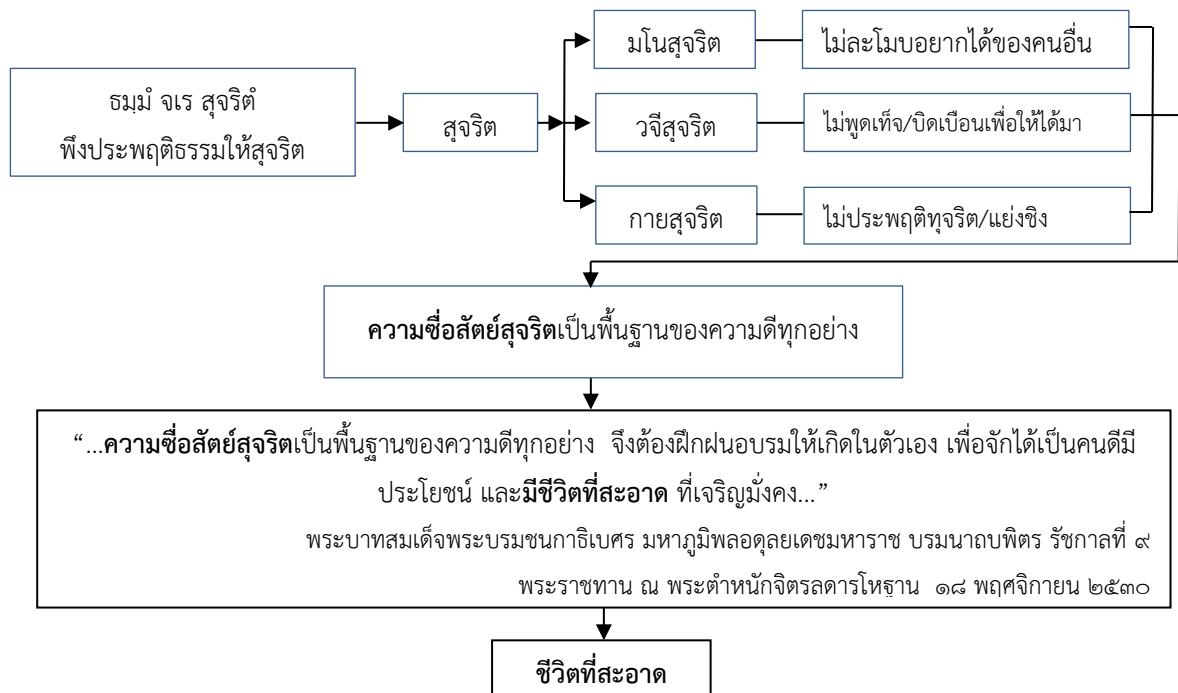

จากแผนภูมิจะเห็นว่า เมื่อประชาคมในหมู่บ้านร่วมกันพัฒนาชีวิตให้อยู่บนเส้นทางของความดี โดยดำรงมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ย่อมเชื่อมั่นได้ว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชน และสังคมประเทศชาติให้มีความสุจริตมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อประเทศชาติสะอาด ย่อมจะทำให้ประชาชน ช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต่อไป

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่ได้นำเสนอในเบื้องต้นว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทั้งปวง” ความซื่อสัตย์สุจริตจึงถือได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนและสังคมได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในการดำเนินชีวิต การประกอบสัมมาชีพ การทำงานและการเข้าไปเกี่ยวข้องกับคนอื่นในชุมชน ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการทางพระพุทธศาสนาที่เน้นให้เห็นถึงคุณค่า และความสำคัญดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า

“บุคคลพึงประพฤติธรรมให้สุจริต ไม่พึงประพฤติธรรมให้ทุจริต ผู้มีปกติประพฤติธรรม ย่อมอยู่เป็นสุขในโลกนี้ และโลกหน้า”^๑

เมื่อนำพระพุทธศาสนสุภาษิตมาเชื่อมโยงกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ จะพบประเด็นที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

แผนผังดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตด้วยหลัก “สุจริตธรรม” หรือ “ความซื่อสัตย์สุจริต” อันเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำเตือนให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักไว้ว่า การดำรงตนอยู่ในครรลองของสุจริตธรรมนั้น

^๑ธมม จเร สุจริต

น ตฺ ทุจจริตฺ จเร

ธมมจาริ สุขํ เสติ

อสมิ โลกเ ปรมหิ จ ฯ

ธรรมะจะรักษาคนที่คิด พูด และทำอย่างสุจริตให้มีความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกอื่น ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิต และความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นพื้นฐาน หรือตัวชี้วัดความดีงามในการใช้ชีวิตร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคม

ปัจจัยสำคัญของการดำรงตนด้วยความสุจริต คือ ต้องเป็นผู้มีสติ

๒.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม (สติไม่มา จึงหาสุจริตไม่เจอ)

กระบวนการในการบ่มเพาะ และปลูกฝังพลังแห่งสุจริตธรรมนั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาสติให้เกิดขึ้นในเรื้อนใจ (Cultivating Mindfulness Harvesting Integrity) เพราะสติจะทำหน้าที่ประจุมารดาที่จะเป็นศูนย์กลางหรือแหล่งทำคลอดตัวสุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังมโนสุจริต การที่จิตใจจะเกิดความสุจริตได้นั้น สติจะทำหน้าที่ในการสร้างความตื่นรู้เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันอารมณ์ของความเป็นโลภ หรือความอยากได้สิ่งต่างๆ ที่มีใช้ของตัวเอง ที่มีการกระตุ้นจากปัจจัยภายนอก

แนวทางในการพัฒนาสติเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันมิให้เกิดมโนทุจริต หรือคิดอยากจะทำผิดสังขัตติยธรรมะที่มีควรมีควรมิได้มาเป็นของตนเองนั้น จะต้องพัฒนาสติให้เกิดการรู้ลึกบนฐานทั้ง ๔ คือ การมีสติระลึกไว้ตัวดู หรือผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีผู้คนมุ่งจะตอบแทนในรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง การมีสติรู้เท่าทันอารมณ์ของความเป็นโลภ อยากจะได้สิ่งของต่างๆ ตามแรงยั่วหรือกระตุ้นจากปัจจัยภายนอก การมีสติรู้เท่าทันจิตใจของตนเองมิให้หลงใหล หรือคล้อยตามความอยากส่วนตน และมีสติรู้เท่าทันเมื่อตาเห็นผลประโยชน์ที่เข้ามาล่อลวงและหูได้ยินแรงกระตุ้น เป็นต้น

การที่ผู้คนได้รับการฝึกฝนและพัฒนาจิตใจ โดยมีสติเป็นเครื่องมือสำคัญในการฝึกนั้น จะช่วยให้เกิดการปลูกฝังสุจริตวัฒนธรรม โดยเริ่มจากการมีมโนสุจริตที่แข็งแกร่งจนมิอาจคล้อยตามแรงกระตุ้นต่างๆ ที่เข้ามากระทบให้ใจสั่งกายให้กายออกไปทำหน้าที่ทุจริตคดโกง หรือพูดจาสื่อสารรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อให้กลุ่มคนต่างๆ ให้ผลตอบแทนที่มีควรมีควรมิได้แก่ตนเอง ทั้งหมดนี้ รากฐานสำคัญคือ การใช้สติเป็นรากฐานในการพัฒนาพลังแห่งสุจริตธรรมให้เกิดขึ้นในเรื้อนใจเป็นปฐม ก่อนที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมและการสื่อสารของตนเอง

๓. พัฒนาจิตพอเพียงด้านทุจริต ด้วยโมเดล STRONG

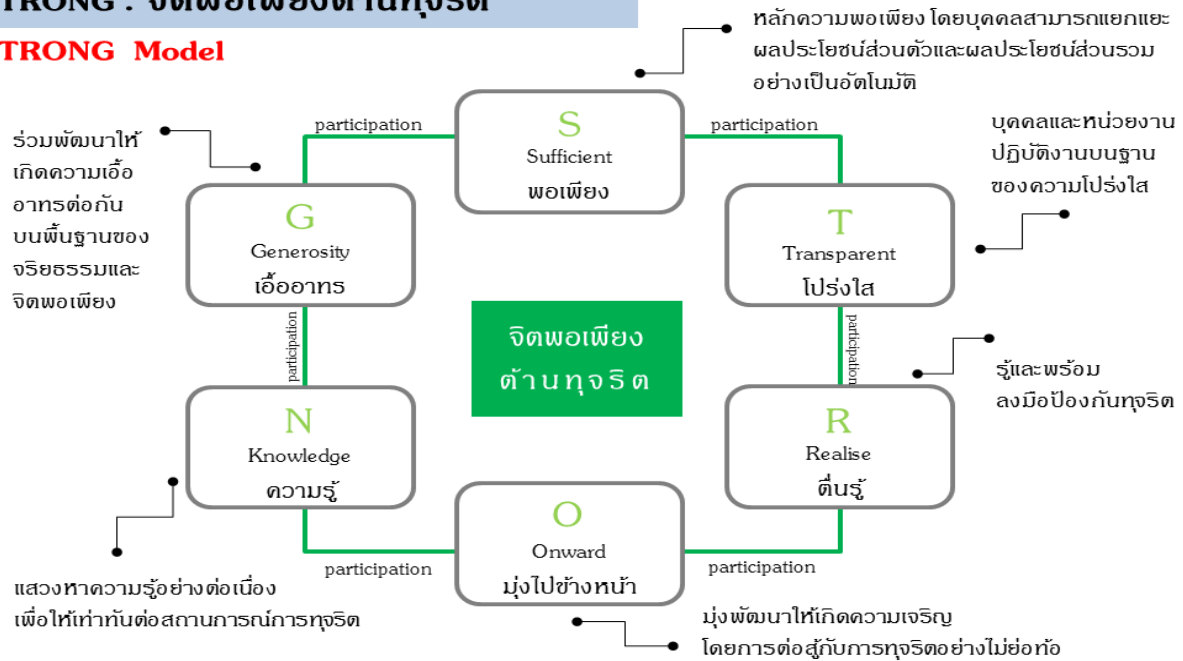
โมเดลจิตพอเพียงด้านทุจริต (STRONG Model) เป็นสาระสำคัญในหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านการทุจริต โดยนำหลักการสำคัญต่างๆ เพื่อเสริมสร้างบุคคลและสังคมให้มีพฤติกรรมสุจริต รวมทั้งต่อต้านการทุจริต ตามที่กำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) พัฒนา โดย รศ. ดร. มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ ที่ปรึกษาประธานกรรมการ ป.ป.ช. ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒

โมเดล STRONG ประกอบด้วย

- (๑) S (Sufficient) – พอเพียง
- (๒) T (Transparent) – โปร่งใส
- (๓) R (Realise) – ตื่นรู้
- (๔) O (Onward) – มุ่งไปข้างหน้า
- (๕) N (Knowledge) – ความรู้
- (๖) G (Generosity) – เอื้ออาทร

STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

STRONG Model

พัฒนาโดย
รศ. ดร.มานี ไซยธิราวุธศิริ, 2562

การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล
STRONG: จิตพอเพียงต้านทุจริต

สุจริตธรรมในฐานะที่เป็นรากฐานของการพัฒนา STRONG Model

จากการนำเสนอแง่มุมของสุจริตธรรมข้างต้นนั้น พบว่า แนวทางดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรม STRONG ให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งและทรงพลังในแต่ละองค์ประกอบทั้งในมิติการแสดงออกทางกาย การสื่อสารทางวาจา และพื้นฐานทางจิตใจ

ดังจะได้อธิบายความเชื่อมโยงกับสุจริตธรรม และข้อธรรมอื่นๆ ที่สอดคล้องของโมเดล STRONG ทั้ง ๖ องค์ประกอบต่อไปนี้

(๑) Sufficient : พอเพียง

S (Sufficient) สุจริตธรรมจะนำไปสู่การเสริมสร้างพลังของความพอเพียง ซึ่งจะทำให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างเป็นอัตโนมัติ (ง่าย, ไม่ยากต่อการตัดสินใจ) ในระดับของความคิด (มโนสุจริต) อันจะนำไปสู่การกระทำที่ไม่กอบโกยผลประโยชน์สาธารณะ หรือทรัพย์สินอันมิใช่ของตนมาเป็นของตน (กายสุจริต) และยังสามารถถ่ายทอดความคิด ค่านิยม อันสามารถร่วมกันสื่อสารผลักดันให้เกิดสังคมที่สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญได้ (วจีสุจริต)

หากกล่าวโดยประณีต Sufficient: พอเพียง คือ หลักความพอเพียง โดยบุคคลสามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างเป็นอัตโนมัติ กล่าวขยายความตามโมเดล คือ ความพอเพียงนั้นมิอาจเกิดขึ้นได้โดยแท้ หากปราศจากบันไดขั้นแรกที่สำคัญคือ การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างอัตโนมัติในมโนธรรม ความนึกคิด จิตสำนึก ก็จะทำให้นำไปสู่การกระทำที่ไม่กอบโกยผลประโยชน์สาธารณะมาเป็นของตนเองอย่างเป็นอัตโนมัติเช่นกัน โดยมีต้องยับยั้งชั่งใจเลยในการพิจารณากระทำคุณความสุจริต หรือหักห้ามใจในการทุจริตอันสืบเนื่องจากความเป็นอัตโนมัตินั้นแล

การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างเป็นอัตโนมัติ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของคุณงามความดีในระดับที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไป ทั้งความพอเพียง คุณธรรมในใจ จริยธรรมในการกระทำ จึงเป็นความสำคัญยิ่งในการสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของปวงชนอันจะนำไปสู่ความดีงามในระดับที่สูงขึ้น ทั้งยังเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ คือ ไม่เบียดเบียนสาธารณะ ไม่ทุจริต และยังเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ เห็นผลชัดเจน และมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะในฐานะของผู้นำ ผู้มีอำนาจในบ้านเมือง ที่ต้องแยกผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมได้ ไม่ใช่ใช้อำนาจกอบโกยประโยชน์เข้าสู่ตนเอง หรือในฐานะของประชาชนทั่วไปที่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมได้ ไม่ละเมิดประโยชน์สาธารณะ

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา หลักพอเพียงอันเกิดจากการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมดังกล่าว สอดคล้องกับหลักธรรม เรื่อง “**ประโยชน์ ๓ (อัตถะ ๓)**” อันประกอบไปด้วย

- (๑) อัตตัตถะ – ประโยชน์ตน
- (๒) ปรัตถะ – ประโยชน์ผู้อื่น
- (๓) อุภยัตถะ – ประโยชน์ร่วมกัน, ประโยชน์ส่วนรวม

การจำแนกประโยชน์ทั้ง ๓ ประการนั้น พระพุทธองค์ ทรงชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างกันของรูปแบบทั้ง ๓ ประโยชน์ และยังทรงชี้ให้เห็นถึงโทษแห่งการไม่รู้ประโยชน์ ดังพระสูตรที่ว่า

“ลฺหฺโธ อตฺถํ ขานาติ ความว่า **คนผู้โลกแล้วย่อมไม่รู้อัตถะ** คือ ประโยชน์เกื้อกูลมีประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นเป็นต้นตามความจริง...
... ดูก่อนพราหมณ์ คนผู้กำหนดแล้วแล อันราคะครอบงำแล้ว มีจิตถูกราคะกลุ้มรุมแล้ว ย่อมไม่รู้ประโยชน์ตนตามความจริงบ้าง
ย่อมไม่รู้ประโยชน์ผู้อื่นตามความจริงบ้าง ย่อมไม่รู้ทั้งประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่น ทั้งสองอย่างตามความจริงบ้าง ดังนี้ ...”

อนึ่ง พอเพียง ยังสอดคล้องกับหลักธรรมสำคัญอีกประการ คือ “**สันโดษ**” อันหมายถึงความยินดีด้วยของของตนด้วยริ้วแรง และความเพียรด้วยความชอบธรรม ความยินดีด้วยปัจจัย ๔ ตามมีตามได้ ความรู้จักอิ่มรู้จักพอ สันโดษแบ่งออกได้เป็น ๓ ประการดังนี้

(๑) ยถาลภสันโดษ - ยินดีตามที่ได้ หมายความว่า ตนหาสิ่งใดได้มาด้วยความเพียรอันชอบธรรม ก็ยินดีในสิ่งนั้น ไม่ติดใจอยากได้สิ่งอื่น ทั้งไม่เดือดร้อนเพราะสิ่งที่ตนไม่ได้มา และไม่ริษยาคนอื่นเขา

(๒) ยถาพลสันโดษ - ยินดีตามกำลัง คือ ตนทำเต็มที่ตามศักยภาพที่มีอยู่ และได้มาแค่ไหนก็ยินดีแค่นั้น ไม่ยินดีอยากได้เกินกำลัง

(๓) ยถาสารูปสันโดษ - ยินดีตามสมควร หมายถึง ยินดีตามที่เหมาะสมกับตน ทั้งในแง่ของเพศภาวะ ฐานะทางสังคมและแนวทางการดำเนินชีวิต

การสามารถแยกแยะผลประโยชน์ทั้ง ๓ ประการ (อัตถิ ๓) ได้โดยอัตโนมัติ รวมถึงมีความสันโดษในจิตใจ (ยถาลภสันโดษ, ยถาพลสันโดษ, และยถาสารูปสันโดษ) ย่อมยังให้เกิดความพอเพียงที่แท้จริงทั้งทางกาย วาจา และจิตใจอย่างยั่งยืนต่อไป

(๒) Transparent : โปร่งใส

T (Transparent) สุจริตธรรมจะช่วยให้สามารถสร้างค่านิยมของความโปร่งใส อันเริ่มมาจากการคิดความองอาจกล้าหาญที่พร้อมจะเปิดเผย (มโนสุจริต) อันเนื่องมาจากกระทำที่สุจริต โปร่งใส และถูกต้อง (กายสุจริต) และยังสามารถถ่ายทอดเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดวัฒนธรรมของความเปิดเผย โปร่งใส และรับผิดชอบให้เกิดขึ้นทั้งในระดับองค์กรและระดับสังคม (วจีสุจริต)

หากกล่าวโดยประณีต Transparent : โปร่งใส คือ บุคคลและหน่วยงานปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใส ความโปร่งใสอาจมิใช่ตัวรับประกันความสุจริตของบุคคลหรือหน่วยงาน แต่ความโปร่งใสเป็นเครื่องมือสำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของหน่วยงานให้ไปสู่ความเจริญและพัฒนามากยิ่งขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับความโปร่งใส นั้น ไม่มีนิยามที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้ที่นำไปใช้ รวมทั้งบริบทของสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมและวิถีชีวิต รวมถึงประเภทขององค์กรด้วย ทั้งนี้ กล่าวโดยสรุป ความโปร่งใส (Transparent) นั้น หมายถึง การกระทำใดๆ ที่แสดงออกถึงความชัดเจน ตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนการประพฤติปฏิบัติของบุคลากรตั้งอยู่บนฐานคติของความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีต่อหน้าที่ ทั้งนี้ การกระทำใดๆ นั้น ต้องสามารถตรวจสอบและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย

โปร่งใส เป็นเครื่องมือสำคัญที่มีความจำเป็นไม่ใช่เพียงเรื่องต่อต้านการทุจริตเท่านั้น แต่รวมถึงในมิติของการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย เหตุเพราะความโปร่งใส นั้น จะนำไปสู่การตรวจสอบได้และความรับผิดชอบอีกด้วย ความโปร่งใสจึงมิใช่เรื่องของการพัฒนาในเชิงระบบเพียงอย่างเดียว แต่หากหมายถึงการพัฒนาเชิงค่านิยม ความกล้าหาญ ความเปิดเผย และความรับผิดชอบอีกด้วย และยังหมายถึงการพัฒนาให้เกิดค่านิยมในการพัฒนากระบวนการจัดการงานให้เป็นระบบอยู่เสมอ ทั้งในมิติในเชิงปัจเจก รวมถึงในมุมของค่านิยมร่วมของสังคม กล่าวโดยสรุปนั้น ความโปร่งใส เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการต่อต้านการทุจริต หากมีความโปร่งใสมาก การตรวจจับการทุจริตรวมถึงการตรวจพบข้อบกพร่องก็จะมีคามง่ายยิ่งขึ้น และการสร้างความโปร่งใส

มิใช่เพียงการพัฒนาเชิงระบบ แต่การพัฒนาให้เกิดเป็นค่านิยม เป็นวัฒนธรรม ก็สำคัญไม่แพ้กัน ในการสร้างทัศนคติทางบวกต่อความโปร่งใส ความรับผิดชอบ อันจะนำไปสู่การร่วมพัฒนางานและต่อต้านการทุจริตต่อไป

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา ค่านิยมของความโปร่งใส สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “อนวัชชสุข” อันเป็นหนึ่งในสุขของคฤหัสถ์ ๔ ประการ ดังพระพุทธองค์ตรัสไว้ใน **อन्नนาถสูตร** ดังนี้

“...สุข ๔ ประการเป็นไฉน คือ สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ ๑
สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค ๑ สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้ ๑
สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ๑...”

กล่าวคือ อนวัชชสุข คือ สุขอันเกิดจากการประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ **สุขอันเกิดจากความสุจริต** คือ การประกอบกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม อันหาโทษมิได้ บุคคลผู้นั้นย่อมได้รับความสุขโสมนัสว่าเราประกอบด้วยกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม อันหาโทษมิได้ อันพระพุทธองค์ได้ยกไว้ว่าเป็นสุขสูงสุดตามพระสูตรที่ว่า

“...นรชนผู้มีอันจะตายเป็นสภาพ รู้ความไม่เป็นหนี้ว่าเป็นสุขแล้ว
พึงระลึกถึงสุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ เมื่อใช้สอยโภคะเป็นสุขอยู่
ย่อมเห็นแจ้งด้วยปัญญา ผู้มีเมธาดี เมื่อเห็นแจ้ง ย่อมรู้
ส่วนทั้ง ๒ ว่า สุขแม้ทั้ง ๓ อย่างนี้ ไม่ถึงเลี้ยวที่ ๑๖ อัน
จำแนกแล้ว ๑๖ ครั้ง ของสุขเกิดแต่การประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ฯ...”

ความโปร่งใสเป็นเครื่องมือทางโลกในระดับสากลที่ใช้ในการป้องกัน ยับยั้ง การทุจริต ในเชิงของระบบกฎหมาย การบริหารงาน โดยมุ่งสร้างจากภายนอกเข้าสู่ภายใน หากแต่ทางพระพุทธศาสนานั้น สร้างทั้งจากภายนอกสู่ภายใน (เช่น ศีล เป็นต้น) และยังสร้างภายในสู่ภายนอกด้วย เช่น สุขอันเกิดจากความสุจริตนี้ (อนวัชชสุข) หากมุ่งสร้างระบบ สร้างกฎเกณฑ์ กลไก ให้เกิดความโปร่งใสมากสักเพียงใด ตัวมนุษย์ผู้อยู่ใต้อนั้นมิได้มีธรรมชาติความเห็นถึงประโยชน์ซึ่งเกิดจากความสุจริตอันเกิดจากความสุจริต ความโปร่งใสในระดับวัฒนธรรมย่อมยากที่จะสร้างให้เกิดได้โดยยั่งยืน

(๓) Realise : ตื่นรู้

R (Realise) สุจริตธรรมจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดความตื่นรู้ต่อปัญหาการทุจริต (มโนสุจริต) อันจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะลงมือแก้ไขปัญหาการทุจริต (กายสุจริต) และร่วมกันสร้างให้สังคมทุกภาคส่วนตื่นรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาการทุจริตให้สำเร็จได้จริง (วาจาสุจริต)

หากกล่าวโดยประณีต Realise : ตื่นรู้ คือ การรู้และพร้อมลงมือป้องกันทุจริต ตื่นรู้มิใช่เพียงการมีความรู้สึกตระหนักถึงพิษภัยหรือปัญหาของการทุจริต แต่เป็นความรู้สึกที่หนักแน่นว่าการทุจริตเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไข และเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วร้ายทั้งปวงที่จะส่งผลร้ายให้เกิดกับทั้งตนเองและต่อผู้อื่น การตื่นรู้นี้นอกจากจะเป็นความรู้สึกที่ว่า ตนเองไม่ควรทำทุจริตและจะต้องไม่ทำทุจริต แล้วยังต้องรู้สึกว่าการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่เปื้อนต้นตอของปัญหาอีกหลายประการที่จะตามมา เหนือไปกว่านั้นยังต้องรู้สึกอีกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถลงมือแก้ไขปัญหาการทุจริตให้ลดลงได้และยังพร้อมที่จะลงมือกระทำเมื่อมีโอกาสที่กระทำได้เต็มที่เต็มกำลังของตน

ตื่นรู้ เป็นการสร้างแนวความคิดความเห็นที่ถูกต้อง รู้ชัดรากเหง้าแห่งทุจริตและสุจริต เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ที่ไม่ใช่เพียงการสร้างค่านิยมว่าการทุจริตเป็นสิ่งที่ไม่ดี

ไม่สมควรกระทำ แต่ยังสามารถเชื่อมโยงและบูรณาการได้ว่าปัญหาหลายประการที่เป็นความเสื่อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทุกๆ ปัญหาล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ ยังต้องสามารถเชื่อมโยงเหตุและผลให้สอดคล้องกันเพื่อเปลี่ยนถ้อยคำนิยมเดิมว่า “การทุจริตเป็นเรื่องไกลตัว” ด้วยการรู้และแสดงข้อเท็จจริง เช่น “แม้จะไม่ได้จ่ายภาษีเงินได้บุคคลแต่ทุกคนก็ต้องจ่ายภาษีในรูปแบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ๗% ในทุกครั้งที่มีการใช้จ่าย”, “งบประมาณแผ่นดินมีมากเพียงพอที่จะพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ได้มากมาย แต่กลับพัฒนาได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเพราะการทุจริต”, “การให้สินบนหรือสมประโยชน์กันระหว่างข้าราชการและเอกชนแม้จะดูไม่เกี่ยวข้องกับตน แต่ในท้ายที่สุดแล้วผลประโยชน์ที่ควรตกแก่สาธารณะก็กลับกลายเป็นประโยชน์ส่วนบุคคลของคนบางคน” เป็นต้น

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา การตื่นรู้ สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “สัมมาทิฐิ” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของ “มรรคมีองค์ ๘” (หนทาง, ทาง) ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ ๘ ประการ คือ ๑. สัมมาทิฐิ - เห็นชอบ, ๒. สัมมาสังกัปปะ - ดำริชอบ, ๓. สัมมาวาจา - เจรจาชอบ, ๔. สัมมากัมมันตะ - ทำการชอบ, ๕. สัมมาอาชีวะ - เลี้ยงชีพชอบ, ๖. สัมมาวายามะ - เพียรชอบ, ๗. สัมมาสติ - ระลึกรู้ชอบ, และ ๘. สัมมาสมาธิ - ตั้งจิตมั่นชอบ

หากจะกล่าวโดยละเอียด สัมมาทิฐิ - เห็นชอบ เป็นข้อแรกของข้อธรรมที่หากปราศจากพื้นฐานของความเห็นชอบแล้วนั้น ย่อมยากยิ่งที่จะถึงจุดหมายปลายทาง โดยสัมมาทิฐิ คือปัญญาอันเห็นชอบตามความเป็นจริง ตามครรลองคลองธรรม ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ทางเกิดแห่งแนวคิดที่ถูกต้อง, ต้นทางของความดีงามทั้งปวงมี ๒ ประการ

๑. โปรโตโสสะ คือ การหมั่นรับฟังคำแนะนำ ข่าวดสาร สนทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่าจากผู้อื่น ผู้เป็นกัลยาณมิตร (การกระตุ้นจากภายนอก)

๒. โยนิโสมนสิการ คือ กระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออก ให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย (การใช้ความคิดถวักถวน วิเคราะห์ คิดเป็น)

การตื่นรู้ในการต่อต้านการทุจริตอันมีพื้นฐานจากสุจริตธรรมทั้งทาง กาย วาจา ใจ นั้น จะเกิดขึ้นได้ยากยิ่ง หากปราศจากแนวทางและวิธีการที่แยบคายอันพระพุทธศาสนาได้กำหนดไว้แล้วคือ สัมมาทิฐิ ปัญญาอันเห็นชอบตามความเป็นจริงที่เกิดจากการหมั่นรับข้อมูลข่าวสาร (โปรโตโสสะ) แล้วนำมาคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองตามสภาวะแห่งเหตุปัจจัยของความเป็นจริง (โยนิโสมนสิการ) อันจะนำมาสู่แนวคิดความเห็นที่ถูกต้อง รู้ชัดรากเหง้าแห่งทุจริตและสุจริต ซึ่งจะนำไปสู่การพร้อมร่วมกันลงมือป้องกันทุจริต

(๔) Onward: มุ่งไปข้างหน้า

○ (Onward) สุจริตธรรมจะเสริมสร้างให้เกิดการขับเคลื่อนสังคมไปสู่ความเจริญ อันมีจุดเริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์และความเชื่อความศรัทธาที่ว่าสังคมสามารถเปลี่ยนไปสู่ความเจริญได้ และเราทุกคนล้วนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณะ (มโนสุจริต) เมื่อรู้แล้วก็พร้อมลงมือเปลี่ยนแปลง แก้ไข สร้างสิ่งที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น (กายสุจริต) และยังสามารถเป็นผู้นำแก่บุคคลอื่น โนมน้าว สังคม ให้เชื่อและร่วมมุ่งไปข้างหน้าโดยสามัคคีกัน (วจีสุจริต)

หากกล่าวโดยประณีต Onward: มุ่งไปข้างหน้า คือ การมุ่งพัฒนาให้เกิดความเจริญโดยการต่อสู้กับการทุจริตอย่างไม่ย่อท้อ โดยมีพื้นฐานจากความเชื่อ ความศรัทธา ในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ไปสู่ความเจริญ

โดยการต่อสู้กับการทุจริต ภายใต้ความเชื่อที่ว่า หากตนเองดีเพียงส่วนเดียวนั้นก็อาจไม่เพียงพอที่จะเป็นพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ต้องโน้มน้าว จูงใจ ชักนำ หรือลงมือกระทำตามกำลังที่ตนมีเพื่อปรับปรุงสังคมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างแนวร่วมแห่งความสุจริตให้เกิดขึ้นมาเพื่อต่อสู้กับการทุจริตที่เป็นรากเหง้าสำคัญแห่งปัญหาอื่นๆ

การมุ่งไปข้างหน้า ยังหมายถึง การเพียรพยายามแก้ไขสิ่งที่ผิดปรับปรุงให้กลายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม โดยไม่เพิกเฉย หรืออดทนต่อความทุจริตนั้นๆ โดยการแสวงหาหนทาง เพียรพยายาม มีศรัทธาความเชื่อในเป้าหมายว่าสามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริงๆ อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และมีวิริยะอุตสาหะเพียรพยายามในการรักษาคุณความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา การมุ่งไปข้างหน้า สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “จักขุมา” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของ “ปาปณิกธรรม ๓” ที่ประกอบไปด้วย ๑. จักขุมา, ๒. วิรุโธ, และ ๓. นิสสยสัมปันโน องค์ธรรมของปาปณิกธรรมนั้น ปรากฏในปาปณิกสูตร ในสูตรที่ ๑ ตรัสไว้ว่า

“...องค์ ๓ ประการเป็นไฉน ภิกษุทั้งหลาย
พ่อค้าในโลกนี้ เวลาเช้าจัดแจงการทำงานโดยเอื้อเพื่อ เวลาเที่ยงจัดแจง
การทำงานโดยเอื้อเพื่อ เวลาเย็นจัดแจงการทำงานโดยเอื้อเพื่อ ภิกษุทั้งหลาย
พ่อค้าผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ ประการนี้แล สมควรจะได้โภคทรัพย์ที่ยังไม่ได้
หรือเพื่อทำโภคทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมากขึ้น...”

โดยได้เชื่อมโยงมาถึงกับภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุผู้ประกอบด้วย ธรรม ๓ ประการ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน สมควรจะได้บรรลุกุศลธรรมหรือสุจริตธรรมที่ยังไม่ได้บรรลุ หรือเพื่อทำกุศลธรรมหรือสุจริตธรรมที่ได้บรรลุแล้วให้เจริญมากขึ้น กล่าวคือ ความเพียร ไม่ย่อท้อต่อ และทำอย่างต่อเนื่องอยู่เป็นนิจเป็นเหตุปัจจัยให้นำไปสู่ความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม

นอกจากนี้ องค์ ๓ ประการในสูตรที่ ๒ ยังได้กล่าวข้อธรรมที่เหนือไปกว่านั้นว่า หากผู้ใดประกอบด้วยองค์ ๓ ประการนี้ “...จะถึงความมีโภคทรัพย์มากมายเหลือเฟือไม่นานเลย...” กล่าวคือ ไม่ใช่เพียงแค่ได้โภคทรัพย์มากขึ้นตามพระสูตรที่ ๑ แต่จะได้โภคทรัพย์มากมายในเวลาไม่นาน (อย่างรวดเร็ว) ในองค์ธรรมข้อแรกคือ จักขุมา อันพระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

“... ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าชื่อว่าเป็นคนมีตาดีอย่างไร ภิกษุทั้งหลาย
พ่อค้าในโลกนี้ย่อมรู้สิ่งที่จะพึงซื้อขายว่า สิ่งที่พึงขายนี้ ซื้อมาเท่านี้ ขายไป
เท่านี้ จักได้ทุนเท่านี้ มีกำไรเท่านี้ ดังนี้ ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าชื่อว่าเป็น
คนมีตาดี ด้วยอาการอย่างนี้แล...”

กล่าวคือ การมีปัญญามองการณ์ไกล รู้ว่าต้องทำอะไรถึงจะบรรลุตามเป้าหมาย สามารถวางแผนและฉลาดในการอ่านคน

จักขุมา (ปาปณิกธรรม) และมุ่งไปข้างหน้า (Onward) จึงเชื่อมโยงสอดคล้องกันในความที่ว่าเป็นความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง มีปัญญา มีศรัทธา มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาให้เกิดความเจริญ โดยการต่อสู้ทุจริตไปสู่เป้าหมายอย่างไม่ย่อท้อ ตามความที่กล่าวข้างต้นนั่นเอง

(๕) Knowledge : ความรู้

N (kNowledge) สุจริตธรรมจะเสริมสร้างให้เกิดค่านิยมความใฝ่รู้ แสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง เป็นฐานในการประกอบกิจการงานต่างๆ (มโนสุจริต) และแสวงหาความรู้ทั้งสิ่งที่ล่วงมาแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันขณะ และคาดการณ์หนทางที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างเท่าทัน (กายสุจริต) และยังร่วมถ่ายทอด ให้สังคมเป็นสังคมที่ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้อยู่เสมอให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต (วจีสุจริต)

หากกล่าวโดยประเด็น Knowledge: ความรู้ คือ การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทัน ต่อสถานการณ์การทุจริต ความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญในการกระทำทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน การกำหนดเรื่องความรู้ ในโมเดล STRONG นั้น มีความสำคัญมาก ด้วยเพราะการทุจริตโดยธรรมชาติ เป็นเรื่องที่ต้องปกปิด ซุกซ่อนอำพราง และที่สำคัญคือมีความซับซ้อนและมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วอย่างยิ่งในแต่ละยุคแต่ละสมัย

การมีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันขณะที่เกิดขึ้น ความรู้เท่าทันแนวโน้ม ในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงความรู้ในอดีตอันอาจจะวนกลับมาเกิดขึ้นอีกในปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้เท่าทันและสามารถรับมือและแก้ไขปัญหาการทุจริตทั้งที่จะเกิดกับตนเองหรือเกิดต่อส่วนรวมได้อย่างเท่าทัน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยยั่งยืนจะต้องเกิดจากความใฝ่รู้ ค่านิยมในการแสวงหาความรู้ และความรู้ในการค้นคว้า แห่่งความรู้ นั้น ๆ

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา ความรู้ สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “วิรูโ” อันเป็น หนึ่งองค์ธรรมของ “ปาปนิกรรม ๓” ที่ประกอบไปด้วย ๑. จักขุมา, ๒. วิรูโ, และ ๓. นิสสยสัมปันโน ปาปนิสูตร ในพระสูตรที่ ๑ ที่กล่าวถึงความสม่ำเสมอได้อรรถาธิบายในหัวข้อก่อนหน้าแล้ว ในหัวข้อนี้ จะมุ่งเน้นเฉพาะ ข้อธรรม วิรูโ

วิรูโ นั้น หมายถึง จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญ มีความชำนาญด้านเทคนิค ในพระสูตร ได้บัญญัติไว้ว่า

“... ภิกษุทั้งหลาย พ่อดำชื่อว่ามธุระคืออะไร
ภิกษุทั้งหลาย พ่อดำในโลกนี้ เป็นคนฉลาดที่จะซื้อและขายสิ่งที่ตนจะพึง
ซื้อขาย ภิกษุทั้งหลาย พ่อดำชื่อว่าเป็นคนมีธุระดี ด้วยอาการอย่างนี้แล ...”

วิรูโ (ปาปนิกรรม) และความรู้ (Knowledge) ตามโมเดล STRONG นั้น จึงเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ในแง่ที่ว่า มีความเพียรพยายาม มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง นั้นแล

(๖) Generosity: เอื้ออาทร

G (Generosity) สุจริตธรรมจะเสริมสร้างสังคมให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน มีเมตตาต่อกัน ภายใต้อำนาจของกฎหมาย จริยธรรม ไม่นำประโยชน์อันควรเป็นสาธารณสมบัติมาเป็นของตนหรือพวกพ้อง (มโนสุจริต) มีความกรุณาต่อกันอย่างบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังการตอบแทน (กายสุจริต) และร่วมสร้างสังคมที่กอบด้วย ความเอื้ออาทรต่อกัน บนพื้นฐานของจริยธรรมอันถูกต้อง (วจีสุจริต)

กล่าวโดยประเด็น Generosity: เอื้ออาทร คือ ร่วมพัฒนาให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกันบนพื้นฐาน ของจริยธรรมและจิตพอเพียง ความเอื้ออาทรเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์อันต้องการ ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เมตตากรุณา มีน้ำใจซึ่งกันและกัน แต่จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ความเอื้ออาทรที่เกินขอบเขต

เกินหลักของเหตุและผล ที่นอกจากจะนำไปสู่ความเดือดร้อนในระดับบุคคลเองแล้วยังนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า “ระบบอุปถัมภ์” ในทางที่ไม่ถูกต้องอันจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น รวมถึงสังคมในวงกว้างอีกด้วย

การปลูกฝังความเอื้ออาทรต่อกันในทางที่ถูกต้อง จึงยังจะให้เกิดประโยชน์ทั้งในแง่มุมของการอยู่ร่วมกัน อย่างเป็นสุขของคนในสังคม อีกทั้งยังเป็นการกำหนดขอบเขตที่ว่าเอื้ออาทรต่อกันในกรอบจริยธรรมไหน ที่จะไม่เป็น การเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น หรือไม่เป็นการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบมาเป็นของตน สร้างค่านิยม ความเอื้ออาทรต่อกันในขอบเขตที่ถูกที่ควรเพื่อลดค่านิยมระบบอุปถัมภ์อันเป็นรากเหง้าของปัญหาการทุจริต และยังสามารถนำไปสู่ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการร่วมกันต่อต้านการทุจริต สร้างแนวร่วมความสุจริตได้อีกด้วย

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา เอื้ออาทร สอดคล้องกับหลักธรรมที่ชื่อว่า “นิสสยสัมปันโน” อันเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของ “ปาปณิกกรรม ๓” ที่ประกอบไปด้วย ๑. จักขุมา, ๒. วิธูโร, และ ๓. นิสสยสัมปันโน ปาปณิกสูตรในพระสูตรที่ ๑ ที่กล่าวถึงความสม่ำเสมอได้อธิบายในหัวข้อก่อนหน้าแล้ว ในหัวข้อนี้ จะมุ่งเน้น เฉพาะข้อธรรม นิสสยสัมปันโน

นิสสยสัมปันโน หมายถึง การเป็นที่พึ่งได้ การพร้อมถึงความเชื่อถือ ไว้วางใจ ในหมู่คณะ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังในพระสูตรที่กล่าวไว้ว่า

“... ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคนซึ่งจะเป็นที่พึ่งได้อย่างไร
ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าในโลกนี้ อันคฤหบดีหรือบุตรคฤหบดีผู้มั่งคั่ง ผู้มีทรัพย์มาก
มีโภคะมาก ทราบดีเช่นนี้ว่าท่านพ่อค้าผู้นี้แล เป็นคนมีตาดี มีฐานะดี สามารถ
ที่จะเลี้ยงบุตรภรรยา และใช้คืนให้แก่เราตามเวลาได้ เขาต่างก็เชื่อเชิญ
พ่อค้านั้นด้วยโภคะว่า แน่ะท่านพ่อค้าผู้สหาย แต่นี้ไปท่านจงนำเอาโภคะไปเลี้ยงดู
บุตรภรรยา และใช้คืนให้แก่เราตามเวลา ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าชื่อว่าเป็น
ผู้ถึงพร้อมด้วยบุคคลซึ่งเป็นที่พึ่งได้ด้วยอาการอย่างนี้แล ...”

นิสสยสัมปันโน (ปาปณิกกรรม) และเอื้ออาทร (Generosity) ตามโมเดล STRONG นั้น จึงเชื่อมโยงสอดคล้องกันในความหมายนี้ คือการมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นที่พึ่งพิงได้ นิสสัยดี มีความเอื้ออาทรต่อกัน บนพื้นฐานจริยธรรมและความพอเพียงนั่นเอง

๔. วงล้อสุจริตธรรมแห่ง STRONG Model

หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล้วนเป็นสัจธรรมความเป็นจริงที่เชื่อมโยง สอดคล้องกันอันจะนำไปสู่การเจริญงอกงามของผู้ปฏิบัติตามพระสัจธรรมเหล่านั้น ความเชื่อมโยงอันเป็นสัจธรรม ของพระสัจธรรม ถูกแสดงออกผ่านพระธรรมเทศนาทั้งแบบอนุโลม – ปฏิโลม ของพระบรมศาสดารวมถึง พระอุปัชฌาครูบาอาจารย์ที่ได้พรรณาไว้แต่บรรพกาลมา เช่นว่าความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสุจริตธรรม อันมีกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต เป็นต้น

กายสุจริต และวาจาสุจริต ด้วยอำนาจของศีลและการปฏิบัติย่อมเป็นสิ่งขัดเกลาจิตใจให้มีความสุจริต มโนสุจริต อันเกิดจากการฝึกจิตที่ดีแล้วก็จะนำไปสู่การแสดงออกทางกายที่สุจริตและวจีที่สุจริตเช่นกัน ในทางกลับกัน กายหรือวาจาที่ทุจริต ก็จะไปสู่ความมัวหมองของใจ ความคิดหรือมโนที่ทุจริต ก็จะแสดงออก ผ่านกายและวาจาที่ทุจริตเฉกเช่นเดียวกัน การเชื่อมโยงกันในข้อธรรมลักษณะนี้ปรากฏเป็นลักษณะเดียวกัน ในข้อธรรมของพระพุทธศาสนาหลายหลักธรรม เช่น อริยสัจ ๔ ความเชื่อมโยงของทุกข์ เหตุทุกข์ ความพ้นทุกข์ ทางพ้นทุกข์, พรหมวิหาร ๔ ความเชื่อมโยงของการสงสาร การช่วยเหลือ การยินดี และการวางเฉยเมื่อเกินกำลัง,

อิทธิบาท ๔ ความเชื่อมโยงของความพอใจ ความพยายามทำ ความตั้งใจ และการใคร่ครวญพิจารณาในสิ่งที่ทำอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

โมเดล STRONG ก็เหมือนกัน เน้นย้ำของโมเดลแต่ละตัวล้วนถ่ายทอดอุดมคติที่เชื่อมโยงร้อยเรียงอย่างมีแบบแผน เริ่มจาก พอเพียง (S-Sufficient) แยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลได้แล้ว หากถูกต้องก็ต้องกล้าที่จะเปิดเผย โปร่งใส มุ่งสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ (T-Transparent) เมื่อเปิดเผยแล้วสิ่งที่ปรากฏ ตรงไหนมีปัญหาต้องแก้ไข ส่วนใดมีผลกระทบตรงไหนบ้าง ก็ต้องตื่นรู้ และพร้อมลงมือแก้ไขสิ่งนั้น (R-Realise) เมื่อรู้ชัดถึงแนวทางก็มุ่งแก้ไขพัฒนาอย่างไม่ย่อท้อ (O-Onward) สิ่งที่สำคัญคือต้องไม่ประมาทโดยการแสวงหาความรู้อย่างเท่าทันเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (N-knowledge) และยังต้องแสวงหาแนวร่วมความดีผ่านการสร้างค่านิยมของความเอื้ออาทรในทางที่ดีงาม (G-Generosity)

หากกล่าวโดยพิสดารไปอีกชั้น จะสามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงโมเดลคู่ตรงข้ามกันที่เป็นความสมดุลซึ่งกันและกันของโมเดลตามเส้นเชื่อมโยงที่แสดง คือ

(๑) S-Sufficient พอเพียง และ O-Onward มุ่งไปข้างหน้า

ความพอเพียง การแยกผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมโดยอัตโนมัติ (+S) หากบุคคลสร้างให้เกิดในจิตใจได้แล้ว แต่ไม่ร่วมกันมุ่งสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในสังคมส่วนรวม (-O) ความเจริญงอกงามในสังคมภาพรวมก็เกิดขึ้นได้โดยยาก ในทางกลับกัน หากบุคคลมุ่งแต่จะพัฒนา (+O) โดยหลงลืมการแก้ไขจัดการความโลภของตน กิเลสของตน กอบโกยโดยไม่พิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ตนพึงได้สิ่งใดเป็นประโยชน์สาธารณะ (-S) จากผู้พัฒนา ก็จะกลายเป็นผู้ที่เน้นการกอบโกย เพราะฉะนั้น การพัฒนาจึงควรทำให้เกิดทั้งความพอเพียง การแยกแยะ (+S) และปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ มุ่งแก้ไข (+O) ไปโดยพร้อมเพรียงกัน

(๒) T-Transparent โปร่งใส และ N-knowledge ความรู้

หากมีข้อกำหนดให้มีการเปิดเผยเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ในทุกส่วนของสังคม มีการวางระบบกฎหมาย และค่านิยมในการสนับสนุนการเปิดเผยอย่างประสบความสำเร็จ (+T) แต่สังคมไม่รู้เท่าทัน ขาดความรู้ความเข้าใจในสิ่งเหล่านั้น จึงไม่รู้ว่าสิ่งที่เปิดเผยนั้นผิดถูกอย่างไร ต้องแก้ไขในจุดไหน (-N) การเปิดเผยนั้นก็เปล่าประโยชน์เสมือนลิงได้แก้ว ในทางกลับกัน สังคมมีความรู้มากมาย มีการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ (+N) แต่หน่วยงานหรือองค์กรไม่มีค่านิยมหรือกฎหมายในการเปิดเผย โปร่งใส (-T) ความไว้นื้อเชื่อใจกันก็จะเกิดขึ้นได้โดยยาก เพราะฉะนั้น การพัฒนาจึงควรมุ่งให้เกิดทั้งความเปิดเผย โปร่งใส รับผิดชอบ (+T) และต้องสร้างสรรค์ให้สังคมเกิดความรู้ และค่านิยมในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ (+N) ไปควบคู่กัน

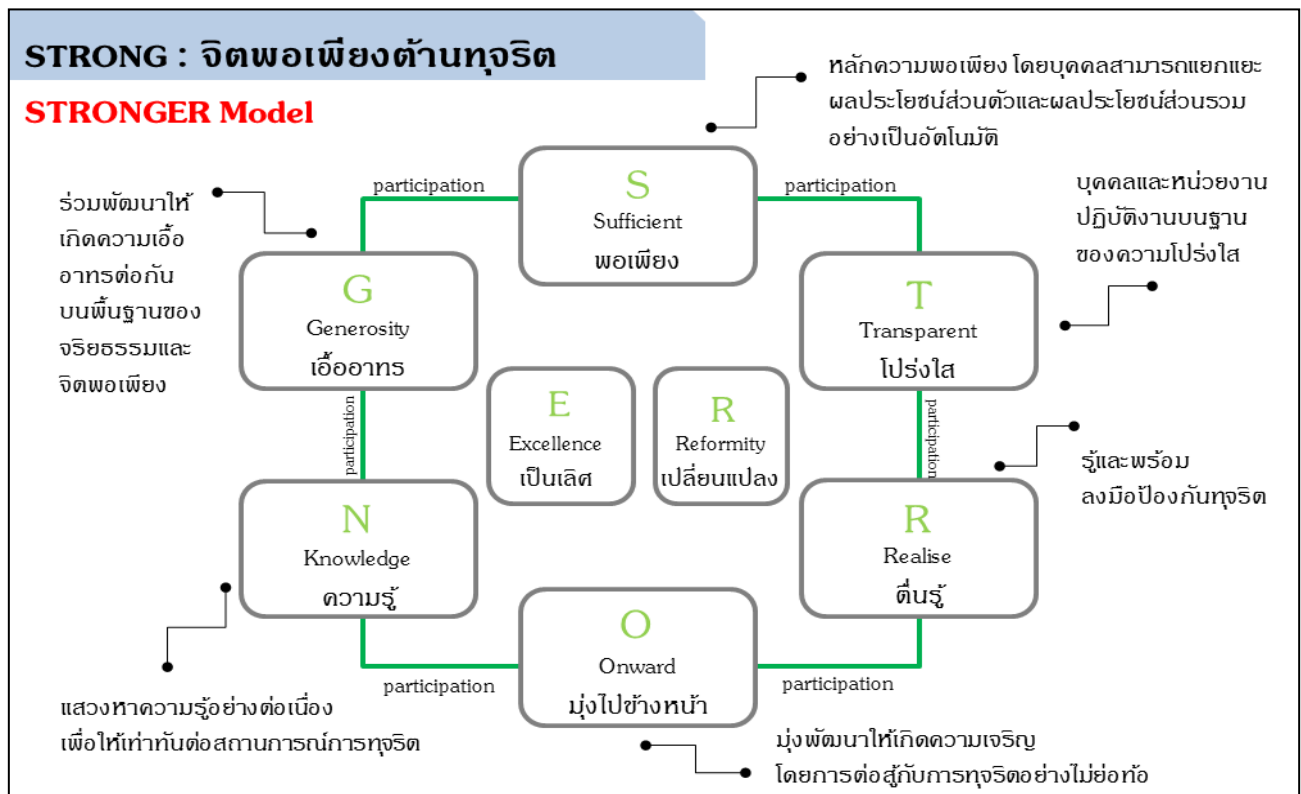
(๓) R-Realise ตื่นรู้ และ G-Generosity เอื้ออาทร

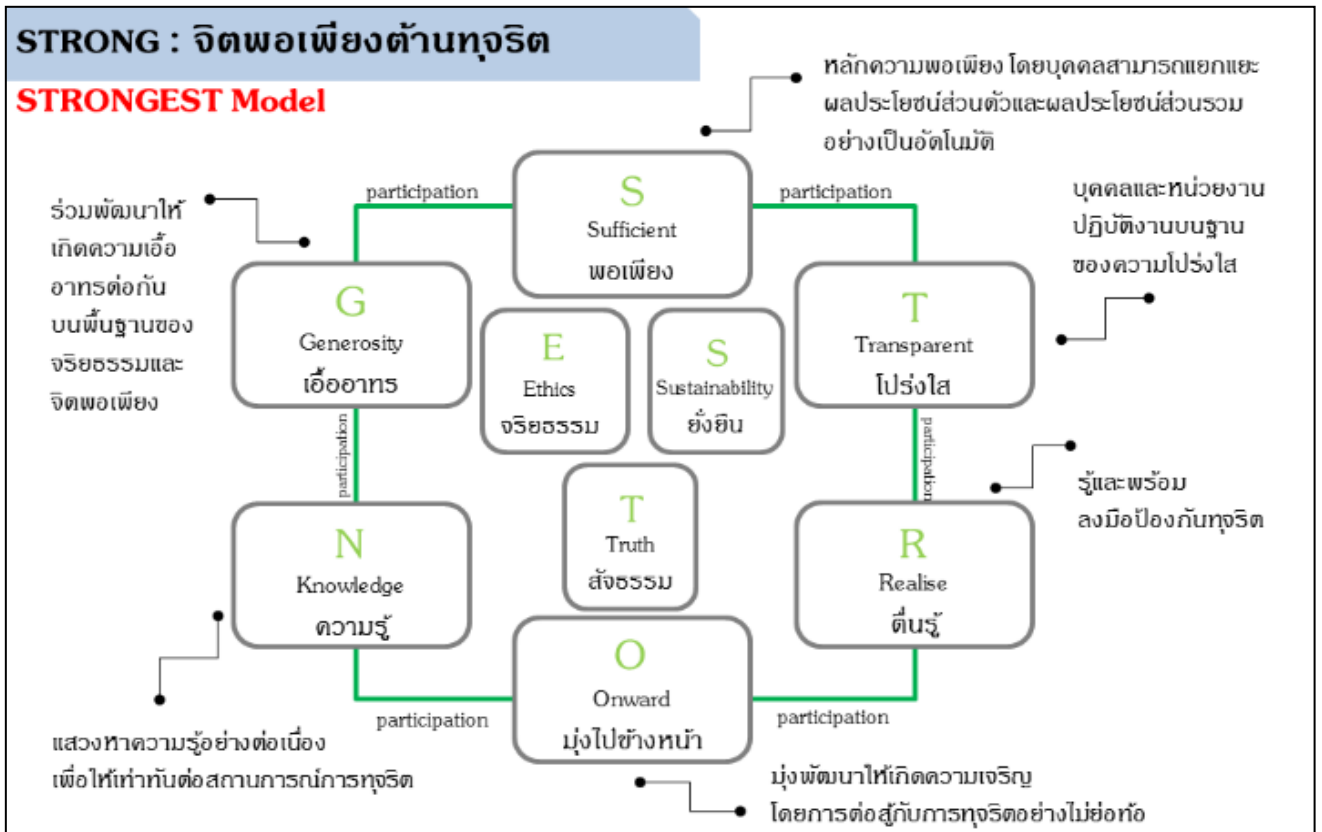
สังคมที่มีความตื่นรู้ มุ่งเฝ้าระวังและคอยจับตามองหรือจับผิดคนที่กระทำการที่ไม่ถูกต้องเป็นสังคมที่ทรงคุณค่าด้านการตรวจสอบซึ่งกันและกัน (+R) แต่หากเมื่อใดสังคมนั้นขาดมิติของความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทร ต่อกันและกัน บนพื้นฐานของความเป็นเพื่อนมนุษย์แล้วนั้น (-G) สังคมนั้น ย่อมเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่ในทางกลับกัน สังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างมาก (+G) โดยที่ไม่สนใจว่าการช่วยเหลือนั้น จะเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายหรือจริยธรรมหรือไม่ และไม่สนใจรอบตัวว่าจะเกิดสิ่งที่ไม่ถูกต้องขึ้นมาอย่างไร (-R) สังคมนั้นก็เป็นสังคมที่หย่อนยาน เพราะฉะนั้น การพัฒนาจึงควรมุ่งให้เกิดทั้งมิติของการอยู่ร่วมกันแบบมีกฎเกณฑ์ แบบแผน เป็นสังคม (+R) รวมถึงมิติของความเป็นมนุษย์ (+G) ไปพร้อมๆ กัน

จากที่ยกตัวอย่างข้างต้น นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า โมเดล STRONG อันจะนำไปสู่การสร้างตัวบุคคลที่เข้มแข็ง องค์กรที่เข้มแข็ง สังคมที่เข้มแข็งได้นั้น ต้องเดินหน้าไปพร้อมกันในทุกองค์ประกอบ จึงจะนำไปสู่ปลายทางของความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเสียสมดุลลงไป ก็ยากที่จะหมุนวงล้อของโมเดลได้อย่างเต็มกำลัง ในลักษณะเดียวกันกับ สุจริตธรรม และข้อธรรมอื่นๆ ที่มีองค์ประกอบที่ต้องขับเคลื่อนที่สำคัญไม่ต่างกัน

การขับเคลื่อนวงล้อของ STRONG Model อย่างต่อเนื่อง เสมือนกับการหมุนของวงล้อแห่งมรรคทั้ง ๘ จะสร้างเสริมความเจริญและเข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยการหมุนกงล้อพื้นฐานของ STRONG อย่างต่อเนื่อง มีการปรับเปลี่ยน (R - Reformity) มิติ STRONG ทั้ง ๖ อย่างดีเลิศ (E - Excellence) เป็นก้าวสู่ระดับ STRONGER และก้าวสู่ระดับสูงสุด STRONGEST เมื่อทั้ง ๖ มิติ ก้าวสู่ความยั่งยืน (S - Sustainability) ไปสู่วิถีจริยธรรม (E - Ethics) เป็นสังคมในรูปแบบใหม่ ค่านิยมใหม่ ความจริงใหม่ อันเป็นจุดหมายคือสัจธรรม (T - Truth) นั่นเอง

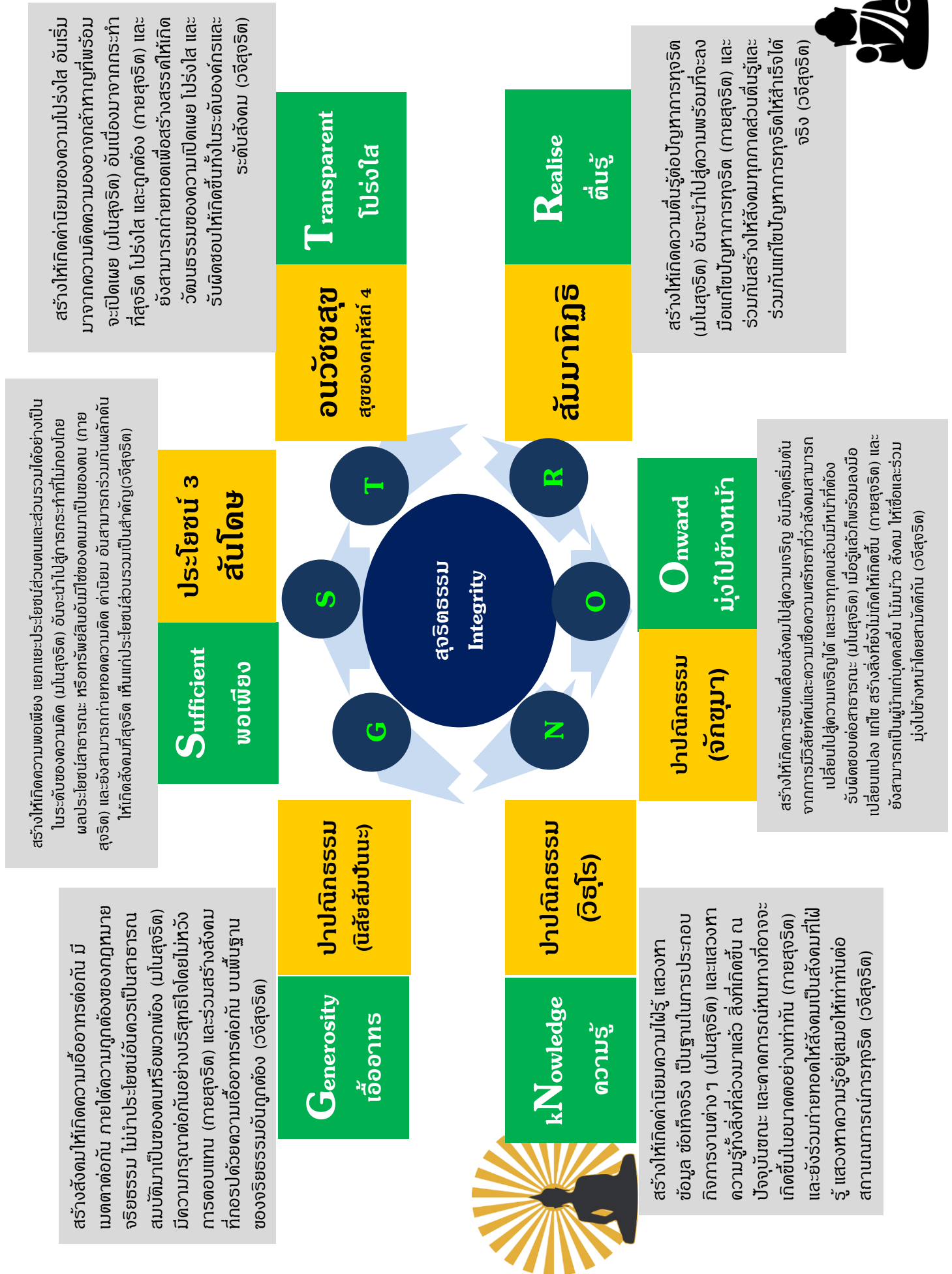
๕. สรุปความ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า หลักสุจริตธรรมนั้นจัดได้ว่าเป็นรากฐานความดีทุกประการ เพราะหากบุคคลใดมีหลักสุจริตธรรมภายในจิตใจ ย่อมเป็นบุคคลที่มีชีวิตที่สะอาด ทั้งทางจิตใจ ทางกาย และทางวาจา ซึ่งความสะอาดของชีวิตทั้ง ๓ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมีความเข้มแข็ง (STRONG) ทั้งความคิด การกระทำ และคำพูด จะส่งผลต่อการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายในครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติต่อไป

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาความสุจริต จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นมาจากรากฐานรากของชุมชนคือทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า จงตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี โดยการประพฤติธรรมให้สุจริตอย่าประพฤติธรรมให้ทุจริต เพราะสิ่งที่จะรักษามนุษย์และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขคือสุจริตธรรมนั่นเอง

สุจริตธรรมจึงเป็นหลักการสำคัญที่มนุษย์จะต้องปลูก และปลูกขึ้นในเรื้อนใจ เพื่อจะส่งผลต่อการปรับ และเปลี่ยนพฤติกรรม และการสื่อสารที่นำไปสู่การทุจริตคดโกง หรือแย้งซึ่งสมบัติสาธารณะ หรือของผู้อื่นๆ มาเป็นของตนเอง เมื่อมนุษย์พัฒนาหลักการดังกล่าวได้ ก็จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง (STRONG) ขึ้น ผลที่จะตามมาคือจะทำให้เกิดพลังของการใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีความโปร่งใสในการใช้ชีวิตและการทำงานต่างๆ เกิดความรู้เท่าทันต่อสภาพปัญหาการทุจริตคดโกงและช่วยกันขับเคลื่อนมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการใช้องค์ความรู้เข้ามาเป็นฐานสำคัญในการทำงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละ เพื่อชุมชนและสังคมส่วนรวม

ดังที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงย้ำเตือนว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง...”

บทที่ ๕

อนุรักษ์นาปธาน

เพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์ :

พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

๑. ความนำ

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่จะต้องร่วมมือต่อต้านการทุจริตและประพฤติดีมีชอบทุกรูปแบบ ทั้งบัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกัน หรือผนึกกำลัง (Synergy) คนดีรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย (Networking) เพื่อยกระดับธรรมาภิบาลในมิติของภาคประชาชนซึ่งเป็นเฟืองตัวใหญ่ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปเป็นสังคมพลเมือง (Civil Society) หรือพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม คือ พลเมืองมีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตในสังคมไทย หรือสังคมที่พลเมืองในระดับต่างๆ มีการรวมตัวกันอย่างแข็งแกร่ง เพื่อที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ ของท้องถิ่นและประเทศโดยรวม เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์และสาธารณะทรัพย์สมบัติของแผ่นดินให้ตกไปถึงลูกหลานโดยสมบูรณ์สืบไป อันสอดคล้องกับหลักการในพระพุทธศาสนา คือ “อนุรักษ์นาปธาน” เพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม อีกทั้งยังต้องรู้จักบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปตราบนานเท่านาน

๒. อนุรักษ์นาปธาน : การเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์

อนุรักษ์นาปธานตามที่ปรากฏใน “ปธานสูตร” ได้ระบุไว้ว่า อนุรักษ์นาปธาน คือ ฝึกฝนธรรมวินัยนี้ สร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยอันตราย ไพบุลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลที่เกิดขึ้นแล้วนี้เรียกว่า อนุรักษ์นาปธาน

ในที่นี้ขยายความได้ว่า อนุรักษ์นาปธาน หมายถึง การเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์ ซึ่งการรักษาให้เจริญยิ่งขึ้นไปนี้ มิได้หมายเอาเพียงการดูแลอย่างเดียวนั้น หากแต่หมายรวมไปถึงการสอดส่อง การสำรวจตรวจสอบ การพิจารณา การส่งเสริมให้ทำความดีอย่างต่อเนื่อง ไม่ปล่อยให้เกิดอาการซำหุดทรุดโทรม ไม่ปล่อยให้เกิดรู้ร้าง ไม่ปล่อยให้เกิดความเสียหายด้วยประการใดๆ เมื่อพบสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่ควร อันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ว่าแก่ตน แก่ประชาคม แก่สังคมส่วนรวมตลอดถึงชาติบ้านเมือง จะต้องไม่นิ่งดูดายเฉยเมย แต่ต้องแสดงความกล้าหาญทางจริยธรรมออกมาทำหน้าที่ปกป้องจนเต็มสติปัญญาและความรู้ความสามารถ เปรียบเช่นพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้ความกล้าหาญอย่างเด็ดเดี่ยวในการเสด็จออกพระราชนิเวศน์ เพื่อไปแสวงหาหนทางแห่งการพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงสืบไป

การที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบสัจธรรมอันประเสริฐที่สำคัญแก่ชีวิต หรือที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ นั้น มีความสำคัญมากเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องอาศัยความเพียรอย่างแรงกล้าและความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะต่อสู้กับ

สัพพกิเลสที่พบเจอมาทั้งหมดในชีวิต เช่น การยึดมั่นถือมั่นว่าสิ่งต่างๆ เป็นของเรา อัตตภาพหรือฉันท์ ๕ เป็นของเรา การหลงใหลใคร่รู้ในกามคุณ ๕ อันเป็นเหตุนำพาสู่ความหลงผิด เป็นต้น ทั้งหมดนี้นับเป็นสัพพกิเลสที่เกิดขึ้นกับมนุษย์มาอย่างช้านาน ไม่ว่าในยุคสมัยใด มวลมนุษยชาติก็ประสบกับกิเลสเหล่านี้มาทุกยุคสมัย ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์จึงเป็นตัวแทนของเหล่านมนุษย์ที่มีความหาญกล้าทำสู้กับกิเลสทั้งมวลที่วนเวียนอยู่ในชีวิตและชักนำไปสู่อบาย ความเพียรที่ตั้งมั่นด้วยความกล้าหาญเช่นนี้ส่งผลให้เกิดพุทธคุณ ๒ ด้าน กล่าวคือ **อตฺตหิตสมฺบติ** และ **ปรหิตปฏิบัติ** ซึ่งพุทธคุณทั้ง ๒ ด้านจะส่งผลให้เกิดประโยชน์นานับการต่อตนเองและสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป

อตฺตหิตสมฺบติ หมายถึง การที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญประโยชน์ส่วนพระองค์ให้แล้วเสร็จบริบูรณ์เรียบร้อยดีเสียก่อน เป็นข้อที่มุ่งหมายเอาพระปัญญาเป็นหลัก เพราะเป็นเครื่องให้สำเร็จพุทธภาวะ คือ ความเป็นพระพุทธเจ้า และความเป็นอตฺตนาถะ คือ พึงตนเองได้เสียก่อน เมื่อตนเองเป็นที่พึ่งพาอาศัยให้ตนเองได้อย่างดีแล้ว จึงจะมีความเหมาะสมในการสงเคราะห์ชาวโลกต่อไปในอนาคตซึ่งปรากฏต่อเนื่องในหลักธรรมที่ ๒ อันมีชื่อว่า **ปรหิตปฏิบัติ** หมายถึง การปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยทรงบำเพ็ญพุทธจริยาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นเป็นที่ตั้ง เป็นข้อที่มุ่งหมายเอาพระกรุณาเป็นหลัก เพราะเป็นเครื่องส่งเสริมให้สำเร็จพุทธกิจ คือ หน้าที่ของพระพุทธเจ้า และความเป็นโลกนาถ หรือที่เรียกว่า เป็นที่พึ่งของชาวโลกได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงขอเสนอหลักธรรมนำแนวทางไว้ ๒ ประการ ได้แก่ ธรรมสายหลักนำแนวทาง คือ อนุรักษนาปธาน และธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ธรรมสายหลักนำแนวทาง (สุจริตธรรมกา)

“**สุจริตธรรมกา**” เป็นเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการประพฤติตามหลักธรรมที่ว่า “**ธมฺมํ จเร สุจิริตํ**” แปลความว่า “**พึงประพฤติธรรมให้สุจริต**” หมายถึง ควรปฏิบัติหน้าที่ให้สุจริต ๓ ประการ คือ

- ๑) มโนสุจริต (คิดดี) สัมมาทิฏฐิ คือ คุณธรรม
- ๒) วจีสสุจริต (พูดดี) สัมมาวาจา
- ๓) กายสุจริต (ทำดี) สัมมากัมมันตะ

อธิบายขยายความได้ว่า หลักสุจริตธรรมกา เป็นแนวทางการทำความดีที่สะท้อนผ่านหลักอนุรักษนาปธาน ๓ มิติ กล่าวคือ **มโนสุจริต** (คิดดี) เป็นการทำความดีผ่านทางมโนความคิดเป็นลำดับแรกที่มีความสำคัญที่สุด เหตุเพราะว่า การกระทำทั้งปวงของมนุษย์ทั้งทางกายหรือวาจา ล้วนที่บ่อเกิดมาจากใจทั้งสิ้น หากใจตั้งมั่นในความดีงามอย่างสุจริตยุติธรรมแล้ว ก็จะส่งผลให้ความประพฤติทางกายและวาจาเป็นความดีงามสุจริตตามไปด้วย ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า

ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ

ถ้าคนมีใจดี ก็จะทำดีหรือทำดีตามไปด้วย

เพราะความดีนั้น สุขย่อมติดตามเขาไป เหมือนเงาติดตามตัวเขาไป ฉะนั้น

ด้วยเหตุนี้ **มโนสุจริต** จึงเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการทำความดีทั้งปวง หากมีจิตใจตั้งมั่นในการทำความดี โดยเริ่มต้นที่ใจในเบื้องต้นก่อนแล้ว ก็ย่อมส่งผลไปถึงการแสดงออกทางกายและวาจาตามไปด้วย ดังนั้น มโนสุจริตจึงมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นตัวกำหนดความประพฤติที่ถูกต้องดีงามได้ทั้งหมด ซึ่งมีมโนสุจริตนี้หรือการคิดดีนี้ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า การมีคุณธรรมประจำใจก็ได้ เพราะคุณธรรมที่เกิดขึ้นทางใจนี้ จะส่งผลต่อการควบคุม ความประพฤติทางกายและวาจา หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จริยธรรมทางกายและวาจานั้นเอง

เมื่อมโนสุจริตมีความสำคัญเช่นนี้ จึงควรพิจารณาถึงองค์ธรรมที่ส่งผลให้เกิดมโนสุจริต อย่างเป็นรูปธรรมด้วย นั่นคือ สัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นองค์ธรรมที่ส่งผลให้เกิดมโนสุจริตควบคู่กันไป และเมื่อพิจารณาถึง สัมมาทิฐิย่อมค้นพบข้อเท็จจริงได้ว่า สัมมาทิฐิ เป็นอริยมรรคข้อแรกที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นความเห็นชอบ ที่ก่อปรด้วยหลักคิดทางปัญญาอย่างแท้จริง เมื่อมีความเห็นชอบที่ดีงาม ย่อมส่งผลให้เกิดพลังความคิดในด้านบวก และมีความสร้างสรรค์ในทางที่ดีงามต่อองค์กรและสังคมได้ ดังนั้น มโนสุจริต จึงเป็นเหมือนเข็มทิศในการกำหนดหัวเรือ ให้เดินหน้าไปสู่เส้นทางที่ถูกต้องและปลอดภัยได้ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองตามกระบวนการแห่งปัญญาที่งาม

เมื่อมโนสุจริตทำหน้าที่ได้อย่างดีเพียงพอแล้ว ย่อมส่งผลต่อ **วจีสุจริต** ซึ่งเป็นการประพฤติดีงาม ทางวาจา ด้วยการพูดคุยกุศลสิ่งที่ดีมีประโยชน์ และงดเว้นจากการพูดเท็จและบิดเบือนความจริงเพื่อให้บุคคลอื่น เข้าใจผิด การพูดจาเหน็บแนมและส่อเสียดต่อบุคคลอื่น การพูดคำหยาบคายเพื่อทำร้ายจิตใจผู้อื่น ซึ่งคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ เหล่านี้นับเป็นวจีทุจริตที่ส่งผลเสียหายต่อจิตใจของผู้ฟัง การจะงดเว้นจากวจีทุจริตได้ จำเป็นต้องเริ่มต้นที่มโนสุจริต ที่แรงกล้า กอปรด้วยสติและปัญญาที่ตั้งมั่น เพื่อคอยยับยั้งความคิดและการกระทำในทางที่ชั่วไม่ให้หลุดลอด ออกจากสมองและส่งตรงออกทางวาจา จึงจะส่งผลต่อการควบคุมความประพฤติทางวาจาให้ดีงามได้ เมื่อควบคุม ความประพฤติทางวาจาได้เป็นอย่างดีด้วยการมีสติและปัญญากำกับอยู่ตลอดเวลาแล้ว จึงเรียกได้ว่า สัมมาวาจา หรือการเจรจาชอบ

เมื่อมโนสุจริตทำหน้าที่นำแนวทางแห่งความคิดดี และส่งผลมาสู่การควบคุมความประพฤติทางวาจา ในทางที่ดีเรียบร้อยแล้ว ลำดับถัดจากนี้จึงส่งผลโดยตรงต่อ **กายสุจริต** หรือการควบคุมความประพฤติทางกายต่อไป ซึ่งกายสุจริตนี้ มุ่งหมายให้มีประพฤติที่ดีงามทางกาย โดยเว้นห่างจากการประพฤติชั่วทางกาย ๓ อย่าง ได้แก่ งดเว้น จากการเบียดเบียนและฆ่าสัตว์อย่างไร้ความปราณี งดเว้นจากจากคดโกง ยักยอก และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต และงดเว้นจากการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณจนขาดความสำรวมระวัง การงดเว้นจากความประพฤติชั่วทางกายนี้ นับว่าเป็นหนทางแห่งการส่งเสริมให้เกิดกายสุจริต เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นหนทางของหนึ่งในมรรคมงคลแปดที่เรียกว่า สัมมากัมมันตะ (ทำการชอบ)

แนวทางแห่งสุจริตธรรมภานี้ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศ.ดร. ได้นำเสนอไว้เป็น แนวทางแห่งการพัฒนาพลเมืองเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนา มนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นหน่วยย่อยแห่งการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้ยิ่งใหญ่ได้ต่อไปในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า “พัฒนาชาติให้เริ่มที่ประชาชน พัฒนาคนให้เริ่มที่ใจ จะพัฒนาอะไร ให้เริ่มที่ตัวเราเองก่อน” นั่นคือ

การพัฒนาประเทศชาติเริ่มจากการพัฒนาประชาชนให้เป็นคนดีคนเก่งและมีความสุข ทั้งนี้ เพราะประชาชนที่พัฒนาดีแล้ว ย่อมกลายเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมทุกภาคส่วนให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยกัน

สิ่งสำคัญในการพัฒนาสังคมอยู่ที่การพัฒนาคนให้เป็นสัปปุรุษคือเป็นคนดี คนดีคือคนเช่นไร พระพุทธเจ้าตรัสว่า คนดี คือ คนที่เกิดมาบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก ดังข้อความว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก้อนเมฆใหญ่เมื่อตกลงมาให้ข้าวกล้าทั้งปวงเจริญงอกงาม ย่อมตกเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก ฉะนั้น ภิกษุทั้งหลาย สัตบุรุษเมื่อเกิดในตระกูล ก็ฉนั้นเหมือนกัน ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก คือ ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่มารดาบิดา ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่บุตรภรรยา ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่ทาส กรรมกร และคนใช้ ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่มิตรและอำมาตย์ ย่อมเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่สมณพราหมณ์” รวมความได้ว่า สัตบุรุษหรือคนดีนั้นเกิดมาแล้วย่อมทำประโยชน์ ๓ ประการให้บริบูรณ์ คือ ๑) อุตตัตถะ ประโยชน์ตน ๒) ปัตถะ ประโยชน์คนอื่น ๓) อุภยัตถะ ประโยชน์ส่วนรวม

คนดีสามารถบำเพ็ญประโยชน์ทั้ง ๓ ประการให้บริบูรณ์แก่คนเป็นอันมาก เพราะเขาทำหน้าที่ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ถ้าสมาชิกในสังคมใดพร้อมใจกันทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สังคมนั้นก็จะมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ แท้ที่จริงการปฏิบัติหน้าที่ก็คือการปฏิบัติธรรม ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มีใจความว่า “พึงประพฤติสุจริตธรรม ไม่พึงประพฤติทุจริตธรรม ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า” พระพุทธเจ้าทรงประทานพุทธศาสนสุภาษิตนี้แก่พระเจ้าสุทโธทนะในโอกาสที่เสด็จไปกรุงกบิลพัสดุ์ครั้งแรกภายหลังจากการตรัสรู้ ในพุทธศาสนสุภาษิตนี้คำว่า “ธรรม” หมายถึง หน้าที่ กล่าวคือ พระเจ้าสุทโธทนะทรงมีหน้าที่ในการปกครองซึ่งจัดเป็นวาระธรรม คือ หน้าที่ประจำวาระกษัตริย์ พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธธรรมคือหน้าที่ประจำของพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่จะต้องออกบิณฑบาตโปรดเวไนยสัตว์ ใครมีธรรมคือหน้าที่อะไร ควรทำหน้าที่นั้นให้สุจริตด้วยลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ๒) ไม่ละเว้นหน้าที่ และ ๓) ไม่ทุจริตต่อหน้าที่

ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ หมายถึง การทุ่มเทอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใด เขาจะทำหน้าที่นั้นอย่างดีที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายแก่งานในหน้าที่ เขาทำนองที่ว่า “ร้องให้สุดคำ รำให้สุดแขน แพนให้สุดปีก” ดังที่ขงจื้อกล่าวไว้ว่า “เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใด จงทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด ถ้าเขาให้เลี้ยงม้า ม้าจะต้องอ้วน ถ้าเขาให้เป็นเสนาบดีกระทรวงการคลัง เงินจะต้องเต็มคลัง”

ไม่ละเว้นหน้าที่ หมายถึง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เขาจึงไม่ละทิ้งหน้าที่หรือผลักภาระหน้าที่ของตนไปให้คนอื่น เช่น ผู้เป็นทหารย่อมไม่หนีทัพ ผู้เป็นบิดามารดาย่อมไม่ละทิ้งหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรธิดา ในนิทานอีสปมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับมารดาที่ไม่ทำหน้าที่ว่ากล่าวตักเตือนบุตรของตน เมื่อพบว่าเขาชอบลักขโมยในวัยเด็ก พ่อบุตรเติบโตใหญ่ก็กลายเป็นโจร อีสปสรุปว่า เมื่อบุตรเป็นโจร บิดามารดาย่อมมีส่วนในการสร้างความเป็นโจรให้กับบุตร เหตุเพราะละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรของตน

ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง การไม่ปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่มีขอบด้วยกฎหมายและหลักศีลธรรม กล่าวคือ เขาไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือคนอื่นในทางที่ผิดกฎหมาย และผิดทำนองคลองธรรม ประโยชน์ในที่นี้หมายรวมทั้งทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่งหน้าที่ ชื่อเสียงเกียรติยศ หรือสิทธิอื่นใดที่ไม่สมควรได้มาแต่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบจนกระทั่งได้มาตามที่ต้องการ นี่เรียกว่าการทุจริตต่อหน้าที่

การทุจริตต่อหน้าที่เป็นเหมือนสนิมที่กัดกร่อนชีวิตและสังคมให้พังพินาศไปในที่สุด ชีวิตของบุคคล ผู้บกพร่องต่อหน้าที่ ละเว้นหน้าที่ และทุจริตต่อหน้าที่ ย่อมมีแต่ความอ่อนแอเสื่อมโทรม อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ในอดีต ไม่ได้ล่มสลายเพราะภัยจากภายนอกเพียงอย่างเดียว หากแต่บาปทุจริตภายในก็มีส่วนสร้างความอ่อนแอให้กับ อาณาจักรนั้นๆ จนต้องล่มสลายเมื่อภัยจากภายนอกมารุกราน สอดคล้องกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “สนิมเกิดขึ้น จากเหล็ก ครั้นเกิดขึ้นแล้ว ย่อมกัดเหล็กนั้นเอง ฉันทใด กรรมทั้งหลายของตน ย่อมนำคนผู้ไร้ปัญญาไปสู่ทุกข ฉันทนั้น” สมดังโคลงโลกนิติที่ว่า

สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ	ในตน
กินกัดเนื้อเหล็กจน	กร่อนขร้า
บาปเกิดแต่ตนคน	เป็นบาป
บาปย่อมทำโทษซ้ำ	ใส่ผู้บาปเอง

มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการทุจริตของคนไทยในอดีตว่า สวนสัตว์แห่งหนึ่งได้เสือโคร่งใหม่มาตัวหนึ่ง ผู้อำนวยการสวนสัตว์แห่งนั้นตั้งงบประมาณเป็นค่าอาหารเสือตัวนี้วันละ ๑ บาทซึ่งเป็นเงินจำนวนมากในสมัยนั้น ผู้คุมเบิกเงินวันละ ๑ บาทไปซื้อเนื้อมาเลี้ยงเสือ แต่เขาทำการทุจริตต่อหน้าที่ด้วยการเบียดบังเงิน ๑ สลึงไปเป็นของตน เขาใช้เงินเพียง ๓ สลึงไปซื้อเนื้อมาเลี้ยงเสือทุกวัน ผลปรากฏว่าเสือไม่อ้วนสักที คนที่มาชมสวนสัตว์จึงฟ้องไปที่ ผู้อำนวยการสวนสัตว์ว่างบประมาณค่าอาหารเสือคงไม่พอขอให้ตั้งงบประมาณเพิ่ม ผู้อำนวยการสวนสัตว์ เป็นคนรอบคอบสุขุม เขาส่งผู้ตรวจการคนหนึ่งไปตรวจดูว่าทำไมเสือจึงไม่อ้วน ผู้ตรวจการคนนี้ไปตรวจดูอยู่สามวัน ก็รู้ความจริงว่าเงินค่าอาหารเสือถูกเบียดบังไป ๑ สลึง เขาจึงขอส่วนแบ่งเป็นค่าปิดปากอีก ๑ สลึง เสือได้ค่าอาหาร แคว้นละ ๒ สลึง เสือจึงพอมลงอย่างเห็นได้ชัด

ผู้ชมสวนสัตว์เห็นว่าเสือพอมจึงร้องเรียนไปยังผู้อำนวยการสวนสัตว์ให้ตั้งงบประมาณค่าอาหาร เพิ่มผู้อำนวยการสวนสัตว์ก็ส่งผู้ตรวจการระดับสูงไปตรวจดูว่าทำไมเสือจึงพอม ผู้ตรวจการคนนี้ไปตรวจดูอยู่สามวัน ก็รู้ความจริงว่าเงินค่าอาหารเสือถูกเบียดบังไป ๒ สลึง เขาจึงขอส่วนแบ่งเป็นค่าปิดปากอีก ๑ สลึง ตกลงว่า คนสามคนเบียดบังค่าอาหารเสือไปถึง ๓ สลึง เสือได้ค่าอาหารแคว้นละ ๑ สลึง เสือจึงพอมมากเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก

ผู้ชมสวนสัตว์เห็นว่าเสือพอมมากจึงร้องเรียนไปยังผู้อำนวยการสวนสัตว์ให้ตั้งงบประมาณค่าอาหาร เพิ่มโดยด่วนแต่ผู้อำนวยการสวนสัตว์กลับส่งผู้ตรวจการระดับสูงสุดไปตรวจดูว่าทำไมเสือจึงพอมมาก ผู้ตรวจการคนนี้

ไปตรวจดูอยู่สามวันเสียก็ตาย เพราะเขาขอสสิ่งสุดท้ายเป็นค่าปิดปาก นั่นคือ คน ๔ คนเปียดบังค่าอาหารเสียไปจนหมด เสียจึงตาย โคลงโลกนิติได้สรุปเหตุการณ์นี้ไว้ว่า

เบิกทรัพย์วันละบาทซื้อ	มังสา
นายหนึ่งเลี้ยงพยัคฆา	ไปอ้วน
สองสามสี่นายมา	กำกับ กันแฮ
บังทรัพย์สี่ส่วนถ้วน	บาทสิ้นเสียตาย

ปัญหาทุจริตดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่ามาเสนอไว้เท่านั้น แท้จริงแล้วปัญหาทุจริตคอร์รัปชันยังมีอีกหลากหลายรูปแบบ เช่น การร่วมกับประชาชนบุกรุกป่าสงวนหรือตัดไม้ทำลายป่า การฮั้วการประมูล การทำสัญญาชนิดที่ทำให้รัฐเสียเปรียบคู่สัญญา รวมทั้งการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับ ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการทุจริตและประพฤตินิชอบเพราะหวังผลประโยชน์ตอบแทน ดังนั้นองค์การสหประชาชาติจึงกำหนดให้วันที่ ๙ ธันวาคมของทุกปีเป็นวันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของโลก โดยรณรงค์ให้ประชาชนทั่วโลกพร้อมใจกันที่จะไม่จ่ายและไม่รับสินบน

๒.๒ ธรรมส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรม

หลักธรรมที่ส่งเสริมเพิ่มเติมคุณธรรมประจำใจให้เกิดขึ้นแก่พลเมืองดีในสังคมและเพิ่มเติมความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้นนี้ ประกอบหลักธรรม ๓ แนวทาง ได้แก่ หลักการเพิ่มอำนาจคนดี ปิศาคนชั่ว, ลักอปริหานิยธรรม สร้างสังคมไทยห่างไกลความเสื่อม และหลักสาราณียธรรม นำไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้

๑) หลักการเพิ่มอำนาจคนดี ปิศาคนชั่ว

การส่งเสริมเพิ่มคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคมนั้น จำเป็นต้องนำหลักการเพิ่มอำนาจคนดีและปิศาคนชั่วไปใช้ เพราะเป็นหลักที่รู้จักป้องกันและควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไปข่มเหงรังแกคนอื่นในสังคม และทำการยกย่องเชิดชูคนดี ให้ทำหน้าที่เพื่อส่วนร่วมต่อไปอย่างยั่งยืน หลักการนี้ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งที่ว่า “นิคฺคณฺเห นิคฺคหารหํ ปคฺคณฺเห ปคฺคหารหํ” แปลความว่า “พึงชมคนที่ควรชม พึงยกย่องคนที่ควรยกย่อง” หลักการนี้มีความสอดคล้องตรงกับแนวคิดทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการจูงใจที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (B.F. Skinner) ที่มีหลักคิดว่า เราสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้โดยวิธีการเสริมแรงทางบวกและทางลบ ด้วยเหตุนี้ จึงแยกพิจารณาออกเป็น ๒ ประเด็น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปใช้ชีวิตประจำวันยิ่งขึ้น ดังนี้

๑.๑) เพิ่มอำนาจคนดี

หลักการเพิ่มอำนาจคนดีนี้ ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “ปคฺคณฺเห ปคฺคหารหํ” แปลความว่า “พึงยกย่องคนที่ควรยกย่อง” ตรงกับหลักจิตวิทยาทางจิตวิทยาที่ว่าด้วย “ทฤษฎีเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement)” เป็นการเสริมความต่อเนื่องของพฤติกรรมโดยการให้ผลกรรมเป็นตัวเสริมแรงบวก คือ สิ่งตอบ

แทนที่ดึงดูดใจหรือนำพอใจเป็นรางวัล เมื่อบุคคลนั้นมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติการเป็นที่ต้องการ เช่น พนักงานคนหนึ่งมาทำงานหรือเข้าประชุมตรงเวลาสม่ำเสมอ ตัวเสริมแรงบวกที่ใช้ใจในการทำงานอาจเป็นการให้เงินเดือนเพิ่ม การเลื่อนตำแหน่ง การได้รับสิทธิพิเศษ การได้วันหยุดเพิ่มเติม เป็นต้น การเสริมแรงบวกนี้เป็นตัวจูงใจที่ได้ผลดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น หลักการเพิ่มอำนาจคนดีที่สอดคล้องกันกับทฤษฎีเสริมแรงทางบวกนี้ จึงเป็นแนวทางแห่งการสร้างคนดีให้มีจำนวนมากขึ้นในสังคม เป็นหลักการแห่งการเพิ่มการทำดีหรือเพิ่มสุจริตรายบุคคลให้มีมากขึ้นในสังคม ด้วยการให้อำนาจ มอบหมายหน้าที่ หรือให้รางวัลในการทำความดีเช่นนั้นแก่คนดีไปเรื่อยๆ เมื่อคนดีเห็นคุณค่าของการทำความดีแล้ว ก็ช่วยกันผลักดันสังคมในภาพรวมให้เป็นสังคมอุดมสุขได้ด้วย นับเป็นกระบวนการเสริมแรงจูงใจทางบวกให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคม ทำให้สังคมตื่นตัว สร้างพลังด้านบวกเชิงสร้างสรรค์ และสร้างสังคมที่ร่วมกันรับผิดชอบในความดีงามให้เกิดขึ้นแก่สังคมด้วย

๑.๒) ปิศาคนชั่ว

หลักการปิศาคนชั่ว ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “**นิคฺคณฺเห นิคฺคหารหํ**” แปลความว่า “**พึงชมคนที่ควรชม**” ตรงกับหลักจิตวิทยาทางจิตวิทยาที่ว่าด้วย “**ทฤษฎีเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement)**” เป็นการเสริมความต่อเนื่องของพฤติกรรมโดยบุคคลสามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบได้เมื่อมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติการเป็นที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมป้องกันหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พอใจหรือการทำโทษ เช่น พนักงานมาทำงานหรือเข้าประชุมตรงเวลา เพราะไม่อยากได้ยีนคำตำหนิจากหัวหน้าหน่วยงาน มักมีการตั้งกฎหรือข้อห้าม อะไรควรหรือไม่ควรกระทำ มีระเบียบวินัยและกำหนดการลงโทษไว้ให้ชัดเจน เพื่อยกยอควบคุมความประพฤติของที่ไม่พึงประสงค์ของพนักงาน

ดังนั้น หลักการปิศาคนชั่วที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีเสริมแรงทางลบนี้ จึงเป็นแนวทางแห่งการควบคุมคนไม่ดี ซึ่งการควบคุมนี้มีหลายลักษณะ เช่น การทำโทษ หรือการออกข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการจำกัดอำนาจหน้าที่หรือขอบเขตการทำงานของคนชั่ว ให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงามที่สังคมกำหนดร่วมกัน มิเช่นนั้น คนชั่วจะมีอำนาจมากเกินไปและจะคอยบีบคั้นคนดีให้เกิดความลำบากในการดำเนินชีวิต แนวทางนี้ใช้หลักของกระบวนการกลุ่มของคนในสังคมมากำกับดูแลสุขทุกข์ของผู้คนในสังคมกันเอง เพราะในแต่ละชุมชนนั้น จะทราบและรู้จักกันว่า ใครเป็นคนดีหรือไม่ดีในสังคม เมื่อมีคนไม่ดีเกิดขึ้นในชุมชน เราในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง ในสังคม จึงต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการดูแลสอดส่องความประพฤติของผู้คนในสังคมร่วมกัน เพื่อเป็นการกำกับดูแลคนชั่ว ไม่ให้ทำความเดือดร้อนขึ้นแก่ชุมชน และเมื่อควบคุมได้ดีแล้ว ก็ถือเป็นการร่วมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในทางอ้อมด้วย

๒) หลักอภิธานิยธรรม สร้างสังคมไทยห่างไกลความเสื่อม

หลักอภิธานิยธรรมนี้ เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงความเข้มแข็งของชาวแคว้นวัชชีที่ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงประทานไว้ได้อย่างแข็งขัน เมื่อชาวแคว้นวัชชีปฏิบัติตามหลักอภิธานิยธรรมนี้ ย่อมได้ชื่อว่า มีแต่ความเจริญ ไม่มีความเสื่อมเลย ซึ่งหลักอภิธานิยธรรมนี้มีทั้งหมด ๗ ข้อ ดังนี้

๒.๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

๒.๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่ควรทำร่วมกัน หรือพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นปกป้องบ้านเมืองด้วยความสามัคคี

๒.๓) ไม่บัญญัติสิ่งขัดกับหลักการเดิม ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ตามหลักการเดิมที่ด้อยอยู่แล้ว ถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมที่วางไว้ ในกรณีเช่นนี้หมายถึงเอาหลักการเดิมที่มีความถูกต้องดีงามอยู่ก่อนแล้ว หากหลักการเดิมมีข้อบกพร่อง ก็ให้พิจารณาร่วมกันเพื่อสร้างบัญญัติใหม่ให้มีความเหมาะสมต่อผู้คนในชุมชนต่อไป

๒.๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน ให้เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งที่ควรรับฟัง เพราะผู้ใหญ่ในชุมชนถือเป็นผู้มีประสบการณ์ผ่านชีวิตมามาก ดังนั้น ท่านย่อมแนะนำสิ่งที่ดี และคอยป้องกันสิ่งที่ไม่ดีที่จะส่งผลต่อชุมชนของเราเป็นแน่แท้

๒.๕) อย่าข่มเหงทำร้ายกุลสตรีทั้งหลายในชุมชนด้วยการทำร้ายจิตใจ ให้ช่วยสงเคราะห์กุลสตรีเหล่านั้นให้อยู่อย่างมีความสุข มิให้ถูกข่มเหงทำร้ายไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม

๒.๖) เคารพสักการบูชาปูชนียสถานและปูชนียวัตถุต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อจิตใจของผู้คนในชุมชน มิปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าหรือเสื่อมโทรมขาดคนดูแล เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้มีผลต่อศรัทธาและขวัญกำลังใจของผู้คนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

๒.๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกันอันชอบธรรม แก่เหล่าพระสงฆ์ผู้เป็นบรรพชิตที่ปฏิบัติตามหลักธรรมและเป็นผู้นำจิตใจของประชาชน โดยตั้งใจว่า จะบำรุงท่านเหล่านั้นให้มีความสุขในปฏิบัติสมณธรรมสืบไป

อภิธานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าแคว้นวัชชีทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ปกครองรัฐ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ และสร้างระบอบสามัคคีธรรม (Republic) ให้เกิดขึ้นในแคว้นวัชชี หากแคว้นวัชชียังประพฤติปฏิบัติตามหลักอภิธานิยธรรมเช่นนี้อยู่ตลอด จะไม่ประสบกับความเสื่อมเลย จะมีแต่ความเจริญเท่านั้นที่จะเกิดขึ้นในแคว้นนี้

หลักอภิธานิยธรรมนี้ เป็นหลักการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคม แม้ตนเองจะเป็นเพียงพลเมืองคนหนึ่งก็ถือเป็นหน่วยย่อยที่สุดในสังคม แต่เมื่อตนเองเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักการนี้ ย่อมถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมโดยภาพรวมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เมื่อสังคมเกิดความเข้มแข็ง

ในการดูแลปกป้องขอบเขตขันธสีมาของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างรอบด้าน เป็นการพัฒนาที่สร้างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนให้เกิดแก่สังคมโดยภาพรวมอีกด้วย

๓) หลักสาราณียธรรม นำไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

หลักสาราณียธรรมนี้ เป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน เป็นหลักการแห่งการอยู่ร่วมกันด้วยบารมีแห่งเมตตาและความรักที่มีให้ต่อกันและกันของผู้คนในสังคม หลักการนี้มีทั้งหมด ๖ ข้อ ได้แก่

๓.๑) เมตตากายกรรม คือ การตั้งเมตตากายกรรมในเพื่อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ให้ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ให้เกียรติกันและกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓.๒) เมตตาวาจีกรรม คือ การตั้งเมตตาวาจีกรรมในเพื่อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ให้ช่วยเหลือด้วยการบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำตักเตือนและสั่งสอนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือต่อกันและกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓.๓) เมตตามโนกรรม คือ การตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้วยการตั้งใจปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันและกัน มองกันในแง่ดี มีความคิดด้วยพลังด้านบวกอย่างสร้างสรรค์ต่อกันและกัน มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกันและกัน

๓.๔) สาธารณโภคี คือ เมื่อได้สิ่งของใดมาโดยชอบธรรม แม้สิ่งของนั้นจะเป็นของเล็กน้อยเพียงใด ก็ไม่หวงแหนไว้เป็นของตนเองแต่เพียงผู้เดียว กลับนำมาแบ่งปันเฉลี่ยช่วยเหลือเจือจาน ให้มีส่วนร่วมในการใช้สอยบริโภคโดยทั่วกัน เรียกว่า มีน้ำใจในการแบ่งปันให้แก่คนอื่น หรือมีจิตสาธารณะพร้อมช่วยเหลือคนอื่นในยามที่เขาสบความเดือดร้อน

๓.๕) สีสามัญญตา คือ มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความประพฤติสุจริตดีงามต่อกัน มีความปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน ไม่มีใครได้รับสิทธิพิเศษจากการปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบเดียวกัน เพราะความเสมอภาคนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ควรมีเท่าเทียมกัน

๓.๖) ทิฏฐิสามัญญตา คือ มีทิฏฐิดีงามเสมอกันกับเพื่อน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาร่วมกันอย่างยั่งยืน เป็นการปรับความคิดเห็นให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีความเห็นชอบร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจที่เป็นธรรม ทั้งความเห็นที่ตรงกันและต่างกัน

หลักสาราณียธรรมทั้ง ๖ ประการนี้ เป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นที่ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รักและที่เคารพต่อกันและกัน เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ ไม่ก่อความวิวาทต่อกัน เสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะ

อย่างไรก็ดี หลักสารณียธรรมนี้มีความสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่ตรัสแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และพสกนิกรนับแสน ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม เนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๙ มีใจความว่า

“ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคนทุกฝ่าย ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากขึ้น นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคี ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง

ประการแรก คือ การให้ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผลทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่นและประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกาและในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำนำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรง อยู่ในเหตุในผล

หากความคิดจิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดี ที่เจริญนี้ ยังมีพร้อมมูลในกาย ในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่าประเทศไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมแห่งนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้รักษาจิตใจและคุณธรรมนี้ไว้ให้เหนียวแน่น”

จากพระราชดำรัสข้างต้นนี้ พบว่า

พระราชดำรัสประการที่หนึ่ง ที่ว่า “การให้ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยเมตตา มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน” มีความสอดคล้องกับหลักสารณียธรรมข้อที่ ๑-๓ ที่ว่า “เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม”

พระราชดำรัสประการที่สอง ที่ว่า “การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสาน งานประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผลทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่นและประเทศชาติ” มีความสอดคล้องกับหลักสารณียธรรมข้อที่ ๔ ที่ว่า “สาธารณโมคิ”

พระราชดำรัสประการที่สาม ที่ว่า “การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมเสมอกัน” มีความสอดคล้องกับหลักสารณียธรรมข้อที่ ๕ ที่ว่า “ศีลสามัญญตา”

พระราชดำรัสประการที่สี่ ที่ว่า “การที่ต่างคนต่างพยายามทำนำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรงอยู่ในเหตุในผล” มีความสอดคล้องกับหลักสารณียธรรมข้อที่ ๖ ที่ว่า “ทัญญูสามัญญตา”

จากความสอดคล้องกันของพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ กับหลักสราณียธรรม ๖ ประการข้างต้นนี้ นับว่าเป็นการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในสังคมได้เป็นอย่างดี

๓. อนุรักษ์นาปธาน : การสร้างพลเมืองดีและความรับผิดชอบต่อสังคม

ดังที่ทราบกันในเรื่องต้นว่า อนุรักษ์นาปธาน หมายถึง การเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมถอย และบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์ หากเปรียบไปแล้วอนุรักษ์นาปธานนี้ สามารถสงเคราะห์เข้ากับ พระปฐมบรมราชโองการ ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ที่ได้พระราชทานให้ไว้ในวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ ดังมีใจความว่า

“เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด
และครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป”

จากพระปฐมบรมราชโองการข้างนี้ พบว่า คำว่า “ต่อยอด” นี้ สอดคล้องกับหลักอนุรักษ์นาปธาน เป็นอย่างยิ่ง เพราะอนุรักษ์นาปธานมุ่งหมายเอาการเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วดำรงคงอยู่ต่อไปเรื่อยๆ ตราบนานเท่าอนัน อีกทั้งยังต้องรักษาความดีเช่นนี้ให้คงอยู่ต่อไปโดยไม่ยอมให้เสื่อมสูญหายไปด้วย ดังนั้น จึงตรงกับ คำว่า “ต่อยอด” ที่มุ่งหมายเอาการรักษาพระปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ให้ดำรงอยู่คู่กับแผ่นดินไทย ไปตราบนานเท่าอนัน ดังนั้น การใช้หลักอนุรักษ์นาปธานเพื่อสร้างพลเมืองดีและให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาให้ดีเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ยิ่งขึ้นสืบไป

๓.๑ การใช้หลักอนุรักษ์นาปธานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ เป็นผู้ทรงนำมาปฏิบัติโดยนำมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานของนโยบายการพัฒนาประเทศ จึงประกอบหลักวิชา และหลักธรรมหลายประการ ได้แก่

- (๑) เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ
- (๒) เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
- (๓) จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าโดยยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี
- (๔) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายในและภายนอก
- (๕) จะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำ วิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

(๖) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

ในที่นี้ มีพระบรมราโชวาท ในพิธีพระทานปริญญาบัตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๗ มีใจความว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...”

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชน ในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงได้อย่างมั่นคง

ในที่นี้ ขอนำหลักธรรม ๔ ประการ มาอธิบายพอสังเขป ได้แก่ ๑) พอดี ๒) พอเหมาะ ๓) พอตัว ๔) พอใจ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) พอดี

คำว่า “พอดี” นี้ หมายเอาการดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลาง หรือที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เป็นการดำเนินชีวิตอย่างเป็นกลางโดยไม่ยึดติดวัตถุนิยมมากเกินไป และไม่ใช้ชีวิตโดยทำตนเองให้ลำบากเกินไป แต่ให้ดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความพอมีพอกิน พออยู่พอใช้ เป็นการใช้ชีวิตที่ประกอบด้วยหลักการทางปัญญา กล่าวคือ รู้จักนำหลักอนุรักษนาปานไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อก่อรักษาสุจริตธรรมและความดีงามที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เสื่อมสลายไป และทำให้ตั้งมั่นยั่งยืนต่อไปในอนาคตด้วย

(๒) พอเหมาะ

คำว่า “พอเหมาะ” หมายเอาการดำเนินชีวิตตามหลักมัตตัญญูตา หรือที่เรียกว่า รู้ประมาณ ในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ รู้ประมาณในการใช้จ่ายและรู้ประมาณในการเก็บรักษาทรัพย์ที่แสวงหามาโดยชอบธรรม การรู้ประมาณตนเองนี้ เป็นแนวทางแห่งอนุรักษนาปานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะหากเราทราบถึงความพอเหมาะที่เกิดขึ้นแก่ตนเองได้อย่างดีเพียงพอ จะทำให้เราสามารถควบคุมการดำเนินชีวิตให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงามได้ โดยไม่ใช้ชีวิตโดยทำตนให้มัวหมองลำบากเกินไปและไม่ทำตนให้ฟุ้งเฟ้อพุ่มพวยจนเกินไป

(๓) พอตัว

คำว่า “พอตัว” หมายถึงการดำเนินชีวิตตามหลัก “อัตตนาถะ” หรือการใช้ชีวิตที่มีการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก เพราะตนเป็นที่พึ่งของตนเองได้อย่างประเสริฐ การจะคอยหวังพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ นั้น เป็นแนวทางของการดูถูกความสามารถของตนเอง ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ ก็บุคคลมีตนฝึกฝนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่หาได้ยาก” ดังนั้น การพึ่งพาตนเองจึงเป็นเสมือนการฝึกฝนตนเองให้มีความพร้อมในการเป็นที่พึ่งของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอด้วย ด้วยเหตุนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “พวกเธอจงมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง จงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง มิใช่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง”

(๔) พอใจ

คำว่า “พอใจ” หมายถึงการดำเนินชีวิตตามหลักกามโภคีสุข หรือที่เรียกว่า สุขของชาวบ้าน ผู้อยู่ครองเรือนมี ๔ ประการ ได้แก่ ๑) อัตติสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากความมีทรัพย์ เป็นความภูมิใจ อิ่มเอิบใจว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงและความขยันหมั่นเพียรของตนและโดยชอบธรรม ๒) โภคสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ที่ตนแสวงหามาโดยชอบนั้น เพื่อไว้ใช้ในการเลี้ยงชีพตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะด้วย ๓) อนนสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากความไม่เป็นหนี้สินติดค้างใคร มีความภาคภูมิใจว่าตนมีความเป็นใหญ่ในทรัพย์สิน มีอิสระในการดำเนินชีวิตโดยไม่ตกเป็นทาสของสิ่งของหรือทรัพย์สมบัติ ๔) อนวัชชสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากความประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นอาชีพที่ไม่มีโทษและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น สร้างความภาคภูมิใจให้ตนเองและผู้อื่นก็得意ไม่ได้ทั้งทางกาย วาจา และใจ

๓.๒ การใช้หลักอนุรักษนาปธานเพื่อสร้างพลเมืองดีและให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม

อนุรักษนาปธานสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดมิติของการสร้างพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นด้วย เพราะอนุรักษนาปธานหมายถึงการเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการสร้างพลเมืองดีให้เกิดขึ้นในสังคม ต่อจากนั้นอนุรักษนายังหมายถึงการบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไปไพบุลย์ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น จะแบ่งแนวคิดในส่วนนี้ออกเป็น ๒ ด้าน เพื่อประกอบการศึกษาให้ครบถ้วนสืบไป

๑) การสร้างพลเมืองดี

พลเมืองดี หมายถึง ประชาชน หรือราษฎร หรือพลสกนิกร หรือชาวบ้านโดยทั่วไปที่ประพฤติตนให้เป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ของสังคม โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องมีหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อ ปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

พลเมืองถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม พลเมืองที่สมบูรณ์ต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีร่างกายดี จิตใจดี คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และต้องเป็นกำลังในการพัฒนาความเจริญของประเทศชาติให้เกิดความมั่นคง สามัคคีปรองดอง ซึ่งพลเมืองนี้มีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

๑.๑) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม และข้อบัญญัติของกฎหมาย

- ๑.๒) มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ๑.๓) ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ แม้ว่าตนนั้นๆ จะไม่ตรงกับความคิดของตนเอง
- ๑.๔) มีน้ำใจประชาธิปไตย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตน
- ๑.๕) เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
- ๑.๖) รับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และประเทศชาติ
- ๑.๗) มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ๑.๘) มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองของประเทศ
- ๑.๙) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ

หน้าที่ของพลเมืองดีตามหลักอนุรักษนาปธาน คือ การช่วยกันเป็นหูเป็นตาคอยระแวดระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคม เมื่อทำหน้าที่อย่างสุจริตด้วยการร่วมกันทำความดีและคอยป้องกันความชั่วที่อาจเกิดขึ้นแก่หมู่คณะแล้ว ยังนับได้ว่า ทำหน้าที่ร่วมกันด้านโกงด้วย การทำหน้าที่ของพลเมืองดีเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่น่ายกย่อง

๒) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบนี้หมายเอาการยอมรับในผลที่ได้กระทำตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้บุคคลนั้นๆ จะต้องรับทั้งผิดและชอบ ตามสิ่งที่ตนได้กระทำไปด้วย ดังที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงให้ความหมายของคำว่า “รับผิดชอบ” ไว้ว่า หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะหลีกเลี่ยงละเลยไม่ได้ ผู้ใดมีความรับผิดชอบ จะสามารถประกอบกิจการงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหมายไว้อย่างแน่นอน ในที่นี้จึงขอนำพระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๙ มีใจความดังนี้

“...การจะทำงานให้มีประสิทธิผลและให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์ที่แท้จริงของงาน สำคัญที่สุด ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า ‘ความรับผิดชอบ’ ให้ถูกต้อง ขอให้เข้าใจว่า ‘รับผิดชอบ’ ไม่ใช่การรับโทษ หรือถูกลงโทษ ‘รับชอบ’ ไม่ใช่รับรางวัล หรือรับคำชมเชย

การรู้จักรับผิด หรือยอมรับรู้ว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไร เพียงใดนั้น มีประโยชน์ ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดของตนเองโดยใจจริง เป็นทางที่จะช่วยให้แก้ไขความผิดได้ และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่

ส่วนการรู้จักรับชอบ หรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ถูกตามความมุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ทำให้ทราบแจ้งว่าจะทำให้งานสำเร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้ถือปฏิบัติต่อไป

นอกจากนั้น เมื่อเข้าใจความหมายของคำว่า ‘รับผิดชอบ’ ตามนัยดังกล่าวแล้ว ผู้ที่เข้าใจซึ่งในความรับผิดชอบ จะสำนึกตระหนักได้ทันทีว่า ความรับผิดชอบคือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะหลีกเลี่ยง

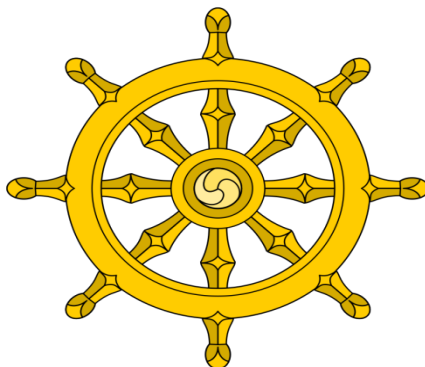
ละเลยไม่ได้ จึงใคร่ขอให้บัณฑิตศึกษาและสังวรระวังในความรับผิดชอบให้มากที่สุด ผู้ใดมีความรับผิดชอบจะสามารถประกอบกิจการงานให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่มุ่งหมายไว้ได้อย่างแน่นอน...”

จากพระบรมราโชวาทนี้ ชี้ให้เห็นว่า การจะทำงานให้มีประสิทธิภาพ และให้งานดำเนินไปโดยราบรื่นได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์ที่แท้จริงของงาน และที่สุดต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “รับผิดชอบ” ให้ถูกต้องด้วย

ความรับผิดชอบต่อสังคมนี้เป็นตัวกำหนดทิศทางและนโยบายในการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องด้วย ดังจะเห็นได้จากบริษัทชั้นนำมักจะมีนโยบายดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้วยความตระหนักและให้ความสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม และชุมชนโดยรอบ รวมทั้งใส่ใจดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มีเจตนารมณ์ที่จะทำงานร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมุ่งสร้างและสืบสานความสัมพันธ์อันดีที่เกิดจากการยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะมีต่อผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้ถือหุ้น พนักงาน ชุมชนที่บริษัทประกอบกิจการอยู่ ลูกค้า คู่ค้า และหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนถึงสังคมและประเทศชาติ พร้อมทั้งสร้างทัศนคติและวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้พนักงานมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วย

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การประพฤติจริยธรรมเพื่อสังคม เพราะการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการบ่งบอกถึงการแสดงเจตนารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติสุข ต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคม เป็นการควบคุมความประพฤติของตนเองให้เข้ากับหมู่คณะอื่นในสังคม เมื่อควบคุมความประพฤติตนเองได้แล้ว ยังแสดงออกต่อสังคมด้วยการทำหน้าที่คอยระแวดระวังภัยให้คนอื่นในสังคมด้วย ถือว่าเป็นผู้มีจริยธรรมเพื่อตนเองเป็นเบื้องต้น และมีจริยธรรมเพื่อสังคมในเบื้องปลายได้ด้วย

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการเป็นพลเมืองดีนี้ถือเป็นการทำหน้าที่เสมือนหนึ่งการสร้างภูมิคุ้มกันภัยให้เกิดแก่หมู่คณะ (Herd Immunity) ด้วย ซึ่งเริ่มต้นด้วยการฉีดวัคซีนให้แก่ตนเองก่อน เมื่อตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดีแล้ว ก็เริ่มสร้างภูมิคุ้มกันภัยให้แก่ผู้อื่นตามไปด้วย แนวคิดเช่นนี้จึงเข้ากับหลักอนุรักษนาปธานเป็นอย่างยิ่ง เพราะการรักษาความดีให้คงอยู่ตราบนานเท่านานโดยไม่ยอมให้เสื่อมสลายไปนั้น ก็เพื่อความเป็นอยู่อย่างผาสุกของประชาชนนั่นเอง

๔. สรุปความ

สัมมัตตปธาน ๔ ประกอบไปด้วยสังวรปธาน ปหานปธาน ภาวนาปธานและอนุรักษนาปธาน นับเป็นองค์แห่งการบรรลุธรรม สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี ยิ่งไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติสมณะวิปัสสนา หรือแม้แต่การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน หรือแม้แต่การประกอบสัมมาอาชีพต่างๆ สามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ไม่จำกัดกาล เมื่อกล่าวถึงสัมมัตตปธาน ๔ โดยภาพรวมใหญ่ก็เป็นการปรารถนาถึงความเพียรนั่นเอง และความเพียรนี้เป็นคุณธรรมอยู่ภายในจิตใจของเราทุกคนมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีงาม และการเข้าถึงจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้เกิดความเพียรเพื่อรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นมิให้เสื่อมและเจริญยิ่งขึ้นไปไพบูลย์ เพื่อให้สุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วมีความตั้งมั่นยาวนานมากที่สุดเมื่อทำแล้วต้องมีความยั่งยืนและเกิดเครือข่าย (Networking) การรักษาความดีนี้ก็เปรียบเหมือนภาชิตไทยที่ว่า “พึงรักษาความดีดุจเกลือกรักษาความเค็ม” ทำอย่างไรให้เป็นวัฒนธรรมที่ต่อเนื่อง เป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในสังวรสูตรมีเกณฑ์ทำความดี โปร่งใสและสุจริต แต่การจะทำได้ดังนี้ต้องมีหลักยึดภายในใจ ต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้อะไรควรไม่ควร

อนุรักษนาปธาน ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์สัมมัตตปธานจึงสอดคล้องกับความมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ “ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ” ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน นอกจากนี้ยังกำหนดชัดเจนในหมวดที่ ๕ หน้าที่ของรัฐว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนและจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวดรวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านการทุจริต หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” การบริหารราชการแผ่นดินรัฐต้องเสริมสร้างให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญ คือ ไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรม ตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐต้องจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว การที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพและการบริหารบุคคลที่มีคุณธรรมนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ จึงได้มีความพยายามที่จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าต้องการสร้างประสิทธิภาพในระบบการบริหารงานราชการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลและมีคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนดเอาไว้

เมื่อผนวกความตามนัยแห่งอนุรักษนาปธาน การเพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูลย์ ล้วนมีนัยความหมายเพื่อส่งเสริมไม่ให้ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติดิบชอบทุกรูปแบบเด่นชัดอย่างยิ่ง เพราะการดำเนินความดีนั้นเป็นสิ่งสร้างได้ยาก ความชั่วสร้างได้ง่าย ทำเมื่อใดความชั่วนั้นเกิดขึ้นจนมีผลให้ได้รับความทุกข์ ผลของความดีเท่านั้นทำให้เกิดความสุข คนไม่ต้องการทุกข์ ต้องการความสุข แต่ก็ไม่อยากสร้างความดี หากว่าได้สร้างความดีเป็นแนวทางไว้แล้วยังก่อให้เกิดความสุข ความเจริญยิ่งขึ้น เมื่อมีมากขึ้นก็ให้หมั่นรักษาความดีนั้นให้อยู่คู่กับตน แต่การจะรักษาความดีให้อยู่ตลอดไปได้ ต้องรู้จักประคับประคองดูแลตนเองให้มีทัศนคติที่ดี อย่าให้ความชั่วได้มีโอกาสแทรกเข้ามาในระหว่างได้ เมื่อเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยตนเองแล้วก็ให้เชื่อมั่นในตนเอง หมั่นทำจิตใจให้เบิกบานสงบเยือกเย็น เมื่อคิดดีก็จะนำไปสู่การทำให้ดีงามอันเป็นเหตุแห่งความเจริญยิ่งขึ้นไปจนถึงความไพบูลย์มั่นคงตลอดไป

บทที่ ๖

บทสรุป

จากข้อเท็จจริงตามที่ได้ศึกษามาทั้งหมด พบว่า ปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมมีหลากหลายรูปแบบและซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ คนในสังคมมักยกย่องคนรวย คนมีอำนาจ คนมีหน้ามีตา มีฐานะในสังคม โดยไม่ได้คำนึงว่า ความรวยหรืออำนาจนั้นได้มาโดยวิธีการใด เป็นวิธีการที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและมีมนุษยธรรมหรือไม่ เมื่อไม่ได้พิจารณาถึงแก่นหรือกระพี้ที่อยู่ภายในแต่กลับให้ความสำคัญต่อเปลือกที่อยู่ภายนอก ส่งผลให้เกิดสังคมวัตถุนิยมขึ้น ใครมีโอกาสและฐานะที่ดีกว่าก็จะตักตวงผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นของตัวเอง โดยไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องและเรื่องของศีลธรรมมากนัก เข้าทำนองสุภาษิตที่ว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” การตักตวงผลประโยชน์เข้าหาตัวเช่นนี้เกิดขึ้นจากการขาดhiriโอตตปปะ คือ ไม้มีความละเอียดอ่อนและกลัวเกรงบาปที่ทาลงไป คำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์ที่ตัวเองจะได้รับเท่านั้นโดยไม่คำนึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติบ้านเมือง บางครั้งเมื่อไม่ได้รับผลประโยชน์ตามที่ใจต้องการ ก็อาจใช้วิธีการคดโกงหรือเอาเปรียบทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ตามที่ต้องการ เข้าทำนองสุภาษิตที่ว่า “ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยคาถา” เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนตามที่มุ่งหวัง จึงยินยอมทำเรื่องผิดศีลธรรมเป็นอันมากได้ โดยไม่ได้คำนึงถึงเพื่อนมนุษย์คนอื่นๆ การกระทำความผิดเช่นนี้เป็นบ่อเกิดของปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย หากแก้ไขสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อแวดวงการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง จึงมีคำถามที่น่าสนใจว่า เราจะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

ด้วยเหตุนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. โดย สำนักส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วมด้านทุจริต จึงจัดทำหนังสือหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา หรือที่เรียกว่า “Anti – Corruption Education” เป็นการนำกรอบศีลธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์เข้ากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยสามารถปลูกฝังค่านิยมด้วยการสร้างวัฒนธรรมที่ถูกต้องผ่านการศึกษาของหลักสูตรดังกล่าว และนำไปใช้กับบุคคล ๒ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ๑) พระภิกษุและสามเณร และ ๒) ประชาชนทั่วไป มี ๕ กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น (ระดับปฐมวัย และ ป.๑ – ม.๖) กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง (อุดมศึกษา) กลุ่มทหารและตำรวจ กลุ่มวิทยากร และกลุ่มโค้ช โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มของพระภิกษุและสามเณร สามารถช่วยเหลือสังคมได้ด้วยการนำหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันมาใช้ในการเทศนาธรรมสั่งสอนชาวบ้านให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และคอยช่วยเหลือกันสอดส่องเหตุเภทภัยต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน เพราะหน้าที่หลักของพระภิกษุและสามเณร คือ ทำให้ชาวบ้านเป็นคนดีมีศีลธรรม สร้างหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้เกิดขึ้นตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น จึงสามารถช่วยเทศนาสั่งสอนชาวบ้านให้รักษาศีล ๕ รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล และรู้จักเป็นคนละเอียดอ่อนกลัวบาป เป็นต้น เมื่อพระภิกษุและสามเณรเดินทางไปแสดงธรรมในที่ใดก็นำหลักธรรมดังกล่าวไปเทศนาสั่งสอนชาวบ้านในที่นั้นให้รู้จักรักษาศีล ๕ และไม่รับผลประโยชน์ทับซ้อน

อันเป็นสาเหตุของปัญหาทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ หากเป็นครูพระสอนศีลธรรม ก็สามารถนำแนวคิดของหลักสูตรดังกล่าวมาช่วยกันเผยแพร่และบูรณาการเชื่อมโยงเข้ากับการเทศน์ในเรื่องเดียวกันนี้ให้แพร่ขยายไปทั่วประเทศ เมื่อทำได้เช่นนี้จะเกิดสังคมแห่งการตระหนักรู้ เป็นสังคมแห่งการมีสติ ตื่นรู้ และมีความคิดเท่าทันปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ส่วนกลุ่มของประชาชนทั่วไป ซึ่งมี ๕ กลุ่มย่อยนั้นก็ทำหน้าที่ ๒ ประการ คือ ๑) หน้าที่ด้านการศึกษาเรียนรู้และ ๒) หน้าที่ด้านการเผยแพร่ กล่าวคือ กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น (ระดับปฐมวัยและ ป.๑ – ม.๖) กลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง (อุดมศึกษา) และกลุ่มทหารและตำรวจ ทั้ง ๓ กลุ่มนี้มีหน้าที่ในการศึกษาเรียนรู้หลักสูตรต้านทุจริตศึกษานี้ให้ดี เพื่อเป็นบาทฐานในการช่วยเหลือและพัฒนาประเทศชาติ เพราะกลุ่มบุคคลทั้ง ๓ กลุ่มนี้อยู่ในวัยแห่งการศึกษาและเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เมื่อได้รับการเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องและดีงามแล้ว จะสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาใช้กับตัวเอง ครอบครัว และประเทศชาติต่อไปได้อย่างมั่นคง กลุ่มนี้จะทำหน้าที่เหมือนจุดไฟให้ติดที่ไส้ของเทียน ทำหน้าที่ให้แสงสว่างแก่ตัวเองเท่านั้น ส่วนกลุ่มวิทยากรและกลุ่มโค้ช จะทำหน้าที่ในการเผยแพร่ เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์และจรรโลงสังคมให้คงงามด้วยการทำหน้าที่เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการต้านทุจริตคอร์รัปชันให้แก่ผู้คนในสังคมในระดับชั้นต่างๆ กลุ่มนี้จะทำหน้าที่เหมือนจุดไฟให้แก่เทียนเล่มอื่นๆ ซึ่งเป็นเทียนที่ยังไม่เคยผ่านการจุดไฟมาก่อน หรือเทียนที่เคยจุดไฟมาก่อนในอดีตแต่ปัจจุบันเทียนดับไปแล้ว ให้เทียนเหล่านั้นกลับมามีแสงสว่างขึ้นอีกครั้ง และเทียนจำนวนมากที่ถูกจุดไฟขึ้นมาใหม่ จะเป็นแสงสว่างที่มีกำลังกล้าเพียงพอที่จะทำให้ห้องที่มีมืดมิดกลับมีความสว่างไสวได้ด้วยแสงเทียนแห่งธรรม

ดังนั้น เป้าหมายของหลักสูตร จึงมุ่งหวังให้บุคคล ๒ กลุ่มใหญ่ กล่าวคือ กลุ่มของพระภิกษุสามเณร และส่วนกลุ่มของประชาชนทั่วไป ได้มีความรู้ที่ถูกต้องและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องนี้ให้แก่ผู้อื่นในสังคมต่อไป เมื่อมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องดีงามจนสามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม มีความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริตต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้ไม่เป็นคนทอดธุระและนิ่งเฉยต่อปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำหน้าที่พลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการต่อต้านทุจริตในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการทำหน้าที่ทุกอย่างนี้ดังกล่าวนั้นจำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ปธาน ๔ มาบูรณาการร่วมกันจนเกิดเป็นหลักสูตรต้านทุจริตเชิงพุทธ ที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสังคมได้เป็นอย่างดี ในที่นี้จะขอนำเสนอหนังสือโดยประยุกต์หลักธรรมคำสอน (ปธาน ๔) ในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา : Anti – Corruption Education มีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้

๑) สังวรปธาน หมายถึง ความเพียรระวังยับยั้งการทุจริตที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดมีขึ้น โดยมีวิธีป้องกันด้วยการใช้หลักการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interests) เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นไปที่การสำรวมระวังอินทรีย์ ๖ ของตัวให้ดี กล่าวคือ ระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตัวให้ดี โดยไม่ให้ถูกปีศาจจากสิ่งชั่วร้ายภายนอกทั้ง ๖ ประการ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และอารมณ์ทางใจ ดังนั้น หากสามารถควบคุมอินทรีย์ ๖ ของตัวให้ดีได้ ย่อมส่งผลให้เกิดการควบคุมความประพฤติที่ดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ในที่นี้มีตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษา ดังนี้

การตากข้าวเปลือกบนถนนตามพื้นที่ชนบทที่อาจส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นแก่บุคคลอื่นที่เดินทางบนท้องถนน ซึ่งการกระทำเช่นนี้เกิดขึ้นจากการไม่คิดคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม มองเห็นว่า การตากข้าวเปลือกบนท้องถนนในพื้นที่ชนบทของชาวบ้าน เป็นเพียงแค่การใช้พื้นที่สาธารณะแค่ชั่วคราว ไม่น่าจะส่งผลเสียหายต่อบุคคลอื่น แต่ในความเป็นจริงแล้ว การตากข้าวเปลือกบนท้องถนนเช่นนี้ ส่งผลเสียหายต่อบุคคลอื่นที่ร่วมเดินทางสัญจรบนถนนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคนที่ไม่คุ้นเคยกับเส้นทางสายนั้น เมื่อเดินทางผ่านมาครั้งแรกด้วยความไม่รู้ อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นในขณะที่ขับขี่ยานพาหนะได้

จากกรณีตัวอย่างเช่นนี้พบว่า ชาวบ้านอาจไม่ได้คำนึงถึง “สังวรปธาน” หรือเพียรระวังการทุจริตที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น อีกทั้งยังไม่ได้คำนึงถึงผลที่ตัวได้ทำลงไปว่า เป็นการกระทำที่ส่งผลเสียต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือเกิดผลเสียต่อคนอื่น เพราะขาดการสำรวมระวังทางอินทรีย์ทั้ง ๖ ของตัวให้ดี ทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ส่งผลให้เกิดทุจริตขึ้นได้ ๓ ทาง คือ ทางกาย วาจา และใจ ดังนั้น จึงควรพิจารณาด้วยความระมัดระวังอย่างมีสติต่อเรื่องที่ตัวจะกระทำลงไปให้ดีกว่า ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งหรือไม่ และทำให้คนอื่นลำบากเดือดร้อนด้วยการกระทำของตัวหรือไม่ หากพิจารณาด้วยใจที่ประกอบไปด้วยหลักสุจริตธรรมดังกล่าวแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดสังคมอุดมสุขที่จะคอยช่วยกันระวังสอดส่องเหตุเภทภัยที่อาจเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ และช่วยกันป้องกันเหตุดังกล่าวนี้มิให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างยั่งยืนสืบไป

๒) ปธานปธาน หมายถึง การเพียรพยายามละการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้มีหนทางเกิดขึ้นได้อีก เป็นกระบวนการลดละทุจริต ๓ คือ ทุจริตทางกาย วาจา และใจที่เกิดขึ้นแล้ว และควบคุมระวังมิให้เกิดขึ้นซ้ำอีกด้วยการใช้หลักธรรมหิริโอตตัปปะ คือ การละอายชั่วและเกรงกลัวต่อบาป พร้อมทั้งการไม่ยอมอดทนต่อปัญหาการทุจริตต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างนิ่งเฉย ไม่ยอมเป็นไทยเฉยที่นิ่งดูตายต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างไม่รู้ร้อนรู้หนาว แต่จะทำหน้าที่ในการเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องเฝ้าระวังภัยและแจ้งเหตุไม่พึงประสงค์ต่อเจ้าหน้าที่ให้ทราบและมาดำเนินการแก้ไขปัญหาให้สงบระงับต่อไป ในที่นี้มีตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาดังนี้

การทุจริตคอร์รัปชันในคดีนำเข้ารถยนต์หรูจากเกรย์มาเก็ต โดยกรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมการขนส่งทางบก และสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม ร่วมกันโง่งเป็นทีมโดยอาศัยช่องว่างทางกฎหมายเอื้อประโยชน์ให้เอกชนแสดงรายการส่วนประกอบรถยนต์ไม่ครบถ้วน และแจ้งราคานำเข้ารถยนต์หรูต่ำกว่าที่เป็นจริง ทำให้รัฐสูญเสียภาษีไปกว่า ๖๐,๐๐๐ ล้านบาท การกระทำทุจริตคอร์รัปชันเช่นนี้ เกิดขึ้นจากแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันโดยทำกันเป็นทีมและมีผลประโยชน์มหาศาลเป็นเหยื่อล่อให้บรรดาข้าราชการที่ทนต่อความหอมหวานของอามิสสินจ้างไม่ได้ จึงยอมตัวเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่มีความละอายชั่วกลัวบาปต่อสิ่งที่ตัวกระทำลงไปและอดทนต่อสรรพกิเลสที่ยั่ววนใจไม่ได้ จึงส่งผลให้เกิดการคอร์รัปชันในลักษณะนี้ขึ้นมา

จากกรณีตัวอย่างเช่นนี้พบว่า หากข้าราชการทำหน้าที่ของตัวด้วยความสุจริตยุติธรรม มีความละอายชั่วกลัวบาปและคำนึงถึงคำสัจยัญญาณที่ตัวได้ถวายไว้ในขณะที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นข้าราชการแล้ว จะเป็นผู้ไม่ยอมอดทนต่อปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้น และไม่ยอมตัวให้เสียเกียรติของความเป็นข้าราชการแผ่นดิน โดยยอมแลกศักดิ์ศรีของตัวกับเงินทองที่หามาได้โดยผิดวิธี เมื่อข้าราชการมีจิตสำนึกที่ดีต่อหน้าที่ของตัว

มีความละเอียดชั่วกลัวบาป และไม่ยอมอดทนต่อทุจริตที่เกิดขึ้น จึงจะเป็นผู้ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์เที่ยงตรง ดุจตราขึงและเป็นที่พึ่งพาของชาวบ้านและประเทศชาติได้

๓) ภาวนาปธาน หมายถึง การเพียรพยายามทำสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิดมี ให้มีการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการสร้างความดีให้มั่นคงถาวรยิ่งขึ้นต่อไป จนก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมแห่งความสุจริต โดยใช้หลักจิตพอเพียงด้านทุจริตเป็นแกนกลางในการพัฒนาจิตใจให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งด้วยแนวคิด STRONG Model อันเป็นหลักการที่ส่งเสริมความดีและเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่ผู้คนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

STRONG Model ประกอบไปด้วย S = ความพอเพียง โดยคำนึงถึงหลักประโยชน์ ๓ ในการดำเนินงาน, T = ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวมเป็นสำคัญ, R = ตื่นรู้ โดยคำนึงถึงหลักสัมมาทิฐิที่มีความเห็นชอบเป็นแกนกลาง, O = มุ่งไปข้างหน้า โดยการใช้หลักจักษุมาหรือมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน, N = ความรู้ โดยการใช้หลักวิธูโร หรือมีความฉลาดในการทำงาน และ G = เอื้ออาทร โดยการใช้หลักนิสสยสัมปันโนหรือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน

เมื่อหลักการทั้ง ๖ ประการดังกล่าวข้างต้นนี้เกิดขึ้น ย่อมส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน องค์กร หน่วยงาน และประเทศ เพราะเป็นการสร้างรากฐานแห่งความดีงามให้เข้มแข็งได้ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอันนับได้ว่าเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง”

๔) อนุรักษนาปธาน หมายถึง การเพียรพยายามทำสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไป เป็นกระบวนการรักษาความดีที่ทำมาทั้งหมดให้มั่นคงยืนยาวต่อไปเรื่อยๆ จนเกิดเป็นเครือข่าย (Networking) หรือเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงามอย่างต่อเนื่อง สร้างพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ให้มากที่สุด เสมือนหนึ่งการเก็บกักรักษาน้ำฝนที่ไหลผ่านสระใหญ่ หากสระมีรูรั่วซึมอยู่มาก สระย่อมเต็มได้ช้า ในทางตรงกันข้าม หากสระไม่มีรูรั่วซึม สระก็ย่อมจะเต็มไปด้วยน้ำได้ในเร็ววัน

แนวทางการส่งเสริมให้เกิดอนุรักษนาปธาน จะต้องนำสุจริตธรรมมาใช้ในสังคมในฐานะเป็นเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยสะท้อนผ่านหลักสุจริต ๓ คือ กายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต ที่ก่อปรด้วยหลักหิริโอตตปะอันเป็นหลักธรรมที่พัฒนาคนให้เป็นเทวดา พัฒนาปัญญาให้ยั่งยืน แก่สังคม และประพฤติตามหลักสุจริตธรรมกถา ๓ ประการ คือ ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ไม่ละเว้นหน้าที่ และไม่ทุจริตต่อหน้าที่ หากทำได้เช่นนี้ สังคมและประเทศชาติก็จะประสบพบเจอแต่ความสุขและความเจริญสืบไป

หนังสือหลักสูตรการสอน (ปราน ๔) ในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา	
๑. สังวรปราน สังวรปราน คือ การรวบรวมหลักพุทธธรรม เพื่อป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้น ป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตขึ้น ทำให้คนในสังคมคิดดีด้วยมโนสุจริต คิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interests) ยึดหลักประโยชน์ ๓ คือ ประโยชน์ตัว ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (ประโยชน์ส่วนรวม) ยึดหลัก “ธมฺมํ จเร สุจริตํ” คือ ควรทำหน้าที่ให้สุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ	๒. ปหานปราน ปหานปราน คือ การช่วยแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้สังคมอยู่ได้ โดยช่วยกันเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องปัญหาทุจริตต่างๆ เมื่อเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ก็ให้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ให้มาช่วยจัดการแก้ไขปัญหาโดยไม่นิ่งเฉยและไม่ยอมทนต่อปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้น ยึดหลักลดอำนาจคนชั่ว เพิ่มอำนาจคนดี เพื่อสนับสนุนให้คนดีได้มีกำลังใจในการทำความดียิ่งขึ้นต่อไป ยึดหลักให้มีความละเอียดรอบคอบและเกรงกลัวต่อการทำบาป ไม่ยอมอดทนให้กับปัญหาทุจริตต่างๆ อย่างนิ่งเฉย
๓. ภาวนาปราน ภาวนาปราน คือ การร่วมกันพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทำให้ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมแห่งความสุจริต สร้างเป็นวิถีชีวิต เกิดเป็นวัฒนธรรมด้านทุจริต โดยใช้หลักจิตพอเพียงด้านทุจริต ร่วมกับพัฒนาจิตใจโดยการนำรูปแบบความเข้มแข็ง หรือ STRONG Model มาใช้ในสังคม ประกอบด้วย - S (sufficient) พอเพียง - T (transparent) โปร่งใส - R (realize) ตื่นรู้ - O (onward) มุ่งไปข้างหน้า - N (knowledge) ความรู้ - G (generosity) เอื้ออาทร	๔. อนุรักษนาปราน อนุรักษนาปราน คือ การรักษาความดีที่ทำมาทั้งหมด ให้นั้นคงยืนนานที่สุดจนเกิดเป็นเครือข่าย (Networking) ทำให้เป็นวัฒนธรรมที่ต่อเนื่อง สร้างพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากที่สุด ยึดหลักสุจริต ๓ คือ กายสุจริต วาสุจริต และมโนสุจริต เพื่อร่วมสร้างคุณธรรมที่เกิดจากมโนสุจริต และส่งเสริมจริยธรรมที่เกิดจากกายสุจริตและวาสุจริต เพื่อควบคุมความประพฤติให้เรียบร้อยดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาการนำหลักปราน ๔ ในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์เข้ากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาแล้ว จะพบว่า การนำหลักสังวรปรานและปหานปรานมาใช้นี้ ถือเป็นกระบวนการระงับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมสังคมในรูปแบบเก่า เป็นกระบวนการจัดการกับสารพันปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้นให้สงบระงับไปโดยการยึดหลักประโยชน์ ๓ การยึดหลัก “ธมฺมํ จเร สุจริตํ” การยึดหลักเพิ่มอำนาจคนดี ปิศาคนชั่ว และการยึดหลักให้มีความละเอียดรอบคอบและเกรงกลัวต่อการทำบาป ไม่ยอมอดทนให้กับปัญหาทุจริตต่างๆ อย่างนิ่งเฉย เหล่านี้ทั้งหมดถือเป็นกระบวนการระงับดับปัญหาทุจริตด้วยหลักสังวรปรานและปหานปราน

ส่วนกระบวนการต่อไป คือ กระบวนการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุจริตด้วยการใช้หลักภาวนาปรานและอนุรักษนาปราน ถือเป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมแบบใหม่ที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เกิดมีขึ้น และต้องรักษาวัฒนธรรมแบบใหม่นี้ให้เกิดขึ้นตลอดไป เพื่อทำให้เกิดสังคมเข้มแข็งที่อุดมปัญญาโดยใช้หลักจิตพอเพียงด้านทุจริต ร่วมกับพัฒนาจิตใจโดยการนำรูปแบบความเข้มแข็ง หรือ STRONG Model มาใช้ในสังคม และยึดหลักสุจริต ๓ คือ กายสุจริต วาสุจริต และมโนสุจริต เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายของวัฒนธรรมแห่งความสุจริตอย่างต่อเนื่อง

และสร้างพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากที่สุด เหล่านี้ทั้งหมดถือเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุจริตด้วยหลักภวนาปธานและอนุรักษนาปธาน

ด้วยเหตุนี้ การจัดทำหนังสือหลักธรรมคำสอน (ปธาน ๔) ในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti – Corruption Education จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม เพราะอาศัยกระบวนการ ๒ ประการ คือ กระบวนการระงับทุจริตด้วยหลักสังวรปธานและปหานปธาน กับกระบวนการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุจริตด้วยหลักภวนาปธานและอนุรักษนาปธาน หากทำได้เช่นนี้สังคมก็จะปราศจากปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน เพราะผู้คนในสังคมจะเป็นคนเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าคำนึงถึงประโยชน์ส่วนบุคคล เป็นผู้มี ความละเอียดและไม่ทนต่อปัญหาทุจริต เป็นผู้มีจิตพอเพียงด้านทุจริต และเป็นผู้มีสุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ ส่งเสริมให้เกิดสังคมอุดมสุขและอุดมปัญญาตามหลักคำสอนที่ว่า “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส” เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ให้ผู้คนในสังคมเกิดความตระหนักรู้นำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างถูกต้องอันจะเกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองสืบไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

๑. การทุจริตคอร์รัปชันกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕), กรุงเทพมหานคร, สำนักงาน ป.ป.ช., มิถุนายน ๒๕๕๑,
๒. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐.
๓. คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง. **มนต์พิธีชาวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเชียง, ๒๕๔๙.
๔. จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์. (๒๕๕๖). **แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๕. ญัฐ จันทน์หนูหงส์. **แนวทางการปลูกฝังจริยธรรมาจริยธรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในโรงเรียนสีกัน (วัฒนันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร**. มนุษยสังคมสาร (มสส.) ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๒)
๖. ธมมปัทมกถาย ญัฐ ภาโค. (๒๕๖๘). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
๗. ธมมปัทมกถาย สุตโต ภาโค. (๒๕๖๘). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
๘. **นวกวาท หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี**. (๒๕๓๘). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
๙. แนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ บุญอยู่ ขอรประเสริฐ วารสารวิทยาการ จัดการ ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๔
๑๐. ในสังคมไทยปัจจุบัน. นักศึกษาหลักสูตรนักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง (นยปส.) รุ่นที่ ๕ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.).
๑๑. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์
๑๒. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๖
๑๓. พิเชฐ ทังโต, **พุทธธรรมกับการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย**. วารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ ฉบับที่ ๔๓ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙.
๑๔. พระไตรปิฎก เล่มที่ ๘ พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๘ ปริวาร เนื้อความพระไตรปิฎก เล่มที่ ๘
๑๕. พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๐ พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ ๑๒ อังคุตตรนิกาย เอก-ทุก-ติกนิบาต
๑๖. พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๓ อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เนื้อความพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑
๑๗. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. (๒๕๔๖). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
๑๘. พระพุทธโฆษาจารย์. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค ภาษาไทย ภาค ๑ ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
๑๙. พระพุทธโฆสเถระ รัตน. **อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ปปัญจสูทนี ภาค ๑**. กรุงเทพมหานคร : ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
๒๐. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๓,
๒๑. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๑ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวแอนด์โฮม จำกัด, ๒๕๕๘.

๒๒. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑
๒๓. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๙ กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
๒๔. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๕๔). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
๒๕. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคม, สรุปการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๑ : Commemorative Book : MCU Congress I**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗
๒๖. พระมงคลเทพมุนี. **มรดกธรรมของหลวงพ่อดาวดึงส์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๙.
๒๗. พระมหาจักรชัย สุนฺตตฺตโย, ผศ.ดร., (๒๕๖๐). บทบาทหมอชีวกโกมารภัจจ์. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มจร”
๒๘. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., (๒๕๕๗). **สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน**
๒๙. ไพยนต์ กาสิ, สวดมนต์อย่างไรให้ได้บุญกุศลสูงสุด. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเชียง, ๒๕๔๙),
๓๐. พระราชวิสุทธิญาณ (อุบล นนฺโทโก ปธ.๙), **ข้อควรจำในวินัยมุข เล่ม ๑**. (๒๕๓๕). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
๓๑. พระราชวิสุทธิโสภณ (วิลาส ญาณวโร). **ภูมิวิลาสินี**. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, ๒๕๒๔.
๓๒. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
๓๓. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)
๓๔. วินัยมุข เล่ม ๑ หลักสูตรนักระชั้นตรี. (๒๕๓๗). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
๓๕. วินัยมุข เล่ม ๒ หลักสูตรนักระชั้นโท. (๒๕๑๖). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
๓๖. วินัยมุข เล่ม ๓ หลักสูตรนักระชั้นเอก. (๒๕๓๘). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
๓๗. วิษณุพงษ์ โพธิพิรุฬห์, อังศุร ศรีสุทธิสะอาด, ราชอาณาจักรไทยไร้คอร์รัปชัน: การสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการแจ้งเบาะแสการทุจริต, รายงานการวิจัย, ชุดโครงการสังคมไทยไร้คอร์รัปชันสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ๒๕๖๓.
๓๘. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, การทุจริตคอร์รัปชันกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕), กรุงเทพมหานคร, สำนักงาน ป.ป.ช., มิถุนายน ๒๕๕๑.
๓๙. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๒๕๖๑). **หลักสูตรโค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
๔๐. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๒๕๖๑). **โครงการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
๔๑. สัมมาทิฐิสูตร, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๑๒ พระสูตรต้นตปิฎกเล่มที่ ๔ มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก
๔๒. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร). **หลักพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

๔๓. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (๒๕๒๙). สารานุกรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
๔๔. สมเด็จพระวันรัต (จิบ ฐิตธมโม), นำเที่ยวในพระไตรปิฎก. (๒๕๓๙). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
๔๕. วิทยาลัย, พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระวันรัต (จิบ ฐิตธมโม) วัดโสมนัสวิหาร.
๔๖. สยามรัฐสส เตปิฎก. (๒๕๒๓). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
๔๗. อังคุตตรนิกาย เอก-ทุก-ติกนิบาต เนื้อความพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๐ .

วิทยานิพนธ์

๑. ว่าที่ร้อยตรี วันชัย เมธานันท์. การศึกษาวิเคราะห์เรื่องการทุจริตในพระพุทธศาสนา, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
๒. วิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์, อังศุธร ศรีสุทธีสะอาด, **ราชการไทยไร้คอร์รัปชัน : การสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการแจ้งเบาะแสการทุจริต**, รายงานการวิจัย, ชุดโครงการสังคมไทยไร้คอร์รัปชันสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ๒๕๖๓)

เว็บไซต์

๑. ข่าวสดออนไลน์. (๒๕๖๓). ตะลึง! เจอแรงงานพม่า ๒๕ คน หนีเข้าประเทศ เสียค่าหัวคนละ ๙ พัน เร่งตรวจหาโควิด. สืบค้น ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_๕๕๑๙๑๖๘
๒. ข่าวสามมิติ. (๒๕๖๓). สหพันธ์ขนส่งทางบกฯ ตั้งทีมจับรถบรรทุกจ่ายส่วยแลกน้ำหนักรถ ทำถนนพัง. สืบค้น ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก <https://headtopics.com/th/๓๖๒๖๓๖๔๐๓๖๐๔๓๖๐๒๘๗๒๐๘-๑๔๕๘๗๗๒๖>.
๓. ทักษกร แสงทองดี, คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธ, วารสารวิจัยวิชาการ: ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑), เข้าถึงจาก: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/download/๑๗๘๑๕๔/๑๒๖๗๒๑/>
๔. ไทยรัฐออนไลน์. (๒๕๖๒). ชาวบ้านหินโงม ยึดถนนตากข้าวยาวหลาย กม.บอกกลัวโดนขโมย แต่ก็กลัวข้าวไม่แห้ง. สืบค้น ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/๑๗๐๔๔๒๘>
๕. ธนาคารแห่งประเทศไทย. (๒๕๖๔).โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หลังวิกฤตโควิด-๑๙ จบลง. <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles> สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๔.
๖. พระครูศรีปัญญาวิกรม, (๒๕๖๓). การแพทย์สมัยพุทธกาล. แหล่งที่มา:<http://www.oknation.net/blog/bunruang/๒๐๐๘/๐๘/๑๗/entry-๑> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓.
๗. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศ.ดร., (๒๕๖๓). สุจริตธรรมกถา. <https://www.watprayoon.com/main.php?url=about&code=content๑๙&id=๒๐๗> สืบค้น สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๓.
๘. สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. (๒๕๕๗), <https://www.mcu.ac.th/article/detail/๔๓๙>
๙. สำนักข่าวอิศรา, ทวนความจำคดีโกงระดับชาติ จาก <https://www.isranews.org/thaireform-other-news/๔๑๑๗๑-anticorro๗.html>
๑๐. สมเกียรติ มีธรรม,(๒๕๖๓). สุขภาพดีมีดีพุทธ. แหล่งที่มา: เว็บไซต์สถาบันอรรถะพญา, <http://www.orphyia.org/index.php/th/features/๑๐๔-๒๐๑๓-๐๒-๒๔-๐๓-๓๗-๓๔>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓.

๑๑. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๐). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. <https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution>๒. สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๔.

เอกสารภาษาอังกฤษ

๑. MALALASEKERA,G.P.. Dictionary of Pali Proper Names. (๑๙๙๗). The Pali Text Society: Oxford.

ภาคผนวก

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลง

สู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๖๑

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลง สู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๒
จำนวนพิมพ์ ๗๔๕ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

พิมพ์ที่ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด สาขา ๔
๑๔๕ , ๑๔๗ ถ.เลี้ยวเมืองนนทบุรี ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร. ๐ ๒๕๒๕ ๔๘๐๗-๙ , ๐ ๒๕๒๕ ๔๘๕๓-๔ โทรสาร ๐ ๒๕๒๕ ๔๘๕๕
E-mail : art.acft@gmail.com www.co-opthai.com

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ ๑ ปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยเป็นต้นไปให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมเพื่อต้านทุจริต กลยุทธ์ที่ ๓ ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต และกลยุทธ์ที่ ๔ เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต จากกลยุทธ์ที่ ๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการให้การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขึ้น เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางและขอบเขตในการจัดทำหลักสูตร ยกร่างและจัดทำเนื้อหาหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ รวมทั้งพิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติม กำหนดแผนหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

คณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริตได้ร่วมกันสร้างชุดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา : Anti-Corruption Education ประกอบด้วย ๕ หลักสูตร ดังนี้ ๑. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต) ๒. หลักสูตรอุดมศึกษา (วัยใส ใจสะอาด “Youngster with Good Heart”) ๓. หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ กลุ่มทหารและตำรวจ ๔. หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และ ๕. หลักสูตรโค้ชเพื่อการรู้คิดต้านทุจริต ชุดหลักสูตรดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการนำไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการใช้ในกลุ่มเป้าหมายต่อไป นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต ยังได้คัดเลือกสื่อการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวม ๕๐ ชิ้น เพื่อใช้ในการเรียนรู้ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรมของข้าราชการ บุคลากรของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่บรรจุใหม่

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต จัดทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและการฝึกอบรม ในคณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย (๑) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (๒) ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต (๓) การประยุกต์ โมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต (๔) การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

คณะกรรมการ ป.ป.ช. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ รวมถึงหน่วยงานภาคเอกชน ที่ประสงค์จะสร้างวิทยาการด้านการต้านทุจริต จะนำหลักสูตรสร้างวิทยาการผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ในชุดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ไปปรับใช้ในโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรตัวคูณด้านการต้านทุจริต ขยายผลปลูกฝังวิถีคิดป้องกันการทุจริตอย่างเป็นอัตโนมัติ เพื่อร่วมกันสร้างประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

สารบัญ

หน้า

คำนำ

รายละเอียดหลักสูตร

๑

ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

๓

วิชาที่ ๑ เรื่อง การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

๕

วิชาที่ ๒ เรื่อง ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

๓๔

วิชาที่ ๓ เรื่อง การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

๖๑

วิชาที่ ๔ เรื่อง การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

๗๓

ภาคผนวก

ก รายการสื่อประกอบเนื้อหาวิชา

๘๓

ข แบบทดสอบ

๘๙

ค กระดาษคำตอบและเฉลย

๙๔

ง คำสั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ ๖๔๖/๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ

๙๕

จัดทำหลักสูตร หรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต

จ รายชื่อผู้จัดทำหลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

๙๘

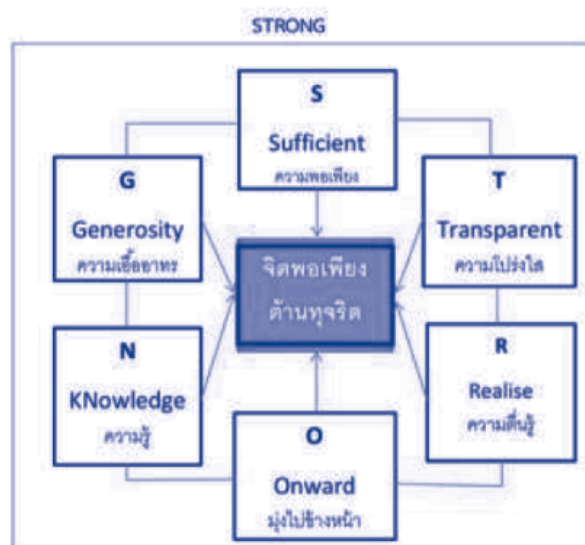
หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ชื่อหลักสูตร

สร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต อันมีกลยุทธ์ว่าด้วยเรื่องของการปรับฐานความคิดทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมเพื่อต้านทุจริต ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้จัดทำหลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมให้กับบุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ช. และบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เพื่อเป็นแกนนำวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ผู้ที่ได้รับการอบรมเนื้อหา/หลักสูตรนี้) ในการนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับบุคลากรในหน่วยงานนั้น ๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ซึ่งคิดค้นโดย รองศาสตราจารย์ ดร.มาณี ไขยธีรานุวัฒน์ศิริ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐

- ๑) S (sufficient ความพอเพียง)
- ๒) T (transparent ความโปร่งใส)
- ๓) R (realise ความตื่นรู้)
- ๔) O (onward มุ่งไปข้างหน้า)
- ๕) N (knowledge ความรู้)
- ๖) G (generosity ความเอื้ออาทร)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และการฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

๒. เพื่อสร้างวิทยากรที่มีทักษะและสามารถขยายผลองค์ความรู้ไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อมุ่งสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ขอบเขตเนื้อหา

วิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (๖ ชั่วโมง)

วิชาที่ ๒ ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต (๓ ชั่วโมง)

วิชาที่ ๓ การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต (๓ ชั่วโมง)

วิชาที่ ๔ การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร (๖ ชั่วโมง)

ระยะเวลาหลักสูตร

๓ วัน ๒ คืน

กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ช. บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ และภาคประชาสังคม

สื่อการเรียนรู้

Power Point วิดีโอ ภาพยนตร์สั้น ใบงาน หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม

การวัดและประเมินผล

๑. การทดสอบความรู้ (๖๐ คะแนน)

๒. การประเมินฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร (๔๐ คะแนน)

เกณฑ์การประเมิน

ผู้ผ่านการอบรมจะต้องได้คะแนนรวมจากค่าคะแนนจากแบบทดสอบความรู้และค่าคะแนนจากการประเมินฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากรรวมกันอย่างน้อยตั้งแต่ ๖๐ คะแนนขึ้นไป

ตารางวิเคราะห์หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ที่	เรื่อง	เนื้อหา	ชั่วโมง	กระบวนการ	การวัดและประเมินผล
๑	การคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม	๑.๑ สาเหตุของการทุจริตฯ ๑.๒ ความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ๑.๓ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันฯ ๑.๔ วิธีคิดแบบ Analog thinking (ฐาน ๑๐)/Digital thinking (ฐาน๒) ๑.๕ บทบาทของรัฐ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ) ๑.๖ กรณีตัวอย่างการคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม	๖	การบรรยาย การคิดวิเคราะห์ กรณีศึกษา การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม	สอบเนื้อหา (๒๐ คะแนน)
๒	ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต	๒.๑ การทุจริต - ความหมาย/รูปแบบการทุจริต - สาเหตุการเกิดการทุจริต - สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย - ผลกระทบจากการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ - ทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต - กรณีตัวอย่างผลที่เกิดจากการทุจริต ๒.๒ ความละเอียดต่อการทุจริต - ความเป็นพลเมือง - แนวคิดเกี่ยวกับความละเอียดต่อการทุจริต ๒.๓ ความไม่ทนต่อการทุจริต - แนวคิดเกี่ยวกับความไม่ทนต่อการทุจริต ๒.๔ ตัวอย่างความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต การแสดงออกถึงการไม่ทนต่อการทุจริต ๒.๕ ลงโทษทางสังคม ๒.๖ ช่องทางและวิธีการร้องเรียนการทุจริต ๒.๗ มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี - มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน - การกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี - กฎ ก.พ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษ และการให้ความคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๕๓	๓	การบรรยาย การคิดวิเคราะห์ กรณีศึกษา การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม	สอบเนื้อหา (๒๐ คะแนน)

ที่	เรื่อง	เนื้อหา	ชั่วโมง	กระบวนการ	การวัดและประเมินผล
๓	การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต	๓.๑ ต้นแบบความพอเพียง (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ๓.๒ โมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต	๓	กรณีโครงการ STRONG จิตพอเพียงด้านทุจริต การบรรยาย	สอบเนื้อหา (๒๐ คะแนน)
๔	การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร	การฝึกปฏิบัติถ่ายทอดความรู้ ตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม - ความหมายของวิทยากร - บทบาทและหน้าที่ของวิทยากร - คุณสมบัติของวิทยากรที่ดี - การเป็นผู้นำเสนอที่ดี - เทคนิคการเตรียมตัวที่ดีของวิทยากร	๖	- ๓ ชั่วโมงแรกให้ผู้เข้าร่วมทุกคนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากรโดยสุ่มหัวข้อวิชาการบรรยายจาก ๓ วิชาโดยให้วิทยากรประเมิน - ๓ ชั่วโมงหลัง วิทยากรให้ข้อเสนอแนะกระบวนการหลากหลาย	การประเมินฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร (๔๐ คะแนน)

วิชาที่ ๑

การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๑ : เรื่อง การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
จำนวนชั่วโมง : ๖ ชั่วโมง

เรื่อง การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

สาระสำคัญ

วิชานี้เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ภูมิคุ้มกันที่เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องและนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
๒. เพื่อสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างถูกต้องในเรื่องการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขอบเขตเนื้อหา

๑. สาเหตุของการทุจริต
๒. ความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
๓. ภูมิคุ้มกันที่เกี่ยวกับการขัดกัน
๔. วิธีคิดแบบ Analog thinking (ฐาน ๑๐)/Digital thinking (ฐาน๒)
๕. บทบาทของรัฐ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ)
๖. กรณีตัวอย่างการคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย การคิดวิเคราะห์กรณีศึกษา การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม

สื่อการเรียนรู้

Power Point วิดีโอ ภาพยนตร์สั้น ใบงาน หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม

การวัดและประเมินผล

การทดสอบเนื้อหา (๒๐ คะแนน)

เนื้อหาโดยสังเขป

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๑ : เรื่อง การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
จำนวนชั่วโมง : ๖ ชั่วโมง

รายละเอียดเนื้อหา

๑. สาเหตุของการทุจริตและทิศทางการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย

การทุจริตเป็นหนึ่งในประเด็นที่ทั่วโลกแสดงความกังวล อันเนื่องมาจากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนยากต่อการจัดการและเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน เป็นที่ยอมรับกันว่าการทุจริตนั้นมีความเป็นสากล เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือองค์กรเพื่อการกุศล ในปัจจุบันการกล่าวหาและการฟ้องร้องคดีการทุจริตยังมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองมากกว่าช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลในหลายประเทศมีผลการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสเท่าที่ควร องค์กรระดับโลกหลายองค์กรเสื่อมเสียชื่อเสียง เนื่องจากเหตุผลด้านความโปร่งใส สื่อมวลชนทั่วทั้งโลกต่างเฝ้ารอที่จะได้นำเสนอข่าวอื้อฉาวและการประพาดพิดมัจฉาจริยธรรมด้านการทุจริต โดยเฉพาะบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งระดับสูงต่างถูกเฝ้าจับจ้องว่าจะถูกสอบสวนเมื่อใด อาจกล่าวได้ว่าการทุจริตเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ที่จะขัดขวางการพัฒนาประเทศให้เป็นรัฐสมัยใหม่ ซึ่งต่างเป็นที่ทราบกันดีว่าการทุจริตควรเป็นประเด็นแรก ๆ ที่ควรให้ความสำคัญในวาระของการพัฒนาประเทศของทุกประเทศ

เห็นได้ชัดว่าการทุจริตส่งผลกระทบอย่างมากกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นเดียวกับกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกก็มีความกังวลในปัญหาการทุจริตด้วยเช่นกัน โดยเห็นพ้องต้องกันว่าการทุจริตเป็นปัญหาใหญ่ที่กำลังขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมให้ก้าวไปสู่รัฐสมัยใหม่ และควรเป็นปัญหาที่ควรจะต้องรีบแก้ไขโดยเร็วที่สุด

การทุจริตนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในประเทศที่มีสถานการณ์ ดังต่อไปนี้ ๑) มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดเศรษฐกิจ หรือมูลค่าเพิ่มหรือกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมาตรการหรือข้อกำหนดดังกล่าวมีความซับซ้อนคลุมเครือ เลือกปฏิบัติ เป็นความลับหรือไม่โปร่งใส ๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีสิทธิขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติเป็นอย่างมากที่จะเลือกใช้อำนาจใด กับใครก็ได้ ๓) ไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพหรือองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลและจัดการต่อการกระทำใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา ทำให้การทุจริตมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก โดยไม่ใช่เพียงเพราะว่าลักษณะประชานิยมแตกต่างจากภูมิภาคอื่นที่พัฒนาแล้ว หากแต่เป็นเพราะกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนานั้นมีปัจจัยภายในต่าง ๆ ที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเกิดการทุจริต อาทิ ๑) แรงขับเคลื่อนที่อยากมีรายได้ เป็นจำนวนมากอันเป็นผลเนื่องจากความจน ค่าแรงในอัตราที่ต่ำ หรือมีสถานะความเสี่ยงสูงในด้านต่าง ๆ เช่น ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือการว่างงาน ๒) มีสถานการณ์หรือโอกาสที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้เป็นจำนวนมาก และมีกฎระเบียบต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต ๓) การออกกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เข้มแข็ง ๔) กฎหมายและประมวล

จริยธรรมไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย ๕) ประชากรในประเทศยังคงจำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ๖) ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง และเจตจำนงทางการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จะนำไปสู่การทุจริต ไม่ว่าจะเป็นทุจริตระดับบนหรือระดับล่างก็ตาม ซึ่งผลที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดจนมีด้วยกันหลายประการ เช่น การทุจริตทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศด้านความโปร่งใสนั้นเลวร้ายลง การลงทุนในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักลงทุนต่างชาติลดน้อยลง ส่งผลกระทบทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน หรือการทุจริตทำให้เกิดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมที่กว้างขึ้นของประชากรในประเทศหรืออีกนัยหนึ่งคือ ระดับความจนนั้นเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มคนรวยกระจุกตัวอยู่เพียงกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มเดียว นอกจากนี้การทุจริตยังทำให้การสร้างและปรับปรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของประเทศนั้นลดลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งยังอาจนำพาประเทศไปสู่วิกฤติทางการเงินที่ร้ายแรงได้อีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด (Paradigm Shift) จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ต่อการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริต ตามคำปราศรัยของประธานที่ได้กล่าวต่อที่ประชุมองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ว่า “การทุจริตเป็นหนึ่งในความท้าทายที่มีความสำคัญมากในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้นำโลกควรเพิ่มความพยายามขึ้นเป็นสองเท่าที่จะสร้างเครื่องมือที่มีความเข้มแข็งเพื่อรื้อระบบการทุจริตที่ซ่อนอยู่ออกให้หมดและนำทรัพย์สินกลับคืนให้กับประเทศ ต้นทางที่ถูกขโมยไป...” ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่ผู้นำโลกเท่านั้นที่ต้องจริงจังมากขึ้นกับการต่อต้านการทุจริตเราทุกคนในฐานะประชากรโลกก็มีความจำเป็นที่จะต้องเอาใจจริงเอาใจกับการต่อต้านการทุจริตเช่นเดียวกัน โดยทั่วไปอาจมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว แต่แท้ที่จริงแล้วการทุจริตนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวทุกคนในสังคมมาก การเปลี่ยนแปลงระบบวิธีการคิดเป็นเรื่องสำคัญ หรือความสามารถในการการแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนออกจากประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นกับทุกคนในสังคม ต้องมีความตระหนักได้ว่าการกระทำใดเป็นการล่วงล้ำสาธารณประโยชน์ การกระทำใดเป็นการกระทำที่อาจเกิดการทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นอันดับแรกก่อนที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง

การทุจริตในสังคมไทยระหว่างช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลเสียต่อประเทศอย่างมหาศาลและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ รูปแบบการทุจริตจากเดิมที่เป็นการทุจริตทางตรงไม่ซับซ้อน อาทิ การรับสินบน การจัดซื้อจัดจ้าง ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นการทุจริตที่ซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การทุจริตโดยการทำลายระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตเชิงนโยบาย

ประเทศไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหการทุจริตโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือกลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานได้สร้างความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับฐานความคิดและสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนของสังคม

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความรุนแรง รวมถึงการสร้างตระหนักในการประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของคนในสังคม ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะองค์กรหลักด้าน

การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเป็นองค์กรที่ต้องบูรณาการการทำงานด้านการต่อต้านการทุจริตเข้ากับทุกภาคส่วน ดังนั้น สารสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
๒. วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ
๓. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)
๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)
๕. โมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Thailand ๔.๐)
๖. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดในหมวดที่ ๔ หน้าที่ของประชาชนชาวไทยว่า “...บุคคลมีหน้าที่ ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริต และประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ” ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน นอกจากนี้ ยังกำหนดชัดเจนในหมวดที่ ๕ หน้าที่ของรัฐว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้านการทุจริต หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในการบริหารราชการแผ่นดินรัฐต้องเสริมสร้างให้ประชาชนได้รับการที่สะดวก มีประสิทธิภาพที่สำคัญ คือ ไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐต้องจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว การที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพและการบริหารบุคคลที่มีคุณธรรมนั้น สืบเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคล มีการโยกย้ายแต่งตั้งที่ไม่เป็นธรรม บังคับหรือชี้แนะให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานโดยไม่ยึดมั่นในหลักผลประโยชน์แห่งรัฐ รวมถึงการมุ่งเน้นการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองรวมถึงพวกพ้อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงได้มีความพยายามที่จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าต้องการสร้างประสิทธิภาพในระบบการบริหารงานราชการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และมีคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนดเอาไว้

๒. วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ สภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติในฐานะองค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการปฏิรูปกลไก และปฏิบัติงานด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้มีข้อเสนอเพื่อปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน เป็นรูปธรรมปฏิบัติได้ สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและบริบทของสังคมไทย โดยเสนอให้มียุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา ๓ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย (๑) ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทย ไม่โกง” เพื่อปฏิรูปคนให้มีจิตสำนึก สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคลรับผิดชอบชั่วดี อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

มองว่าการทุจริตเป็นเรื่องน่ารังเกียจเป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคมไม่ยอมรับ (๒) ยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อเป็นระบบป้องกันการทุจริต เหมือนการสร้างระบบภูมิคุ้มกันด้านทานแก่ทุกภาคส่วนในสังคม (๓) ยุทธศาสตร์การปราบปราม เพื่อปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการต่อการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ให้สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตขึ้นอีกในอนาคต

๓. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) สถาปนาเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้กำหนดให้กฎหมายว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติมีผลบังคับภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ หรือภายในรัฐบาลนี้ และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานนำยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาด้านต่าง ๆ มาเป็นแผนแม่บทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณ ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ที่ยึดวัตถุประสงค์หลักแห่งชาติเป็นแม่บทหลัก ทิศทางการป้องกันการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจะถูกกำหนดจากยุทธศาสตร์ชาติ

สถาปนาเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ วางกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ในระยะ ๒๐ ปี โดยมีกรอบวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ คือ **ยุทธศาสตร์ที่ ๑** ความมั่นคง **ยุทธศาสตร์ที่ ๒** การสร้างความสามารถในการแข่งขัน **ยุทธศาสตร์ที่ ๓** การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน **ยุทธศาสตร์ที่ ๔** การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม **ยุทธศาสตร์ที่ ๕** การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ**ยุทธศาสตร์ที่ ๖** การปรับสมดุลและพัฒนา การบริหารจัดการภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ที่ ๖ ได้กำหนดกรอบแนวทางที่สำคัญ ๖ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ (๒) การพัฒนาระบบ การให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (๓) การปรับปรุงบทบาทภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเหมาะสม (๔) การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ (๕) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ในการปฏิบัติราชการ (๖) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๗) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ในยุทธศาสตร์นี้ ได้กำหนดกรอบ แนวทางการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและคอร์รัปชัน มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม วิธีคิดและกระบวนการที่คนมีความตระหนัก มีความรู้เท่าทัน และมีภูมิคุ้มกัน ต่อโอกาสและการชักจูงให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันและมีพฤติกรรมไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งสนับสนุนทุกภาคส่วน ในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชน เพื่อเป็นการดัดวงจรการทุจริตระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจออกจากกัน ทั้งนี้ การบริหารงานของส่วนราชการต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

๕. โมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Thailand ๔.๐) เป็นโมเดลที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิดหลักในการบริหารประเทศ ถอดรหัสออกมาเป็น ๒ ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ (๑) การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) และ (๒) การเชื่อมโยงกับประชาคม

โลกในยุคศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน Thailand ๔.๐ เน้นการปรับเปลี่ยน ๔ ทิศทาง และเน้นการพัฒนาที่สมดุลใน ๔ มิติ มิติที่หยิบยก คือ การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) ด้วยการพัฒนาค้นไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ผ่านการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศน์ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ เน้นการสร้างคุณค่าร่วม และค่านิยมที่ดี คือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony)

๖. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)
ที่กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” (Zero Tolerance & Clean Thailand) กำหนดยุทธศาสตร์หลักออกเป็น ๖ ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการกระบวนการปรับปรุงสภาพทางสังคมให้เกิดภาวะ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานทางสังคม สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ปลูกฝังความคิดแบบดิจิทัล (Digital Thinking) ให้สามารถคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม และประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต

สาระสำคัญทั้ง ๖ ด้านดังกล่าว จึงเป็นเครื่องมือชี้นำทิศทางการปฏิบัติงานและการบูรณาการด้านต่อต้านการทุจริตของประเทศ โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรหลักในการบูรณาการงานของภาคส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒. ทฤษฎี ความหมาย และรูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interests)

คำว่า Conflict of Interests มีผู้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น “การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนตน” หรือ “ประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ขัดกัน” หรือบางท่านแปลว่า “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์”

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เรียกว่า Conflict of Interests นั้น ก็มีลักษณะทำนองเดียวกันกับกฎศีลธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี หลักคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงไม่ควรจะกระทำ แต่บุคคลแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แต่ละสังคม อาจเห็นว่าเรื่องใดเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมแตกต่างกันไป หรือเมื่อเห็นว่าเป็นการขัดกันแล้วยังอาจมีระดับของความหนักเบาแตกต่างกัน อาจเห็นแตกต่างกันว่าเรื่องใดกระทำได้กระทำไม่ได้แตกต่างกันออกไปอีก และในกรณีที่มีการฝ่าฝืน บางเรื่องบางคนอาจเห็นว่าไม่เป็นไร เป็นเรื่องเล็กน้อย หรืออาจเห็นเป็นเรื่องใหญ่ ต้องถูกประณาม ตำหนิ ตีฉิน นินทา ว่ากล่าว ฯลฯ แตกต่างกันตามสภาพของสังคม

โดยพื้นฐานแล้ว เรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม เป็นกฎศีลธรรมประเภทหนึ่งที่บุคคลไม่พึงละเมิดหรือฝ่าฝืน แต่เนื่องจากการฝ่าฝืนกันมากขึ้น และบุคคลผู้ฝ่าฝืนก็ไม่มีความเกรงกลัวหรือละอายต่อการฝ่าฝืนนั้น สังคมก็ไม่ลงโทษหรือลงโทษไม่เพียงพอที่จะมีผลเป็นการห้ามการกระทำดังกล่าว และในที่สุดเพื่อหยุดยั้งเรื่องดังกล่าวนี้ จึงมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์มากขึ้น ๆ และเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจมากขึ้นตามลำดับ

คู่มือการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมิให้ดำเนินการที่เป็นการขัดกันประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

“ประโยชน์ส่วนตน (Private Interests) คือ การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในสถานะเอกชนได้ทำกิจกรรมหรือได้กระทำการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้อง หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำธุรกิจ การค้า การลงทุน เพื่อหาประโยชน์ในทางการเงินหรือในทางธุรกิจ เป็นต้น”

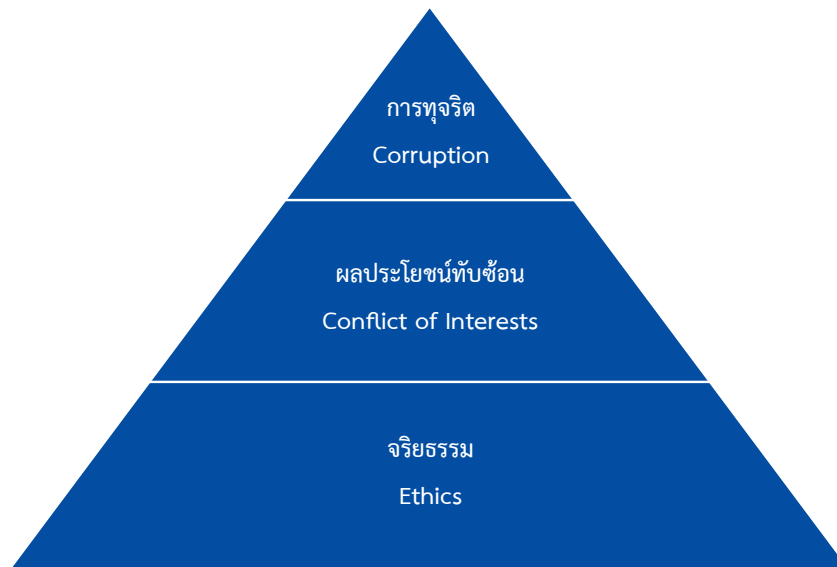
“ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) คือ การที่บุคคลใด ๆ ในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ) ได้กระทำการใด ๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการดำเนินการในอีกส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากการดำเนินการตามหน้าที่ในสถานะของเอกชน การกระทำการใด ๆ ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของรัฐ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและจะมีรูปแบบของความสัมพันธ์หรือมีการกระทำในลักษณะต่าง ๆ กันที่เหมือนหรือคล้ายกับการกระทำของบุคคลในสถานะเอกชน เพียงแต่การกระทำในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการกระทำในสถานะเอกชนจะมีความแตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่แตกต่างกัน”

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในกิจการของรัฐหรือองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ของรัฐหรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปแอบแฝง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในรูปแบบต่าง ๆ หรือนำประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ส่วนตนเข้ามามีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจหน้าที่หรือดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินใจในการกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการดังกล่าวนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ในการทางการเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ สำหรับตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง”

ความสัมพันธ์ระหว่าง “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” “จริยธรรม” และ “การทุจริต”

“จริยธรรม” เป็นกรอบใหญ่ทางสังคมที่เป็นพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมและการทุจริต การกระทำใดที่ผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมและการทุจริต ย่อมเป็นความผิดจริยธรรมด้วย

แต่ตรงกันข้าม การกระทำใดที่ฝ่าฝืนจริยธรรม อาจไม่เป็นความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมและการทุจริต เช่น มีพฤติกรรมส่วนตัวไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมชู้สาว เป็นต้น

“จริยธรรม” เป็นหลักสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เปรียบเสมือนโครงสร้างพื้นฐานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือปฏิบัติ

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” เป็นพฤติกรรมที่อยู่ระหว่างจริยธรรมกับการทุจริตที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตนกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมบางประเภทมีการบัญญัติเป็นความผิดทางกฎหมายมีบทลงโทษชัดเจน แต่พฤติกรรมบางประเภทยังไม่มีการบัญญัติข้อห้ามไว้ในกฎหมาย

“การทุจริต” เป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยตรง ถือเป็นความผิดอย่างชัดเจน สังคมส่วนใหญ่จะมีการบัญญัติกฎหมายออกมารองรับ มีบทลงโทษชัดเจน ถือเป็นความผิดขั้นรุนแรงที่สุดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ปฏิบัติ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเข้าไปกระทำการใดๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และจะเป็นต้นเหตุของการทุจริตต่อไป”

รูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมีได้หลายรูปแบบไม่จำกัดอยู่เฉพาะในรูปแบบของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของตัวเงินหรือทรัพย์สินด้วย ทั้งนี้ John Langford และ Kenneth Kernaghan ได้จำแนกรูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

๑) การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting benefits) ซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันนี้ และผลจากการรับผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้น ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๒) การทำธุรกิจกับตนเอง (Self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด โดยอาจจะเป็นเจ้าของบริษัทที่ทำสัญญาเอง หรือเป็นของเครือญาติ สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง หรือเรียกได้ว่าเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

๓) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-employment) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกันหรือบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานเดิมนั้น หาประโยชน์จากหน่วยงานให้กับบริษัทและตนเอง

๔) การทำงานพิเศษ (Outside employment or Moonlighting) ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจ ที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างพิเศษเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ที่ปรึกษาสังกัดอยู่

๕) การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ประโยชน์จากการที่ตนเองรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน และนำข้อมูลนั้นไปหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง อาจจะไปหาประโยชน์โดยการขายข้อมูลหรือเข้าเอาประโยชน์เสียเอง

๖) การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำเอาทรัพย์สินของราชการซึ่งจะต้องใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง หรือการใช้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปทำงานส่วนตัว

๗) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork-barreling) เป็นการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” ทำให้มีรูปแบบเพิ่มเติมจาก ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก ๒ กรณี คือ

๘) การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) หรืออาจจะเรียกว่าระบบอุปถัมภ์พิเศษ เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตน

๙) การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น (Influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้หยุดทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตน

ตัวอย่างการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมในรูปแบบต่าง ๆ

๑. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ

๑.๑ นายสุจริต ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้เดินทางไปปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งในวันดังกล่าว นายรวย นายก อบต. แห่งหนึ่ง ได้มอบางข้างจำนวนหนึ่งคู่ให้แก่ นายสุจริต เพื่อเป็นของที่ระลึก

๑.๒ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เพื่อช่วยให้บริษัทเอกชนรายนั้น ชนะการประมูลรับงานโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ

๑.๓ การที่บริษัทแห่งหนึ่งให้ของขวัญเป็นทองคำมูลค่ามากกว่า ๑๐ บาท แก่เจ้าหน้าที่ในปีที่ผ่านมา และปีนี้เจ้าหน้าที่เร่งรัดคืนภาษีให้กับบริษัทนั้นเป็นกรณีพิเศษ โดยลัดคิวให้ก่อนบริษัทอื่น ๆ เพราะคาดว่าจะได้รับของขวัญอีก

๑.๔ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเป็นคณะกรรมการของบริษัทเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ จากบริษัทเหล่านั้น ซึ่งมีผลต่อการให้คำวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะที่เป็นธรรมหรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ ต่อบริษัทผู้ให้ นั้น ๆ

๑.๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับชุดไม้กอล์ฟจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เมื่อต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัทเอกชนแห่งนั้น ก็ช่วยเหลือให้บริษัทนั้นได้รับสัมปทาน เนื่องจากรู้สึกว่าการตอบแทนที่เคยได้รับของขวัญมา

๒. การทำธุรกิจกับตนเองหรือเป็นคู่สัญญา

๒.๑ การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์สำนักงานจากบริษัทของครอบครัวตนเอง หรือบริษัทที่ตนเองมีหุ้นส่วนอยู่

๒.๒ ผู้บริหารหน่วยงานทำสัญญาเช่ารถไปสัมมนาและดูงานกับบริษัท ซึ่งเป็นของเจ้าหน้าที่หรือบริษัทที่ผู้บริหารมีหุ้นส่วนอยู่

๒.๓ ผู้บริหารของหน่วยงาน ทำสัญญาจ้างบริษัทที่ภรรยาของตนเองเป็นเจ้าของมาเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงาน

๒.๔ ผู้บริหารของหน่วยงาน ทำสัญญาให้หน่วยงานจัดซื้อที่ดินของตนเองในการสร้างสำนักงานแห่งใหม่

๒.๕ ภรรยาอดีตนายกรัฐมนตรี ประมูลซื้อที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษกใกล้กับศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงินในการกำดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง โดยอดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในฐานะเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลกิจการของกองทุนฯ ได้ลงนามยินยอมในฐานะคู่สมรสให้ภรรยาประมูลซื้อที่ดินและทำสัญญาซื้อขายที่ดิน ส่งผลให้เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาซื้อที่ดินโฉนดแปลงดังกล่าว อันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑)

๓. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ

๓.๑ อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลแห่งหนึ่งเพิ่งเกษียณอายุราชการไปทำงานเป็นที่ปรึกษาในบริษัทผลิตหรือขายยา โดยใช้อิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งในโรงพยาบาลดังกล่าว ให้โรงพยาบาลซื้อยาจากบริษัทที่ตนเองเป็นที่ปรึกษาอยู่ พฤติการณ์เช่นนี้มีมูลความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญารัฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่าตนมีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓

๓.๒ การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรด้านเวชภัณฑ์และสุขภาพออกจากราชการไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา

๓.๓ การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกษียณแล้วใช้อิทธิพลที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐ รับเป็นที่ปรึกษาให้บริษัทเอกชนที่ตนเคยติดต่อประสานงาน โดยอ้างว่าจะได้ติดต่อกับหน่วยงานรัฐได้อย่างราบรื่น

๓.๔ การว่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้เกษียณมาทำงานในตำแหน่งเดิมที่หน่วยงานเดิมโดยไม่คุ้มค่ากับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

๔. การทำงานพิเศษ

๔.๑ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษี ๖ สำนักงานสรรพากรจังหวัดในส่วนภูมิภาค ได้จัดตั้งบริษัทรับจ้างทำบัญชีและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับภาษีและมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับบริษัท โดยรับจ้างทำบัญชีและยื่นแบบแสดงรายการให้ผู้เสียภาษีในเขตจังหวัดที่รับราชการอยู่และจังหวัดใกล้เคียง กลับมีพฤติการณ์ช่วยเหลือผู้เสียภาษีให้เสียภาษีน้อยกว่าความเป็นจริง และรับเงินค่าภาษีอากรจากผู้เสียภาษีบางรายแล้ว มิได้นำไปยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีให้ พฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว เป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกรมสรรพากรว่าด้วยจรรยาข้าราชการ กรมสรรพากร พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๙ (๗) (๘) และอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ อีกทั้งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการโดยร้ายแรง และปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต และยังกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ (๑) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

๔.๒ นิติกร ฝ่ายกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากรค้าง สำนักงานสรรพากรจังหวัดในส่วนภูมิภาคหารายได้พิเศษโดยการเป็นตัวแทนขายประกันชีวิตของบริษัทเอกชน ได้อาศัยโอกาสที่ตนปฏิบัติหน้าที่ เร่งรัดภาษีอากรค้างผู้ประกอบการรายหนึ่งหาประโยชน์ให้แก่ตนเองด้วยการขายประกันชีวิตให้แก่หุ้นส่วนผู้จัดการของผู้ประกอบการดังกล่าว รวมทั้งพนักงานของผู้ประกอบการนั้นอีกหลายคน ในขณะที่ตนกำลังดำเนินการเร่งรัดภาษีอากรค้าง พฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๓ (๓) ประกอบมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

๔.๓ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ เพื่อให้บริษัทเอกชนที่ว่าจ้างนั้นมีความน่าเชื่อถือมากกว่าบริษัทคู่แข่ง

๔.๔ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานอย่างเต็มที่ แต่เอาเวลาไปรับงานพิเศษอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน

๔.๕ การที่ผู้ตรวจสอบบัญชีภาครัฐรับงานพิเศษเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นผู้ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ

๕. การรู้ข้อมูลภายใน

๕.๑ นายช่าง ๕ แผนกชุมสายโทรศัพท์เคลื่อนที่ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ได้นำข้อมูลเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ ๔๗๐ MHZ และระบบปลดล็อคไปขายให้แก่ผู้อื่น จำนวน ๔๐ หมายเลข เพื่อนำไปปรับจูนเข้ากับโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่นำไปใช้รับจ้างให้บริการโทรศัพท์แก่บุคคลทั่วไป คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๗ และ มาตรา ๑๖๔ และมีความผิดวินัยตามข้อบังคับองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยว่าด้วยการพนักงาน พ.ศ. ๒๕๓๖ ข้อ ๔๔ และ ๔๖

๕.๒ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบข้อมูลโครงการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน จึงบอกให้ญาติพี่น้องไปซื้อที่ดินบริเวณโครงการดังกล่าว เพื่อขายให้กับราชการในราคาที่สูงขึ้น

๕.๓ การที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการขอยุทธศาสตร์โครงการ (Spec) วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการวางโครงข่ายโทรคมนาคม แล้วแจ้งข้อมูลให้กับบริษัทเอกชนที่ตนรู้จัก เพื่อให้ได้เปรียบในการประมูล

๕.๔ เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานเปิดเผยหรือขายข้อมูลที่สำคัญของฝ่ายที่มียื่นประมูลไว้ก่อนหน้าให้แก่ผู้ประมูลรายอื่นที่ให้ผลประโยชน์ ทำให้ฝ่ายที่มียื่นประมูลไว้ก่อนหน้าเสียเปรียบ

๖. การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตน

๖.๑ คณบดีคณะแพทยศาสตร์ ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ด้วยการสั่งให้เจ้าหน้าที่นำเก้าอี้พร้อมผ้าปกคลุมเก้าอี้ เครื่องถ่ายวิดีโอ เครื่องเล่นวิดีโอ กล้องถ่ายรูป และผ้าเต็นท์ นำไปใช้ในงานมงคลสมรสของบุตรสาว รวมทั้งรถยนต์ รถตู้ส่วนกลาง เพื่อใช้รับส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพิธี และขนย้ายอุปกรณ์ทั้งที่บ้านพักและงานฉลองมงคลสมรสที่โรงแรม ซึ่งล้วนเป็นทรัพย์สินของทางราชการ การกระทำของจำเลยนับเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนตนอันเป็นการเสียหายแก่รัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดวินัยและอาญาต่อมาเรื่องเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล ศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานโจทก์แล้วเห็นว่าการกระทำของจำเลย เป็นการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่รัฐและเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ และ ๑๕๗ จึงพิพากษาให้จำคุก ๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท ค่าให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาดี ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุกจำเลยไว้ ๒ ปี ๖ เดือนและปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีหน้าที่ขั้บรยณต์ของส่วนราชการ นำน้ำมันในรถยนต์ไปขาย และนำเงินมาไว้ใช้จ่ายส่วนตัว ทำให้ส่วนราชการต้องเสียบประมาณ เพื่อซื้อน้ำมันมากกว่าที่ควรจะเป็นพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการทุจริต เป็นการเบียดบังผลประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อประโยชน์ของตนเอง และมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา

๖.๓ การที่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้มีอำนาจอนุมัติให้ใช้รถราชการหรือการเบิกจ่าย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง นำรถยนต์ของส่วนราชการไปใช้ในกิจธุระส่วนตัว

๖.๔ การที่เจ้าหน้าที่รัฐนำวัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงานมาใช้ที่บ้าน หรือใช้โทรศัพท์ของหน่วยงานติดต่อธุระส่วนตัว หรือนำรถส่วนตัวมาล้างที่หน่วยงาน

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง

๗.๑ นายองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งร่วมกับพวก แก๊วเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการปรับปรุงและซ่อมแซมถนนคนเดินใหม่ ในตำบลที่ตนมีฐานเสียงโดยไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาฯ และตรวจรับงานทั้งที่ไม่ถูกต้องตามแบบรูปรายการที่กำหนด รวมทั้งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จได้ติดป้ายชื่อของตน และพวก การกระทำได้กล่าวมีมูลเป็นการกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ มีมูลความผิดทั้งทางวินัยอย่างร้ายแรงและทางอาญา คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

๗.๒ การที่นักการเมืองในจังหวัด ขอเพิ่มงบประมาณเพื่อนำโครงการตัดถนน สร้างสะพานลงในจังหวัด โดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตนเองเป็นชื่อสะพาน

๗.๓ การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง

๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติ

พนักงานสอบสวนละเว้นไม่นำบันทึกการจับกุมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำขึ้นในวันเกิดเหตุรวมเข้าสำนวน แต่กลับเปลี่ยนบันทึกและแก้ไขข้อหาในบันทึกการจับกุม เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาซึ่งเป็นญาติของตน ให้รับโทษน้อยลง คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมูลความผิดทางอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรง

๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐอื่น

๙.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร เข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยระเบียบ และกฎหมายหรือฝ่าฝืนจริยธรรม

๙.๒ นายเอ เป็นหัวหน้าส่วนราชการแห่งหนึ่งในจังหวัด รู้จักสนิทสนมกับ นายบี หัวหน้าส่วนราชการอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดเดียวกัน นายเอ จึงใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวฝากลูกชาย คือ นายซี เข้ารับราชการภายใต้สังกัดของนายบี

๑๐. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมประเภทอื่นๆ

๑๐.๑ การเดินทางไปราชการต่างจังหวัดโดยไม่คำนึงถึงจำนวนคน จำนวนงาน และจำนวนวันอย่างเหมาะสม อาทิ เดินทางไปราชการจำนวน ๑๐ วัน แต่ใช้เวลาในการทำงานจริงเพียง ๖ วัน โดยอีก ๔ วัน เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ

๑๐.๒ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ใช้เวลาในราชการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากต้องการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ เพราะสามารถเบิกเงินงบประมาณค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการได้

๑๐.๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐลงเวลาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โดยมิได้อยู่ปฏิบัติงานในช่วงเวลานั้นอย่างแท้จริง แต่กลับใช้เวลาดังกล่าวปฏิบัติกิจธุระส่วนตัว

๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๑๒๖ นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้น ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการหรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

คู่สมรสตามวรรคสองให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะตาม (๒) หรือ (๓) ต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะดังกล่าว ภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๗ ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดำเนินการใดตามมาตรา ๑๒๖ (๔) ภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณ เป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์ และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติที่ให้ตามประเพณี หรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๙ การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในหมวดนี้ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยาไว้ ดังนี้

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือจากบุคคลที่ให้อำนาจในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

“ญาติ” หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือ ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลูก ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรม

“ประโยชน์อื่นใด” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

ข้อ ๔ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด จากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ดังต่อไปนี้

(๑) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติซึ่งให้โดยเสนหาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะ

(๒) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกินสามพันบาท

(๓) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

ข้อ ๖ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศ ซึ่งผู้ให้มิได้ระบุให้เป็นของส่วนตัวหรือมีราคาหรือมูลค่าเกินกว่าสามพันบาท ไม่ว่าจะระบุเป็นของส่วนตัวหรือไม่ แต่มีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะต้องอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นยึดถือทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดทันที

ข้อ ๗ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือ มีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่าที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมาแล้วโดยมีความจำเป็นอย่างอื่นที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัด โดยทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัด มีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามความในวรรคสองแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น ไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวเลย

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจถอดถอนให้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์เท่านั้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาท้องถิ่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นสมาชิก แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง

ข้อ ๘ หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่ถึงสองปีด้วย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

พ.ศ. ๒๕๔๔

โดยที่ผ่านมามีคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการให้ของขวัญและรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้หลายครั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดการประหยัด มิให้มีการเบียดเบียนข้าราชการโดยไม่จำเป็นและสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากมีการแข่งขันกันให้ของขวัญในราคาแพง ทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดการประพฤติมิชอบอื่น ๆ ในวงราชการอีกด้วย และในการกำหนดจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทต่าง ๆ ก็มีการกำหนดในเรื่องทำนองเดียวกัน ประกอบกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ฉะนั้น จึงสมควรรวบรวมมาตรการเหล่านั้นและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ของขวัญและรับของขวัญไว้เป็นการถาวรมีมาตรฐานอย่างเดียวกัน และมีความชัดเจนเพื่อเสริมมาตรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เป็นผลอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ได้กำหนดไว้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ของขวัญ” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กัน เพื่ออวยชัยไมตรี และให้หมายความรวมถึงเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้เป็นรางวัล ให้โดยเสนหาหรือเพื่อการสงเคราะห์ หรือให้เป็นสินน้ำใจ การให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่เป็นสิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สินหรือการให้สิทธิพิเศษในการได้รับการบริการหรือความบันเทิง ตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และไม่ว่าจะให้เป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินให้ในภายหลัง

“ปกติประเพณีนิยม” หมายความว่า เทศกาลหรือวันสำคัญซึ่งอาจมีการให้ของขวัญกัน และให้หมายความรวมถึงโอกาสในการแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย

“ผู้บังคับบัญชา” ให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงาน ที่แบ่งเป็นการภายในของหน่วยงานของรัฐและผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงกว่าและได้รับมอบหมายให้มีอำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลด้วย

“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส บุตร บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

ข้อ ๔ ระเบียบนี้ไม่ใช้บังคับกับกรณีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชา นอกเหนือจากการปฏิบัติประเพณีนิยมที่มีการให้ของขวัญแก่กันมิได้

การให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยมตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญที่มีราคาหรือมูลค่าเกินจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมิได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดหรือใช้เงินสวัสดิการใด ๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาไม่ว่ากรณีใด ๆ มิได้

ข้อ ๖ ผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชามิได้ เว้นแต่เป็นการรับของขวัญตามข้อ ๕

ข้อ ๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ ถ้ามิใช่เป็นการรับของขวัญตามกรณีที่กำหนดไว้ใน ข้อ ๘

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ผู้มาติดต่อกานหรือผู้ซึ่งได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ซึ่งมีคำขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขอใบรับรอง การขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น

(๒) ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการได้รับสัมปทาน เป็นต้น

(๓) ผู้ซึ่งกำลังดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล เช่น การประกอบกิจการโรงงาน หรือธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นต้น

(๔) ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อ ๘ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เฉพาะกรณี การรับของขวัญที่ให้ตามปกติประเพณีนิยม และของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๙ ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้สำหรับการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีราคาหรือมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ของขวัญหรือรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการการเมือง ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นประพฤติปฏิบัติไม่เป็นไปตามคุณธรรมและจริยธรรม และให้ดำเนินการตามระเบียบที่นายกรัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง

(๒) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการประเภทอื่นนอกจาก (๑) หรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางวินัย และให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่ดำเนินการให้มีการลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

ข้อ ๑๑ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่สอดส่อง และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามระเบียบนี้แก่หน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มิผู้ร้องเรียนต่อสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปฏิบัติในการให้ของขวัญหรือรับของขวัญฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติในการประหยัดแก่ประชาชนทั่วไปในการแสดงความยินดี การแสดงความปรารถนาดี การแสดงการต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจในโอกาสต่าง ๆ ตามปกติ ประเพณีนิยม ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามใช้วิธีการแสดงออกโดยใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือใช้บัตรแสดงความเสียใจ แทนการให้ของขวัญ

ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่เสริมสร้างค่านิยมการแสดงความยินดี การแสดงความปรารถนาดี การแสดงการต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจ ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แนะนำหรือกำหนดมาตรการจูงใจที่จะพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึกและพฤติกรรมของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปในแนวทางประหยัด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“การเรียไร” หมายความว่า การเก็บเงินหรือทรัพย์สิน โดยขอร้องให้ช่วยออกเงินหรือทรัพย์สินตามใจสมัคร และให้หมายความรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้หรือบริการซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่า มิใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมด หรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

“เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไร” หมายความว่า เข้าไปช่วยเหลือโดยมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการเรียไรในฐานะเป็นผู้ร่วมจัดให้มีการเรียไร หรือเป็นประธานกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ที่ปรึกษา หรือในฐานะอื่นใดในการเรียไรนั้น

ข้อ ๖ หน่วยงานของรัฐจะจัดให้มีการเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรไม่ได้ เว้นแต่เป็นการเรียไร ตามข้อ ๑๔ หรือได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ (กคร.) หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

หน่วยงานของรัฐซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตในการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเรียไร นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรแล้ว จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบ

นี้ด้วย ในกรณีนี้ กคร. อาจกำหนดแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานรัฐดังกล่าวให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรก็ได้

ข้อ ๘ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ เรียกโดยย่อว่า “กคร.” ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสี่คนเป็นกรรมการ และผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

กคร. จะแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

ข้อ ๑๘ การเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรที่ กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี จะพิจารณาอนุมัติให้ตามข้อ ๖ ได้นั้น จะต้องมิลักษณะและวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐนั่นเอง
- (๒) เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การป้องกันหรือพัฒนาประเทศ
- (๓) เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์
- (๔) เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรของบุคคลหรือนิติบุคคล

ที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรแล้ว

ข้อ ๑๙ การเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรดังต่อไปนี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุมัติจาก กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี

- (๑) เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล และมีมติคณะรัฐมนตรีให้เรียไรได้
- (๒) เป็นการเรียไรที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากสาธารณภัยหรือเหตุการณ์ใดที่สำคัญ
- (๓) เป็นการเรียไรเพื่อร่วมกันทำบุญเนื่องในโอกาสการทอดผ้าพระกฐินพระราชทาน
- (๔) เป็นการเรียไรตามข้อ ๑๘ (๑) หรือ (๓) เพื่อให้ได้เงินหรือทรัพย์สินไม่เกินจำนวนเงินหรือมูลค่าตามที่ กคร. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๕) เป็นการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรตามข้อ ๑๘ (๔) ซึ่ง กคร. ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการได้โดยไม่ต้องขออนุมัติ
- (๖) เป็นการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐอื่นที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นในการขออนุมัติตามระเบียบนี้แล้ว

ข้อ ๒๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นตามข้อ ๑๙ ให้จัดให้มีการเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไร ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) ให้กระทำการเรียไรเป็นการทั่วไป โดยประกาศหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๒) กำหนดสถานที่หรือวิธีการที่จะรับเงินหรือทรัพย์สินจากการเรียไร
- (๓) ออกใบเสร็จหรือหลักฐานการรับเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้บริจาคทุกครั้ง เว้นแต่โดยลักษณะแห่งการเรียไรไม่สามารถออกใบเสร็จหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ก็ให้จัดทำเป็นบัญชีการรับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไว้เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

(๔) จัดทำบัญชีการรับจ่ายหรือทรัพย์สินที่ได้จากการเรียไ้ตามระบบบัญชีของทางราชการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่สิ้นสุดการเรียไ้ หรือทุกสามเดือน ในกรณีที่เป็นการเรียไ้ที่กระทำอย่างต่อเนื่องและปิดประกาศเปิดเผย ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐที่ได้ทำการเรียไ้ไม่น้อยกว่าสามสิบวันเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบและจัดให้มีเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการเรียไ้ดังกล่าวไว้ ณ สถานที่สำหรับประชาชนสามารถใช้ในการค้นหาและศึกษาข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย

(๕) รายงานการเงินของการเรียไ้พร้อมทั้งส่งบัญชีตาม (๔) ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภายในสามสิบวันนับแต่วันที่จัดทำบัญชีตาม (๔) แล้วเสร็จ หรือในกรณีที่เป็นการเรียไ้ที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องให้รายงานการเงินพร้อมทั้ง ส่งบัญชีดังกล่าวทุกสามเดือน

ข้อ ๒๑ ในการเรียไ้หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไ้ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประโยชน์ที่ผู้บริจาคหรือบุคคลอื่นจะได้รับซึ่งมีใช้ประโยชน์ที่หน่วยงานของรัฐได้ประกาศไว้

(๒) กำหนดให้ผู้บริจาคต้องบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนหรือมูลค่าที่แน่นอน เว้นแต่โดยสภาพมีความจำเป็นต้องกำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดงหรือบัตรเข้าร่วมการแข่งขัน เป็นต้น

(๓) กระทำการใด ๆ ที่เป็นการบังคับให้บุคคลใดทำการเรียไ้หรือบริจาค หรือกระทำการในลักษณะที่ทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไ้หรือบริจาคไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๔) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐออกทำการเรียไ้ หรือใช้ สิ่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นออกทำการเรียไ้

ข้อ ๒๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไ้ของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไ้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไ้ซึ่งมีใช้หน่วยงานของรัฐจะต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ให้ปรากฏในการดำเนินการเรียไ้ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์หรือสื่ออย่างอื่น หรือด้วยวิธีการอื่นใด

(๒) ใช้ สิ่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลใดช่วยทำการเรียไ้ให้ หรือกระทำในลักษณะที่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นนั้นต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไ้ให้ได้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๔. วิธีคิดแบบฐาน ๑๐ (Analog thinking)/ฐาน ๒ (Digital thinking)

แนวทางการแก้ปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มต้นแก้ไขที่ตัวบุคคล โดยการปรับเปลี่ยนระบบการคิดของคนในสังคมแยกแยะให้ได้ว่า...

“เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนตน...เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม”

ต้องแยกออกจากกันให้ได้อย่างเด็ดขาด ไม่นำมาปะปนกัน ไม่เอาประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นประโยชน์ส่วนตน ไม่เอาผลประโยชน์ส่วนรวมมาทดแทนบุญคุณส่วนตน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องเหนือกว่าประโยชน์ส่วนรวม กรณีเกิดผลประโยชน์ขัดกันต้องยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องกระทำการหรือใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม หากปล่อยให้มิให้มีผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ส่วนตนเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจแล้ว ย่อมต้องเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม หรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ขึ้นแน่นอน และความเสียหายก็จะตกอยู่กับประชาชนและประเทศชาตินั่นเอง

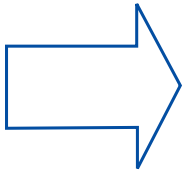
ระบบคิดที่จะกล่าวต่อไป... เป็นการนำมาประยุกต์ใช้และเปรียบเทียบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปเป็น “หลักคิด” ในการปฏิบัติงานให้สามารถแยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างเด็ดขาด คือ

“ระบบคิด ฐานสิบ (Analog)”

กับ

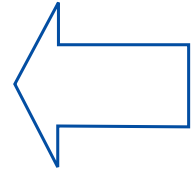
“ระบบคิด ฐานสอง (Digital)”

ทำไม จึงใช้ระบบเลขฐานสิบ (Analog) และระบบเลขฐานสอง (Digital) มาใช้แยกแยะการแก้ทุจริต
เรามาทำความเข้าใจในระบบ... ฐานสิบ (Analog), ฐานสอง (Digital) กันเถอะ

ระบบเลข “ฐานสิบ” (decimal number system) หมายถึง ระบบเลขที่มีตัวเลข ๑๐ ตัว คือ ๐ , ๑ , ๒ , ๓ , ๔ , ๕ , ๖ , ๗ , ๘ , ๙ เป็นระบบคิดเลขที่เราใช้ในชีวิตประจำวันกันมาตั้งแต่จำความกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อธิบายปริมาณหรือบอกขนาด ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการสื่อความหมาย สอดคล้องกับระบบ “Analog” ที่ใช้ค่าต่อเนื่องหรือสัญญาณซึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง หรือแทนความหมายของข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชันที่ต่อเนื่อง (Continuous)

ระบบเลข “ฐานสอง” (binary number system) หมายถึง ระบบเลขที่มีสัญลักษณ์เพียงสองตัว คือ ๐ (ศูนย์) กับ ๑ (หนึ่ง) สอดคล้องกับการทำงานระบบ Digital ที่มีลักษณะการทำงานภายในเพียง ๒ จังหวะ คือ ๐ กับ ๑ หรือ ON กับ OFF (Discrete) ตัดเด็ดขาด

จากที่กล่าวมา... เมื่อนำระบบเลข “ฐานสิบ Analog” และ ระบบเลข “ฐานสอง Digital” มาปรับใช้เป็นแนวคิด คือ ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” และ ระบบคิด “ฐานสอง Digital” จะเห็นได้ว่า...

ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัว และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้หลายทาง เกิดความคิดที่หลากหลาย ซับซ้อน หากนำมาเปรียบเทียบกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคิดเยอะ ต้องใช้ดุลยพินิจเยอะ อาจจะนำประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันได้ แยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้

ระบบคิด “ฐานสอง Digital” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเลือกได้เพียง ๒ ทางเท่านั้น คือ ๐ (ศูนย์) กับ ๑ (หนึ่ง) และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้เพียง ๒ ทาง เช่น ใช่ กับ ไม่ใช่, เท็จ กับ จริง, ทำได้ กับ ทำไม่ได้, ประโยชน์ส่วนตน กับ ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น จึงเหมาะกับการนำมาเปรียบเทียบกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องสามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด และไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

“การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสิบ (Analog)” คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบการคิดที่ยังแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวออกจากกันไม่ได้ นำประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันไปหมด แยกแยะไม่ออกว่าสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนตน สิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนรวม นำบุคลากรหรือทรัพย์สิน

ของราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน เปิดบังราชการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เครือญาติ หรือพวกพ้อง เหนือกว่าประโยชน์ของส่วนรวมหรือของหน่วยงาน จะคอยแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จะยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก

“การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสอง (Digital)” คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบการคิดที่สามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตนออกจากกัน แยกออกอย่างชัดเจนว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด สิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ สิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนตนสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนรวม ไม่นำมาปะปนกัน ไม่นำบุคลากรหรือทรัพย์สินของราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่เปิดบังราชการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมหรือของหน่วยงาน เหนือกว่าประโยชน์ของส่วนตน เครือญาติ และพวกพ้อง ไม่แสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่ กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ก็จะยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

๕. บทบาทของรัฐ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ)

หลักคิดการแยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมอย่างเด็ดขาด ดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๕ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูง หรือผู้มีบุญคุณส่วนตัว มาประกอบการใช้ดุลพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่นเพราะชอบหรือชัง

(๒) ไม่ใช่เวลาราชการ เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใด หรือดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัว ซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลง หรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่

ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัย ให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการ และคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(๔) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการเป็นหลัก ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวม กับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม อันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาด ต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสากล ซึ่งองค์กรในระดับสากลต่างก็ให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากจรรยาบรรณสากลสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประกาศขององค์การสหประชาชาติ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption-UNCAC) ค.ศ. ๒๐๐๓ ที่กำหนดให้การแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่เป็นมาตรฐานความประพฤติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติงานของรัฐแต่ละรัฐ และระหว่างรัฐ

จรรยาบรรณระหว่างประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จรรยาบรรณระหว่างประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ระบุในภาคผนวกของมติสหประชาชาติ ครั้งที่ ๕๑/๕๙ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๑๙๙๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

ผลประโยชน์ขัดกัน และการขาดคุณสมบัติ

๔. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตนในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือผลประโยชน์ทางการเงินอันไม่สมควรสำหรับตนหรือสมาชิกในครอบครัว ไม่พึงประกอบธุรกรรมเข้ารับตำแหน่งหรือหน้าที่หรือมีผลประโยชน์ทางการเงิน การค้า หรือผลประโยชน์อื่นใดในทำนองเดียวกันซึ่งขัดกับตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ หรือการปฏิบัติในตำแหน่ง หรือบทบาทหน้าที่นั้น

๕. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามขอบเขตที่กำหนดโดยตำแหน่งหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมายหรือนโยบายในการบริหาร พึงแจ้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจ การค้า และการเงิน หรือกิจการอันทำเพื่อผลตอบแทนทางการเงิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ขัดกันได้ในสถานการณ์ที่มีโอกาสจะเกิดหรือที่ดูเหมือนว่าได้เกิดกรณีผลประโยชน์ขัดกันขึ้นระหว่างหน้าที่และผลประโยชน์ส่วนตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพึงปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้เพื่อลดหรือขจัดซึ่งผลประโยชน์ขัดกันนั้น

๖. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงใช้เงิน ทรัพย์สิน บริการ หรือข้อมูลซึ่งได้มาจากการปฏิบัติงาน หรือเป็นผลมาจากการปฏิบัติงาน เพื่อกิจการอื่นใดโดยไม่เกี่ยวข้องกับการงานในตำแหน่งหน้าที่โดยไม่สมควรอย่างเด็ดขาด

๗. เจ้าหน้าที่ของรัฐ พึงปฏิบัติตามมาตรการซึ่งกำหนดโดยกฎหมายหรือนโยบายในการบริหาร เพื่อมิให้ผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่เดิมของตนโดยไม่สมควรเมื่อพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ไปแล้ว

การรับของขวัญหรือของกำนัล

๘. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงเรียกร้อง หรือรับของขวัญหรือของกำนัลอื่นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาท การดำเนินงานตามหน้าที่หรือการวินิจฉัยของตน

๖. กรณีตัวอย่างระบบคิดเพื่อแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

ตัวอย่างระบบคิดฐานสิบ & ระบบคิดฐานสอง

ตัวอย่างระบบคิดฐานสิบ & ระบบคิดฐานสอง

สก็อตเทป
ที่บ้านหมด
ทำไงดี

ไปซื้อเองสิ
อย่าเอาของออฟฟิศ
ไปใช้ส่วนตัวเลย

คิดฐานสอง

เอาของ
ออฟฟิศไปสิ
ไม่เป็นไรหรอก

คิดฐานสิบ

กำลังรีบ
จะเจียจต๋อคว

ทำไงดี

ต๋อควสิ
ยังต๋อควเป็นระเบียบ
ยังช่วยให้เร็วขึ้น

คิดฐานสอง

แซงคิวไปเลย
กำลังรีบนี่
ทำยังไงได้

คิดฐานสิบ

โดน
ตำรวจแจกใบสั่ง
ทำไงดี

เสียค่าปรับ
ตามกฎหมาย
ที่กำหนดดีกว่า

คิดฐานสอง

ยัดเงิน

จะได้ไม่ต้องเสียเวลา
ไปสถานีตำรวจ

คิดฐานสิบ

อยากให้ลูก
สอบติด
โรงเรียนชื่อดัง
ทำไงดี

ลูกสอบ
ไม่ติด
ไม่เป็นไร
เรียนที่อื่นก็ได้

คิดฐานสอง

ยัดเงินสิ
ยิ่งเงินเยอะ
ก็ยิ่งสอบติดง่าย

คิดฐานสิบ

คิดแบบไหน? ...ไม่ทุจริต

คิดได้

- คิดก่อนทำ (ก่อนกระทำการทุจริต)
- คิดถึงผลเสียผลกระทบต่อประเทศชาติ (ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับประเทศในทุก ๆ ด้าน)
- คิดถึงผู้ได้รับบทลงโทษจากการทุจริต (เอามาเป็นบทเรียน)
- คิดถึงผลเสียผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง (จะต้องอยู่กับความเสี่ยงที่จะถูกร้องเรียน ถูกลงโทษไล่ออกและติดคุก)
- คิดถึงคนรอบข้าง (เสื่อมเสียต่อครอบครัวและวงศ์ตระกูล)
- คิดอย่างมีสติสัมปชัญญะ

คิดดี

- คิดแบบพอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และ ไม่เบียดเบียนประเทศชาติ
- คิดอย่างรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ กฎระเบียบ
- คิดตามคุณธรรม ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

คิดเป็น

- คิดแยกเรื่องประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันอย่างชัดเจน
- คิดแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่ กับ เรื่องส่วนตัวออกจากกัน
- คิดที่จะไม่นำประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกัน มาก้าวก่ายกัน
- คิดที่จะไม่เอาประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นประโยชน์ส่วนตน
- คิดที่จะไม่เอาผลประโยชน์ส่วนรวมมาตอบแทนบุญคุณส่วนตน
- คิดเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เครือญาติ และพวกพ้อง
- คิดฐานสองและทั้งฐานสิบ

บรรณานุกรม

- กำชัย จงจักรพันธ์. (ม.ป.ป.). การขัดกันแห่งผลประโยชน์และมาตรา ๑๐๐ พ.ร.บ. ป.ป.ช.. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. สืบค้นเมื่อ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐, จาก https://www.nacc.go.th/more_news.php?cid=๓๖
- สุทินันท์ สริมาน. (๒๕๕๒). การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามดำเนินการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุวรรณา ตูลยวสินพงศ์ และคณะ. (๒๕๕๖). รายงานผลการวิจัยเรื่องความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (๒๕๕๘). คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (๒๕๕๙). คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๙). คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๐). คู่มือป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.).
- หนังสือชุดความรู้การเฝ้าระวังการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ชุดที่ ๓. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

วิชาที่ ๒

ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๒ : เรื่อง ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

จำนวนชั่วโมง : ๓ ชั่วโมง

เรื่อง : ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

สาระสำคัญ

วิชานี้เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต ความเป็นพลเมืองที่ไม่ทนต่อการทุจริต การแสดงออกถึงการไม่ทนต่อการทุจริต กรณีศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศและต่างประเทศ ที่สะท้อนถึงความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องและนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินเกี่ยวกับความไม่ทนและความละเอียดต่อการทุจริต
๒. เพื่อสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างถูกต้องในเรื่องความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริตให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขอบเขตเนื้อหา

๑. การทุจริต
 - ความหมาย/รูปแบบการทุจริต
 - สาเหตุการเกิดการทุจริต
 - สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย
 - ผลกระทบจากการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ
 - ทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
 - กรณีตัวอย่างผลที่เกิดจากการทุจริต
๒. ความละเอียดต่อการทุจริต
 - ความเป็นพลเมือง
 - แนวคิดเกี่ยวกับความละเอียดต่อการทุจริต
๓. ความไม่ทนต่อการทุจริต
 - แนวคิดเกี่ยวกับความไม่ทนต่อการทุจริต
๔. ตัวอย่างความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต การแสดงออกถึงการไม่ทนต่อการทุจริต
๕. ลงโทษทางสังคม

๖. ช่องทางและวิธีการร้องเรียนการทุจริต

๗. มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี

- มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน
- การกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี
- กฎ ก.พ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษ

และการให้ความคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๕๓

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย การคิดวิเคราะห์กรณีศึกษา การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม

สื่อการเรียนรู้

PowerPoint วิดีโอ หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม

การวัดและประเมินผล

การทดสอบเนื้อหา (๒๐ คะแนน)

เนื้อหาโดยสังเขป

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๒ : เรื่อง ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

จำนวนชั่วโมง : ๓ ชั่วโมง

รายละเอียดเนื้อหา

๑. การทุจริต

ปัญหาการทุจริต เป็นปัญหาที่สำคัญทั้งของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ปัญหาการทุจริตจะทำให้เกิดความเสื่อมในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และนับวันปัญหาดังกล่าวก็จะรุนแรงมากขึ้น และมีรูปแบบการทุจริตที่ซับซ้อน ยากแก่การตรวจสอบมากขึ้น จากเดิมที่กระทำเพียงสองฝ่าย ปัจจุบันการทุจริตจะกระทำกันหลายฝ่าย ทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเอกชน โดยประกอบด้วยสองส่วนใหญ่ ๆ คือ ผู้ให้ผลประโยชน์กับผู้รับผลประโยชน์ ซึ่งทั้งสองฝ่ายนี้จะมีผลประโยชน์ร่วมกัน トラาใดที่ผลประโยชน์สมเหตุสมผลต่อกัน ก็จะนำไปสู่ปัญหาการทุจริตได้ บางครั้งผู้รับผลประโยชน์ก็เป็นผู้ให้ประโยชน์ได้เช่นกัน โดยผู้รับผลประโยชน์และผู้ให้ผลประโยชน์ คือ

ผู้รับผลประโยชน์ จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกระทำ การดำเนินการต่าง ๆ และรับประโยชน์จะเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การเรียกรับประโยชน์โดยตรง การกำหนดระเบียบหรือคุณสมบัติที่เอื้อต่อตนเองและพวกพ้อง

ผู้ให้ผลประโยชน์ เช่น ภาคเอกชน โดยการเสนอผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงิน สหิทธิพิเศษอื่น ๆ เพื่อจูงใจให้นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบหรือผิดกฎหมาย เป็นต้น

๑.๑ ทุจริต คืออะไร

คำว่าทุจริต มีการให้ความหมายได้มากมายหลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าจะมีการให้ความหมายดังกล่าวไว้ว่าอย่างไร โดยที่คำว่าทุจริตนั้น จะมีการให้ความหมายโดยหน่วยงานของรัฐ หรือการให้ความหมายโดยกฎหมาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการให้ความหมายจากแหล่งใด เนื้อหาสำคัญของคำว่าทุจริตก็ยังคงมีความหมายที่สอดคล้องกันอยู่ นั่นคือ การทุจริตเป็นสิ่งที่ไม่ดี มีการแสวงหาหรือเอาผลประโยชน์ของส่วนรวม มาเป็นของส่วนตัว ทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่ได้มีสิทธิในสิ่ง ๆ นั้น การยึดถือเอามาดังกล่าวจึงถือเป็นสิ่งที่ผิดทั้งในแง่ของกฎหมายและศีลธรรม

ในแง่ของกฎหมายนั้น ประเทศไทยได้มีการกำหนดถึงความหมายของการทุจริตไว้หลัก ๆ ในกฎหมาย ๒ ฉบับ คือ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑) “โดยทุจริต” หมายถึง “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายถึง “ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือ

ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติกรรม ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

นอกจากนี้ คำว่าทุจริต ยังได้มีการบัญญัติให้ความหมายเอาไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยระบุไว้ว่าทุจริต หมายถึง “ความประพฤติชั่ว คดโกง ฉ้อโกง”

ในภาษาอังกฤษ คำว่าทุจริตจะตรงกับคำว่า Corruption (คอร์รัปชัน) โดยในประเทศไทยมักมีการกล่าวถึงคำว่าคอร์รัปชันมากกว่าการใช้คำว่าทุจริต โดยการทุจริตนี้สามารถใช้ได้กับทุกที่ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หน่วยงานของเอกชน หากเกิดกรณีการยึดเอา ถือเอาซึ่งประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วม ไม่คำนึงถึงว่าสิ่ง ๆ นั้นเป็นของตนเอง หรือเป็นสิทธิที่ตนเองควรจะได้มาหรือไม่แล้วนั้น ก็จะเรียกได้ว่าเป็นการทุจริต เช่น การทุจริตในการเบิกจ่ายเงิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชน การกระทำเช่นนี้ ก็ถือเป็นการทุจริต

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคอร์รัปชันมิได้เกิดเฉพาะในวงราชการเท่านั้น ดังนั้น ในอีกมุมหนึ่งคอร์รัปชันจึงต้องหมายรวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ของภาคธุรกิจเอกชน ในรูปของการให้สินบนหรือสิ่งตอบแทนแก่นักการเมืองหรือข้าราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองอยากได้ในรูปแบบของการประมูล การสัมปทาน เป็นต้น รูปแบบเหล่านี้จะสามารถสร้างกำไรให้แก่ภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก หากภาคเอกชนสามารถเข้ามาดำเนินงานได้ รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความต้องการทรัพย์สิน ประโยชน์อื่นนอกเหนือจากสิ่งที่ได้รับตามปกติ เมื่อเหตุผลของทั้งสองฝ่ายสามารถบรรจบหากันได้ การทุจริตก็เกิดขึ้นได้

จากนิยามของการทุจริตคอร์รัปชันไม่เพียงแต่จะกินความถึงการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงเรื่องกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในภาคเอกชนอีกด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชัน คือ การทุจริต และ การประพฤติดมิชอบของข้าราชการ

ดังนั้น การทุจริต คือ การคดโกง ไม่ซื่อสัตย์สุจริต การกระทำที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์หรือให้ได้รับสิ่งตอบแทน การให้หรือการรับสินบน การกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์แก่ตนหรือพวกพ้องรวมถึงการทุจริตเชิงนโยบาย

๑.๒ รูปแบบการทุจริต

รูปแบบการทุจริตที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งได้ ๓ ลักษณะ คือ แบ่งตามผู้ที่เกี่ยวข้อง แบ่งตามกระบวนการที่ใช้ และแบ่งตามลักษณะรูปธรรม ดังนี้คือ

๑) แบ่งตามผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นรูปแบบการทุจริตในเรื่องของอำนาจและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างผู้ที่ให้การอุปถัมภ์ (ผู้ให้การช่วยเหลือ) กับผู้ถูกอุปถัมภ์ (ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ) โดยในกระบวนการทุจริตจะมี ๒ ประเภทคือ

(๑) การทุจริตโดยข้าราชการ หมายถึง การกระทำที่มีการใช้หน่วยงานราชการเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้น ๆ มากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของสังคมหรือประเทศ โดยลักษณะของการทุจริตโดยข้าราชการสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทย่อย ดังนี้

ก) การคอร์รัปชันตามน้ำ (corruption without theft) จะปรากฏขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการสินบนโดยไม่มีการจ่ายตามช่องทางปกติของทางราชการ แต่ให้เพิ่มสินบนรวมเข้าไว้กับการจ่ายค่าบริการของหน่วยงานนั้น ๆ โดยที่เงินค่าบริการปกติที่หน่วยงานนั้นจะต้องได้รับก็ยังคงได้รับต่อไป เช่น การจ่ายเงิน

พิเศษให้แก่เจ้าหน้าที่ในการออกเอกสารต่าง ๆ นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมปกติที่ต้องจ่ายอยู่แล้ว เป็นต้น

ข) การคอร์รัปชันทวนน้ำ (corruption with theft) เป็นการคอร์รัปชันในลักษณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเรียกร้องเงินจากผู้ขอรับบริการโดยตรง โดยที่หน่วยงานนั้นไม่ได้มีการเรียกเก็บเงินค่าบริการแต่อย่างใด เช่น ในการออกเอกสารของหน่วยงานราชการไม่ได้มีการกำหนดให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่กรณีนี้มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ที่มาใช้บริการของหน่วยงานของรัฐ

(๒) การทุจริตโดยนักการเมือง (political corruption) เป็นการใช้นโยบายของทางราชการ โดยบรรดานักการเมืองเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเงินมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของสังคมหรือประเทศ เช่นเดียวกัน โดยรูปแบบหรือวิธีการทั่วไปจะมีลักษณะเช่นเดียวกับการทุจริตโดยข้าราชการ แต่จะเป็นในระดับที่สูงกว่า เช่น การทุจริตในการประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ และมีการเรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ต่าง ๆ จากภาคเอกชน เป็นต้น

๒) แบ่งตามกระบวนการที่ใช้ มี ๒ ประเภท คือ (๑) เกิดจากการใช้อำนาจในการกำหนด กฎ กติกาพื้นฐาน เช่น การออกกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อกลุ่มธุรกิจของตนหรือพวกพ้อง และ (๒) เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากกฎ และระเบียบที่ดำรงอยู่ ซึ่งมักเกิดจากความไม่ชัดเจนของกฎและระเบียบเหล่านั้นที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ความคิดเห็นของตนได้ และการใช้ความคิดเห็นนั้นอาจไม่ถูกต้องหากมีการใช้ไปในทางที่ผิดหรือไม่ยุติธรรมได้

๓) แบ่งตามลักษณะรูปธรรม มีทั้งหมด ๔ รูปแบบคือ

(๑) คอร์รัปชันจากการจัดซื้อจัดหา (Procurement Corruption) เช่น การจัดซื้อสิ่งของในหน่วยงาน โดยมีการคิดราคาเพิ่มหรือลดคุณสมบัติแต่กำหนดราคาซื้อไว้เท่าเดิม

(๒) คอร์รัปชันจากการให้สัมปทานและสิทธิพิเศษ (Concessionaire Corruption) เช่น การให้เอกชนรายใดรายหนึ่งเข้ามามีสิทธิในการจัดทำสัมปทานเป็นกรณีพิเศษต่างกับเอกชนรายอื่น

(๓) คอร์รัปชันจากการขายสาธารณสมบัติ (Privatization Corruption) เช่น การขายกิจการของรัฐวิสาหกิจ หรือการยกเอาที่ดิน ทรัพย์สินไปเป็นสิทธิการครอบครองของต่างชาติ เป็นต้น

(๔) คอร์รัปชันจากการกำกับดูแล (Regulatory Corruption) เช่น การกำกับดูแลในหน่วยงานแล้วทำการทุจริตต่าง เป็นต้น

นักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการทุจริต ได้มีการกำหนดหรือแบ่งประเภทของการทุจริตเป็นรูปแบบต่าง ๆ ไว้ เช่น การวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ ได้แบ่งการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) การใช้อำนาจในการอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐเพื่อลดต้นทุนการทำธุรกิจ ๒) การใช้อำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในรูปของสิ่งของ และบริการ หรือสิทธิให้แก่เอกชน และ ๓) การใช้อำนาจในการสร้างอุปสรรคในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากเงินเดือนและผลตอบแทนในระบบราชการต่ำเกินไปจนขาดแรงจูงใจในการทำงาน

นอกจากนี้ จากผลการสอบสวนและศึกษาเรื่องการทุจริต ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวน และศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตของวุฒิสภา (วิชา มหาคุณ) มีการแบ่งรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑) การทุจริตเชิงนโยบาย

เป็นรูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

๒) การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

เป็นการใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันมักเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง พ่อค้าและข้าราชการประจำ

๓) การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง

การทุจริตประเภทนี้จะพบได้ทั้งรูปแบบของการสมยอมราคา ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ กำหนดรายละเอียด หรือสเปกงาน กำหนดเงื่อนไข คำนวณราคากลาง ออกประกาศประกวดราคา การขายแบบ การรับและเปิดซอง การประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญาทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตกันได้อย่างง่าย ๆ นอกจากนี้ ยังมีการทุจริตที่มาเหนือเมฆ คือ การอาศัยความเป็นหน่วยงานราชการด้วยกัน จึงได้รับการยกเว้นและการไม่ถูกเพ่งเล็ง แต่ความจริง ผลประโยชน์จากการรับงานและเงินที่ได้จากการรับงานไม่ได้นำส่งกระทรวงการคลัง แต่เป็นผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคล ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับการจ้างบริษัทเอกชน

๔) การทุจริตในการให้สัมปทาน

เป็นการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนให้ลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น การทำสัญญาสัมปทานโรงงานสุรา การทำสัญญาสัมปทานโทรคมนาคม เป็นต้น

๕) การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

เป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอันที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ทำให้องค์กรเหล่านี้มีความอ่อนแอ ไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริต

จากการศึกษาวิจัยโครงการประเมินสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทยของเสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์ ได้ระบุ เงื่อนไข/สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอาจมาจากสาเหตุภายในหรือสาเหตุภายนอก ดังนี้

(๑) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พฤติกรรมส่วนตัวของข้าราชการบางคนที่เป็นคนโลภมาก เห็นแก่ได้ ไม่รู้จักพอ ความเคยชินของข้าราชการที่คุ้นเคยกับการที่จะได้ “ค่าน้ำร้อนน้ำชา” หรือ “เงินใต้โต๊ะ” จากผู้มาติดต่อราชการ ขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม

(๒) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

๑) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของข้าราชการน้อยหรือต่ำมากไม่ได้สัดส่วนกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น การเติบโตของระบบทุนนิยมที่เน้นการบริโภค สร้างนิสัยการอยากได้ อยากมี เมื่อรายได้ไม่เพียงพอก็ต้องหาทางใช้อำนาจไปทุจริต

๒) **ด้านสังคม** ได้แก่ ค่านิยมของสังคมที่ยกย่องคนมีเงิน คนร่ำรวย และไม่สนใจว่าเงินนั้นได้มาอย่างไร เกิดลัทธิเอาอย่าง อยากได้สิ่งที่คนรวยมี เมื่อเงินเดือนของตนไม่เพียงพอ ก็หาโดยวิธีมิชอบ

๓) **ด้านวัฒนธรรม** ได้แก่ การนิยมจ่ายเงินของนักธุรกิจให้กับข้าราชการที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว หรือการบริการที่ดีกว่าด้วยการลดต้นทุนที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ

๔) **ด้านการเมือง** ได้แก่ การทุจริตของข้าราชการแยกไม่ออกจากนักการเมือง การร่วมมือของคนสองกลุ่มนี้เกิดขึ้นได้ในประเด็นการใช้จ่ายเงินการหารายได้และการตัดสินใจพิจารณาโครงการของรัฐ

๕) **ด้านระบบราชการ** ได้แก่

- ความบกพร่องในการบริหารงานเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริต
- การใช้ดุลพินิจมากและการผูกขาดอำนาจจะทำให้อัตราการทุจริตในหน่วยงานสูง
- การที่ขั้นตอนของระเบียบราชการมีมากเกินไป ทำให้ผู้ที่ไปติดต่อต้องเสียเวลามาก จึงเกิดการสมยอมกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ
- การตกอยู่ใต้ภาวะแวดล้อมและอิทธิพลของผู้ทุจริต มีทางเป็นไปได้ที่ผู้นั้นจะทำการทุจริตด้วย
- การรวมอำนาจ ระบบราชการมีลักษณะที่รวมศูนย์ ทำให้ไม่มีระบบตรวจสอบที่เป็นจริงและมีประสิทธิภาพ
- ตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะอำนวยความสะดวก เช่น อำนาจในการอนุญาต การอนุมัติ จัดซื้อจัดจ้าง ผู้ประกอบการเอกชนมักจะยอมเสียเงินติดสินบนเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว
- การที่ข้าราชการผู้ใหญ่ทุจริตให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้วไม่ถูกลงโทษ ข้าราชการชั้นผู้น้อยจึงเลียนแบบกลายเป็นความเคยชิน และมองไม่เห็นว่าการกระทำเหล่านั้นจะเป็นการคอร์รัปชัน หรือมีความสับสนระหว่างสินน้ำใจกับคอร์รัปชันแยกออกจากกัน

๖) **กฎหมายและระเบียบ** ได้แก่

- กฎหมายหลายฉบับที่ใช้อยู่ยังมี “ช่องโหว่” ที่ทำให้เกิดการทุจริตที่ดำรงอยู่ได้
- การทุจริตไม่ได้เป็นอาชญากรรมให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย หาพยานหลักฐานได้ยาก ยิ่งกว่านั้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมักไม่ค่อยมีฝ่ายใดยอมเปิดเผยออกมา และถ้าหากมีฝ่ายใดต้องการที่จะเปิดเผยความจริงในเรื่องนี้ กฎหมายหมิ่นประมาทก็ยับยั้งเอาไว้ อีกทั้งกฎหมายของประเทศเอาผิดกับบุคคลผู้ให้สินบนเท่า ๆ กับผู้รับสินบน จึงไม่ค่อยมีผู้ให้สินบนรายใดกล้าดำเนินคดีกับผู้รับสินบน
- ราษฎรที่รู้เห็นการทุจริตก็เป็นโจทก์ฟ้องร้องมิได้เนื่องจากไม่ใช่ผู้เสียหาย ยิ่งกว่านั้น กระบวนการพิจารณาพิพากษายังยุ่งยากซับซ้อนจนกลายเป็นผลดีแก่ผู้ทุจริต
- ขั้นตอนทางกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติยุ่งยาก ซับซ้อน มีขั้นตอนมาก ทำให้เกิดช่องทางให้ข้าราชการหาประโยชน์ได้

๗) **การตรวจสอบ** ได้แก่

- ภาคประชาชนขาดความเข้มแข็ง ทำให้กระบวนการต่อต้านการทุจริตจากฝ่ายประชาชนไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร
- การขาดการควบคุมตรวจสอบ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือกำกับดูแลอย่างจริงจัง

๘) สาเหตุอื่น ๆ

- อิทธิพลของภรรยาหรือผู้หญิง เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดสามีอันเป็นตัวละครสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สามีของตนทำการทุจริตเพื่อความเป็นอยู่ของครอบครัว
- การพนัน ทำให้ข้าราชการที่เสียพนันมีแนวโน้มจะทุจริตมากขึ้น

๑.๔ ระดับการทุจริตในประเทศไทย

๑) การทุจริตระดับชาติ เป็นรูปแบบการทุจริตของนักการเมืองที่ใช้อำนาจในการบริหารราชการ รวมถึงอำนาจนิติบัญญัติ เป็นเครื่องมือในการออกกฎหมาย แก้ไขกฎหมาย การออกนโยบายต่าง ๆ โดยการอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย

๒) การทุจริตในระดับท้องถิ่น การบริหารราชการในรูปแบบท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจเพื่อให้บริการต่าง ๆ ของรัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น แต่การดำเนินการในรูปแบบของท้องถิ่นก็ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตเป็นจำนวนมาก ผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นนักการเมืองที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น หรือนักธุรกิจที่ปรับบทบาทตนเองมาเป็นนักการเมือง และเมื่อเป็นนักการเมือง เป็นผู้บริหารท้องถิ่นแล้วก็เปิดโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองและพวกพ้องได้

ระดับการทุจริตในประเทศไทยที่แบ่งออกเป็นระดับชาติและระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่มักจะมีรูปแบบการทุจริตที่คล้ายกัน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การประมูล การซื้อขายตำแหน่ง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่มีชาวจำนวนมากเกี่ยวกับผู้บริหารท้องถิ่นเรียกรับผลประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง หรือเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น โดยการทุจริตที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ใช่การทุจริตที่เป็นตัวเงินให้เห็นได้ชัดเจนเท่าใด แต่จะแฝงตัวอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ หากไม่พิจารณาให้ดีแล้วอาจมองได้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวไม่ใช่การทุจริต แต่แท้จริงแล้วการกระทำนั้นเป็นการทุจริตอย่างหนึ่ง และร้ายแรงมากพอที่จะส่งผลกระทบต่อ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ประเทศชาติได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น การประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งผู้บังคับบัญชาให้คะแนนประเมินพิเศษแก่ลูกน้องที่ตนเองชอบ ทำให้ได้รับเงินเดือนในอัตราที่สูงกว่าความเป็นจริงที่บุคคลนั้นควรจะได้รับ เป็นต้น การกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนให้ยึดถือปฏิบัติอยู่แล้ว

๑.๕ สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย

การทุจริตที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ หากประเทศใดมีการทุจริตน้อยจะส่งผลให้ประเทศนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดี นักลงทุนมีความต้องการที่จะมาลงทุนในประเทศ ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจของประเทศจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่หากมีการทุจริตเป็นจำนวนมากนักธุรกิจย่อมไม่กล้าที่จะลงทุนในประเทศนั้น ๆ เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจที่มากกว่าปกติ แต่หากสามารถดำเนินธุรกิจดังกล่าวได้ ผลที่เกิดขึ้นย่อมตกแก่ผู้บริโภครายที่จะต้องซื้อสินค้าและบริการที่มีราคาสูง หรืออีกกรณีหนึ่ง คือ การใช้สินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้น จึงได้มีการวัดและจัดอันดับประเทศต่าง ๆ เพื่อบ่งบอกถึงสถานการณ์การทุจริต ซึ่งการทุจริตที่ผ่านมานอกจากจะพบเห็นข่าวการทุจริตด้วยตนเอง และผ่านสื่อต่าง ๆ แล้ว ยังมีตัวชี้วัดที่สำคัญอีกตัวหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ คือ ตัวชี้วัดขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้จัดอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริต ประจำปี ๒๕๖๐ พบว่า ประเทศไทยได้ ๓๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน อยู่อันดับที่ ๙๖ จากการจัดอันดับทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก หากเทียบกับปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยได้คะแนน ๓๕ คะแนน อยู่ลำดับที่ ๑๐๑ เท่ากับว่าประเทศไทย มีคะแนนความโปร่งใสดีขึ้น แต่ยังแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูงซึ่งสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยคะแนนของประเทศไทยมีดังตารางนี้

ตารางที่ ๑ แสดงค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๖๐

ปี พ.ศ.	คะแนน	อันดับ	จำนวนประเทศ
๒๕๔๗	๓.๖๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๖๔	๑๔๖
๒๕๔๘	๓.๘๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๕๙	๑๕๙
๒๕๔๙	๓.๖๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๖๓	๑๖๓
๒๕๕๐	๓.๓๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๔	๑๗๙
๒๕๕๑	๓.๕๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๐	๑๘๐
๒๕๕๒	๓.๔๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๔	๑๘๐
๒๕๕๓	๓.๕๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๗๘	๑๗๘
๒๕๕๔	๓.๔๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๐	๑๘๓
๒๕๕๕	๓.๗ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๘๘	๑๗๖
๒๕๕๖	๓.๕ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๑๐๒	๑๗๗
๒๕๕๗	๓.๘ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๘๕	๑๗๕
๒๕๕๘	๓.๘ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๗๖	๑๖๘
๒๕๕๙	๓.๕ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๑๐๑	๑๗๖
๒๕๖๐	๓.๗ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๙๖	๑๘๐

และเมื่อจัดอันดับประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ เพื่อเปรียบเทียบดัชนีรับรู้การทุจริต ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ประเทศสิงคโปร์ยังคงอันดับหนึ่งในกลุ่มอาเซียนเช่นเดียวกับ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ ๒ แสดงค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ประจำปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ในภูมิภาคอาเซียน

อันดับประเทศ ในอาเซียน	ประเทศ	คะแนนปี ๒๕๖๐	คะแนนปี ๒๕๕๙	คะแนนปี ๒๕๕๘
๑	สิงคโปร์	๘๔	๘๔	๘๕
๒	บรูไน	๖๒	๕๘	-
๓	มาเลเซีย	๔๗	๔๙	๕๐
๔	อินโดนีเซีย	๓๗	๓๗	๓๖
๕	ไทย	๓๗	๓๕	๓๘
๖	เวียดนาม	๓๕	๓๓	๓๑
๗	ฟิลิปปินส์	๓๔	๓๕	๓๕
๘	พม่า	๓๐	๒๘	๒๒
๙	ลาว	๒๙	๓๐	๒๖
๑๐	กัมพูชา	๒๑	๒๑	๒๑

ในการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จะถูกประเมินจากแหล่งข้อมูล ๙ แหล่ง ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การจัดการของรัฐบาล ความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การทุจริต ประสิทธิภาพของภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินงานและการวัดด้านความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ โดยวัดจากความคิดเห็นของประชาชนว่าประเทศนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน เช่น การมีส่วนร่วม ความเป็นเอกฉันท์ การเลือกตั้ง ความเท่าเทียม ความเป็นเสรี โดยทั้งหมดนี้จะใช้รูปแบบของการสอบถามจากนักลงทุนชาวต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศ

๑.๖ ผลกระทบจากการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ

การทุจริตมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในชาติ จากการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของประเทศ ประชาชนได้รับบริการสาธารณะหรือสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เต็มທີ່ควรจะเป็น เงินภาษีของประชาชนตกไปอยู่ในกระเป๋าของผู้ทุจริต และผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณาในแง่การลงทุนจากต่างประเทศเพื่อประกอบกิจการต่าง ๆ ภายในประเทศ พบว่า นักลงทุนต่างประเทศจะมองว่าการทุจริตถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งนักลงทุนจากต่างประเทศจะใช้ประกอบการพิจารณาการลงทุนประกอบกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ หากต้นทุนที่ต้องเสียจากการทุจริตมีต้นทุนที่สูง นักลงทุนจากต่างประเทศอาจพิจารณาตัดสินใจการลงทุนไปยังประเทศอื่น ส่งผลให้การจ้างงาน การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนลดลง เมื่อประชาชนมีรายได้ลดลงก็จะส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นรายได้ของรัฐบาลลดลง จึงส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณและการพัฒนาประเทศ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยได้สำรวจดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชันไทยจากกลุ่มตัวอย่าง ๒,๔๐๐ ตัวอย่างจากประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการภาคเอกชน และข้าราชการ/ภาครัฐ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ พบว่า หากเปรียบเทียบความรุนแรงของปัญหาการทุจริตในปัจจุบันกับปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ที่ตอบว่ารุนแรงเพิ่มขึ้นมี ๓๘% รุนแรงเท่าเดิม ๓๐% ส่วนสาเหตุการทุจริตอันดับหนึ่ง คือ กฎหมายเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจที่เอื้อต่อการทุจริต อันดับสอง ความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมาย อันดับสาม กระบวนการทางการเมืองขาดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ยาก ส่วนรูปแบบการทุจริตที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด อันดับหนึ่ง คือ การให้สินบน ของกำนัล หรือรางวัล อันดับสอง การใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว อันดับสาม การใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พรรคพวก

สำหรับความเสียหายจากการทุจริต โดยการประเมินจากงบประมาณรายจ่ายปี ๒๕๕๙ ที่ ๒.๗๒ ล้านล้านบาท ว่าแม้จะมีการจ่ายเงินได้ไ้แต่ แต่อัตราการจ่ายอยู่ที่เฉลี่ย ๑-๑๕% โดยหากจ่ายที่ ๕% ความเสียหายจะอยู่ที่ ๕๙,๖๑๐ ล้านบาท หรือ ๒.๑๙% ของงบประมาณ และมีผลทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ๐.๔๒% แต่หากจ่ายที่ ๑๕% คิดเป็นความเสียหาย ๑๗๘,๘๓๐ ล้านบาท หรือ ๖.๕๗% ของเงินงบประมาณ และมีผลทำให้เศรษฐกิจลดลง ๑.๒๗% โดยการลดการเรียกเงินสินบนลงทุก ๆ ๑% จะทำให้มูลค่าความเสียหายจากการทุจริตลดลง ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท

ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกับสำนักงาน ป.ป.ช. เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอีกหลาย

หน่วยงาน และสำหรับหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อเป็นมาตรการ แนวทางการดำเนินงาน ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน

๑.๗ ทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ประเทศไทยได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน และภาคประชาชนในการร่วมมือป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงได้มีการออกกฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำความผิด มีการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินคดีกับบุคคลที่ทำการทุจริต นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่ ๓ มีกำหนดใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand) และมีพันธกิจ คือ สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกย่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานสากล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ ๓ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ เป็นการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบ ตั้งแต่การป้องกันการทุจริตโดยใช้กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมและการเรียนการสอน รวมถึงการป้องกันการทุจริตเชิงระบบ นอกจากนี้รวมไปถึงการดำเนินการในส่วนการตรวจสอบทรัพย์สิน ที่เป็นการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าจะมีแนวทางในการดำเนินงานอย่างไร และด้านการปราบปรามการทุจริตเพื่อให้การดำเนินการด้านปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับค่า CPI ให้ได้คะแนน ๕๐ คะแนน ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยมีรายละเอียดแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

มีวัตถุประสงค์ในการปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยให้มีความร่วมมือด้านทุจริต มีจิตสำนึกสาธารณะ และสามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และสร้างกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบูรณาการและเสริมพลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการผลักดันให้เกิดสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ยกย่องเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตของประชาชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อรักษาเจตจำนงทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาลในแต่ละช่วง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการนโยบายเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สามารถกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม และไม่มีลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริตพัฒนาระบบการทำงานด้านการป้องกันการทุจริต ให้สามารถป้องกันการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต และเป็นการป้องกันไม่ให้มีการทุจริตเกิดขึ้นในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต การตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้กระบวนการปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพ บูรณาการกระบวนการปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกดำเนินคดีและลงโทษอย่างเป็นรูปธรรมและเท่าทันต่อสถานการณ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ : ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยให้มีระดับร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป เป็นเป้าหมายที่ต้องการยกระดับคะแนนให้มีค่าสูงขึ้น หากได้รับคะแนนมากจะหมายถึงการที่ประเทศนั้นมีการทุจริตน้อย ดังนั้น ยุทธศาสตร์ที่ ๖ นี้ จึงถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการที่จะต้องมุ่งมั่นในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๑.๘ กรณีตัวอย่างผลที่เกิดจากการทุจริต

คดีทุจริตจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร

แต่เดิมภารกิจด้านการดับเพลิงเป็นภารกิจของตำรวจดับเพลิง มีฐานะเป็นกองบังคับการตำรวจดับเพลิง ปฏิบัติงานทางด้านป้องกันระงับอัคคีภัยและบรรเทาสาธารณภัย จนกระทั่งได้มีแนวคิดที่จะปรับปรุงโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของ กองบังคับการตำรวจดับเพลิง ให้มีขนาดเล็กลง โดยมีแนวคิดที่จะโอนภารกิจที่ไม่ใช่หน้าที่ของตำรวจโดยตรงให้ไปอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง งานด้านดับเพลิงและกู้ภัย ถือเป็นภารกิจหนึ่งที่มีหน้าที่โดยตรงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงเห็นควรที่จะโอนภารกิจดังกล่าวให้กรุงเทพมหานครรับไปดำเนินการ โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้กรุงเทพมหานคร มีสถานะเป็นสำนัก ชื่อว่า สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

คดีทุจริตจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร มีผู้เกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน โดยเอกชนที่เข้ามาทำธุรกิจการขายรถและเรือดับเพลิง คือ บริษัท ส. โดยเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลพาท์ซฮอยก์ จำกัด ถูกบริษัท General Dynamics Worldwide Holdings, Inc. ของสหรัฐอเมริกาซื้อกิจการทั้งหมด แต่ยังคงเป็นบริษัทถูกต้องตามกฎหมายของประเทศออสเตรีย บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลพาท์ซฮอยก์ จำกัด ว่าจ้างบริษัท Somati Vehicle N.V. ของประเทศเบลเยียมเป็นผู้รับจ้างจัดหา ผลิตและประกอบรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (ยกเว้นเรือดับเพลิง) ให้กับกรุงเทพมหานครโดยได้รับค่าจ้างผลิตราว ๒๘ ล้านยูโร หรือราว ๑,๔๐๐ ล้านบาท บริษัท สไตเออร์ฯ จึงไม่ใช่ผู้ผลิตและประกอบสินค้าเพื่อเสนอขายโดยตรง แต่เป็นเพียงนายหน้าและบริหารจัดการในการจัดหาสินค้าให้กับกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๔๖ เอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทยได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของ บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์พุกสเปเซียลพาร์ชอยก์ จำกัด โดยเป็นข้อเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ และบริษัท สไตเออร์ฯ ได้เชิญนาย ป. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยดูงานโรงงานผลิตของบริษัท MAN ซึ่งผลิตตัวรถดับเพลิงให้ บริษัท สไตเออร์ฯ ที่ประเทศออสเตรียและเบลเยียม และนาย ส. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้อนุมัติโครงการจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อใช้ในกิจการดับเพลิง ตามที่ พล.ต.ต. อ. ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครเสนอ ได้แก่ รถดับเพลิงชนิดต่าง ๆ และรถบรรทุกน้ำรวม ๓๓๕ คัน และเรือดับเพลิง ๓๐ ลำตลอดจนอุปกรณ์สาธารณภัยอื่น ๆ ซึ่งตรงกันกับรายการในใบเสนอราคาของบริษัท สไตเออร์ฯ ผ่านเอกอัครราชทูตออสเตรีย จากนั้นคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการโดยมีการจัดทำ A.O.U. (Agreement of Understanding) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) โดยทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรียยื่นร่าง A.O.U. ให้แก่พล.ต.ต. อ. ซึ่งนำเสนอต่อ นาย ส. โดยตรงโดยไม่ผ่านปลัดกรุงเทพมหานคร นาย ส. ลงนามรับทราบบันทึกและเสนอต่อ นาย ก. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และหลังจากที่ได้มีการลงนามร่วมกันคุณหญิง ณ. ปลัดกรุงเทพมหานคร ได้ส่งร่างข้อตกลงซื้อขายยานพาหนะและอุปกรณ์ดับเพลิงระหว่างกรุงเทพมหานครกับ บริษัท สไตเออร์ฯ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร) ดำเนินการก่อนนี้ผูกพันข้ามปีงบประมาณโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงในวงเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท และอนุมัติวงเงินเพิ่มเติม เพื่อเป็นค่าธรรมเนียมในการเปิด Letter of Credit (L/C) อีกจำนวน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือตามจำนวนที่จ่ายจริง รวมทั้งให้กระทรวงพาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ โดยให้เน้นไก่ต้มสุกเป็นสินค้าที่จะดำเนินการเป็นลำดับแรก

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นนาย อ. และก่อนมอบหมายงานในหน้าที่ให้กับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่ นาย ส. ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนเดิม ได้มีหนังสือถึงผู้จัดการธนาคารกรุงไทย ขอเปิด L/C วงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโรให้กับบริษัท สไตเออร์ฯ โดยกรุงเทพมหานครชำระค่าธรรมเนียม เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และมอบอำนาจให้พล.ต.ต. อ. ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการและลงนาม

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไต่สวนการดำเนินการดังกล่าวของกรุงเทพมหานคร และยื่นฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากการกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบที่เสียหายและรุนแรง โดยราคาของรถและเรือดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครซื้อมานั้นมีราคาที่สูงมาก ส่งผลให้รัฐสูญเสียงบประมาณไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นมีดังนี้

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบราคาจากการจัดซื้อของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ กับ กรุงเทพมหานคร

รถดับเพลิง ๔x๔ + สูบน้ำแบกหาม	
รายละเอียด โครงประธานรถเครื่องยนต์ยี่ห้อมิตซูบิชิ ๒,๕๐๐ ซีซี ๔x๔ ประกอบโดย บริษัท กาญจนาคิวภัณฑ์ จำกัด เครื่องดับเพลิงชนิดหามจากญี่ปุ่น	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รวม ๗๒ คัน เป็นเงินแพงกว่า ๑๕๔,๘๗๕,๖๐๐ บาท
รถดับเพลิง + บันได ๑๓ เมตร	
รายละเอียด โครงประธานรถผลิตภัณฑ์ฟินแลนด์ ซื้อจาก บริษัท เซส เอ็นเตอร์ไพรส์ (สยาม) จำกัดมาตรฐานใกล้เคียงกับเครื่องสูบน้ำสมรรถนะสูงกว่า	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รวม ๙ คัน เป็นเงินแพงกว่า ๑๕๔,๘๗๕,๖๐๐ บาท
รถดับเพลิง ๒,๐๐๐ ลิตร	
รายละเอียด ซื้อจาก บริษัท ตรีเพชรอีซูซุเซลส์	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๑๕,๔๕๕,๓๗๐ บาท รวม ๑๔๔ คัน เป็นเงิน แพงกว่า ๒,๒๒๕,๕๗๓,๒๘๐ บาท
รถถังน้ำ ๒๐,๐๐๐ ลิตร	
รายละเอียด ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลิตรซื้อจาก บริษัท มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๑๕,๑๘๙,๑๐๐ บาท รวม ๗๒ คัน เป็นเงิน แพงกว่า ๑,๐๙๓,๖๑๕,๒๐๐ บาท
รถไฟฟ้าส่องสว่าง ๓๐ KVA	
รายละเอียด ซื้อจาก บริษัท มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๕๖,๕๗๗,๒๕๐ บาท รวม ๗ คัน เป็นเงิน แพงกว่า ๓๙๖,๐๔๐,๗๕๐ บาท

ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบข้อมูลและราคาเรือดดับเพลิง

ข้อมูลเรือดดับเพลิง	
บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลฟาร์ทชอยก์ จำกัด ซื้อเรือดดับเพลิงจาก บริษัท ชิปปี้ จำกัด ผลิตและประกอบที่เมืองพัทยา ราคาลำละ ๑๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท	บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลฟาร์ทชอยก์ จำกัด ขายให้ กรุงเทพมหานคร ราคาลำละ ๒๕,๔๖๒,๑๐๐ บาท

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริต ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกจากจะสามารถแสดงเป็นตัวเลขให้ได้เห็นว่าสูญเสียงบประมาณจำนวนเท่าไร แต่การสูญเสียดังกล่าวแทนที่รัฐ และประชาชนจะได้ใช้ประโยชน์จากรถและเรือดดับเพลิง ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะอัคคีภัยได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อมีการทุจริตแล้วยังส่งผลให้ไม่สามารถนำรถและเรือดดับเพลิงมาใช้งานได้ เท่ากับว่าสูญเสียงบประมาณแล้วยังไม่สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ได้อีก

๒. ความอายต่อการทุจริต

แนวคิดเกี่ยวกับความอายต่อการทุจริต

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่าละอาย หมายถึง การรู้สึกอายที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูก ไม่ควร เช่น ละอายที่จะทำผิด ละอายใจ

ความละอาย เป็นความละอายและความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เพราะเห็นถึงโทษหรือผลกระทบที่จะได้รับการกระทำนั้น จึงไม่กล้าที่จะกระทำ ทำให้ตนเองไม่หลงทำในสิ่งที่ผิด นั่นคือ มีความละอายใจ ละอายต่อการทำผิด

ลักษณะของความอายต่อการทุจริต

ลักษณะของความอายสามารถแบ่งได้ ๒ ระดับ คือ ความอายระดับต้น หมายถึง ความอายไม่กล้าที่จะทำในสิ่งที่ผิด เนื่องจากกลัวว่าเมื่อตนเองได้ทำลงไปแล้วจะมีคนรับรู้ หากถูกจับได้จะได้รับการลงโทษหรือได้รับความเดือดร้อนจากสิ่งที่ตนเองได้ทำลงไป จึงไม่กล้าที่จะกระทำผิด และในระดับที่สองเป็นระดับที่สูง คือ แม้ว่าจะไม่มีใครรับรู้หรือเห็นในสิ่งที่ตนเองได้ทำลงไป ก็ไม่กล้าที่จะทำผิด เพราะนอกจากตนเองจะได้รับผลกระทบแล้ว ครอบครัว สังคมก็จะได้รับผลกระทบตามไปด้วย ทั้งชื่อเสียงของตนเองและครอบครัวก็จะเสื่อมเสีย บางครั้งการทุจริตบางเรื่องเป็นสิ่งที่เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การลอกข้อสอบ อาจจะไม่มีใครใส่ใจหรือสังเกตเห็น แต่หากเป็นความอายขั้นสูงแล้ว บุคคลนั้นก็จะไม่กล้าทำ

๓. ความไม่ทนต่อการทุจริต

๓.๑ ความเป็นพลเมือง

คำว่า “พลเมือง” มีนักวิชาการให้ความหมาย สรุปลงได้พอสังเขป

พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมาย “พลเมือง” หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน “วิถี” หมายถึง สาย แนว ทาง ถนน และ “ประชาธิปไตย” หมายถึง แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ดังนั้น คำว่า “พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิตปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

วราภรณ์ สามโกเศศ อธิบายว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นคนที่ได้รับผิดชอบได้ด้วยตนเองมีความสำนึกในสันติวิธี มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองของระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่สมาชิกมีอิสรภาพ ควบคุมกับความรับผิดชอบ และมีอิสระเสรีภาพควบคู่กับ “หน้าที่ ”

จากความหมายของนักวิชาต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า “พลเมือง” หมายถึง ประชาชนที่นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังต้องมีบทบาทในทางการเมือง คือ อย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้ง แต่ยิ่งไปกว่านั้น คือ มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อทางการเมืองหรือรัฐได้ ทั้งยังมีสิทธิเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับรัฐและอาจเป็นฝ่ายรุกเพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบายและกิจกรรมของรัฐตามที่เห็นพ้อง พลเมืองนั้นจะเป็นคนที่รู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งสาธารณะ มีความกระตือรือร้นอยากมีส่วนร่วม เอาใจใส่การทำงานของรัฐบาล และเป็นประชาชนที่สามารถแก้ไขปัญหาส่วนรวมได้ในระดับหนึ่ง โดยไม่ต้องรอให้รัฐบาลแก้ไขให้เท่านั้น

๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความไม่ทนต่อการทุจริต

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า “ทน” หมายถึง การอดกลั้นได้ ทานอยู่ได้ เช่น ทนด่า ทนทุกข์ ทนหนาว ไม่แตกหักหรือบอบสลายง่าย

ความอดทน คือ การรู้จักรอคอยและคาดหวัง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นคง แน่วแน่ต่อสิ่งที่รอคอย หรือสิ่งที่จูงใจให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี

ไม่ทน หมายถึง ไม่อดกลั้น ไม่อดทน ไม่ยอม

ดังนั้น ความไม่ทน หมายถึง การแสดงออกต่อการกระทำที่เกิดขึ้นกับตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสังคม ในลักษณะที่ไม่ยินยอม ไม่ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น ความไม่ทนสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ ทั้งในรูปแบบของกริยาท่าทางหรือคำพูด

ความไม่ทนต่อการทุจริตหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ต้องมีการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เช่น การแข็งคิวเพื่อซื้อของ การแข็งคิวเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ผู้ถูกแข็งคิวจึงต้องแสดงออกให้ผู้ที่ยืนคิวรู้ว่าตนเองไม่พอใจ โดยแสดงกริยาหรือบอกกล่าวให้ทราบ เพื่อให้ผู้ที่แข็งคิวยอมที่จะต่อท้ายแถว กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกแข็งคิว ไม่ทนต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง และหากผู้ที่แข็งคิวไปต่อแถวก็จะแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความละเอียดต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น

ความไม่ทนต่อการทุจริต บุคคลจะมีความไม่ทนต่อการทุจริตมาก-น้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับจิตสำนึก ของแต่ละบุคคลและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ แล้วมีพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งการแสดงกริยาหรือการกระทำจะมีหลายระดับ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การประกาศให้สาธารณชนรับรู้ การแจ้งเบาะแส การร้องทุกข์กล่าวโทษ การชุมนุมประท้วงซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่รุนแรงที่สุด เนื่องจากการรวมตัวของคนจำนวนมาก และสร้างความเสียหายอย่างมากเช่นกัน

ความไม่ทนของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่ส่งผลในทางไม่ดีต่อตนเองโดยตรง สามารถพบเห็นได้ง่าย ซึ่งปกติแล้วทุกคนมักจะทนต่อสภาวะ สภาพแวดล้อมที่ไม่ดีและส่งผลกระทบต่อตนเองแล้ว มักจะแสดงปฏิกิริยาออกมา แต่การที่บุคคลจะไม่ทนต่อการทุจริตและแสดงปฏิกิริยาออกมานั้นอาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยมีแนวโน้มยอมรับการทุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์หรือให้งานสามารถดำเนินต่อไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการยอมรับการทุจริตในสังคมไม่ว่าแม้แต่เด็กและเยาวชน มองว่าการทุจริตเป็นเรื่องไกลตัวและไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง

๓.๓ ลักษณะของความไม่ทนต่อการทุจริต

ความไม่ทนต่อการทุจริต จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ เป็นการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เพื่อให้รับรู้ว่าจะไม่ทนต่อบุคคลหรือการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เกิดการทุจริต ความไม่ทนต่อการทุจริตสามารถแบ่งระดับต่าง ๆ ได้มากกว่าความละเอียด ใช้เกณฑ์ความรุนแรงในการแบ่งแยก เช่น หากเพื่อนลอกข้อสอบเรา และเราเห็นซึ่งเราจะไม่ยินยอมให้เพื่อนทุจริตในการลอกข้อสอบ เราก็ใช้มือหรือกระดาษมาบังส่วนที่เป็นคำตอบไว้ เช่นนี้ก็เป็นการแสดงออกถึงการไม่ทนต่อการทุจริต นอกจากการแสดงออกด้วยวิธีดังกล่าวที่ถือเป็น การแสดงออกทางกายแล้ว การว่ากล่าวตักเตือนต่อบุคคลที่ทุจริต การประณาม การประจาน การชุมนุมประท้วง ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งการไม่ทนต่อการทุจริตทั้งสิ้น แต่จะแตกต่างกันไปตามระดับของการทุจริต ความตื่นตัว ของประชาชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริต โดยท้ายบทนี้ได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่มีสาเหตุมาจากการทุจริต ทำให้ประชาชนไม่พอใจและรวมตัวต่อต้าน

ความจำเป็นของการที่ไม่ทนต่อการทุจริตถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการทุจริตไม่ว่าระดับเล็กหรือใหญ่ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ประเทศชาติ ดังเช่นตัวอย่างคดีรถและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร ผลของการทุจริตสร้างความเสียหายไว้อย่างมาก รถและเรือดับเพลิงก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ รัฐต้องสูญเสียงบประมาณไปโดยเปล่าประโยชน์ และประชาชนเองก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์ด้วยเช่นกัน หากเกิดเพลิงไหม้พร้อมกันหลายแห่ง รถเรือและอุปกรณ์ดับเพลิงจะไม่มีไม่เพียงพอที่จะดับไฟได้ทันเวลา เพียงแค่คิดจากมูลค่าความเสียหายที่รัฐสูญเสียงบประมาณไปยังไม่ได้คิดถึงความเสียหายที่เกิดจากความเดือดร้อนหากเกิดเพลิงไหม้แล้ว ถือเป็นความเสียหายที่สูงมาก ดังนั้น หากยังมีการปล่อยให้มีทุจริต ยินยอมให้มีการทุจริตโดยเห็นว่าเป็นเรื่องของคนอื่น เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองแล้ว สุดท้ายความสูญเสียที่จะได้รับตนเองก็ยังคงที่จะได้รับผลนั้นอยู่ แม้ไม่ใช่ทางตรงก็เป็นทางอ้อม

๔. ตัวอย่างความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

การทุจริตมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากในด้านต่าง ๆ หากนำเอาเงินที่ทุจริตมาพัฒนาในส่วนอื่น ความเจริญหรือการได้รับโอกาสของผู้ที่ด้อยโอกาสนี้ก็จะมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาส ทางด้านสังคม ทางด้านการศึกษา ฯลฯ ของประชาชนในประเทศก็จะลดน้อยลง ดังที่เห็นในปัจจุบันว่าความเจริญต่าง ๆ มักอยู่กับคนในเมืองมากกว่าชนบท ทั้ง ๆ ที่คนชนบทก็คือประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศ แต่เพราะอะไรทำไมประชาชนเหล่านั้นถึงไม่ได้รับโอกาสให้ทัดเทียมหรือใกล้เคียงกับคนในเมือง ปัจจัยหนึ่งคือการทุจริต สาเหตุการเกิดทุจริตมีหลายประการตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ทำอย่างไรถึงทำให้มีการทุจริตได้มาก อย่างหนึ่งคือการลงทุน เมื่อมีการลงทุนก็ย่อมมีงบประมาณ เมื่อมีงบประมาณก็เป็นสาเหตุให้บุคคลที่คิดจะทุจริตสามารถหาช่องทางดังกล่าวในทางทุจริตได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับเพื่อป้องกันการทุจริต ปราบปรามการทุจริต แต่นั่นก็คือตัวหนังสือที่ได้เขียนเอาไว้ แต่การบังคับใช้ยังไม่จริงจังเท่าที่ควร และยิ่งไปกว่านั้น หากประชาชนเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับตนเองก็มักจะไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้อง เนื่องจากตนเองก็ไม่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่การคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผิด เนื่องจากว่าตนเองอาจจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการที่มีคนทุจริต แต่โดยอ้อมแล้วถือว่าใช่ เช่น เมื่อมีการทุจริตมาก งบประมาณของประเทศที่จะใช้พัฒนาหรือลงทุนก็น้อย อาจส่งผลให้ประเทศไม่สามารถจ้างแรงงานหรือลงทุนได้

ความเสียหายที่เกิดจากการทุจริต หากเป็นการทุจริตในโครงการใหญ่ ๆ แล้ว ปริมาณเงินที่ทุจริตย่อมมีมาก ความเสียหายก็ย่อมมีมากตามไปด้วย โดยในบทนี้ได้ยกกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจากการทุจริตไว้ในท้ายบท ซึ่งจะเห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีมูลค่ามากมาย และนี่เป็นเพียงโครงการเดียวเท่านั้น หากรวมเอาการทุจริตหลาย ๆ โครงการ หลาย ๆ กรณีเข้าด้วยกัน จะพบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมานั้นมากมายมหาศาล ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวในการที่จะร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การร่วมมือกันในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ สถานการณ์ที่อาจเกิดการทุจริตได้ เมื่อประชาชนรวมถึงภาคเอกชน ภาคธุรกิจมีความตื่นตัวที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาการทุจริตจะถือเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อยของประเทศไทย เพราะไม่ว่าจะอย่างไรก็จะมี การสอดส่อง ติดตาม เฝ้าระวังเรื่องการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นแล้วสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้น คือ ความตระหนักรู้ถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากการทุจริต สร้างให้เกิดความตื่นตัวต่อการปราบปรามการทุจริต การไม่ทนต่อการทุจริต ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

เมื่อประชาชนในประเทศมีความตื่นตัวที่ว่า “ไม่ทนต่อการทุจริต” แล้ว จะทำให้เกิดกระแสการต่อต้านต่อการกระทำทุจริต และคนที่ทำทุจริตก็จะเกิดความละอายไม่กล้าที่จะทำทุจริตต่อไป เช่น หากพบเห็นว่ามี การทุจริตเกิดขึ้นอาจมีการบันทึกเหตุการณ์หรือลักษณะการกระทำ แล้วแจ้งข้อมูลเหล่านั้นไปยังหน่วยงาน หรือสื่อมวลชนเพื่อร่วมกันตรวจสอบการกระทำที่เกิดขึ้น และยังในปัจจุบันเป็นสังคมสมัยใหม่ และกำลังเดินทาง ประเทศไทยก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ ๔.๐ แต่การจะเป็น ๔.๐ ให้สมบูรณ์แบบได้นั้น ปัญหาการทุจริตจะต้องลดน้อย ลงไปด้วย เมื่อประชาชนมีความตื่นตัวต่อการที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” แล้ว ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ตัวอย่าง ที่จะนำมากล่าวถึงต่อไปนี้เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงความไม่ทนต่อการทุจริตที่ประชาชน ได้ลุกขึ้นมาต่อสู้ ต่อต้านต่อนักการเมืองที่ทำทุจริต จนนำไปสู่ต่อนักการเมืองเหล่านั้นหมดอำนาจทางการเมือง และได้รับบทลงโทษทั้งทางสังคมและทางกฎหมาย ดังนี้

๑. ประเทศเกาหลีใต้ เกาหลีใต้ถือเป็นประเทศหนึ่ง ที่ประสบความสำเร็จในด้านของการป้องกันและปราบปราม การทุจริต แต่ก็ยังคงมีปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นอยู่บ้าง เช่น

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีข่าวกรณีของประธานาธิบดีถูก ปลดออกจากตำแหน่งเพราะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการ เอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง โดยการถูกกล่าวหาว่าให้เพื่อน สนิทของครอบครัวเข้ามาแทรกแซงการบริหารประเทศ รวมถึงใช้ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดีแสวงหา ประโยชน์ส่วนตัว ผลที่เกิดขึ้นคือถูกดำเนินคดีและตั้ง

ข้อหาว่าพัวพันการทุจริตและใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้แกพวกพ้อง กรณีที่เกิดขึ้นนี้ ประชาชนเกาหลีใต้ได้มีการรวมตัวกันประท้วงกว่าพันคนเรียกร้องให้ประธานาธิบดีคนดังกล่าวลาออกจาก ตำแหน่งหลังมีเหตุอื้อฉาวทางการเมือง

ที่มา : <http://www.bbc.com/thai/international-39227441>
กรณีการขับไล่ประธานาธิบดี ปัก กึน-เอ จากกรณีเรียกรับ ผลประโยชน์

ที่มา : <https://teen.mthai.com/education/119903.html>

กรณีการประท้วงของนักศึกษาเกาหลีใต้ เข้าถึง เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2016

อีกกรณีที่จะกล่าวถึงเพื่อเป็นตัวอย่างการต่อต้าน การกระทำที่ไม่ถูกต้อง คือ การที่นักศึกษาคนหนึ่งได้เข้าเรียน ในมหาวิทยาลัยทั้งที่ผลคะแนนที่เรียนมานั้นไม่ได้สูง และ การที่คุณสมบัติของนักศึกษาดังกล่าวมีคุณสมบัติไม่ตรงกับ การคัดเลือกโควตานักกีฬาที่กำหนดไว้ว่าจะต้องผ่านการ แข่งขันประเภทเดี่ยว แต่นักศึกษาดังกล่าวผ่านการแข่งขัน ประเภททีม เท่ากับว่าคุณสมบัติไม่ถูกต้องแต่ได้รับเข้าเรียนใน มหาวิทยาลัยดังกล่าว การกระทำเช่นนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของ การนำไปสู่การประท้วง ต่อต้านจากนักศึกษาและอาจารย์ของ มหาวิทยาลัยดังกล่าว ซึ่งทางมหาวิทยาลัยก็ไม่สามารถให้ คำตอบที่ชัดเจนแก่กลุ่มผู้ประท้วงได้

จนในที่สุด ประธานของมหาวิทยาลัยดังกล่าวจึง ลาออกจากตำแหน่ง

๒. ประเทศบราซิล ปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ประชาชนในประเทศบราซิลได้มีการชุมนุมประท้วงการทุจริตที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อวัฒนธรรม การโกงของระบบราชการของประเทศ โดยมีประชาชนจำนวนหลายหมื่นคนเข้าร่วมการชุมนุมในครั้งนี้ และมีการแสดงภาพหนูเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการประณามต่อนักการเมืองที่ทุจริต การประท้วงดังกล่าวยังถือว่ามีขนาดเล็กกว่าครั้งก่อน เพราะที่ผ่านมาได้มีการทุจริตเกิดขึ้น และมีการประท้วง จนในที่สุดประธานาธิบดีได้ถูกปลดจากตำแหน่ง เนื่องจากการกระทำที่ละเมิดต่อกฎระเบียบเรื่องงบประมาณ

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของประชาชนที่ออกมาต่อต้านต่อการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตในระดับหน่วยเล็ก ๆ หรือระดับประเทศ เป็นการแสดงออกซึ่งการไม่ทนต่อการทุจริต การไม่ทนต่อการทุจริตสามารถแสดงออกมาได้หลายระดับตั้งแต่การเห็นคนที่ทำทุจริตแล้วตนเองรู้สึกไม่พอใจ มีการส่งเรื่องตรวจสอบ ร้องเรียน และในที่สุดคือ การชุมนุมประท้วง ตามตัวอย่างที่ได้นำมาแสดงให้เห็นข้างต้น トラบใดที่สามารถสร้างให้สังคมไม่ทนต่อการทุจริตได้ เมื่อนั้นปัญหาการทุจริตก็จะลดน้อยลง แต่หากจะให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จะต้องสร้างให้เกิดความละอายต่อการทุจริต ไม่กล้าที่จะทำทุจริต โดยนำเอาหลักธรรมทางศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสั่งสอน อบรม ในขณะเดียวกันหากมีการทุจริตเกิดขึ้นกระบวนการในการแสดงออกต่อการไม่ทนต่อการทุจริตจะต้องเกิดขึ้น และมีการเปิดเผยชื่อบุคคลที่ทุจริตให้กับสาธารณะชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เมื่อสังคมมีทั้งกระบวนการในการป้องกันการทุจริต การปราบปรามการทุจริตที่ดี รวมถึงการสร้างให้สังคมเป็นสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต มีความละอายต่อการทำทุจริตแล้ว ปัญหาการทุจริตจะลดน้อยลง ประเทศชาติจะสามารถพัฒนาได้มากขึ้น

สำหรับระดับการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในระดับใดแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติทั้งสิ้น บางครั้งการทุจริตเพียงนิดเดียวอาจนำไปสู่การทุจริตอย่างอื่นที่มากกว่าเดิมได้ การมีวัฒนธรรม ค่านิยม หรือความเชื่อที่ไม่ถูกต้องก็ส่งผลให้เกิดการทุจริตได้เช่นกัน เช่น การมอบเงินอุดหนุนแก่สถานศึกษาเพื่อให้บุตรของตนได้เข้าศึกษาในสถานที่แห่งนั้น หากพิจารณาแล้วอาจพบว่าเป็นการช่วยเหลือสถานศึกษาเพื่อที่สถานศึกษาแห่งนั้นจะได้นำเงินที่ได้ไปพัฒนาสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนของทางสถานศึกษาต่อไป แต่การกระทำดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้อง เป็นการปลูกฝังสิ่งที่ไม่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม และต่อไปหากกระทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จะมองว่าเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนทำกัน ไม่มีความผิดแต่อย่างใด จนทำให้แบบแผนหรือพฤติกรรมทางสังคมที่ดีถูกกลืนหายไปกับการกระทำที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ ตัวอย่างการมอบเงินอุดหนุนแก่สถานศึกษายังคงเกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงซึ่งหลายคนอยากให้บุตรของตนเข้าศึกษาในสถานที่แห่งนั้น แต่ด้วยข้อจำกัดที่ไม่สามารถรับนักเรียน นักศึกษาได้ทั้งหมด จึงทำให้ผู้ปกครองบางคนต้องให้เงินกับสถานศึกษาเพื่อให้บุตรของตนเองได้เข้าเรียน

ที่มา : <https://www.dailynews.co.th/foreign/540734>

กรณีการชุมนุมขับไล่ประธานาธิบดีดิลมา รุสเซฟฟ์ จากข้อกล่าวหาทุจริต

๕. การลงโทษทางสังคม (Social Sanction)

คำว่า “การลงโทษโดยสังคม” หรือเรียกว่า “การลงโทษทางสังคม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า “Social Sanction”

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๒ : ๓๖๑-๓๖๒) ได้ให้ความหมายของ คำว่า “Social Sanction” เป็นภาษาไทยว่า สิทธาณุมัติทางสังคม หมายถึง การขู่ว่าจะลงโทษหรือการสัญญาว่าจะให้รางวัลตามที่กลุ่มกำหนดไว้สำหรับการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกเพื่อชักนำให้สมาชิกกระทำตามข้อบังคับและกฎเกณฑ์

Radcliffe-Brown (๑๙๕๒ : ๒๐๕) อธิบายการลงโทษโดยสังคมว่าเป็นปฏิกิริยาตอบสนองทางสังคมอย่างหนึ่งและเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นด้านตรงกันข้ามระหว่างการเห็นชอบกับการไม่เห็นชอบ พฤติกรรมอย่างหนึ่งก็คือ การลงโทษโดยสังคมนั้นมีคุณลักษณะวิภาษ (Dialectic) คือ มีทั้งด้านบวกและด้านลบอยู่ภายในความหมายของตัวเองสำหรับการลงโทษโดยสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanction) จะอยู่ในรูปของการให้การสนับสนุนหรือการสร้างแรงจูงใจ ฯลฯ ให้แก่ปัจเจกบุคคลและสังคมให้ประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับปทัสถานของชุมชนหรือของสังคม จากการศึกษายังพบว่า การลงโทษโดยสังคมเชิงบวกนั้นอาจเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่สังคม เพื่อยกระดับปทัสถานของสังคมในระดับท้องถิ่นให้ไปสอดคล้องกับปทัสถานใหม่ในระดับระหว่างประเทศ

Whitmeyer (๒๐๐๒ : ๖๓๐-๖๓๒) กล่าวว่า การลงโทษโดยสังคม มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เป็นการทำงานตามกลไกของสังคม การลงโทษโดยสังคมเป็นมาตรการควบคุมทางสังคมที่ต้องการให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับร่วมกัน เมื่อสมาชิกปฏิบัติตามก็จะมีรางวัลเป็นแรงจูงใจ และลงโทษเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและจะแสดงการไม่ยอมรับสมาชิกคนหนึ่งหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง

โดยสรุปแล้ว การลงโทษโดยสังคม (Social Sanction) หมายถึง ปฏิกิริยาปฏิบัติทางสังคม เป็นมาตรการควบคุมทางสังคมที่ต้องการให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด โดยมีทั้งด้านลบและด้านบวก **การลงโทษโดยสังคมเชิงลบ (Negative Social Sanction)** เป็นการลงโทษโดยการกดดันและแสดงปฏิกิริยาต่อต้านพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้บุคคลนั้นเกิดความอับอายขายหน้า สำหรับการลงโทษโดยสังคมเชิงบวกหรือ**การกระตุ้นสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanction)** เป็นการแสดงออกในเชิงสนับสนุนหรือให้รางวัลเป็นแรงจูงใจ เพื่อให้บุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

การลงโทษทางสังคม เป็นการลงโทษกับบุคคลที่ปฏิบัติตนฝ่าฝืนกับธรรมเนียม ประเพณี หรือแบบแผนที่ปฏิบัติต่อ ๆ กันมาในชุมชน มักใช้ในลักษณะการลงโทษทางสังคมเชิงลบมากกว่าเชิงบวก การฝ่าฝืนดังกล่าวอาจจะไม่ผิดกฎหมาย แต่ด้วยธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานั้นถูกละเมิด ถูกฝ่าฝืน หรือถูกดูหมิ่นเกี่ยวกับความเชื่อของชุมชน ก็จะนำไปสู่การต่อต้านจากคนในชุมชน แม้ว่าการฝ่าฝืนดังกล่าวจะไม่ผิดกฎหมายก็ตาม และที่สำคัญไปกว่านั้น หากการกระทำดังกล่าวผิดกฎหมายด้วยแล้ว อาจสร้างให้เกิดความไม่พอใจขึ้นได้ ไม่เพียงแต่ในชุมชนนั้น แต่อาจเกี่ยวเนื่องไปกับชุมชนอื่นรอบข้าง หรือเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุด นั่นคือ ประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งการลงโทษทางสังคมมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

การลงโทษโดยสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanction) จะอยู่ในรูปของการให้การสนับสนุนหรือการสร้างความภูมิใจ หรือการให้รางวัล ฯลฯ แก่บุคคลและสังคม เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติสอดคล้องกับปทัสถาน (Norm) ของสังคมในระดับชุมชนหรือในระดับสังคม

การลงโทษโดยสังคมเชิงลบ (Negative Social Sanctions) จะอยู่ในรูปแบบของการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการจัดระเบียบสังคม เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งเป็นมาตรการขั้นต่ำสุดเรื่อยไปจนถึงการกดดันและบีบคั้นทางจิตใจ (Moral Coercion) การต่อต้าน (Resistance) และการประท้วง (Protest) ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะโดยปัจเจกบุคคลหรือการชุมนุมของมวลชน

การลงโทษทางสังคมทางลบ จะสร้างให้เกิดการลงโทษต่อบุคคลที่ถูกกระทำ การลงโทษประเภทนี้เป็นลงโทษเพื่อให้หยุดกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และบุคคลที่ถูกลงโทษจะเกิดการเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะทำในสิ่งนั้นอีก การลงโทษประเภทนี้มีความรุนแรงแตกต่างกัน ตั้งแต่ การว่ากล่าวตักเตือน การนิเทศ การประจาน การชุมนุมขับไล่ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการไม่ทน ไม่ยอมรับต่อสิ่งที่บุคคลอื่นได้กระทำไป ดังนั้น เมื่อมีใครที่ทำความผิดกรรมเหล่านั้นขึ้น จึงเป็นการสร้างให้เกิดความไม่พอใจแก่บุคคลรอบข้าง หรือสังคม จนนำไปสู่การต่อต้านดังกล่าว

การลงโทษทางสังคมจะมีความรุนแรงมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคลนั้นว่าร้ายแรงขนาดไหน หากเป็นเรื่องเล็กน้อยจะถูกต่อต้านน้อย แต่หากเรื่องนั้นเป็นเรื่องร้ายแรงที่เกิดขึ้นประจำ หรือมีผลกระทบต่อสังคม การลงโทษก็จะมีมีความรุนแรงมากขึ้นด้วย เช่น หากมีการทุจริตเกิดขึ้นก็อาจนำไปเป็นประเด็นทางสังคมจนนำไปสู่การต่อต้านจากสังคมได้ เพราะการทุจริตถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย และผิดต่อศีลธรรม บ่อยครั้งที่มีการทุจริตเกิดขึ้นจนเป็นสาเหตุของการชุมนุมประท้วง เพื่อกดดัน ขับไล่ให้บุคคลนั้นหยุดการกระทำความผิด หรือการออกจากตำแหน่งนั้น ๆ หรือการนำไปสู่การตรวจสอบและลงโทษโดยกฎหมาย โดยในหัวข้อสุดท้ายของชุดวิชานี้ ได้นำเสนอตัวอย่างที่ได้แสดงออกถึงความไม่ทนต่อการทุจริตที่มีการชุมนุมประท้วง บางเหตุการณ์ผู้ที่ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งการลาออกจากตำแหน่งนั้นถือเป็นความรับผิดชอบอย่างหนึ่งและเป็นการแสดงออกถึงความละอายในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

๖. ช่องทางและวิธีการร้องเรียนการทุจริต

สามารถร้องเรียนมายังสำนักงาน ป.ป.ช. ได้โดยมีวิธีการดังนี้

๑) ทำเป็นหนังสือ “เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.” และส่งไปที่สำนักงาน ป.ป.ช. เลขที่ ๓๖๑ ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ หรือส่งมาที่ตู้ ปณ. ๑๐๐ ถนนพิษณุโลก | เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ หรือส่งมาที่สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดใกล้บ้านของท่าน

๒) กล่าวหาด้วยวาจาโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำการบันทึกคำกล่าวหาไว้เป็นพยานหลักฐาน

๓) ทางโทรศัพท์หมายเลข ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐-๔๙ หรือสายด่วน ป.ป.ช. โทร. ๑๒๐๕

๔) ทางเว็บไซต์สำนักงาน ป.ป.ช. www.nacc.go.th หัวข้อ “ร้องเรียน”

โดยในคำกล่าวหา ต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) ชื่อ-สกุล ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้กล่าวหา
- ๒) ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง สังกัด ของผู้ถูกกล่าวหา
- ๓) ระบุข้อกล่าวหาการกระทำความผิด

๔) บรรยายการกระทำความผิดอย่างละเอียดตามหัวข้อ ดังนี้

๔.๑ หากเป็นการกระทำความผิดต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม จะต้องระบุว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อใด มีขั้นตอนหรือรายละเอียดการกระทำความผิดอย่างไร มีพยานบุคคลรู้เห็นเหตุการณ์หรือไม่ มีเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ (ถ้าไม่สามารถนำมาได้ให้ระบุว่าใครเป็นผู้เก็บรักษา) และในเรื่องนี้ได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานใดบ้าง เมื่อใด และผลเป็นประการใด

๔.๒ หากเป็นการกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จะต้องระบุว่า ฐานะเดิมของผู้ถูกกล่าวหา และภรรยาหรือสามี รวมทั้งบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหา และภรรยาหรือสามี มีอาชีพอื่น ๆ หรือไม่ ถ้ามีอาชีพอื่นแล้วมีรายได้มากน้อยเพียงใด และทรัพย์สินที่จะแสดงให้เห็นว่าร่ำรวยผิดปกติมีอะไรบ้าง เช่น

- บ้าน มีจำนวนกี่หลัง ตั้งอยู่ที่ใด (เลขที่บ้าน ถนน ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด) ชื่อเมื่อใด และราคาขณะซื้อเท่าใด

- ที่ดิน มีจำนวนกี่แปลง ตั้งอยู่ที่ใด (ถนน ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด) ชื่อเมื่อใด และราคาขณะซื้อเท่าใด

- รถยนต์ มีจำนวนกี่คัน ยี่ห้อ รุ่น สี หมายเลขทะเบียนรถ ชื่อเมื่อใด จากใคร และราคาขณะซื้อเท่าใด

- มีเงินฝากที่ธนาคารใด สาขาใด

รวมทั้งทรัพย์สินอื่น ๆ

สำคัญที่สุด คือ ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ-สกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ของผู้กล่าวหาที่สามารถติดต่อได้อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการติดต่อกลับเพื่อยืนยันการกล่าวหาหรือร้องเรียน ขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้ชัดเจนจนสามารถดำเนินการต่อไปได้ และรายงานผลให้ผู้กล่าวหาทราบ ทั้งนี้ ข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับที่สุด ถ้าไม่ต้องการให้มีการเปิดเผยชื่อ ก็ให้บอกด้วยว่าให้ปกปิดชื่อ-ที่อยู่ไว้เป็นความลับ ตอนทำคำสั่งไต่สวนจะได้ระบุไว้ตามความประสงค์

กรณีการร้องเรียนโดยไม่แจ้งชื่อ-สกุลจริง ถือว่าเป็น “บัตรสนเท่ห์” จะต้องระบุพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงได้ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจจะรับไว้พิจารณา

ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. จะแจ้งกลับไปให้ผู้กล่าวหาทราบว่าจะรับเรื่องไว้พิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่หากประสงค์จะติดตามเรื่องร้องเรียน ก็สามารถติดตามได้ทางนี้

๑) ติดต่อด้วยตนเองที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด

๒) ทางโทรศัพท์หมายเลข ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐-๔๙ หรือสายด่วน ป.ป.ช. โทร. ๑๒๐๕

๓) ทางเว็บไซต์ www.nacc.go.th หัวข้อ “ติดตามเรื่องร้องเรียน”

ทั้งนี้ โปรดจำเลขรับเรื่องจากสำนักงาน ป.ป.ช. /วัน เดือน ปี ที่ยื่นเรื่อง/ชื่อ-สกุล เรื่อง ของผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้ ยังสามารถร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สายด่วน) ทำเนียบรัฐบาลหมายเลข ๑๑๑๑ บริการรับแจ้งเรื่องร้องทุกข์ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง หรือรับร้องเรียนผ่านทาง โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๑๒๗๑-๘๔

๒) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โทร. ๐ ๒๒๗๑ ๘๐๐๐

๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

สายด่วน โทร. ๑๒๐๖

๔) ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย สายด่วน โทร. ๑๕๖๗ หรือศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด

๕) คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด ในแต่ละจังหวัด

๖) แจ้งความ ร้องทุกข์ กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจในเขตอำนาจสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องที่หากอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการต่อไป

๗. มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน และการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี

๗.๑ มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน (ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๑ และระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. ๒๕๕๔)

- ผู้ที่มีสิทธิร้องขอให้คุ้มครองช่วยเหลือพยาน

สำหรับผู้ที่มีสิทธิร้องขอให้คุ้มครองช่วยเหลือพยาน ได้แก่ ผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ทำคำร้อง ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้ที่แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ การรั่วรัวผิดปกติ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน หรือข้อมูลอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของบุคคลดังกล่าว และผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลดังกล่าว

- การร้องขอคุ้มครองช่วยเหลือพยาน

การร้องขอคุ้มครองช่วยเหลือพยานทำได้โดยยื่นคำร้องต่อสำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดด้วยตนเองได้เลย หรือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน (สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) หากมาด้วยตนเองไม่ได้ สามารถยื่นคำร้องเป็นหนังสือหรือจดหมาย หรือทางโทรศัพท์ หรืออาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้โดยระบุชื่อนามสกุลที่อยู่ของผู้ร้องขอ และพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พร้อมทั้งลงลายมือชื่อ

๗.๒ การกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดให้มีมาตรการการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี (ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๕ และประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๔) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ถูกกล่าวหา รายใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่น และยังไม่ได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหา คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจเห็นสมควรกันไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดีก็ได้ หากบุคคลดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

๑) เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรืออยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒) เป็นผู้ให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน หรือการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแส หรือข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญจนสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นที่เป็นตัวการสำคัญ

๓) เต็มใจที่จะให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลตามข้อ ๒ พร้อมกับรับรองว่าจะไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาลตามที่ให้การหรือให้ถ้อยคำไว้

- การร้องขอให้กันตนเองไว้เป็นพยานในคดี

สามารถมีคำขอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอกันตนเองไว้เป็นพยานในคดีนั้นนับแต่วันที่ได้ทราบเหตุแห่งการกล่าวหา ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะพิจารณาคำขอโดยคำนึงถึงเหตุดังต่อไปนี้

๑) หากไม่กันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอและไม่อาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอในการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหารายอื่นที่เป็นตัวการสำคัญ

๒) บุคคลนั้นจะต้องเบิกความตามที่ให้การไว้

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้กันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานแล้ว ถือว่าบุคคลดังกล่าวอยู่ในฐานะพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในคดีนั้น และอาจได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือตามกฎหมายต่อไป

๗.๓ กฎ ก.พ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการให้บำเหน็จความชอบ การกันเป็นพยาน การลดโทษ และการให้ความคุ้มครองพยาน พ.ศ.๒๕๕๓

ข้อ ๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน ต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการ ให้ถือว่าผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งได้รับความคุ้มครองพยานและอาจได้รับบำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษ ตามกฎ ก.พ. นี้

ข้อมูลหรือถ้อยคำตามวรรคหนึ่งจะถือว่าเป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการต่อเมื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำเนินการทางวินัยได้ หรือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลงโทษทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิดได้ และมีผลทำให้สามารถประหยัดงบประมาณแผ่นดินเป็นอย่างมากหรือมีผลทำให้สามารถรักษาไว้ซึ่งระบบบริหารราชการที่ดีโดยรวมได้

ในกรณีที่ข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัยนั้นเสียเองหรืออาจจะถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดวินัยนั้นด้วย ไม่ให้ได้รับบำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษตามข้อนี้

ข้อ ๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดอาจจะถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดวินัย กับข้าราชการอื่น ถ้าได้ให้ข้อมูลต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการกระทำความผิดวินัยที่ได้กระทำมาต่อบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ และข้อมูลหรือถ้อยคำนั้นเป็นปัจจัยสำคัญจนเป็นเหตุให้มีการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำความผิด อาจได้รับการกันเป็นพยาน การลดโทษ หรือการให้ความคุ้มครองพยานตามกฎหมาย ก.พ. นี้

ข้อ ๕ การให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำตามข้อ ๓ หรือข้อ ๔ ที่จะได้รับประโยชน์ตามกฎหมาย ก.พ. นี้ จะต้องเป็นความเชื่อโดยสุจริตว่ามีการกระทำความผิดวินัยหรือเป็นไปตามที่ตนเองเชื่อว่าเป็นความจริง และไม่มีการกลับถ้อยคำนั้นในภายหลัง

การให้ข้อมูลหรือถ้อยคำตามวรรคหนึ่ง ไม่ถือเป็นการเปิดเผยความลับของทางราชการ และไม่เป็นการกระทำการข่มขู่บังคับบัญชาเหนือตน

ข้อ ๖ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นที่ได้รับข้อมูลมีหน้าที่รายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ ๗ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นและผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยานดังต่อไปนี้

(๑) ไม่เปิดเผยชื่อหรือข้อมูลใด ๆ ที่จะทำให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำ

(๒) ไม่ใช้อำนาจไม่ว่าในทางใดหรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการกลั่นแกล้งหรือไม่เป็นธรรม

ซึ่งอาจมีผลทำให้กระทบสิทธิหรือหน้าที่ของผู้นั้นในทางเสียหาย

(๓) ให้ความคุ้มครองมิให้ผู้นั้นถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มขู่เพราะเหตุที่มีการให้ข้อมูลหรือถ้อยคำ

(๔) ประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อเป็นทนายแก้ต่างคดีให้ถ้าผู้นั้นถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาล

ในกรณีที่พยานผู้ใดร้องขอเป็นหนังสือ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งจะพิจารณาย้ายผู้นั้น หรือพิจารณาดำเนินการอื่นใดที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อให้ผู้นั้นได้รับความคุ้มครอง โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น และไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ได้

ข้อ ๘ พยานผู้ใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นยังไม่ได้ให้การคุ้มครองตามข้อ ๗ หรือการให้การคุ้มครองดังกล่าวยังไม่เพียงพอ อาจยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ข้อ ๙ เมื่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งได้รับคำร้องตามข้อ ๘ แล้ว หากมีมูลน่าเชื่อว่าเป็นไปตามที่พยานกล่าวอ้าง ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้

ข้อ ๑๐ พยานผู้ใดเห็นว่าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งยังไม่ได้ให้การคุ้มครองตามหมวดนี้ หรือการให้การคุ้มครองดังกล่าวยังไม่เพียงพอ อาจยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อสำนักงาน ก.พ. ได้

ข้อ ๑๑ เมื่อสำนักงาน ก.พ. ได้รับคำร้องตามข้อ ๑๐ แล้ว หากมีมูลน่าเชื่อว่าเป็นไปตามที่พยานกล่าวอ้างให้สำนักงาน ก.พ. ดำเนินการให้มีการย้ายหรือโอน หรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควรเพื่อให้ผู้นั้นได้รับความคุ้มครอง โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งก่อน หรือไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งไม่ดำเนินการตามที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด ตามวรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่เห็นสมควร ให้สำนักงาน ก.พ. เสนอ ก.พ. เพื่อพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๙ ต่อไป

ข้อ ๑๒ การให้ความคุ้มครองพยานตามหมวดนี้ ให้พิจารณาดำเนินการในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้ และให้เริ่มตั้งแต่มีการให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำตามข้อ ๓ หรือข้อ ๔ แล้วแต่กรณี จนกว่าจะมีการสั่งยุติเรื่องหรือการดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายนี้แก่ผู้เป็นต้นเหตุเสร็จสิ้น

ข้อ ๑๓ ก่อนมีการแจ้งเรื่องกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย ถ้าผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำตามข้อ ๔ ไม่ใช่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิดวินัยในเรื่องนั้น และเป็นกรณี ที่ไม่อาจแสวงหาข้อมูลหรือพยานหลักฐานอื่นใดเพื่อดำเนินการทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการทำความผิดวินัยในเรื่องนั้นได้นอกจากจะได้ข้อมูลหรือพยานหลักฐานจากผู้นั้น ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งอาจกันผู้นั้นเป็นพยานได้

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ผู้ที่ถูกกันเป็นพยานตามข้อ ๑๓ ไม่มาให้ถ้อยคำต่อบุคคลหรือคณะบุคคล ผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือมาแต่ไม่ให้ถ้อยคำ หรือ

ให้ถ้อยคำแต่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการ หรือให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ หรือกลับคำให้การ ให้การกันผู้นั้นไว้เป็นพยานเป็นอันสิ้นสุดลง

ข้อ ๑๕ ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งแจ้งเรื่องการกันข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามข้อ ๑๓ ไว้เป็นพยาน หรือการสิ้นสุดการกันเป็นพยานตามข้อ ๑๔ ให้บุคคลหรือคณะบุคคล ที่มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการและข้าราชการผู้นั้นทราบ

ข้อ ๑๖ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำตามข้อ ๔ ผู้ใดได้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำที่สำคัญจนเป็นเหตุให้ลงโทษทางวินัยแก่ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิดได้ และผู้นั้นต้องถูกลงโทษทางวินัยเพราะเหตุที่ได้ร่วมกระทำผิดวินัยนั้นด้วย ถ้าผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งพิจารณาเห็นว่าผู้นั้นมิได้เป็นต้นเหตุแห่งการทำความผิดวินัยนั้น หรือได้ร่วมกระทำผิดวินัยไปเพราะตกอยู่ในอำนาจบังคับ หรือกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งอาจพิจารณาลดโทษให้ผู้นั้นต่ำกว่าโทษที่ควรได้รับจริงได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่าการลดโทษที่อาจกระทำได้ตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อ ๑๗ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษ แก่ผู้ให้ข้อมูลหรือถ้อยคำตามข้อ ๓ ได้ดังนี้

(๑) ให้ถือว่าผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำนั้นเป็นข้อควรพิจารณาอื่นตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือน ที่ผู้บังคับบัญชาต้องนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเลื่อนเงินเดือน

(๒) เครื่องหมายที่เห็นสมควรเพื่อเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติ

(๓) รางวัล

(๔) คำชมเชยเป็นหนังสือ

ข้อ ๑๘ ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษตามข้อ ๑๗ แก่ผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำตามข้อ ๓ ตามระดับความมากน้อยของประโยชน์และผลดียังต่อทางราชการที่ได้รับจากการให้ข้อมูลหรือถ้อยคำนั้น

บรรณานุกรม

- กรมสรรพากร. (๒๕๕๙). **คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน**. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.
- ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลก ปี ๒๕๕๙ คะแนนไทยร่วงจาก ๓๘ เป็น ๓๕ อันดับตกจาก ๗๖ เป็น ๑๐๑ จาก ๑๗๖ ประเทศ. (๒๕๖๐). สืบค้นเมื่อ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐, จาก <http://thaipublica.org/2017/01/corruption-perceptions-index-2016-thailand/>
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. สืบค้นเมื่อ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐, จาก https://www.nacc.go.th/more_news.php?cid=36
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ. (๒๕๕๙). **โครงการส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการลงโทษทางสังคม. ทูสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ**. (ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. **Social Sanction**. วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ ปีที่ ๔๖ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙. หน้า ๖๕
- เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. (๒๕๕๓). **โครงการประเมินด้านสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : คณะอนุกรรมการฝ่ายวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (๒๕๕๘). **เปิดแฟ้ม ๑๐ คดีทุจริต บทเรียนราคาแพงของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ดิงแอนด์พับลิชชิง
- สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.) **คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (๒๕๕๙). **คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๙). **คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๖๐). **คู่มือป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.).
- หอการค้าไทยเผยดัชนีคอร์รัปชัน มี.ย. **ปรับตัวลด**. สืบค้นเมื่อ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐, จาก <http://www.thairath.co.th/content/661992>
- Radcliffe-Brown, A.R. (1952). *Structure and function in primitive society*. Illinois: The free Press.

วิชาที่ ๓

การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๓ : เรื่อง การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต
จำนวนชั่วโมง : ๓ ชั่วโมง

เรื่อง การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

สาระสำคัญ

วิชานี้เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับที่มา ความหมายของโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต การนำโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต ไปประยุกต์ในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องและนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินเกี่ยวกับการประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต
๒. เพื่อสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างถูกต้องในเรื่องการประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต ให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขอบเขตเนื้อหา

๑. ต้นแบบความพอเพียง (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)
๒. STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

วิธีการฝึกอบรม

การอภิปราย กรณีโครงการ STRONG การบรรยาย

สื่อการเรียนรู้

PowerPoint สารคดี หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม

การวัดและประเมินผล

การทดสอบเนื้อหา (๒๐ คะแนน)

เนื้อหาโดยสังเขป

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๓ : เรื่อง การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต
จำนวนชั่วโมง : ๓ ชั่วโมง

รายละเอียดเนื้อหา

๑. ต้นแบบความพอเพียง (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ และเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นับเป็นเวลา ๗๐ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์ ทรงมีพระราชปณิธานที่จะให้ประชาชนชาวไทยได้ประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึงกันทั้งประเทศ โดย “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และทรงพระวิริยะอุตสาหะที่จะขจัดปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรรม สังคม การศึกษา เป็นต้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยสามารถพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย

ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้นซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...” ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่ราษฎร มานานกว่า ๔๐ ปี เพื่อให้ราษฎรสามารถดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง มีสติอยู่อย่างประมาณตนสามารถดำรงชีพปกติสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ องค์การสหประชาชาติ (United Nations :UN) โดยนายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ(The Human Development Lifetime Achievement Award) เพื่อเทิดพระเกียรติเป็นกรณีพิเศษ ในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยนายโคฟี อันนันได้กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการถ่วงดุลในการบริโภคเน้นความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวสามารถต้านทาน

ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ “ทางสายกลาง” จึงเป็นการตอกย้ำแนวทางที่สหประชาชาติที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (United Nations Development Programme : UNDP) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดพิมพ์ในรายงานประจำปี ๒๐๐๗ เพื่อเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังประเทศสมาชิกกว่า ๑๕๐ ประเทศทั่วโลก

๒. โมเดล STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้มีการวิเคราะห์ภาพอนาคตของประชาชนและสังคมไทยในระยะ ๕ ปีข้างหน้าไว้ว่า หากยุทธศาสตร์ชาติฯ ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนของสังคมไทยในการนำไปปฏิบัติจริง ประชาชนไทยจะมีความตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น มีการให้ความสนใจต่อข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรม ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ประชาชนจะเริ่มเรียนรู้การปรับเปลี่ยนฐานความคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมที่มีฐานอยู่บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะหล่อหลอมให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริตเนื่องจากมีพื้นฐานจิตที่พอเพียง มีความละเอียดต่อการทุจริตประพฤตินิยม และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม

เพื่อให้ภาพอนาคตดังกล่าวสามารถบรรลุผลได้จริง หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญอย่างแท้จริงกับการปรับประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบกับหลักการต่อต้านการทุจริตอื่น ๆ เพื่อสร้างฐานจิตจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานความคิดของปัจเจกบุคคล โดยประยุกต์หลัก “STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต” ซึ่งคิดค้นโดย รองศาสตราจารย์ ดร.มานี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมหน่วยงาน

คำอธิบายความหมายของ “STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต”

๑) S (sufficient) : **ความพอเพียง** ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์เป็นหลักความพอเพียงในการทำงาน การดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง และส่วนรวม รวมถึงการป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน

ความพอเพียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ของมนุษย์แม้ว่าจะแตกต่างกันตามพื้นฐาน แต่การตัดสินใจว่าความพอเพียงของตนเองต้องตั้งอยู่บนความมีเหตุมีผลรวมทั้งต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม

ความพอเพียงดังกล่าวจึงเป็นภูมิคุ้มกันให้บุคคลนั้นไม่กระทำการทุจริต ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) และปลูกให้ตื่นรู้ (realize)

๒) T (transparent) : **ความโปร่งใส** ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนต้องปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงต้องมีและปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมาย ด้านความโปร่งใส ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) และปลูกให้ตื่นรู้ (realize)

๓) R (realize) : **ความตื่นรู้** ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงรากเหง้าของปัญหาและภัยร้ายแรงของการทุจริตประพจน์มิชอบภายในชุมชนและประเทศ ความตื่นรู้จะบังเกิดเมื่อได้พบเห็นสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการทุจริต ย่อมจะมีปฏิกิริยาเฝ้าระวังและไม่ยินยอมต่อการทุจริตในที่สุดซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) เกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้น ความร้ายแรง และผลกระทบต่อระดับบุคคลและส่วนรวม

๔) O (onward) : **มุ่งไปข้างหน้า** ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน มุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองและส่วนรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน บนฐานความโปร่งใส ความพอเพียงและร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจ (knowledge) ในประเด็นดังกล่าว

๕) N (knowledge) : **ความรู้** ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน ต้องมีความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้ไปใช้ สามารถวิเคราะห์ที่รู้ที่ สันเคราะห์ ประเมินได้อย่างถ่องแท้ ในเรื่อง สถานการณ์ การทุจริต ผลกระทบที่มีต่อตนเองและส่วนรวม ความพอเพียงด้านทุจริต การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการลดการทุจริตในระยะยาว รวมทั้ง ความอายไม่กล้าทำทุจริตและความไม่ทนเมื่อพบเห็นว่าการทุจริตเกิดขึ้น เพื่อสร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต

๖) G (generosity) : **ความเอื้ออาทร** คนไทยมีความเอื้ออาทร มีเมตตา น้ำใจ ต่อกันบนฐานของจิตพอเพียงด้านทุจริต ไม่เอื้อต่อการรับหรือการให้ผลประโยชน์หรือต่อพวกพ้อง

ความพอเพียง

พระราชดำรัสพระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตัวเอง มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ ในศาลานี้เมื่อ ๒๔ ปี ๒๕๑๗ ถึง ๒๕๔๑ ก็ ๒๔ ปี ใช้ไหม วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนพอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยก็เวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่พอมี พอกิน บางคนก็มีมาก

บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกคนมีพอเพียงได้...”

“...คำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

“...อย่างเคยพูดเหมือนกันว่า ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ตรงนี้ ถ้าไม่พอเพียงคืออยากจะไปนั่งบนเก้าอี้ของผู้ที่อยู่ข้าง ๆ อันนั้นไม่พอเพียงและทำไม่ได้ ถ้าอยากนั่งอย่างนั้นก็เดือดร้อนกันแน่เพราะว่าอัดอัด จะทำให้ทะเลาะกัน และเมื่อมีการทะเลาะกันก็ไม่มีประโยชน์เลย ฉะนั้นควรที่จะคิดว่าทำอะไรพอเพียง...”

“...ถ้าใครมีความคิดอย่างหนึ่งและต้องการให้คนอื่นมีความคิดอย่างเดียวกับตัวซึ่งอาจจะไม่ถูก อันนี้ก็ไม่พอเพียง การพอเพียงในความคิดก็คือแสดงความคิด ความเห็นของตัวเองและปล่อยให้คนอื่นพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูดกับที่เราพูด อันไหนพอเพียงอันไหนเข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกัน ก็จะกลายเป็นการทะเลาะ จากการทะเลาะด้วยวาจาก็กลายเป็นการทะเลาะด้วยกาย ซึ่งในที่สุดก็นำมาสู่ความเสียหาย เสียหายแก่คนสองคนที่เป็นตัวการ เป็นตัวละครทั้งสองคน ถ้าเป็นหมู่ก็เลยเป็นการตีกันอย่างรุนแรง ซึ่งจะทำให้คนอื่นอีกมากเดือดร้อน ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำไปเผยแพร่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอพระมหากษัตริย์โดยมีใจความว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

คุณลักษณะที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือ แนวทางการดำเนินชีวิตให้อยู่บนทางสายกลางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพ้นจากภัยและวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างมั่นคงและยั่งยืน

- **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปและต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- **มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

๒. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิตทางสายกลาง การพึ่งตนเอง รู้จักประมาณตนอย่างมีเหตุผล อยู่บนพื้นฐานความรู้และคุณธรรมในการพิจารณา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการไม่ได้เฉพาะเจาะจงในเรื่องของเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิตด้านอื่น ๆ ของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข อย่างเช่น หากเรามีความพอเพียง เราจะไม่ทุจริต คดโกง ไม่ลักขโมยของเบียดเบียนผู้อื่น ก็จะส่งผลให้ผู้อื่นไม่เดือดร้อน สังคมก็อยู่ได้อย่างปกติสุข

แบบอย่างในเรื่องของความพอเพียง

เรื่อง ฉลองพระองค์ บนความ “พอเพียง”: หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๙

นายสุนทร ชนะศรีโยธิน เจ้าของร้านสุท “วินสัน เทเลอร์” ได้บอกเล่าพระราชจริยวัตรในด้าน “ความพอเพียง” ที่พระองค์ท่านทรงปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องว่า “นายตำรวจนำมาให้ผมซ่อม เป็นผ้ารัดอกสำหรับเล่นเรือใบสภาพเก่ามากแล้ว นายตำรวจท่านนั้นบอกว่าไม่มีร้านไหนยอมซ่อมให้เลย ผมเห็นว่ายังแก้ไขได้ก็รับมาซ่อมแซมให้ไม่คิดเงิน เพราะแค่นี้ก็อยากบริการแก้ไขให้ดีให้ลูกค้าประทับใจ แต่ไม่รู้มาก่อนว่าเขาเป็นเจ้าหน้าที่ในพระราชสำนักตอนนั้นผมบอกไม่คิดค่าตัดบอกเขาว่าไม่รับเงิน แก้ไขแค่นี้ ผมมีน้ำใจ ผมเปิดร้านเสื้อเพราะต้องการให้มีชื่อเสียงด้านคุณภาพและบริการลูกค้ามากกว่า แก้ไขนิดเดียวก็อยากทำให้เขาดี ๆ ไม่ต้องเสียเงินตอนนั้นเขาถามผมอีกว่า แล้วจะเอามาให้ทำอีกได้ไหม เราก็บอกได้เลยผมบริการให้ จากนั้นเราก็รับแก้ไขชุดให้ให้นายตำรวจท่านนี้เรื่อย ๆ เขาขอให้คิดเงินก็ไม่คิดให้ พอครั้งที่ ๕ นี่สิ ท่านเอาผ้ามา ๔-๕ ผืน จะให้ตัดตามผมว่าเท่าไร ๆ แล้วก็รีบควักนามบัตรมาให้ผม ท่านชื่อ พล.ต.ต.จรัส สุตเสถียร ตำแหน่งเขียนว่า เป็นนายตำรวจประจำราชสำนัก ท่านบอกว่า “สิ่งที่เก่าแก่ทำให้เป็นของพระเจ้าอยู่หัวนะ” ผมอึ้งมากรีบยกมือท่วมหัว ดีใจที่ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทแล้ว” นายสุนทรเล่าด้วยน้ำเสียงตื่นตันใจแต่ละฉลองพระองค์ที่ได้รับมาให้ซ่อมแซม ถ้าเป็นคนอื่นผ้าเก่าขนาดนั้นเขาไม่ซ่อมกันแล้ว เอาไปทิ้งหรือให้คนอื่น ๆ ได้แล้ว แต่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงมีความมัยยัสต์ แต่ละองค์ที่เอามาเก่ามาก เช่น เสื้อสูทสีฟ้าชัยพัฒนา ผ้าเก่าสีซีดมากแล้ว ตรงตราชัยพัฒนา มัวหมอง ตรงดินทองก็หลุดเกือบหมด ผมเอามาแกะหมดเลยให้โรงงานปักใหม่ให้เหมือนแบบเดิม เพราะเข้าใจว่าท่านอยากได้ฉลองพระองค์องค์เดิม แต่เปลี่ยนตราให้ดูใหม่ ถ้าสมมุติวันนี้มีเจ้าหน้าที่มาส่งซ่อม พรุ่งนี้เย็น ๆ ผมก็ทำเสร็จส่งคืนเข้าไป เจ้าหน้าที่ที่มารับฉลองพระองค์สอบถามว่า ทำไมทำไว ผมตอบเลยว่า เพราะตั้งใจถวายงานครับ ผมอยู่ผืนแผ่นดินไทย ได้ร่วมพระบารมีของพระองค์ ผมก็อยากได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทสักเรื่อง ผมเป็นแค่ช่างตัดเสื้อ ได้รับใช้ขนาดนี้ผมก็ปลื้มปิติที่สุดแล้ว

“ผมถือโอกาสนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านมาใช้ตลอด เสื้อผ้าเก่า ๆ ที่ได้รับมาวันแรกทำให้รู้ว่าพระองค์ทรงอยู่อย่างประหยัด มัยยัสต์ ทรงเป็นแบบอย่างความพอเพียงให้แก่ประชาชน และเมื่อได้ถวายงานบ่อยครั้งทำให้ผมตระหนักว่าคนเราวันหนึ่งต้องคิดพิจารณาตัวเองว่าสิ่งไหนบกพร่องก็ต้องแก้ไขสิ่งนั้นทุกคนต้องแก้ไขสิ่งที่บกพร่องก่อน งานถึงจะบรรลุเป้าหมาย และเมื่อประสบความสำเร็จแล้วอย่าลืมตั้งใจทำสิ่งดี ๆ ให้ประเทศชาติตลอดไป” ข้อคิดและข้อปฏิบัติ ๆ ที่ได้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของช่างสุนทร

ฉลองพระบาท ก.เปรมศิลป์ ช่างซ่อมฉลองพระบาท รอยเท้าในหลวง ร. ๙ รอยเท้าของความพอเพียง

นายศรไกร แนนศรีนิลหรือช่างไก่ ช่างนอกราชสำนักผู้ถวายงานซ่อมฉลองพระบาท ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มานานกว่า ๑๐ ปี ปัจจุบันยังเป็นเจ้าของร้านซ่อมรองเท้า ก.เปรมศิลป์ บริเวณสี่แยกพิชัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ประมาณปี ๒๕๔๖ มีลูกค้าสวมชุดพระราชสำนักมา ๒ คน เดินประคองถุงผ้าลายสก๊อต ด้านในเป็นรองเท้าเข้ามาในร้าน พอวางรองเท้าลงก็ล้มลงกราบ เลยถามว่า เอาอะไรมาให้ ลูกค้ารายนั้นตอบว่า ฉลองพระบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ยินเท่านั้น ทำตัวไม่ถูก ขนลุก พุดอะไรไม่ถูก ในใจคิดแต่เพียงว่าโชคดีแล้ว ไม่นึกไม่ฝันว่าจะมีโอกาสได้ซ่อมรองเท้าของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ช่างไก่ เล่าว่า รองเท้าคู่แรกที่ในหลวง ร. ๙ ทรงนำมาซ่อม เป็นรองเท้าหนังสีดำ ทรงคัทชู แบรินต์ไทย เป็นฉลองพระบาทคู่โปรดของพระองค์ เบอร์ ๔๓ เท่าที่สังเกตสภาพชำรุดทรุดโทรม รวากับใส่ใช้งานมาแล้วหลายสิบปี ภายในรองเท้าฝุ่นหลุดลอกหลายแห่ง ถ้าเป็นคนทั่วไปจะแนะนำให้ทิ้งแล้วซื้อใหม่

“จริง ๆ ผมใช้เวลาซ่อมรองเท้าคู่นั้นไม่ถึง ๑ ชั่วโมงก็เสร็จ แต่ด้วยความที่อยากให้อะไรรองเท้าคู่นั้นอยู่ในบ้านให้นาน เลยบอกเจ้าหน้าที่ว่า ใช้เวลาซ่อม ๑ เดือน ซึ่งฉลองพระบาทคู่นี้ ทรงโปรดใช้ทรงดนตรี”

นับจากนั้นเป็นต้นมาช่างไม้ยังมีโอกาสได้ถวายงานซ่อมฉลองพระบาทอีกหลายคู่ ซึ่งคู่ที่ ๒ และคู่ที่ ๓ เป็นรองเท้าหนังสีดำ ทรงคัทชู คู่ที่ ๔ ฉลองพระบาทหนังวัว ทรงฮาฟมกใส่ในงานราชพิธี ซึ่งฉลองพระบาทคู่นี้มีรอยพระบาทติดมากับแผ่นรองเท้า ช่างไม้เก็บแผ่นรองเท้าไว้ที่ร้านเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนฉลองพระบาทคู่ที่ ๕ ทรงนำมาเปลี่ยนพื้น ฉลองพระบาทคู่ที่ ๖ เป็นรองเท้าเปิดส้น ซึ่งคุณทองแดง สุนัขทรงเลี้ยงกัด รวมแล้วทั้งหมด ๖ คู่

“ผมซ่อมฉลองพระบาททุกคู่อย่างสุดความสามารถ ซึ่งรองเท้าของพระองค์จะนำไปวางบนกับของลูกค้าคนอื่นไม่ได้ เลยซื้อพานมาใส่พร้อมกับผ้าสีเหลืองมารอง แล้วนำไปวางไว้ที่สูงที่สุดในร้าน เพราะท่านคงทรงโปรดมาก สภาพรองเท้าชำรุดมาก ซบในรองเท้าหลุดออกมาหมด ถ้าเป็นเศรษฐกิจทั่วไปคงจะไม่นำมาใช้แล้ว แต่นี่พระองค์ยังทรงใช้คู่เดิมอยู่”

ประการสำคัญที่ทำให้ชายผู้นี้ได้เรียนรู้จากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “ความพอเพียง” ขนาดฉลองพระบาทขาดและเก่ายังส่งมาซ่อม หากคนไทยเดินตามรอยของพระองค์ท่าน ชีวิตไม่ฟุ้งเฟ้อจะเป็นสุขกันมากกว่านี้

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

“...พระองค์ท่าน ทรงเป็นผู้ใหญ่มากแท้จริง ดูแค่ฉลองพระบาทเป็นต้น พวกตามเสด็จฯทั้งหลายใส่รองเท้านอกและยังมาจากต่างประเทศใส่แล้วนุ่มเท้าดี พระองค์กลับทรงรองเท้าที่ผลิตในเมืองไทยคู่ละร้อยกว่าบาท สีดำเหมือนอย่างนักเรียนใส่กัน แม้กระทั่งพวกเรายังไม่ซื้อใส่เลย...”

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

นาฬิกาบนข้อพระกร

วันงานเปิดตัวรายการทีวี “ธรรมดีที่พ่อทำ” และงานสัมมนา “ถอดรหัส” ธรรมดีที่พ่อทำ พอเริ่มบรรยาย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ถามผู้ฟังว่า พวกเรามีเสื้อผ้าคนละกี่ชุด ใส่ นาฬิกาเรือนละเท่าไร หลายคนแย้งกันตอบและพากันอึ้ง เมื่อ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เล่าว่า “ครั้งหนึ่ง ผมพยายามจะแอบดูว่า พระองค์ท่านใส่นาฬิกาเยื่ออะไร จนพระองค์ท่านรู้สึกได้ว่าผมพยายามอยากจะได้เยื่อ ท่านจึงยื่นข้อพระหัตถ์มาให้ดูตรงหน้า จึงทราบว่าพระองค์ท่านใส่นาฬิกาเรือนละ ๗๕๐ บาทเท่านั้นซึ่งก็เดินตรงเหมือนกันกับนาฬิกาเรือนแพง แม้กระทั่งฉลองพระองค์ก็ทรงมีไม่กี่ชุด ทรงใช้จนเปื่อยซิด แต่พวกเรามาก็คิดว่า การมีแบบเหลือกินเหลือใช้จึงจะดี เพราะคนสมัยนี้เริ่มไม่เอาเกษตรกรรม แต่เลือกที่จะทำอุตสาหกรรม (เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นเอง) สุดท้ายอนาคตก็จะอดกิน”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ถามอีกว่า คนในห้องนี้มีรองเท้าคนละกี่คู่ ก็มีนักธุรกิจสตรีตอบว่า ร้อยกว่าคู่ ดร.สุเมธ จึงถามต่อว่า วันนี้ใส่มากี่คู่ ถ้าจะใช้ให้คุ้ม ทำไม่ไม่เอามาแขวนคอด้วย (ทำเอาบรรยายกาศในห้องเงียบสงัด เพราะโดนใจกันเต็ม ๆ) ก่อนจะบอกว่า พระองค์ทรงฉลองพระบาทคู่ละ ๓๐๐-๔๐๐ บาท ขณะที่ข้าราชการบริพารใส่รองเท้าคู่ละ ๓-๔ พัน แต่เวลาที่พระองค์ทรงออกเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ห่างไกล ที่สุดแล้วข้าราชการบริพารก็เดินตามพระองค์ไม่ทันอยู่ดี เวลาเดินคนเราใส่รองเท้าได้คู่เดียว อีกทั้งฉลองพระบาทของพระองค์ยังถูกนำส่งไปซ่อมแล้วซ่อมอีก

ดินสอทรงงาน

สารคดีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ หมวด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอน ดินสอของพระเจ้าอยู่หัว

ดินสอธรรมดาซึ่งคนทั่วไปอาจหาซื้อได้ด้วยราคาเพียงไม่กี่บาทนี้เป็นดินสอชนิดเดียวที่ปรากฏอยู่บนพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะทรงงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงดินสอไม้ธรรมดา ๆ โดยมีบันทึกว่าในปีหนึ่ง ๆ ทรงเปิดดินสอใช้เพียง ๑๒ แท่ง โดยทรงใช้ดินสอเดือนละ ๑ แท่งเท่านั้น เมื่อดินสอสั้นจะทรงใช้กระดาษมาฉีกมาตัดปลายดินสอให้ยาวเพื่อให้เขียนได้ถนัดมือจนกระทั่งดินสอนั้นกัดใช้ไม่ได้แล้ว เนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีแนวพระราชดำริที่เป็นเหตุ เป็นผล ดินสอ ๑ แท่ง ท่านไม่ได้มองว่าเราต้องประหยัดเงินในกระเป๋าแต่ท่านมองว่าดินสอ ๑ แท่ง ต้องใช้ทรัพยากรหรือพลังงานเท่าไร ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ไม้ แร่ธาตุที่ทำให้ดินสอ การนำเข้าวัตถุดิบที่นำเข้าต่างประเทศ พลังงานในกระบวนการผลิตและขนส่ง ดังนั้น การผลิตดินสอทุกแท่งมีผลต่อการรายรับรายจ่ายของประเทศ เป็นส่วนหนึ่งมูลค่าสินค้านำเข้าด้านวัตถุดิบและเป็นการนำเข้าทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความประหยัดไม่ใช่หมายถึงการไม่ใช้ แต่ยังรวมถึงการใช้สิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติและมีเหตุผล อันเป็นสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

“ท่านผู้หญิงบุตรี” บอกผมมาว่า ปีหนึ่งท่านทรงเปิดดินสอ ๑๒ แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกัดใคร่อยาได้ไปทิ้งของพระองค์ท่านนะ จะทรงกริ้ว ทรงประหยัดทุกอย่าง ทรงเป็นต้นแบบทุกอย่าง ของทุกอย่างมีค่าสำหรับพระองค์ท่านทั้งหมด ทุกบาท ทุกสตางค์ จะทรงใช้อย่างระมัดระวัง ทรงสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...

หลอดยาสีพระทนต์

หลอดยาสีพระทนต์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีลักษณะแบนราบเรียบคล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยังปรากฏรอยบุ๋มลึกลงไปจนถึงเกลียวคอหลอด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพระองค์ท่านทรงใช้ด้ามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบุ๋มศาสตราจารย์พิเศษ ทันตแพทย์หญิง ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช ทันตแพทย์ประจำพระองค์ อดีตคณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เขียนเล่าในว่า “ครั้งหนึ่งทันตแพทย์ประจำพระองค์ กราบถวายบังคมทูลเรื่องศิษย์ทันตแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บางคนมีค่านิยมในการใช้ของต่างประเทศ และมีราคาแพง รายที่ไม่มีทรัพย์พอซื้อหา ก็ยังขวนขวาย เช่ามาใช้เป็นการชั่วคราวชั่วคราว ซึ่งเท่าที่ทราบมา มีความแตกต่างจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงนิยมใช้กระเป๋ที่ผลิตภายในประเทศเช่นสามัญชนทั่วไป ทรงใช้ดินสอสั้นจนต้องต่อด้าม แม้ยาสีพระทนต์ของพระองค์ท่าน ก็ทรงใช้ด้ามแปรงพระทนต์รีดหลอดยาจนแบนจนแน่ใจว่าไม่มียาสีพระทนต์หลงเหลืออยู่ในหลอดจริง ๆ ”

“เมื่อกราบบังคมทูลเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า ของพระองค์ท่านก็เหมือนกัน และยังทรงรับสั่งต่อไปอีกด้วยว่า เมื่อไม่นานมานี้เองมหาดเล็กห้องสรง เห็นว่ายาสีพระทนต์ของพระองค์คงใช้หมดแล้วจึงได้นำหลอดใหม่มาเปลี่ยนให้แทน เมื่อพระองค์ได้ทรงทราบ ก็ได้ขอให้เขานำยาสีพระทนต์หลอดเก่ามาคืนและพระองค์ท่านยังทรงสามารถใช้ต่อไปได้อีกถึง ๕ วัน จะเห็นได้ว่าในส่วนพระองค์ท่านเองนั้น ทรงประหยัดอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ที่ทรงพระราชทานเพื่อราษฎรผู้ยากไร้อยู่เป็นนิจ”

“พระจริยวัตรของพระองค์ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดถึงพระวิริยะ อุตสาหะ ตลอดจนความประหยัดในการใช้ของอย่างคุ้มค่า หลังจากนั้นทันตแพทย์ประจำพระองค์ได้กราบพระบาททูลขอพระราชทานหลอดยาสีพระทนต์หลอดนั้น เพื่อนำไปให้ศิษย์ได้เห็นและรับใส่เกล้าเป็นตัวอย่างเพื่อประพฤติปฏิบัติในโอกาสต่อ ๆ ไป”

“ประมาณหนึ่งสัปดาห์หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานส่งหลอดยาสีพระทนต์เปล่าหลอดนั้นมาให้ถึงบ้าน ทันตแพทย์ประจำพระองค์รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้ายิ่ง เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะของหลอดยาสีพระทนต์เปล่าหลอดนั้นแล้วทำให้เกิดความสงสัยว่า เหตุใดหลอดยาสีพระทนต์หลอดนี้จึงแบนราบเรียบโดยตลอด คล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยังปรากฏรอยบุ๋มลึกลงไปเกือบถึงเกลียวคอหลอด เมื่อได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ อีกครั้งในเวลาต่อมา จึงได้รับคำอธิบายจากพระองค์ว่า หลอดยาสีพระทนต์ที่เห็นแบนเรียบนั้นเป็นผลจากการใช้ด้ามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบุ๋มที่เห็นนั่นเอง และเพื่อที่จะขอนำไปแสดงให้เห็นให้ศิษย์ทันตแพทย์ได้เห็นเป็นอุทาหรณ์ จึงได้ขอพระราชทานุญาต ซึ่งพระองค์ท่านก็ได้ทรงพระเมตตาด้วยความเต็มพระราชหฤทัย”

รถยนต์พระที่นั่ง

นายอนันต์ ร่มรื่นวานิชกิจ ช่างดูแลรถยนต์พระที่นั่ง ได้ให้สัมภาษณ์รายการตีสิบ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีใจความว่า “ครั้งหนึ่งผมต้องซ่อมรถตู้เซฟโรเลต ซึ่งเป็นรถที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่สมเด็จพระเทพรัตนฯ สมัยท่านเรียนจบที่จุฬาฯ และเป็นคันโปรดของท่านด้วย ก่อนซ่อมช่างประตูด้านที่ท่านประทับเวลาฝนตกจะมีน้ำหยด แต่หลังจากที่ซ่อมแล้ว วันหนึ่งท่านก็รับสั่งกับสารทิดว่า วันนี้อร่อยดีแปลกไป น้ำไม่หยด อย่างนี้ก็ไม่เย็นนะสิ แต่ก็ดีเหมือนกันไม่ต้องเอากระป๋องมารอง” นายอนันต์ เปิดเผยว่า ภายในรถยนต์พระที่นั่งของแต่ละพระองค์นั้น เรียบง่ายมากไม่มีอะไรเลยที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก มีแต่ถังขยะเล็ก ๆ กับที่ทรงงานเท่านั้น ส่วนการได้มีโอกาสดูแลรถยนต์พระที่นั่ง ทำให้ได้เห็นถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยนั้น นายอนันต์ กล่าวว่า ครั้งหนึ่งมีรถยนต์พระที่นั่งที่เพิ่งทรงใช้ในพระราชกรณียกิจมาทำให้เห็นว่าพระมได้รถมีน้ำแฉะซึ่งอยู่และมีกลิ่นเหม็นด้วย แสดงว่าพระองค์ท่านทรงนำรถไปทรงพระราชกรณียกิจในที่ที่น้ำท่วม แฉะน้ำยังซึมเข้าไปในรถพระที่นั่งด้วย แสดงว่าน้ำก็ต้องเปียกพระบาทมาตลอดทาง จึงถามสารทิดว่า ทำไมไม่รีบเอารถมาซ่อม ก็ได้คำตอบว่าต้องรอให้เสร็จพระราชกรณียกิจก่อน เมื่อพิธีกรรมจากจากการที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาท ได้เห็นถึงความพอเพียงของพระองค์อย่างไร นายอนันต์ ตอบว่า “ปกติถ้าทรงงานส่วนพระองค์ ท่านก็ใช้รถคันเล็กเพื่อประหยัดน้ำมัน และเมื่อเราสังเกตสีรถพระที่นั่ง จะเห็นว่ามียอยสีลอกกรอบคันรถ กว่าที่ท่านจะนำมาทำสีใหม่ก็รอบคันแล้ว แต่คนใช้รถอย่างเราแค่รอยนิดเดียวก็รีบเอามาทำสีแล้ว และครั้งหนึ่งระหว่างที่ผมกำลังประสานงานไปรับรถพระที่นั่งของสมเด็จพระเทพรัตนฯ ก็มีวิทยุของข้าราชการบอกรันว่ารถติดมาก สมเด็จพระเทพรัตนฯ เสด็จฯ ขึ้นรถไฟฟ้าไปแล้ว”

ห้องทรงงาน

ห้องทรงงานพระตำหนักจิตรลดารโหฐานไม่ได้หรูหราประดับด้วยของแพงแต่อย่างใด เวลาทรงงานจะประทับบนพื้นพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน มิได้ประทับพระเก้าอี้เวลาทรงงาน เพราะทรงวางสิ่งของต่าง ๆ ได้สะดวก ห้องทรงงานเป็นห้องเล็ก ๆ ขนาด ๓ x ๔ เมตร ภายในห้องทรงงานจะมีวิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เทเล็กซ์เครื่องบันทึกเสียง เครื่องพยากรณ์ อากาศ เพื่อจะได้ทรงสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ทันทั่วทั้งที่ โดยผนังห้องทรงงานโดยรอบมีแผนที่ทางอากาศแสดงถึงพื้นที่ประเทศ

ห้องทรงงานของพระองค์ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่เดือนสตคคนไทยได้อย่างมาก โต้ะทรงงานหรือแก้ไอโยกรูปทรงหุหุรา ไม่เคยมีปรากฏในห้องนี้ ดังพระราชดำรัสของพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งที่ว่า “...สำนักงานของท่าน คือ ห้องกว้าง ๆ ไม่มีเก้าอี้ มีพื้น และท่านก็ก้มทรงงานอยู่กับพื้น...” นั่นเอง นับเป็นแบบอย่างของความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อโดยแท้

“ห้องทรงงาน” เป็นเพียงห้องขนาดธรรมดา กว้างยาวรวม ๕ คูณ ๑๐ เมตร โปรง ๆ โลง ๆ พื้นที่เป็นไม้ปาร์เกต์ ผสมกับไม้ทูลและถาดดำรา จากนั้นได้ทรงสอบถามรายละเอียดของตำราพร้อมทั้งเรื่องราวความคืบหน้างานอื่นที่กำลังดำเนินเป็นเวลากว่าหนึ่งชั่วโมง

เครื่องประดับ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฉลองพระองค์ธรรมดา ห้อยกล้องถ่ายภาพไว้ที่พระศอ มีทรงโปรดการสวมใส่เครื่องประดับอื่น เช่น แหวน สร้อยคอหรือของมีค่าต่าง ๆ เว้นแต่นาฬิกาข้อมือพระกรเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ได้มีราคาแพงแต่อย่างใด

“...เครื่องประดับ พระองค์ก็มีทรงโปรดที่จะสวมใส่สักชิ้น นอกเสียจากว่าจะทรงแต่งองค์เพื่อเสด็จไปงานพระราชพิธีต่าง ๆ หรือต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองเท่านั้น...”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

“...เมื่อปี ๒๕๒๔ ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลให้ไปถวายงาน ผมตื่นเต้นมาก สังเกตรายละเอียดรอบ ๆ ตัวไปเสียทุกอย่าง มองไปที่ข้อพระหัตถ์ว่า ทรงใช้นาฬิกาอะไร มองจนพระองค์ทรงยื่นข้อพระหัตถ์มาให้ดู ทรงตรัสอย่างมีพระอารมณ์ขันว่า “ยี่ห้อใส่แล้วโก้” ผมจำแบบไว้ เพราะอยากรู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้นาฬิกาเรือนละเท่าไร พอวันหยุดก็รีบไปที่ร้าน ก็ทราบว่ามีราคาเพียงแค่ ๗๕๐ บาท...”

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนเล่าไว้ใน “ประสบการณ์สนองพระราชดำริเรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน “...ไม่มีพระราชวังไหนในโลกเหมือนพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน และบริเวณสวนจิตรลดารโหฐานที่เต็มไปด้วยบ่อเลี้ยงปลา และไร่นาทดลอง อีกทั้งผองโคนม ผสมด้วยโรงสีและโรงงานหลากหลาย จึงพูดได้เต็มปากว่า ในประเทศไทยไม่มีช่องว่างระหว่างเกษตรกรกับพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงงานอย่าง “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” ด้วยพระองค์เอง”

ซองเอกสารต่าง ๆ ที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ

“... แต่หากเป็นเรื่อง “งานในราชการ” แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทมายังข้าราชการบริพารในพระองค์ว่า “เอกสารต่าง ๆ ที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย หากเป็นซองแล้ว ก็ขอให้ติดกาบเฉพาะตรงหัวมุม หรือหากเป็นต้องใช้เทปกาวติด ก็ให้ติดแค่สองนิ้วก็พอ ไม่ใช่ปิดทั้งหมด เพราะเป็นการเปลืองเทปและเปิดยาก” พระองค์จะไม่พอพระราชหฤทัย เพราะไม่เป็นการประหยัด ซึ่งตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ กระดาษและซองจดหมายภายใน หากไม่ใช่เอกสารสำคัญ ก็ควรใช้กระดาษรีไซเคิล แต่หากเป็นจดหมายลับหรือสำคัญก็สามารถใช้ของใหม่ได้”

บรรณานุกรม

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (๒๕๕๙). **ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (๒๕๓๘). **จรรยาบรรณข้าราชการ**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระราชดำรัสพระราชทานแก่บุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑. สืบค้นเมื่อ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <http://www.amarin.com/royalspeech/speech๔๑.htm>
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- มูลนิธิพุทธธรรม.พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (๒๕๓๙). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. (๒๕๕๕). **ตามรอยพระราชดำรัสสู่ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”**. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งเรือง.
- ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. สืบค้นเมื่อ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐, จาก https://www.nacc.go.th/more_news.php?cid=๓๖
- วศิน อินทสระ. (๒๕๔๑). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ทองกวาว.
- สมบัติ คชสิทธิ์ และคณะ. (๒๕๕๑). **ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท**. ปทุมธานี: งานวิชาศึกษาทั่วไป: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และมูลนิธิสตรี-สุขภาพดีวงศ์. (๒๕๔๙). **คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต**. กรุงเทพฯ: ประสุขชัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๗). **คู่มือการขับเคลื่อนงานการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมวัฒนธรรมผ่านสื่อ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (๒๕๔๘). **หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (๒๕๔๔). **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: มติชน.

วิชาที่ ๔

การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๔ : เรื่อง การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร
จำนวนชั่วโมง : ๖ ชั่วโมง

เรื่อง การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

สาระสำคัญ

วิชานี้เป็นการฝึกปฏิบัติกิจกรรมโดยมีบทบาทในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งจาก ๓ ประเด็น โดยเลือกใช้เทคนิคฝึกอบรมแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับเนื้อหา

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกทักษะการเป็นวิทยากรที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอายต่อการทุจริต การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

ขอบเขตเนื้อหา

การฝึกปฏิบัติถ่ายทอดความรู้ ตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วิธีการฝึกอบรม

- ๓ ชั่วโมงแรก ให้ผู้เข้าร่วมทุกคนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากรโดยสุ่มหัวข้อวิชาการบรรยายจาก ๓ วิชา โดยให้วิทยากรประเมิน
- ๓ ชั่วโมงหลัง วิทยากรให้ข้อเสนอแนะกระบวนการหลากหลาย

สื่อการเรียนรู้

PowerPoint ฝึกปฏิบัติ หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม

การวัดและประเมินผล

การประเมินฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร (๔๐ คะแนน)

เนื้อหาโดยสังเขป

หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

วิชาที่ ๔ : เรื่อง การฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

จำนวนชั่วโมง : ๖ ชั่วโมง

รายละเอียดเนื้อหา

เทคนิคการเป็นวิทยากรมืออาชีพ

การที่บุคคลใดก็ตามที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นวิทยากรได้นั้น จำเป็นจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนและการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เข้ารับการอบรม การที่จะเป็นวิทยากรฝึกอบรมที่ดีต้องเป็นผู้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความรอบรู้ในวิทยาการใหม่ ๆ ใฝ่หาความรู้อยู่เป็นนิจ มีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้

ความหมายของวิทยากร

วิทยากร คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวละครสำคัญ ที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะ เกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องที่อบรม จนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้และสามารถจุดประกายความคิด เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องหรือวิชานั้น ๆ

วิทยากร หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ในภาษาอังกฤษเรียกวิทยากรว่า Resource Person วิทยากรมาจาก “วิทยา” แปลว่า ความรู้ “กร” แปลว่า มือ หรือ ผู้ถือ วิทยากรก็คือ ผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถ นั่นก็คือ บุคคลที่เป็นวิทยากรได้จะต้องเป็นผู้มีความรู้ และความสามารถในการทำให้ผู้อื่นมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ตามที่ตนต้องการ วิทยากรจึงหมายถึงผู้รู้และผู้มีความสามารถในการทำให้ผู้อื่นมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ

วิทยากร หมายถึง บุคคลซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการพูดหรือนำเสนอและใช้เทคนิคต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ ในการถ่ายทอดอันจะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมให้เกิดความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understand) เจตคติ (Attitude) ความสามารถ (Skill) จนสามารถทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของวิทยากร มีดังนี้

๑. **วิทยากร คือ ผู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ (Instructor)** บทบาทแรกของวิทยากร คือ คำว่า “ทำให้เกิดการเรียนรู้” หมายความว่า วิทยากรจะต้องทำให้ผู้เข้าสัมมนามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือหลักสูตรที่วิทยากรถ่ายทอด จนสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องหรือหลักสูตรนั้น ๆ ดังนั้น บทบาทนี้วิทยากรจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหรือหลักสูตรที่ถ่ายทอดนั้น ๆ ได้อย่างถ่องแท้ หากวิทยากรมีความรู้ไม่มากพอ ก็ยากที่จะทำให้ผู้เข้าสัมมนาเกิดการเรียนรู้ได้ ดังนั้นการเป็นวิทยากรบทบาทแรกจะต้องหาความรู้เยอะ ๆ ในทุก ๆ เรื่องโดยเฉพาะเรื่องที่จะต้องให้ผู้เข้ารับฟังการสัมมนาเกิดการเรียนรู้

๒. **วิทยากร คือ ผู้ฝึก (Trainer)** บทบาทที่ ๒ มีความสำคัญต่อการเป็นวิทยากรที่สมบูรณ์แบบอีกบทบาทหนึ่ง การเป็นผู้ฝึกไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรที่อบรมแล้ว วิทยากรจำเป็น

ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เข้าสัมมนาด้วยว่ามีคุณสมบัติหรือพื้นความรู้เป็นอย่างไร การเป็นวิทยากรในบทบาทนี้ส่วนใหญ่ คือ หลักสูตรหรือเรื่องเกี่ยวกับการอบรมเชิงฝึกปฏิบัติ เช่น หลักสูตรศิลปะการพูดสร้างแรงจูงใจ เทคนิคการเป็นพิธีกร หรือ วิทยากรมืออาชีพ ฯลฯ วิทยากรผู้อบรมทำหน้าที่ในบทบาทนี้ ต้องอดทน ใจเย็น รอคอย ฝึกฝนจนผู้เข้าอบรมสัมมนาบรรลุผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เปรียบเสมือน โค้ช !!! ต้องรอบรู้ รู้ลึก รู้จริง และรู้กว้าง

๓. วิทยากร คือ พี่เลี้ยง (Mentor) ในบทบาทนี้วิทยากรต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาให้กำลังใจ แนะนำแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้าสัมมนา มีความรู้ ความเข้าใจ จุดประกายความคิด สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปฏิบัติตาม จนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของการอบรม-สัมมนา ที่วางไว้ในบทบาทพี่เลี้ยงของวิทยากรนี้ วิทยากรต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี จึงจะสามารถทาบบทบาทนี้ได้

๔. วิทยากร คือ ผู้สอน (Teacher) บทบาทนี้เป็นบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งของวิทยากร การถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เข้าสัมมนาเกิดความเข้าใจนั้น วิทยากรต้องทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนด้วย การพูดด้วยเสียงที่ดังชัดเจน สอนด้วยการยกตัวอย่างประกอบ เปรียบเทียบ จะทำให้ผู้เข้าสัมมนา เปลี่ยนแปลงทัศนคติจนสามารถจุดประกายความคิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องหรือหลักสูตรนั้น ๆ ได้ การทำหน้าที่ของวิทยากรในบทบาทครูผู้สอน จะทำให้ผู้ฟังเชื่อและเปลี่ยนแปลงได้ในที่สุด ในบทบาทนี้วิทยากรจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างมากในจิตวิญญาณของการเป็นครู

๕. วิทยากร คือ ผู้บรรยาย (Lecturer) ในบทบาทนี้เป็นอีกบทบาทหนึ่งของวิทยากร การบรรยายของวิทยากรนั้นเป็นบทบาทหลักเลยก็ว่าได้ แต่ที่สำคัญวิทยากรจะบรรยายอย่างไร ที่จะให้ผู้ฟังหรือผู้เข้าสัมมนา ไม่เบื่อ หรือหลับเสียก่อน บรรยายอย่างไร ที่จะทำให้ออกสนใจ สนุกสนานตื่นเต้น เรียงลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย และได้เนื้อหาสาระครบถ้วน บทบาทนี้ก็ต้องได้รับฝึกฝน

องค์กรหรือหน่วยงานใดมีวิทยากรที่ครบเครื่องทำได้ดีทุกบทบาทก็ถือว่าสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง หรือท่านใดที่เป็นวิทยากรอยู่แล้ว ทำได้ทุกบทบาทก็ถือว่าสุดยอดแล้ว แต่ถ้าท่านใดยังทำไม่ได้ทุกบทบาทหรือทำได้เพียงบางบทบาท ก็ฝึกฝนกันไป ฝึกบ่อย ๆ ก็จะเก่งและชำนาญ เป็นวิทยากรมืออาชีพได้ในที่สุด การเป็นคนช่างสังเกต ช่างพูด ชอบการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ จะต้องหมั่นสังเกตผู้ฟังว่ารู้สึกเช่นไร การเรียนรู้ภาษากาย มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เราสามารถรู้ได้ว่า ผู้ฟังตอบรับการพูดของวิทยากรได้มากน้อยแค่ไหน

คุณสมบัติของวิทยากรที่ดี มีดังนี้

๑. ต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่จะถ่ายทอดอย่างชัดเจน การเป็นวิทยากร เป็นนักพูดที่เก่งนั้น ต้องมีความรู้เยอะ มีความรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องที่จะบรรยาย ต้องรู้ชนิดทะลุปรุโปร่ง สามารถเข้าใจเรื่องที่จะถ่ายทอดได้อย่างกระจ่างแจ้งชัดเจน ส่วนความรู้อื่น ๆ ก็ต้องมีรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นนิทาน เรื่องตลกขำขัน ความรู้รอบตัวอื่น ๆ อีกมากมาย การเป็นคนรักการเรียนรู้จะทำให้เราเป็นวิทยากรที่เก่ง มีค่าตัวแพง ๆ ได้ เพราะวิทยากรคือผู้ถ่ายทอดให้ความรู้ จึงมีคำกล่าวที่ว่า “อ่านหนังสือประวัติศาสตร์ ๑ เล่ม ย่นย่อระยะเวลาของประวัติศาสตร์นับ ๑๐๐ ปี”

๒. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดของคนเรามี ๒ ด้าน ด้านหนึ่งบวก อีกด้านหนึ่งลบ การคิดลบทำให้จิตใจหดหู่ ห่อเหี่ยว หมดความหวัง หมดกำลังใจ การคิดบวกก่อให้เกิดความหวัง พลังใจ มีแรงที่จะต่อสู้ปัญหาอุปสรรค มีความคิดสร้างสรรค์ คิดสิ่งแปลก ๆ สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา คุณสมบัติของผู้ที่ต้องการฝึกฝน

เป็นวิทยากรในข้อนี้ก็คือ การคิดบวก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะจะทำให้เรามีอะไร แปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดเวลา เวลาถ่ายทอดให้ความรู้ ก็จะเป็นความรู้ที่ดี ๆ ความรู้ที่สร้างสรรค์ ผู้เข้าสัมมนาก็จะได้แนวความคิดจากการฟังบรรยายนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ทำให้ผู้ที่ เป็นวิทยากรได้รับการตอบรับมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการฝึกฝนเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นอีกข้อหนึ่งที่วิทยากรพึงมี

๓. มินุษย์สัมพันธ์ การเป็นคนร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเอง ทำให้มีเสน่ห์ มีแต่คนอยากเข้าใกล้ เป็นคุณสมบัติอีกข้อหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการเป็นวิทยากร รอยยิ้มของวิทยากร จะทำให้ผู้เข้าสัมมนาฟังอย่างตั้งใจ คงไม่มีใครอยากฟังวิทยากรหน้าบึ้ง หรือหน้าบอกรบุมไม่รับ ฟีกยิ้มเสียแต่วันนี้เพื่อเป็นวิทยากรที่ดีในวันหน้า

๔. ช่างสังเกต การพูด การถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ต้องหมั่นสังเกตผู้ฟังรู้สึกเช่นไร การเรียนรู้ภาษากาย มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้สามารถรู้ได้ว่า ผู้ฟังตอบรับการพูดของวิทยากรได้มากน้อยแค่ไหน ดังนั้นคุณสมบัติข้อนี้ก็ต้องฝึกเป็นคนช่างสังเกต

๕. มีไหวพริบบริบูรณ์ วิทยากรต้องมีความสามารถในการแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าเก่ง คุณสมบัติข้อนี้ขาดไม่ได้ ใครไม่มีคุณสมบัติข้อนี้ฝึกฝนได้ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบางครั้งเกินความคาดหมาย การมีไหวพริบบริบูรณ์คิดไวทำอะไร แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ เป็นคุณสมบัติอีกข้อหนึ่งของวิทยากรที่ต้องฝึกฝน

๖. มีความเชื่อมั่นในตนเอง วิทยากรเป็นยิ่งกว่าผู้นำ เนื่องจากผู้นำสามารถนำคนอื่นได้ แต่ผู้นำอาจจะไม่ใช่วิทยากรที่ดี แต่ผู้นำมีความเชื่อมั่น ดังนั้น วิทยากรจึงต้องมีความเชื่อมั่นมากกว่า หากไม่มีความเชื่อมั่น ไม่มีความมั่นใจในเรื่องที่บรรยายในเรื่องที่ถ่ายทอด แล้วใครจะเชื่อ ความเชื่อมั่นจะแสดงออกมาทางน้ำเสียง สีหน้า แววตา ข้อมูล คำพูด ท่าทาง บุคลิกภาพ การพูดที่มีหลักการ การพูดที่มีน้ำเสียงทรงพลังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นได้ ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณสมบัติอีกข้อหนึ่งที่มีความจำเป็น

๗. มีการวางแผนที่ดี นักพูดที่ดีหรือวิทยากรที่ดีต้องมีคุณสมบัติเรื่องการวางแผนการพูดให้ไปตามลำดับขั้นตอน ถือเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับการถ่ายทอด เพราะจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่ได้รับการถ่ายทอดอย่างกระจ่างแจ้งชัดเจน การขาดการวางแผน จะทำให้การพูด วกไปวนมา ทำให้เกิดการล้าเหลวในการพูด ไม่ประสบความสำเร็จในการเป็นวิทยากร ดังนั้นการวางแผนเป็นคุณสมบัติอีกข้อหนึ่งที่มีความจำเป็น

๘. มีความจริงใจตั้งใจให้ความรู้ คุณสมบัติข้อนี้เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นวิทยากรมืออาชีพ ความจริงใจตั้งใจมากน้อยแค่ไหนสัมผัสได้ไม่ยาก ระหว่างวิทยากรกับผู้ฟังการสัมมนา หากมีความจริงใจและตั้งใจจริง

๙. มีลีลาแบบฉบับเป็นของตัวเอง ลีลาแบบฉบับของนักพูด หรือวิทยากรที่เป็นตัวของตัวเองจะทำให้ผู้ฟังจำได้แม่นยำ โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ดังนั้น วิทยากรต้องหาลีลาที่เป็นแบบฉบับของตัวเอง

๑๐. ทำให้ผู้เข้าสัมมนามีส่วนร่วมในการบรรยาย การพูด คือ การสื่อสารระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง แต่การบรรยาย คือ การพูดสื่อสารระหว่างวิทยากรกับผู้เข้าสัมมนา หากวิทยากรพูดไป ผู้ฟังก็เงียบ นานเข้าบรรยายากก็จะกร่อยสุดท้ายคนก็จะหายหมดทั้งห้อง ดังนั้นการสร้างบรรยายากให้ผู้ฟังหรือ ผู้เข้าสัมมนามีส่วนร่วม เป็นคุณสมบัติข้อสำคัญที่ต้องฝึกฝนอย่างหนัก เพราะการทำให้ผู้เข้าสัมมนามีส่วนร่วมเป็นจุดแข็งเกิดของวิทยากรมืออาชีพ

๑๑. บุคลิกภาพการแต่งกายโดดเด่น ดูดีมีสง่า วางตัวเหมาะสมเป็นวิทยากร การแต่งกายที่เหมาะสม บุคลิกภาพดูดี โดดเด่น เป็นที่เคารพเลื่อมใสต่อผู้พบเห็นไม่ว่าจะเป็นบนเวทีหรืออยู่ข้างล่างเวทีนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นวิทยากรก็ต้องฝึกฝนเช่นกัน

๑๒. ถ่ายทอดเป็น

๑๒.๑ มีเทคนิคต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การนำอภิปราย การสัมมนา กรณีศึกษา การจัดกิจกรรม ฯลฯ เพื่อให้เกิดความรู้ เข้าใจง่าย ได้สาระ

๑๒.๒ พูดเป็น คือ พูดแล้วทำให้ผู้ฟังเข้าใจตามที่พูดได้อย่างรวดเร็ว สามารถพูดเรื่องยาก ซับซ้อน ให้เข้าใจง่าย

๑๒.๓ ฟังเป็น คือ ตั้งใจฟัง ฟังให้ตลอด ขณะที่ฟังต้องควบคุมอารมณ์ ขณะที่ฟังอย่าคิดคำตอบทันที จงฟังเอาความหมายมากกว่าถ้อยคำ

๑๒.๔ นำเสนอเป็นประเด็นและสรุปประเด็นให้ชัดเจน

๑๒.๕ มีอารมณ์ขัน สร้างบรรยากาศในการอบรมได้อย่างเหมาะสม

๑๒.๖ มีประสิทธิภาพในการอบรม สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติได้ดี มองเห็นเป็นรูปธรรม

๑๒.๗ ใช้ภาษาพูดได้ดี ใช้ภาษาง่าย ๆ รู้จักเลือกภาษาให้ตรงกับเนื้อหาและตรงกับความต้องการ และพื้นฐานความรู้ของผู้ฟัง

๑๓. มีหลักจิตวิทยาในการสอนผู้ใหญ่

๑๓.๑ ความสนใจในการรับฟังจะเกิดขึ้นจากการรับรู้ถึงเรื่องที่วิทยากรจะพูดหรือบรรยาย

๑๓.๒ มุ่งประโยชน์ในการรับฟังเป็นสำคัญ

๑๓.๓ จะตั้งใจและเรียนรู้ได้ดี ถ้าวิทยากรแยกเรื่องที่สอนออกเป็นประเด็น/ขั้นตอน

๑๓.๔ จะเรียนรู้ได้ดีถ้าได้ฝึกปฏิบัติไปด้วยพร้อม ๆ กับการรับฟัง

๑๓.๕ จะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ถ้าฝึกแล้วได้ทราบผลของการปฏิบัติอย่างรวดเร็ว

๑๓.๖ จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการฝึกหัดอยู่เสมอ

๑๓.๗ จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเปิดโอกาสให้ใช้เวลาในการทำความเข้าใจ อย่าเร่งรัด เพราะแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน

๑๔. มีจรรยาบรรณของวิทยากร

๑๔.๑ เมื่อจะสอนต้องมั่นใจว่ามีความรู้จริงในเรื่องที่จะสอน

๑๔.๒ ต้องมุ่งประโยชน์ของผู้ฟังเป็นที่ตั้ง

๑๔.๓ ไม่ควรฉกฉวยโอกาสในการเป็นวิทยากรเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

๑๔.๔ ความประพฤติและการปฏิบัติตนของวิทยากร ควรจะสอดคล้องกับเรื่องที่สอน

การเป็นผู้นำเสนอที่ดี

การเป็นวิทยากรที่ดี วิทยากรจะต้องเป็นผู้นำเสนอที่ดีด้วย เพื่อให้การบรรยายบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยวิทยากรจะต้องมีการเตรียมการที่ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning)

เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความมั่นใจของการเป็นผู้นำเสนอที่ดี นั่นคือ การวางแผนเตรียมความพร้อม โดย

- สำรวจตัวเอง
- วิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งตนเอง
- สร้างความเชื่อมั่นตนเอง
- กำหนดแผนและกิจกรรมการเรียนรู้

๒. การดำเนินการ (Doing)

การดำเนินการเป็นไปตามแผนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจพบปัญหาหรืออุปสรรคที่ต้องแก้ไขปัญหานั้น

๓. การตรวจสอบ (Checking)

บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพการงานต่าง ๆ ได้นั้น จะต้องคอยตรวจสอบผลการดำเนินงานของตนเองเป็นระยะ ๆ โดยประเมินความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการมาทั้งหมดว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการให้เป็นหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความสำเร็จในการก้าวขึ้นสู่เวทีของ “ผู้นำเสนอหรือวิทยากร”

๔. การลงมือปฏิบัติจริง (Acting)

เมื่อมีความพร้อมในทุกอย่าง ก็เริ่มก้าวสู่เวทีของการเป็นผู้นำเสนอที่ดี

เทคนิคการเตรียมตัวที่ดีของวิทยากร

ก่อนการฝึกอบรม

ก่อนที่จะมีการฝึกอบรมเกิดขึ้น วิทยากรจะต้องมีภารกิจในการเตรียมตัว เพราะวิทยากรจะต้องทราบล่วงหน้าว่าตนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องใด ดังนั้น ในขั้นตอนนี้วิทยากรควรจะดำเนินการเตรียมการเพื่อการถ่ายทอดและเปลี่ยนทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การเตรียมการที่ดีย่อมสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง เพราะจะทำให้วิทยากรเกิดความมั่นใจในการฝึกอบรม และเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ย่อมแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม การเตรียมการในขั้นนี้เกี่ยวข้องกับ

๑. การประสานงานกับหน่วยงานที่จะฝึกอบรม เพื่อขอข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรม ได้แก่ หลักสูตร กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม เอกสารประกอบ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

๒. การเขียนแผนการฝึกอบรม ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากหน่วยงานจะเป็นประโยชน์ต่อการเขียนแผนการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมเป็นแนวทางสำหรับวิทยากรว่า จะถ่ายทอดและเปลี่ยนพฤติกรรมโดยใช้สื่อและเทคนิคการฝึกอบรมอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมอบรม

๓. การเตรียมอุปกรณ์ สื่อต่าง ๆ วิทยากรควรเตรียมอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ เช่น ไฟล์นำเสนอ กระดาษ ฯลฯ ให้เรียบร้อย เหมาะสมกับฐานะของวิทยากร

ระหว่างการฝึกอบรม

เมื่อวิทยากรมาถึงสถานที่จัดฝึกอบรม ควรตรวจสอบสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้และสอบถามข้อมูลต่าง ๆ เช่น บรรยากาศในการฝึกอบรม ใครเป็นผู้นำกลุ่ม วิทยากรคนก่อน ๆ พูดเกี่ยวกับอะไร ฯลฯ เมื่อถึงเวลาการฝึกอบรม จะต้องดำเนินการต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่

๑. การถ่ายทอดความรู้ ควรมีความสามารถในการถ่ายทอด โดยอาศัยเทคนิคและใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์

๒. การเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น วิทยากรจะต้องคอยกระตุ้นให้ผู้รับการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น รวมถึงต้องคอยชี้แนะ สรุปประเด็นและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมด้วย

๓. การเสริมสร้างบรรยากาศ วิทยากรจะต้องสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านกายภาพ ได้แก่ อุปกรณ์ สื่อให้เหมาะสม และด้านจิตภาพ หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความสนใจที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

๔. การมีมนุษยสัมพันธ์ วิทยากรจะต้องอาศัยหลักการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อเป็นการช่วยลดช่องว่าง วิทยากรกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประทับใจ

๕. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาบางอย่างวิทยากรสามารถรู้ หรือคาดเดาได้ล่วงหน้า แต่ปัญหาบางอย่าง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ไม่สามารถคาดการณ์ได้ วิทยากรมีอาชีพจะต้องสามารถแก้ไขปัญหาได้ หรือบรรเทาให้ลดน้อยลง

หลังการฝึกอบรม

อาจจะกระทำได้โดย

๑. การประเมินผลการอบรม วิทยากรควรที่จะขอข้อมูล จากผู้จัดฝึกอบรม นอกเหนือจากประเมิน โดยการสังเกต เพื่อจะได้ทราบผลการปฏิบัติงานของตน และนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

๒. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความจำเป็น วิทยากรควรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร เช่น การมอบวุฒิบัตร การเลี้ยงสังสรรค์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นต้น

๓. การติดตามผลการฝึกอบรม ต้องติดตามดูว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้นำความรู้ที่ได้ฝึกฝนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่เขาเท่าที่จำเป็น

บันได ๑๓ ขั้นสู่ความสำเร็จการเป็นวิทยากร

๑. เตรียมให้พร้อม
๒. ชักซ้อมให้ดี
๓. ท่าทีให้สง่า
๔. หน้าตาให้สุขุม
๕. ทักที่ประชุมไม่วกวน
๖. เริ่มต้นให้โน้มน้าว
๗. เรื่องราวให้กระชับ
๘. ตาจับที่ผู้ฟัง
๙. เสียงดังให้พอดี
๑๐. อย่าให้มีเอ้ออ้า
๑๑. ดูเวลาให้พอครบ
๑๒. สรุปจบให้จับใจ
๑๓. ยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดการพูด

๑๐ ประการ ทะยานสู่ความสำเร็จในการพูด

๑. รู้เรื่องดี ก็พูดได้
๒. เตรียมตัวไว้ ก็พูดดี
๓. พูดทั้งที่ต้องเชื่อมั่น
๔. แต่งกายนั้น ต้องเหมาะสม
๕. ปรากฏโฉม กระตือรือร้น
๖. ไม่ลู่กลน ใช้ท่าทาง

๗. สบตาบ้าง อย่างทั่วถึง
๘. ภาษาซึ่ง เข้าใจง่าย
๙. น้ำเสียงใสๆ เป็นธรรมชาติ
๑๐. อย่าให้ขาดรูปธรรม

หลักการพัฒนาคำพูด ๙ ประการ

๑. อ่านหนังสือพบประโยชน์ หรือวลีมีคุณค่า จดไว้เป็นเสบียงกรัง
๒. จัดลำดับความคิดที่จะพูดให้คล้องจองเหมือนเรียงความ
๓. พูดจากหัวใจ จริงใจ
๔. วิเคราะห์สถานการณ์การพูด คนฟัง สถานที่ เวลา เรื่องที่จะพูด
๕. ก่อนพูดเตรียมร่างกายให้ดี
๖. ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ เช่น ไมโครโฟน
๗. พูดเหมือนการเขียน-คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป
๘. ระลึกว่าการพูดเป็น “ศาสตร์” และ “ศิลป์” พูดให้สอดคล้องสีหน้าและอารมณ์
๙. กำหนดสารบัญญการพูดในใจ จากใจ ที่ขึ้นใจ

การเตรียมตัวพูดในที่ชุมชน

๑. กำหนดจุดมุ่งหมาย ให้ชัดเจนว่าจะพูดอะไร เพื่ออะไร มีขอบข่ายกว้างขวางมากน้อย เพียงใด
๒. วิเคราะห์ผู้ฟัง พิจารณาจำนวนผู้ฟัง เพศ วัย การศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ ความสนใจ ความมุ่งหวัง และทัศนคติ ที่กลุ่มผู้ฟังมีต่อเรื่องที่พูด และตัวผู้พูดเพื่อนำข้อมูลมาเตรียมพูด เตรียมวิธีการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับผู้ฟัง
๓. กำหนดขอบเขตของเรื่อง โดยคำนึงถึงเนื้อเรื่องและเวลาที่จะพูด กำหนดประเด็น สำคัญให้ชัดเจน
๔. รวบรวมเนื้อหา ต้องจัดเนื้อหาที่ผู้ฟังได้รับประโยชน์มากที่สุด การรวบรวมเนื้อหาทำได้ หาได้จาก การศึกษา ค้นคว้าจากการอ่านการสัมภาษณ์ ไต่ถามผู้รู้ ใช้ความรู้ความสามารถ แล้วจัดบันทึก
๕. เรียบเรียงเนื้อเรื่อง ผู้พูดจัดทำเค้าโครงเรื่องให้ชัดเจนเป็นตามลำดับจะกล่าวเปิดเรื่องอย่างไร เตรียมการใช้ภาษาให้เหมาะสม กระชับรัด เข้าใจง่าย ตรงประเด็น พอเหมาะกับเวลา
๖. การซ้อมพูด เพื่อให้แสดงความมั่นใจต้องซ้อมพูด ออกเสียงพูด อักษรวิธี มีลีลาจังหวะ ท่าทาง สีหน้า สายตา น้ำเสียง มีผู้ฟังช่วยติชม การพูด มีการบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์การฝึกซ้อม

ข้อคิณักพูด

๑. นักพูดที่ดี...ต้องเป็นนักฟังที่ดี
๒. ความสำเร็จของนักพูด ไม่ได้วัดจากเสียงฮา
๓. ควรพูดให้ได้ สาระ และ บันเทิง
๔. อ่านหนังสือดี ๆ ๑ เล่ม ประหยัดเวลาชีวิตไป ๑๐ ปี ฟังนักพูดดี ๆ ๑ ชั่วโมง ประหยัดเวลาอ่านหนังสือไป ๑๐ เล่ม
๕. จะเป็นนักพูด ต้องใช้หัวใจนักปราชญ์ “สุ จิ ปุ ลิ”

บรรณานุกรม

- กฤติน กุลเพ็ง. (๒๕๖๐). **เทคนิคการประชุมและการนำเสนอแบบมืออาชีพ**. นนทบุรี: เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมหลักสูตรนักบริหาร ป.ป.ช. ระดับสูง (นบปส.อำนวยการ) รุ่นที่ ๕ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. **เทคนิคการเป็นวิทยากรมืออาชีพ**. สืบค้นเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐, จาก <http://nrei.rmuts.ac.th/sites/default/files/km/%E0%B8%80%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%89%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%80%E0%B8%8B%E0%B8%87%E0%B8%89%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%87%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%8E.pdf>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **วิทยากร**. สืบค้นเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐, จาก <http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/ubon/upload/trniner.pdf>
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี. **เทคนิคการเป็นวิทยากรมืออาชีพ**. สืบค้นเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐, จาก http://pvlo-knr.dld.go.th/webfile/idp๕๘/idp๕๘new_n๒/ppt_idp๕๘n๒.pdf
- สุภาภรณ์ ลมูลศิลป์. **วิทยากรมืออาชีพ**. สืบค้นเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐, จาก <http://kcenter.anamai.moph.go.th/info/pdf/๖๖be๘๙๓dd๔๘๓e๕off๗๖๘๕๖๑๕e๒๙ef๓๓e.pdf>

คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน
และหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ที่ ๕ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

ด้วย คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๑๑ - ๓/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education เผยแพร่ให้กับพุทธศาสนิกชน เพื่อรวมพลังคนไทยสร้างสังคมสุจริตให้บ้านเมือง มุ่งสร้างประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อ ๙ ของระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๓ มติที่ ๑๙๒/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา โดยกำหนดกรอบการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามขอบเขตของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีองค์ประกอบหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (สุชิน อคฺคชิโน)	ที่ปรึกษา
กรรมการมหาเถรสมาคม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร	
๒. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	ที่ปรึกษา
กรรมการมหาเถรสมาคม วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร	
๓. พระพรหมเสนาบดี (พิมพ์ ญาณวีโร)	ที่ปรึกษา
กรรมการมหาเถรสมาคม วัดปทุมคงคาราชวรวิหาร	

๔. อธิการบดี ...

๔. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือผู้แทน ที่ปรึกษา
๕. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือผู้แทน ที่ปรึกษา
๖. พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ ประธานอนุกรรมการ
ประธานกรรมการ ป.ป.ช.
๗. นายณรงค์ รัฐอมฤต อนุกรรมการ
กรรมการ ป.ป.ช.
๘. รองศาสตราจารย์ ดร.มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ อนุกรรมการ
ที่ปรึกษาประธานกรรมการ ป.ป.ช.
๙. เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. อนุกรรมการ
๑๐. นายอุทิศ บัวศรี อนุกรรมการ
รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๑๑. พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนทวิฑูโร) อนุกรรมการ
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาสวิหารและ
ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษา
ด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อนุกรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักด้านทฤษฎีการศึกษา อนุกรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วมด้านทฤษฎี อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๕. นายอภิรักษ์ ศิริโรจน์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. นายเดวิด เตชะ ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. นายอุกฤษฏ์ สิทธิโกศล ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินการประยุกต์หลักธรรมคำสอนกับหลักสูตรด้านทฤษฎีการศึกษา : Anti - Corruption Education เผยแพร่ให้กับพุทธศาสนิกชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนพลังแห่งความดีร่วมกัน และอย่างพร้อมเพรียงกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร)
๒. ประสาน ดำเนินการ หรือเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือให้ทุกภาคส่วน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต
๓. จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๔. การติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

๕. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติการใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
 ๖. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

ในฐานะประธานกรรมการ สปท.

คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน
และหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ที่ ๕ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

ด้วย คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบให้
แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทาง
พระพุทธศาสนา โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti -
Corruption Education

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อ ๙ ของระเบียบคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงาน
ของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำ
รายละเอียดในการดำเนินงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตเพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบและ
หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	ประธานอนุกรรมการ
กรรมการมหาเถรสมาคม	
ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะใหญ่หนกลาง	
เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร	
๒. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๓. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๔. พระธรรมวิมลมุนี (สายพงศ์ อโนมฺพโย)	อนุกรรมการ
เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี	
เจ้าอาวาสวัดมณีมาวาส จังหวัดอุดรธานี	
๕. พระธรรมวิมลโมลี (พงศ์สรร อสิญาโณ)	อนุกรรมการ
เจ้าคณะภาค ๑๖	
เจ้าอาวาสวัดไตรธรรมาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
๖. พระเทพปริยัติมุนี (มีชัย วีรปโย)	อนุกรรมการ
รองเจ้าคณะภาค ๑	
เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร	

๗. พระเทพปริยัติสุธี (ยังยุทธ ยุทธธมโม)
เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี
เจ้าอาวาสวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร จังหวัดสิงห์บุรี
อนุกรรมการ
๘. พระเทพวราจารย์ (ศรีพร วรวิญญู)
เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี
เจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี
อนุกรรมการ
๙. พระเทพปัญญาภรณ์ (ริด ริดเวที)
รองเจ้าคณะภาค ๔
เจ้าอาวาสวัดตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
อนุกรรมการ
๑๐. พระเทพศาสนาภิบาล (แย้ม กิตติธโร)
ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์
โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา "หมู่บ้านรักษาศีล ๕"
(ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี) ส่วนกลาง
เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม
อนุกรรมการ
๑๑. พระเทพปัญญาโมลี (วิศิษฐ์ กนตสิริ)
รองเจ้าคณะภาค ๑๗
เจ้าอาวาสวัดประชุมโยธี จังหวัดพังงา
อนุกรรมการ
๑๒. พระราชธีราภรณ์ (ประดิษฐ์ ฐิตเมธ)
รองเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี
เจ้าอาวาสวัดพระพุทธฉาย จังหวัดสระบุรี
อนุกรรมการ
๑๓. พระราชสิทธิเวที (วิรัช วิโรจน์)
เจ้าคณะจังหวัดพิจิตร
ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดท่าหลวง จังหวัดพิจิตร
อนุกรรมการ
๑๔. พระราชวรเวที (ชิต ตัญญาญ)
เจ้าคณะจังหวัดสงขลา
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโคกสมาณคุณ จังหวัดสงขลา
อนุกรรมการ
๑๕. พระศรีธรรมภาณี (วัลลภ โกวิโล)
ผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพระสอนศีลธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
อนุกรรมการ
๑๖. พระพิศาลศึกษากร (สุดใจ ยโสธโร)
เจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี
เจ้าอาวาสวัดศรีโพธิมาลัย จังหวัดปราจีนบุรี
อนุกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติธาดา (ทองสา ฐานิสโร)
รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์
เจ้าอาวาสวัดโพธิ์น้อย จังหวัดบุรีรัมย์
อนุกรรมการ
๑๘. พระโสภณพัฒนบัณฑิต (สุกัญญา อรุโณ)
รองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น
เจ้าอาวาสวัดธาตุ จังหวัดขอนแก่น
อนุกรรมการ

๑๙. พระยานันทมนี (ธรรวัตร จรณธมโม)
เจ้าคณะอำเภอภูเพียง
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน
อนุกรรมการ
๒๐. พระเมธีวชิโรดม (วุฒิชัย วชิรเมธี)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่
อนุกรรมการ
๒๑. พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์ อดุลเวที)
เลขานุการศูนย์พระปริยัตินิตยเทศแห่งคณะสงฆ์
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
อนุกรรมการ
๒๒. พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
อนุกรรมการ
๒๓. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส
ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดใหม่ยายแป้น กรุงเทพมหานคร
อนุกรรมการ
๒๔. พระครูสิริภานานุกโยค (ชวน ชยกรโ)
- รองเจ้าคณะจังหวัดระยอง
เจ้าอาวาสวัดพลางช้างเผือก จังหวัดระยอง
อนุกรรมการ
๒๕. พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ บุญญาโม)
- รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี
เจ้าอาวาสวัดดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
อนุกรรมการ
๒๖. พระครูวาทิธรรมวิวัช (สุชาติ ฐิตญาโณ)
- เจ้าอาวาสวัดแหลมพ้อ จังหวัดสงขลา
อนุกรรมการ
๒๗. พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ อนุทวีสุข)
- ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาสวิหาร
และที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษา
ด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ
อนุกรรมการ
๒๘. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือผู้แทน
๒๙. อธิบดีกรมการปกครอง หรือผู้แทน
๓๐. อธิบดีกรมการศาสนา หรือผู้แทน
๓๑. ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) หรือผู้แทน
๓๒. รองศาสตราจารย์ มาณี ไชยธีรานุกูลศิริ
ที่ปรึกษาประธานกรรมการ ป.ป.ช.
อนุกรรมการ
๓๓. นายอุทิศ บัวศรี
รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
อนุกรรมการ
๓๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสถียร วิพรมหา
ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อนุกรรมการ
๓๕. ผู้อำนวยการสำนักด้านพุทธจริตศึกษา
อนุกรรมการ
๓๖. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วมด้านพุทธจริต
อนุกรรมการ

๓๗. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วม ๓	อนุกรรมการและเลขานุการ
๓๘. นายเดวิด เดชะ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๙. นายไกรสร พรหมทัตโต	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๐. นายณัฐปภรณ์ ประเสริฐสุข	ผู้ช่วยเลขานุการ
๔๑. นายอุกฤษฏ์ สิทธิโกศล	ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจ

๑. จัดทำรายละเอียดตามกรอบหน้าที่และอำนาจของคณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

๒. ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต และเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต

๓. กำหนดแนวทางและขอบเขตในการจัดทำคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา ให้สอดคล้องกับกรอบการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามขอบเขตของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

๔. พิจารณาร่างและจัดทำเนื้อหาคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์ หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education ให้มีความเหมาะสม เพื่อให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ในการขับเคลื่อนพลังแห่งความดีร่วมกัน และอย่างพร้อมเพรียงกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร)

๕. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือคณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนาอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

ในฐานะประธานกรรมการ สปท.

คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วม
ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ที่ ๖ /๒๕๖๓

เรื่อง หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา (เพิ่มเติม)

ด้วย คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในการประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบ
ให้เพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้
กลไกทางพระพุทธศาสนา นั้น

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อ ๙ ของระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงให้เพิ่มหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียด
ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา (เพิ่มเติม) ดังนี้

หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

ข้อ ๖ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจได้ตามความจำเป็น
และเหมาะสม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

ในฐานะประธานกรรมการ สปท.

คำสั่งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

ที่ ๑ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์
หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education

ตามที่ คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วม
ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้มีคำสั่งที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓ และคำสั่งที่ ๖/๒๕๖๓
ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ แต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดใน
การดำเนินงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อ
สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา ประกอบกับมติคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำ
รายละเอียดในการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตเพื่อสร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๓
เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๓ นั้น

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียด
ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงให้แต่งตั้ง
คณะทำงานยกร่างคู่มือแนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนใน
พระพุทธศาสนากับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education โดยมีองค์ประกอบหน้าที่และ
อำนาจ ดังนี้

๑. พระเทพปริยัติมุนี (มีชัย วีรปญโญ)
เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร	ประธานคณะทำงาน
๒. พระศรีธรรมภาณี (วัลลภ โกวิโล)
ผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพระสอนศีลธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร	คณะทำงาน
๓. พระศรีปริยัติธาดา (ทองสา ฐานิสฺสโร)
รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์
เจ้าอาวาสวัดโพธิ์น้อย จังหวัดบุรีรัมย์	คณะทำงาน
๔. พระโสภณพัฒนบัณฑิต (สุกัญญา อรุโณ)
รองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น
เจ้าอาวาสวัดธาตุ จังหวัดขอนแก่น	คณะทำงาน

๕. พระชนายนันทมณี (ธรรวัตร จรณธมโม)
เจ้าคณะอำเภอภูเพียง
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน
คณะกรรมการ
๖. พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์ อตถเวที)
เลขานุการศูนย์พระปริยัตินเทศแห่งคณะสงฆ์
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการ
๗. พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการ
๘. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส
ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดใหม่ยายแป้น กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการ
๙. พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม)
รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี
เจ้าอาวาสวัดดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
คณะกรรมการ
๑๐. พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนทวิโช)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาสวิหาร
และที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษา
ด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ
คณะกรรมการ
๑๑. พระมหาวชิตร กัลยาณจิตโต
เจ้าอาวาสวัดมหาสวัสดิ์นาคพุมาราม จังหวัดนครปฐม
คณะกรรมการ
๑๒. พระมหาดิเดช สติวโร
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการ
๑๓. พระครูสถิตรัตนพงศ์ (นพพร อาภาธโร)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วม ๓
คณะกรรมการและเลขานุการร่วม
๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและติดตามด้านทุจริตศึกษา ๑
คณะกรรมการและเลขานุการร่วม
๑๖. นางสาวาสนา ใจประเสริฐ
คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. นายเดวิด เดชะ
คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นายไกรสร พรหมทัตโต
คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายณัฐปกรณัม ประเสริฐสุข
คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายเสฏฐนันท์ ช่อฟ้า
คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒๑. นางสาวปณณัฏฐ์ ...

๒๑. นางสาวปณณัฏฐ์ เดชวสุพงศ์

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒๒. นายประภาพร ต้นสิทธิพันธ์

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒๓. นายอุกฤษฏ์ สิทธิโกศล

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์ มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ ที่ปรึกษาประธานกรรมการ ป.ป.ช. นายอุทิศ บัวศรี รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และนางแก้วตา ชัยมะโน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและบูรณาการ การมีส่วนร่วมด้านทุจริต เป็นที่ปรึกษาคณะทำงานยกร่างคู่มือแนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education

โดยคณะทำงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปราม การทุจริต และเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต

๒. กำหนดแนวทางและขอบเขตในการจัดทำคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา ให้สอดคล้องกับกรอบการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามขอบเขตของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

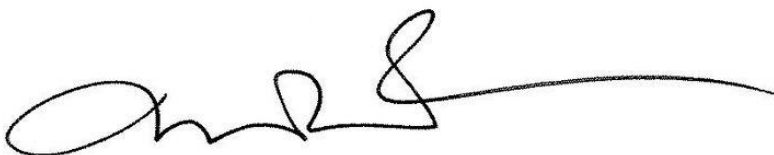
๓. พิจารณายกร่างและจัดทำเนื้อหาคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์ หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education ให้มีความเหมาะสม เพื่อให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ในการขับเคลื่อนพลังแห่งความดีร่วมกันและอย่างพร้อมเพรียงกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร)

๔. เสนอ ร่างคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอน ในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา : Anti - Corruption Education ต่อคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ จัดทำรายละเอียดในการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตเพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

๕. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงานของ คณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทน ต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนาอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(พระพรหมบัณฑิต)

กรรมการมหาเถรสมาคม

ในฐานะประธานอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำรายละเอียดในการดำเนินงาน
ของคณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

คณะกรรมการร่างคู่มือ แนวทางการสอน การบรรยาย และการเทศนา
โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา
: Anti - Corruption Education
ที่รับผิดชอบ (ร่าง) หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

บทที่ ๑ บทนำ

ผู้รับผิดชอบยกร่างประกอบด้วย

พระสงฆ์

๑. พระเทพปริยัติมุนี (มีชัย วีรปญโญ) เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
๒. พระมหาวชิตร กลยาณจิตโต เจ้าอาวาสวัดมหาสวัสดิ์คีรีศรีนครปฐม จังหวัดนครปฐม
๓. พระมหาอดิเดช สติวโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
๔. พระครูสถิตรัตนพงศ์ (นพพร อาภาธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

๑. นางสาววาสนา ใจประเสริฐ เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการพิเศษ
๒. นายประภาพร ต้นสิทธิพันธ์ เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตปฏิบัติการ
๓. น.ส.ปณณฉัตร เดชสุพงษ์ เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตปฏิบัติการ

บทที่ ๒ สังวรปธาน เพียรระวังยับยั้งทุจริตที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น : หลักการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล
และผลประโยชน์ส่วนรวม

ผู้รับผิดชอบยกร่างประกอบด้วย

พระสงฆ์

๑. พระศรีธรรมภาณี (วัลลภ โกวิโล) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
๒. พระชยานันท์มุนี (ธรรมวัตร จรณธมโม) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

๑. นายเดวิด เตชะ เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ
๒. นายเสกฐันท์ ช่อฟ้า เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ

บทที่ ๓ ปหานปธาน เพียรละทุจริตที่เกิดขึ้นแล้ว : ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

ผู้รับผิดชอบยกย่องประกอบด้วย

พระสงฆ์

๑. พระศรีปริยัติธาดา (ทองสา ฐานิสฺสโร) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์น้อย จังหวัดบุรีรัมย์
๒. พระโสภณพัฒนบัณฑิต (สุกัญญา อรุโณ) เจ้าอาวาสวัดธาตุ จังหวัดขอนแก่น

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

นายอุกฤษฏ์ สิทธิโกศล เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตปฏิบัติการ

บทที่ ๔ ภาวนาปธาน เพียรทำสุจริตธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้นมา : พัฒนาจิตพอเพียงด้านทุจริต ด้วยโมเดล STRONG

ผู้รับผิดชอบยกย่องประกอบด้วย

พระสงฆ์

๑. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดใหม่ยายแป้น กรุงเทพมหานคร
๒. พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์ อตฺถเวท) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

นายณัฐปกรณ์ ประเสริฐสุข เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ

บทที่ ๕ อนุรักษนาปธาน เพียรรักษาสุจริตธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมและบำเพ็ญให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบุลย์ : พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้รับผิดชอบยกย่องประกอบด้วย

พระสงฆ์

๑. พระมหาฉัตรชัย สุนฺตตชโย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
๒. พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนฺทวิโช) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาสราชวรวิหาร
๓. พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม) เจ้าอาวาสวัดดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

นายไกรสร พรหมทัตโต เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ

บทที่ ๖ บทสรุป

ผู้รับผิดชอบยกย่องประกอบด้วย

พระสงฆ์

๑. พระเทพปริยัติมุนี (มีชัย วีรปญโญ) เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
๒. พระมหาวชิตร กลยานจิตโต เจ้าอาวาสวัดมหาสวัสดิ์นาคพุฒาราม จังหวัดนครปฐม
๓. พระมหาอดิเดช สติวโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
๔. พระครูสถิตรัตนพงศ์ (นพพร อาภาธโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

๑. นางสาววาสนา ใจประเสริฐ เจ้าหน้าที่งานป้องกันการทุจริตชำนาญการพิเศษ
๒. นายประภาพร ตันสิทธิพันธ์ เจ้าหน้าที่งานป้องกันการทุจริตปฏิบัติการ
๓. น.ส.ปณณฉัตร เดชวสุพงศ์ เจ้าหน้าที่งานป้องกันการทุจริตปฏิบัติการ

หนังสือหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้าน
ทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)

นำเสนอหนังสือหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)

สื่อประกอบแนวทางการสอน การบรรยายและการเทศนา
โดยประยุกต์หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
กับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)